

Lukas

Lu²ka³lai²na² wān³txa² i³ye³ān³si³wxe³jau³su²

1 1Te³o²fah³lāi³. Wi¹lhin¹ti³ hxi²kan¹khaix¹jah¹lo²si¹lxa². Wān³txa² i³ye³kxi¹-
nxa²ha¹tu¹wa². A²nū²a² ka³lxa¹txi³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹jah¹la² wxā³sxā³
yxau³ya³sain¹jau³xa² ū³wha²li¹lhai³nain¹na²hē³la². Nxe³jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nē³-
lain¹tai¹ti²tu³wa². 2Jā¹nxe³ju³ta² sa²kxai³la¹ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹jah¹la²kxai³lu²
wxā³sxā³ yxau³ya³sai¹nhi¹nān¹te²tū³ i²ain¹tū³ka³txi³su² yai¹nha²kxai³ a²sa³wi³-
ha³lx³su² yai¹nha²kxai³ nxe³tū³ka³txi³su² na²hē³la². Nxe³te²kxai³la¹ wān³txai³tā²
ū³wha²li¹lho¹sxā³ i³hen³txi³nē³lain¹tai¹ti²tu³wa². 3A²nxe³ju³kxai³lu² tū¹ka³txa²
yā¹nxe³sxā³ a²wi¹lhi¹nān¹te²tū³ i²sxā³ ā³si³tē³kxi²na¹kxah³lo²su² nūn³te²sa¹wa².
Nxe³jah¹lo²sa¹ha²kxai³ nxe³jau³jau¹xai²na² wi¹wi¹nxe² wain³txi³ hau³kot³sxā³
ai³jau³xai³tā² i³hen³txi³nxa²ha¹tu¹wa². 4Ū³wha²li¹lye¹nxa²ha¹tu¹wa². Nxe³nxa²ha¹-
ha²kxai³ wi¹ko³sxā³ a³la³kxin¹tu¹wa². Lu²ka³lo²na¹xai²na² nxe³nxa²ha¹wa².

Jo³āu²ah³la² a³li³lah¹hī¹nū¹tai²nān¹jau³su²

5Nxe³te³nah¹lx¹ kxān³nxi³tā² E³ro²jah³lai²na² Ju³te²a² nū³ka³txa² a²wa³-
kxēn³yah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³hi¹nai³tā² Sa³ka³ri²ah³la² Txa²wā¹sū³na²
sxi²ha² hau³ko³ta¹hxai²hē¹la². A³bi²a³ nū³ka³txi³su² a²nū²la³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³-
jah¹la² a²sxe³xa² i³sa³be²la³ka³lx³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹ka³lxa² A³bi³a²sah³la²
a²nū³ka³txi³su² nūn³ta¹hxai²hē¹la². 6A²nxe³te²syā¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yen³-
nāu³a² wi¹lhin¹yain¹ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ya³ha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²a² hxi²ka²
hxi²kan¹txi³ ko³nxe³ti³hi¹tain¹ya³ta¹hxai²nxa³hē¹la². 7Nxe³ain¹yah³xa³ha²kxai³la¹
ta¹ka³lxa²kxai³lu² hxi²kan¹txi³ wēh³ni²nxa³ha²kxai³ a²wē³sa³la³ yū³ya³ta¹hxai²-
nxa³hē¹la². Nxe³ya³kxa²yu³su² yah³lo¹ni² a³ka³lxo¹ni² ya³ta¹hxai²hē¹la².

8Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² wxa²sa³ha³la³ti²lho¹xi²sxā³ tē³sxā³ wa³-
ko³nai¹nhxai²na²hē³la². Jā¹nxin¹ta¹hxai²hē¹la², in³txi³nāu³xa²sa³. 9Ai¹nha²kxai³
wxa²wē³not³sa²kxai³ ha³nxe²a² wha³lxin¹txa² wi¹lū³ju³ta² ū³thū²hain¹ju³ta²
tē³nū²la² thi¹na² ā³wi¹hain¹to³hxai²na²hē³la². Jā¹nxin¹to³ta¹hxai²hē¹la², Sū³na²
i³sa²nēn¹kxi²si¹jau³sa³. 10Ā³wih¹tāu³ān²tū³ti¹ sxi²ti²ta³lo³kxai²li² a²nū²a² ka³lxa¹txi³
wah³nxain¹tāu³ān²tū³ti¹ Txa²wā¹sū³nai²li² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 11Nxa²ha¹te¹
Sa³ka³ri²ah³la²kxai³lu² txah³lxa² ne³ka³nah²nāu³a² yax³txain¹tho³xa² a²wi¹-
nē³tāu³a² yxau³sxā³ wa³kon³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²an¹jah¹la² a³ka³nxi²sxā³

wxã³ta¹hxai²hē¹la². 12Nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la² i²ai¹nha²kxai³ hxi²waun³txi³sxã³
o²ta¹hxai²hē¹la². 13Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Sa³ka³ri²ah³lã³. O²lha²txa³hē¹li¹. Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²to³hin¹jau³-
xai³tã² ain³kxi¹nxain¹na²hē³li¹. Ain³kxi¹nxai¹nha²kxai³ wxa²sxe³xa³ka³lxa²
I³sa³be²la³ka³lxa² wē³nhi³tu¹wi¹. Wē³nhi³ka³tu³ wxa²wē³sa² we¹tin¹kxi³nũ³a²
a³li³lah¹kxi²tu¹wi¹. Nxēn¹kxai²nãn²tu³ wēh³sai²li² i³lxin¹jau³xa²sa¹: “Jo³-
ãu²ah³lo²su¹.” Nxe³sē¹li¹. 14Nxe³ya³hi¹nha²kxai³ kãin² ka³lih³nx2ti³tu¹wi¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ka³lxa¹te²nãu³xa² i³ka³li³hain¹nũn³tu¹wi¹. 15A²nxe³-
jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² kãin²ye²tu¹wi¹. Hai³txi³ vïn²yau³sa² ta³nxa² ün³jau³sa²
ta³nxa² i³na²ti³he¹xai¹nxa³lho³li¹. Hã¹nxe³sxã³ a³li³lah¹xa³h¹nãn¹te²tu³
Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwai³wih¹sa²te³tu¹wi¹. 16Ai¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²na² wãn³txa² i³yau¹t³hain¹ju³tan¹te²kxa³ya³-
lhu² I³sa³e² nũ³ka³txa² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ sa²yxo²wet¹ ã³si³wxē³ain¹tu¹wi¹.
17E³li²ah³lu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² sa²si¹hã³ũ¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
A²nxe³jah¹lu¹ta²kxai³lu¹ Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ã³si³te³kxi²ha²kxai³ i³nũ³-
kxũn³si²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ Jo³ãu²ah³lo²su² nũn³tu¹wi¹.
Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lain²txi³ ã³si³te³kxi²nũn³tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
a²wi³na²nãu³xa² ã²wē³ha³lxi³khai³xa² a³lxa³kxin²tai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³-
na² wãn³txa² sa²yxo²ã³tũ³ka³txa² i³wa²la³kxin²tai¹nha²kxai³ nxēn³txain¹tu¹wi¹.
Nxe³sxã³ I³sa³e² nũ³ka³txa² hi²sen³su² Txa²wã¹sũ³na² hxi²kan¹jah¹lai²na² wxã³-
ju³ta²nũ³a² sa²hau³ko³ta³lu²nain¹tu¹wi¹. Oh³xan¹jah¹la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

18Nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Nxex3txi¹. Txa²sxe³xa³ka³lxa² a³ka³lxo¹ni² txai²na² yah³lo¹ni² ãh¹-
sa²sïn¹na³li¹. Ih¹nxe²t3sxã³ wēh³ni³hĩ³na¹ji¹? Ta¹hxai²hē¹la².

19Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txai²li² Ka³bri³e¹lah³lo²sa¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² a²yen³nãu³a² yxau³na¹ha²kxai³
wãn³txa² wi¹jau³xa² i³tih³nxe³nxa²si¹sain¹jau³su² sa²si¹hã³sain¹na²li¹. 20Sai¹nha²-
kxai³ yxo²i²nhxã³su³li¹. Nxēn²nxã³kxan²ti³ ye³jen¹na² ya²la³tũ³jex1tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ yxo²i²sa²nxã³nha²kxai³ i³ye³xan³tho³li¹. Yxo²kan²ta³kxi²nxa²tu¹wi¹.
Kxãn³nãu³a² txa²wãn³txa² kã³ta³lu²nhĩ¹na¹ wi¹li³ye³xin¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

21Nxe³ain¹tãu³ãn²tu³ti¹ ha³lo²a² yxau³tũ³ka³txa² kãin² wah³nxe³sxã³
e³lain¹te³nah¹lxi¹:

—~Thi¹na² kxãn³sa² yxau³ain¹na²li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 22Nyhain¹-
nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la² a³li³xi²te³na¹ hxi²kan¹txi³ i³ye³xa³ha²kxai³ hã¹sxã³
wxa²ye³wxã³wxã³sa²ta³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wã³-
lain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹tãu³a² i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—~Hxi²sxã³nhon³jut3sũ³ju³ta² i²in²tai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

23Nxa²ha¹te¹ kxãn³nãu³a² Sa³ka³ri²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² in³jah³la² ã³xa²
ã³si³wē³not3ha²kxai³ i³xi²ye²ta¹hxai²hē¹la². 24Hã²wxãn³txa³ a²sxe³xa³ka³lxa²
wēh³ni³ha²kxai³ i³la³kxa² ki³ka³lxa¹tãu³kxai³la¹ a²sxi²ha² yxau³ta¹hxai²hē¹la².

25Nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxa²na² a²wãn³txi³kxai³la¹:

—~Kxã³nhxî¹nai³tã² wê³sa³ txa²sa³ha²kxai³ âu²li²sxai²hê¹li¹. Yxãn¹ta¹hi¹na² wêh³nha¹ha²kxai³ âu²li²sa²hxai²nxa³hê¹li¹. Txa²wã¹sũ³na² wi¹lxo³-kxi²sa³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hê¹la².

Je³su²jah³la² a³li³lah¹ju³ta³nũ³su² i³hen³txi³jau³su²

26 Nxe³nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxa²kxai³la¹ wêh³ni² â³si³wxe³hî¹nãn¹te²tu³ i³la³ka²ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ sa²tã²tî¹ka³tu³ hã²wxãn³txa³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³-kxai³lu² Ka³bri³e²lah³lai¹tã² oh³xan¹jah¹lai¹tã² âh¹ sa²si¹hã³xi²ta¹hxai²hê¹la². Sxi²yhe³na² ne³nã³xan¹thi³na² Na³sa³re²thi³na² sa²si¹hã³xi²ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³thi³na² Ka³li³le²a²ko³xan¹thi³nu² ta¹hxai²hê¹la². 27 A²nxe³thi³na² Ma³-ri²a³ka³lxa² yxau²xai³ta¹hxai²hê¹la². Jã¹nxe³ta¹ka³lxa² Ta³vi²yah³lo²nu¹txai²na² I³sa³e² nũ³ka³txa² wa³kxên³yah³lo²nu¹txai²na² a²ne³tah²nãu³su³ ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³ta¹ka³lxain²txi³ Jo³se²ah³la² hi²sen³su² so¹nyhu¹kxi³ju³ta³nũ³a² e³-hau³ko³ta³lun²ta¹hxai²hê¹la². 28 Jã¹nxe³ta¹ka³lxu²su² kxan²ta² Ka³bri³e²lah³la² hi²sen³kxai³lu² Ma³ri²a³ka³lxa² sa²kxai³lu² tĩ³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ma³ri²a³ka³lxãi³. Wi¹lhî¹nî¹nxî¹. Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sã³ i²nxa²-ha²kxai³ wi¹lxo³kxi¹nxa²tũ¹xî¹. Ta¹hxai²hê¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxu³nu¹ta²kxai³lu² ã³ne³wxe²nxa³jau³su² e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

—~Îh¹nxe³hî³te²la¹ku². Nxa¹nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hê¹la². 30 Oh³xan¹jah¹-lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Wã³wã³ta³kxi²nha²txa³hê¹ni¹. Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sã³ i²nxa²na²hê³ni¹.

31 Nxî¹nha²kxai³ ye³jen¹na² wê³nhin¹tũ¹xî¹. Wê³nhin¹ka³tu³ wê³sa² a³li³lah¹-kxi²nxa²tũ¹xî¹. Nxe³ka³tu³ wê³nyhe³nxã¹kxa², “Je³su²jah³lo²su¹.” Nxe³sê³ni¹.

32-33 Txa²wã¹sũ³na² kãin² i³sa²nên¹kxi²sxã³ a²ki³lha³lxa²khai³xa² ye²kxe³su² i³yau¹-ũ³nyhain¹tũ¹xî¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² wxa²ka³lxa¹tĩ³nãu³xa² I³se²e² nũ³ka³txan²tu³ wa³kxên³tĩ³hit¹tũ¹xî¹. A²nxe³jah¹lai²li² wxa²ki³lha³lxain²txi³ Ta³vi²yah³lu¹ta¹na² wxa²wa³kxên³yah³lu¹ta¹na² a²ne³tah²nãu³su² jah¹lai²la¹xî¹. Kxã³nhxî¹nai³tã² wxã³sxã³ i³wa³kxên³sain¹sa²te³ju³ta³nũ³su² i³ye³kxũ¹ta¹hxai²hê¹-ni¹. Wxa²wê³sai²na² jah¹lain²txi²na³ni¹. Nxe³ye¹nxa²ha¹xî¹. Nxe³ta¹hxai²hê¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txa¹li² in³txi³ txa²sa³ha²kxai³ nũh¹yxau²xai³la¹ha²kxai³ îh¹nxe³sĩ³-nxa¹te²la¹ku². Nxa¹nhai¹. Ta¹hxai²hê¹la².

35 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²na² Yãu³ka³jxah¹la² hi²sen³su² wĩn¹-txi¹nxã²nxa³kxan²tĩ³ wê³sa² ã³whêh³ni³nxa²tũ¹xî¹. Nxĩn¹te³na¹ wxa²wê³sa² Txa²wã¹sũ³na² ki³lha³lhxu²tũ¹xî¹. Wi¹lhin¹khaix¹jah¹lo²si²tũ¹xî¹. Nxe³-kxi¹nxain¹tũ¹xî¹. 36 Nxa²ha¹te¹ wxa²wã³tã³ta² I³sa³be²la³ka³lxai³tã² wêh³ni³nũn³na³ni¹. Nxe³ta¹ka³lxa² hxi²kan¹txi³ wêh³ni³hxai²nxa³tai¹tu³ni¹. Yxãn¹tah¹lxa¹ ta¹ka³lxai²li² i³la³kxa² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ sa²tã²tũ¹ka³tu³ wêh³nĩ³na²hê³ni¹, a³ka³lxon¹kxan²tĩ³nu¹. 37 A²nxe³jut³su² Txa²wã¹sũ³na² hxi²-ki³kxai³lu² i²li³ju³ta² hxi²ka¹nhĩ³nx2na³ni¹. Oh³xan¹jah¹la² nxe³ta¹hxai²hê¹la².

38 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxu³nu¹ta²kxai³ i³wa²lũ³xi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:
 —~Txa²wā¹sũ³na² a²wa³kxĕn³no³sa²ka³lxu³sa¹wi¹. Sa³ha²kxai³ Txa²wā¹-
 sũ³na² e³kxi²nha²jau³xa² so¹lxi³ ten³sa³nhai¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹nha¹wi¹.
 Ta¹hxai²hē¹la². Nxe²e³ta³lun²nũ²la² oh³xan¹jah¹la² a³li³xi²ta¹hxai²hē¹la².

Ma³ri²a³ka³lxai²na² I³sa³be²la³ka³lxa² ai³sxi²jau³su²

39 Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Ma³ri²a³ka³lxa²kxai³lu² a³li³nũ²la² wā³la³-
 ka³txa² yũ³ko³xa² Ju³te²a² ko³xan¹thi³na² wa³su³txi³ ai³ta¹hxai²hē¹la².

40 Ai³nũ²la² Sa³ka³ri²ah³la² sxi²ha² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wih¹nũ²la² I³-
 sa³be²la³ka³lxa² i³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³nxi¹. Wi¹lhi¹ni¹nxi¹. Nyha¹ta¹hxai²hē¹la². 41 Nyha¹nxa²ha¹-
 te¹ jau³jau³xai²na² I³sa³be²la³ka³lxa² ain³kxi²hi¹na¹ a²wē³sa² yxau³nit¹te²a²
 hxa³lxie²ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tũ³ Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³txa² nxũ²kwaĩ³-
 wih¹nũ²la² a²yo²wān³txa² i³ye³kxi²si¹ta¹hxai²hē¹la². 42 Ī³ye³kxi²si¹te³nah¹lxi¹:

—~Tu¹txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxi²nxain¹tũ¹xĩ¹. Nxain¹te³nah¹lxi¹: “Wxāi²-
 na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹khaix¹lĩ¹ni¹nxi¹.” Nxe³nxain¹jau³su² i³ye³kxi²nxain¹tũ¹xĩ¹.
 Kxān³nāu³a¹ wxa²wē³sa² a³li³lah¹tũ¹xĩ¹. Nxe³te²a² wi¹lhin¹nũn³tũ¹xĩ¹. 43 Txa²-
 hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a²hā³ka³na² wxā³sxi²sain¹na³na¹. Kāin¹ju³taĩ²la³xā¹.
 Yxān¹ta¹ txai²li² kāin²sa²nxa³xā¹. 44 Wxa²wān³txa² ain³kxi²sa¹nhi¹na¹ wē³sa²
 yxau³ni¹sa²te²a² ka³lih³sxā³ hxa³lxĩ²nhi¹. 45 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² wān³txa²
 yxo²ĩ²nha²kxai³ wi¹lhin¹khaix¹lĩ¹nxi¹. I³sa³be²la³ka³lxa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Ma³ri²a³ka³lxa² i³hain³jau³su²

46 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² sa²nēn¹kxi²na¹nhi¹. Nxe³jau³xai²na²
 txa²ē¹nān¹jau³la³ e³kxi²nha¹nhi¹.

47 Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²na² txa²ē¹nāu³ai²na² ko³nxe³ti³ kāi³a¹-
 kxa² wah³xa² sa²sai¹kxi²sain¹jah¹lai²na² i³ka³lih³sa³nhi¹.

48 Txai²na² sa²kxai³lu² kwa²hāi¹nxe² Txa²wā¹sũ³na² a²wa³kxĕ³-
 no³sa²ka³lxu³sa¹xĩ¹. Nxe³sa³kxan²ti³ ne³wān²sai¹nxa³hē³ni¹.

Nxe³hi¹nān¹te²tũ³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sũ³na² wi¹lhin¹sxā³
 i²sa²si¹hain¹jau³su² i³ye³kxi²sain¹tũ¹xĩ¹.

49 Txa²wā¹sũ³na² Nũ³kxũn³ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹xĩ¹. Wi¹kāi³ũh¹sain¹-
 na³ni¹. Wi¹lhin¹khaix¹lah¹lai²la¹xĩ¹.

50 Sa²yo²we¹txain¹tũ³ka³txa² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tain¹-
 to³tũ¹xĩ¹. Ha²ya³kxa²ti³ti³he¹xai¹nxa³lho³ni¹.

51 A²nũ²a² kāin²te²lo³nhain¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ nũ³kxũn³txi³
 i³hxi²kau³kau³nain¹na³ni¹.

52 Nxai¹nha²kxai³ a²nũ²a² a²si³yxau³te²su² te²a² sa²hxi²ka¹txa³ha²kxai³
 a²nũ²a² kāi²nxa³te²lo³nh³te²su² te²a² hxi²kan¹ti³hi¹txai¹nha²kxai³
 ai¹nhxai²na²hē³ni¹.

53 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² heh³khaix¹te²a² yain³txa² ũ³hū¹ai¹nha²kxai³
 yxān¹ta¹ yen³kxih³te²a² hāi¹sxā³ yen³kxi³txa²sxā³ a³li³si¹jau³su²
 kwa³na³ha²kxai³ nxe³ai¹nhxai²na²hē³ni¹.

54-55 Nxe³jut³su² wān³txu¹ta¹na² txa²ka³lxa¹txi³nāu³xu¹txai²na² i³-
 ye³kxain¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹ we¹ta³lu²nū¹hain¹na²hē³ni¹.
 Nxe³te²kxai³la¹ A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² a²ne³tah²nāu³u¹ta¹na²nān²tu³
 ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tain¹-
 ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³ni¹. Jā¹nxe³sa²tē³yain¹na³ni¹. I³sa³e² nū³ka³txa²
 txa²nū³ka³txi³khai³xan²tu³ ā³non²ta³kxi²nē³na³ni¹.

Nxe³jau³su² Ma³ri²a³ka³lxa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

56 Nxa²ha¹te¹ i³la³ka² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tā³tī¹ka³tu³ I³sa³be²la³ka³-
 lxa²na² sxi²ha² yxau³kxi²ka³tu³ a³li³sxā³ wā³li²xi²ta¹hxai²hē¹la².

Jo³āu²ah³la² a³li³lah¹jau³su²

57 Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nāu³a² I³sa³be²la³ka³lxa² tī²kāin²nha²ta¹hxai²hē¹la². A²-
 wē³sa² a³li³lah¹kxi²ta¹hxai²hē¹la². 58 A³li³lah¹kxi²tāu³ān²tu³ti¹ a²nū³ka³txi³nāu³xā²
 a²yā³lxi³nāu³xā² a²ka³lxa¹txi³nāu³xā² ain¹sxā² Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ i²ye²-
 si¹jau³su² ain³kxain¹nū²la² ka³lih³sxā³ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tin²ta¹.

Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

59 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²ni²sxā³ a²wē³sa²
 ũ³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²te³lhxā³ wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tāu³a² nxe²
 e³lain¹te³nah¹lxi¹:

—~“Sa³ka³ri²ah³lo²su².” i³lxi²kī³tū¹xī¹, a²wī³na² nxe² i³lixih²nha²-

ha²kxai³lu¹. Ain¹tah¹lxa¹ a²hā³ka³na² ten³yain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

60 Nxa²ha¹te¹ a²hā³ka³na² i³wa²li²yain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹: “Jo³āu²ah³lo²su¹.” Kī³tu¹wi¹. A²hā³ka³na²
 yain¹ta¹hxai²hē¹la².

61 Nxa²ha¹te¹ āh¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²nū²a² te²yā¹nxe² i³lxi²nha²te²la³ yū³sī¹kī³sxa³xi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

62 Ai¹nha²kxai³ i³lxi²hain¹jau³nū³a² a²wī³na² wxa²ye³wxāix³so¹ain¹sxā³
 i³wā³txain¹ta¹hxai²hē¹la². 63 Nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la² hi²sen³su² ũ³wha²-
 li¹lho¹ain¹txā³nxa² wxa²so¹nū²la² ũ³yhe³ka¹te³nah¹lxi¹:

—~“Jo³āu²ah³lo²su¹.” Nxe² i³lxi²sī¹na¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². 64 Nxe³ju³tan¹te²tu³-

ti¹ Sa³ka³ri²ah³la²kxai³lu² āh¹i³sai¹sxā³ i³ye³xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹khai¹nx²na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². 65 A²-

nxe³ju³ta¹li² i²ai¹nha²kxai³ kāin² on²tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
 Ju³te²a²ko³nāu³a² wā³la³ka³txān¹ko³nāu³a² u²la³ ha³ta³nxe³yhain¹ta¹hxai²-
 hē¹la². 66 Jā¹nxe³kxan²ta² Txa²wā¹sū³na²nāu³xa² hxi²ka² yxau³ye²kxe³su²
 i²ai¹nha²kxai³ wā²nxū¹hain³nha²sān²sxā³ i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wē³sai²li² ih¹nxe³ton¹sxā³ kāi³hī³te³ji¹ku¹. Kī³nhai¹.

Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Sa³ka³ri²ah³la² wān³txa² ha³lo²a² wxā³jau³nū³jau³su²

- 67 Ain¹nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³-
jxah¹la² nxū²kwai³wi¹ha²kxai³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 68 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
—~Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹khai¹nx2na³li¹. I³sa³e² nū³ka³txa² A²si³yxau³-
jah¹lai²la¹wi¹, txa²nū³ka³txai²na²su¹. I²nē³te³lhxā³ wxā³na²hē³li¹.
Wxā³nū²la² txa²wā¹ko³nxe³ti³ kai³ki³ju³ta² sa²hau³ko³tē³na²hē³li¹.
- 69 Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹jah¹la² sa²si¹hā³sain¹jah¹la² kain²-
khaix¹nx2na³li¹. Nxe³jah¹la² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² Sū³na² wān³txa²
sa²yo²wel¹jah¹lo²su² ha²kxai³ a²ne³tah²nāu³su² na³li¹.
- 70 Nxe³jau³xai²na² kxā³nhxī¹nu¹tai²na² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³-
tū³ka³txu¹tai²na² wi¹lhin¹tū³ka³txai²na² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la².
- 71 i³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:
—~“Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ko¹ko¹nū³ka³txa² an³ta³kxi²nē³lain¹tū³ka³-
txa² a²yan³txi³su² ā³non²ta³kxi²nē³lain¹na²hē³li¹.” Ain¹ta¹hxai²hē¹li¹.
- 72 Nxe³jut3su² txa²wā¹ka³lxa¹txi³nū³ka³txu¹tai²na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²
sa²hau³ko³tin²tain¹jau³su² ko³nxe³ti³ kai³ain¹kxa² wah³xa² ū³yoh³-
xai¹nxa³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ye³kxū¹jau³xu¹tai²na²
wi¹lhin¹khaix¹jau³xan²tū³ kai³ta³lu²nha²kxai³ nxe³nū¹hain¹na²hē³li¹.
- 73-74 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² te²yā¹nxe² i³ye³kxū¹nūn³-
te³nah¹lxi¹: “Wxa²ko¹ko¹nū³ka³txa² ā³non²ta³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Yuh³lxi³nx3txi³xa³lho³li¹.” Nxe³nx2ti³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kan²txi³
sa²yo²wet¹sah¹lxin¹tu¹wi¹.
- 75 Nxe³ha²kxai³ ka³ten³su² yxau³yah³lxin¹tāu³a² a³lan²ta² yo²-
ha³kxah¹lxi³sxā³ wi¹lhin¹sxā³ kai³sa²tē³yah³lxi¹nha²kxai³
wain³te²lo³nha²sxā³ sa²yo²wet¹sah¹lxi¹nha²kxai³ nxe³sah²lxin¹-
tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.
- 76 Jā¹nxe² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
—~Txa²wē³sāi³. Wxāi²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lai²-
li² a²wān³txa² i³hen³txi³jah¹lo²sin¹tu¹wi¹. Nxī¹nha²kxai³ ne³ka³ta²a²
wxā³sxā³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a³ka³nxi²sxā³ wxā³-
ju³ta²nū³a² a²nū²a² ē¹nāu³ai²na² wxa²hau³ko³tū²xai³si¹hain¹tu¹wi¹.
- 77 Nxī¹ka³tū³ a²nū³ka³txa² i³yau¹ū¹hai¹nīn¹te³nah¹lxi¹: “Wxa²ko³nxe³-
ti³ kai³yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹yah³lxin¹kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na²
wi¹lhin¹sxā³ i²nx2ti³sān²sxā³ ko³nxe³ti³ kai³yah³lxin¹ju³ta² nxe³-
wā²na³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹, i³āin²ta³lxī²sai¹nha²kxai³la¹.”
- 78-79 Te²yā¹nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tē³lha²kxai³ a³lan²ju³ta² i³-
ha²te¹kxi²nē³jut3sū³nxe² txa²wā¹ē¹nāu³a² sa²hau³ko³tē³tu¹wi¹.
Nxe³nē³kxai²nān²tū³ ko³nxe³ti³ kai³ki³ju³ta² ā³wa²su¹kxi²nē³li²
hāu²nxe³sxā³ yxau²xai³nha²si¹nhē³li² nxe³nē³tu¹wi¹.
Sa³ka³ri²ah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

80Nxa²ha¹te¹ a²wē³sa²kxai³lu² Jo³āu²ah³la²kxai³lu² wi¹txon¹nha²-
kxai³ a²ē¹nāu³ai²na² wxi²kan¹to³nha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². I³sa³e²
nū³ka³txai²na² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi²nxa³ta³lxa¹ ha³lo²a² a²nū²a²
yū²nxa³ko³xu¹ta²na² yxau²xai³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a³li³lah¹jau³su²

2 1-3Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tāu³a² Au³kus²jah³la² Ro³ma²no²ko³xa²
kāin²ko³xa² a²wa³li³kha³lah³lo²sa²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² a²ha³lo²a² a²-
hāi¹nxe³ti³xa¹ i³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²sxi²jen³khai³xa² txon¹nhīn¹thi³nai³tā²
a²nū²a² wxa²hau³kot3so¹si¹hain¹jau³su² ū³wha²li¹lho¹si¹hain¹jau³su² i³kwa³na³-
ain¹ta¹hxai²hē¹la², jah¹la²sa². Nxe³ain¹tāu³a² a²wi¹lhi¹na² ū³wha²li¹lho¹hi¹nai³tā²
Ki³ri²ah³la² Si²ri³a³ko³xa² sa²hau³ko³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³hi¹nai³tān²tu³:

—~Wxa²txon¹nhīn¹thi³nai³tā² ĩx3sīn¹sxā³ a²nū²a² nū³ka³txa²
ū³wha²li¹lho² ha³lo²a² ū³ha²li¹lho² nxex3si¹nhē³li¹. Nxe² i³kwa³na³ain¹-
ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ju³kxai³lu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a²sxi²yhen³khai³xa²
a²txo¹nain¹thi³na² i³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

4Nxe³xai¹nha²kxai³ Jo³se²ah³la²kxai³lu² Na³sa³re²thi³na² Ka³li³le²a²ko³-
xan¹thi³na² a³li³nū²la² a²sxi²yhe³na² a²txon¹jen³khai³xai³tā² Be³lē²thi³na²
Ju³te²a²ko³xan¹thi³nān²tu³ ā³nxī²te³lhxā³ ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³thi³na²
Ta³vi²yah³lu¹ta²na² a²sxi²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² Ta³vi²yah³lu¹ta²-
na² a²ne³ta²nāu³su² ha²kxai³ Be³lē²thi³na² i³xi²ta¹hxai²hē¹la². 5A²nxe³jah¹la²
a²sxe³xa² so¹te³lhxā³ nhya¹ta¹ka³lxa² tē³sxā³ i³nhya¹ta¹hxai²hē¹la². 6Nxe³ha²kxai³
ū³wha²li¹lhu³ko³te³lhxā³ i³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ i³sa²yxau³ain¹tāu³-
a² ta¹ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa² wēh³ni³ta¹hxai²hē¹la². 7Nxe³nū²la² Be³lē²thi³na²
i³ai¹nhī¹na² a²ki³lha³lxa² a²hxi²kan¹te²su² te²a² a³li³lah¹ta¹hxai²hē¹la². Po¹na²
sxi²hē¹na² a³li³lah¹ta¹hxai²hē¹la², a²nū²a² sxi²ha² ne³ki³ha²kxai³la². Nxe³sxā³
wā²la² tē³sxā³ wxa²wā³lāu²kxi²so¹sxā³ ko²syē¹na² ā³na¹sxā³ ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la².

O³ve²a² hau³ko³tū³ka³txa² i²ain¹jau³su²

8Ain¹nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² a²wā³kan¹ko³xa² o³ve²a² sa²hau³ko³tū³ka³txa²
he¹lain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka³nxah³ta²na² wah³nxa³ki²lain¹ta¹hxai²hē¹la². 9Nxe³-
ain¹tāu³a² nxe³hi¹na¹ oh³xan¹jah¹la² wxa²kan³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ wxā³hi¹na¹
ha³lo²a² sa²ko¹ko¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²ko¹ko¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kāin² on²tain¹-
ta¹hxai²hē¹la². 10Ain¹nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—~On²txi³sah¹lxi³txa³hē¹li¹. Wān³txa² wi¹jau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ain³-
kxi²sah²lxin¹jau³nū³a² i³hen³txi³nx2ti³te³lhxā³ wxā³na¹wi¹. A²nū²a² yxo²ha³kxa¹
i³ka³li³nx2ti³tu¹wi¹. 11Hī¹na¹ Ta³vi²yah³la² sxi²yhe³na² wē³sa² wi¹khaix1te²a²
a³li³lah¹na²li¹. A²nxe³jah¹la² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta²
ā³wa²su¹jah¹lo²nū³su² tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³lo³jah¹-
lo²su² na³li¹. 12A²nxe³te²a² po¹na² sxi²ha² wxa²wā³lāu²kxi²nhā²sxā³ ko²syē¹na²
ā³na¹sxā³ ā³wi¹ha²kxai³ sxa²na³li¹. Nxe³ju³ta² i²ah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹³Nxa²ha¹te¹ wa³su¹txi³ oh³xan¹ta² nũ³ka³txa² wxa²ka³nxi² wxã³yain¹ta¹-hxai²hẽ¹la². Wxã³yain¹nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² i³sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

¹⁴Nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² oh³xa² yxaut3jah¹la² kãi²te²a² Si³yxau³jah¹lai²-la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ i³wxi²kin³ti³ton³ti³hit1txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.

Yxah³lxin¹sxã³ a²nũ²a² yuh³xan¹ko³xan¹ta³ nũ³ka³txa² wi¹lhin¹sxã³ yxau³ain¹tu¹wi¹, Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³ i²ai¹nha²kxai³lu¹.

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

¹⁵i³ye³ta³lu²nain¹nũ²la² oh³xa² wxa²ka³la³xi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹nxa²-ha¹te¹ o³ve²a² sa²hau³ko³tũ³ka³txi³nu¹ta²kxai³lu² i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nũ¹ka³na¹ Be³lẽ²thĩ³na² ai³si²a³sah¹lxi³wxi¹. Txa²wã¹sũ³na² kwẽn¹ta² i³-ye³kxi²nẽ³lain¹jau³xa² ain³kxi² i²i² a³sah¹lxi³wxi¹. Nxẽn³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

¹⁶Nxe³ain¹nũ²la² wa³su¹txi³ ai³ain¹nũ²la² po³na² sxĩ²ha² a³li³kxi²-nyhain¹nũ²la² Ma³ri²a³ka³lxa² Jo³se²ah³la² i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³

(Lukas 2.15)

a²wē³sa² whāi²na¹ i² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 17 Hā²wxān³txa³ i²ta³lun²-
nū²la² i³xain¹tāu³a² wān³txai³tā² oh³xan¹jah¹lai²na² wān³txai³tā² a²nū²a²
yxo²ha³kxa¹ i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². 18 Nxe³ai¹nha²kxai³ o³ve²a² sa²hau³-
ko³tū³ka³txai²na² wān³txa² ain³kxain¹te²na² i³yon²txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Īh¹nxe³te²la¹ku². Wān³txa² ya²la³tū³te²nha²ku². Kī³nhai¹.

Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la². 19 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxa²kxai³ ju¹ta²li² i²sxā³ ne³wa³-
kon³sa²tē³nha²ta¹hxai²hē¹la². 20 Nxa²ha¹te¹ o³ve²a² sa²hau³ko³tū³ka³txa² ā³naun³ta²
i³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹sū³na² Kāin²ta² Si³yxa³jah¹lai²la¹wi¹. Oh³xan¹jah¹la²
sa²si¹hā³ū¹nhē³jah¹lai²na² wān³txin³txi² ya²la³tū³ i²ki³ten¹tū³wi¹. Nxe³ki³-
sa²kxai³ Sū³na² sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² i³lxa² i³lxi²jau³su²

21 Ain¹nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²ni²nū²la² nxe³-
hī¹na¹ wē³sa² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²te³lhxā³ a²nū²kxi²xain¹ta¹hxai²hē¹la².

—~Je³su²jah³lo²su¹. Nxe² i³lxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²i³lxa²
a²wi¹lhī¹na² Ma³ri²a³ka³lxa² wēh³ni²nxa³hī¹nai³tā² oh³xan¹jah¹la² wxa²-
kan³sxā³ i³lxi²hain¹ta¹hxai²hē¹la².

—~Je³su²jah³lo²su¹. Nxe² i³lxi²hain¹ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ai³ain¹jau³su²

22-24 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²wi¹lhī¹nu¹ta²na² Moi³se²ah³lu¹ta²na² hi²sen³su²
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ū³wha²li¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Txu¹ha² kwēn¹ta² wē³sa² a³li³la¹kxi²ta¹ka³lxu² i³nxai²na² wē³sa²
tū³kxi²tāu³a¹ wa³ka³li³yu³ta² hāi¹nxā¹txa²sā²nhi¹. Moi³se²ah³lu¹ta²na²
nxe³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹jau³su² ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa²kxai³ ain³kxi²nha²-
sxā³ ā³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² a²wē³sa² tū³kxi¹nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na²
sxi²ha² Je³ru³sa³lē²thi³nān¹ta² sxi²ha² wē³sai²li² tē³sxā³ ā³wih¹ka³tū³
wā²nā³ū¹hi² yen³kxa² hxi²tē³nha²sxā³ ū³hū² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-
ju³kxai³lu¹ kxā³nhxi¹nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² kwa³na³te³nah¹lxi¹:

—~Wxa²ki³lha³lxa² a²hxi²kan¹te²nāu³xa² ten³sa³nhai¹. Nxe³te²nāu³xa²
txa²sa³wi³ha³lxi³nāu³si²tu¹wi¹. Āh¹lxi³sxā³ kwa³sxa³xa² ki³ha¹li¹ kwa³jan³-
ta² kwa³sxa³xai²la³ tã³nxā² sa³wxe³nān¹te²la³ tã³nxā² nxex³sxā³ tē³sxā³
Txa²wā¹sū³na² sxi²nhāu³ai²na² ū³hū¹sē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tāu³a² a²nū²a² Si³me³āu²ah³la² Je³ru³sa³lē²thi³-
na² yxa³xai³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
wi¹lhīn¹sxā³ wet¹ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ I³sa³e² nū³ka³txa²
A²hxi²kan¹jah¹la² Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² wxā³jah¹la² kāin² wah³-
nxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa²
ā³si³tē³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 26 Ā³si³tē³kxi²sxā³ nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Si³me³āu²ah³lāi³. Hī¹na² wa³su³txi³ ya³lu¹nxā²nxa³lho³li¹. Txa²wā¹sū³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxa³tāu³lo³jah¹la² i²sā²nīn¹tu¹wi¹. Yan¹nāu³a¹ sa²kxai³-

lu¹ ya²lun¹ju³ta² yū³tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² i³hen³txi³nyha¹ta¹hxai²hē¹la².
 27 Ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ā³si³tē³kxi²sxa³ Si³me³āu²ah³la²
 ai³ya³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wih¹ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³ān²tu³-
 ti¹ a²wē³sāi¹ah³la² a²hā³ka³nai²na² nxe³sxā³ Je³su²jah³la² sa²ha³lxo¹so¹sxā³
 wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² wān³txa² we¹te³lhxā³
 ya³ta¹hxai²hē¹la². 28 Nxa²ha¹te¹ Si³me³āu²ah³la² sa²kxai³lu² wē³sa² sa²ha³lxo¹-
 so¹kxi²nū²la² Txa²wā¹sū³na² i³sa²nēn¹kxi²ta¹hxai²hē¹la².

29-32 Nxe³te³nah¹lxī¹:

—~Sū³na² nxe³txi¹. Wān³txa² i³ye³kxi²san¹jau³xai³tā² hī¹na² ta³lun²ye¹-
 tu¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³ta² wxa²hxi²kan¹jah¹la² txa²yen³nāu³a² i²a¹wi¹.
 Nxe³jah¹la² kxā³nxa² ū³ye³kxū¹sa²nhin¹jah¹la² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 i²ain¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la² I³sa³e² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² a²yxo²-
 ha³kxa¹ wxa²wān³txa² i³hen³txi³nyhai¹nha²kxai³ I³sa³e² nū³ka³txa²
 Txa²wā¹sū³na² kāin²si¹hain¹jau³su² i²hen³txai¹nha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹.
 Ai¹nha²kxai³ ya³lu²na¹ju³ta² hī¹na² wi¹na³li¹. Ka³lih³khaix¹lsa²nha²wi¹.

Ta¹hxai²hē¹la².

33 I³ye³ta³lun²nxa²ha¹te¹ a²wī³na² a²hā³ka³na² whāi²na¹ wān³txai²na²
 ain³kxai¹nha²kxai³ o²lya³ta¹hxai²hē¹la². O²lya³te³nah¹lxī¹:

—~Īh¹nxe³te²la¹ku². Kī³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 34-35 Nxa²ha¹te¹ Si³-
 me³āu²ah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Nxe³jah³wxi¹. Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ti³na³li¹. Nxe³jau³su²
 e³sān²ka³tu³ Ma³ri²a³ka³lxa² e³kxi²te³nah¹lxī¹:

—~Ma³ri²a³ka³lxī¹. Wxa²wēh³sai²li² kxān³nāu³a² a²nū²a² I³sa³e² nū³.
 ka³txa² ka³na³ka³nat³te²a² ā³kāi²non³si¹ha²kxai³ a²ka³na³ka³nat³te²a²
 a²kāi²nxa³tot³si¹ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹xī¹. Nxain¹kxai²nān²tu³ a²nū²a²
 ka³lxa¹te²a² sa²yxo²a³ain¹tū¹xī¹. Nxain¹kxai²nān²tu³ti² au³txi³ āin²-
 ti³khai¹nxe³nxa²tu¹xī¹. A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² a²nū²a² a²ē¹nān¹jau³la³
 i³sai¹ai¹nxa³jau³la² wi¹ko³nha²hxat³tain¹tu¹xī¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

36-37 Nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tāu³ān²tu³ti¹ txu¹ha² A²na³ka³lxa² yxau³nūn³ta¹-
 hxai²hē¹la². Nxe³ta¹ka³lxa²na² sa²kxai³lu² a²wī³na² Fa³nu³e²lah³lo²su² ha²kxai³
 a²ka³lxa¹ti³nāu³xa² A³se²ra³ nū³ka³txi³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²-
 nxe³ta¹ka³lxa²kxai³lu² kwē³kxa² ko³ha¹li¹ ko³ha¹li¹ ko³ha¹li¹ ka³na³ki²tāu³a²
 in³txa² so¹nyhain¹sxā³ yxau³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² jah¹la² ya³lu²kxi²ta¹-
 hxai²hē¹la². Ya³lu²kxi¹nxa²ha¹te¹ kwē³kxa² ka³lxa¹txi³ 84 nxe² kwē³kon³tāu³a²
 nūh¹yxau³ha²kxai³ a¹ka³lxon³khaix¹nxe³sxā³ kxān³su² yxau³xai³ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³lu¹ Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹ju³ta² i³hen³txi³to³ta¹hxai²hē¹-
 la². Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² wi³xi²ta¹hxai²hē¹la². Wi³xi²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

—~Kāin²khaix¹nxi¹lxī¹. Nxe² i³ye³sxā³ ā³ti³hex¹ta¹ka³lxu²su²
 nxa³ha²kxai³ yain³txa² ā³na¹ha²kxai³ hāi¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²ta¹-
 hxai²hē¹la². 38 Jā¹nxe³kxan²ta² Si³me³āu²ah³lo²kxai³lu² i³ye³ta³lun²kxan²ta²
 ta¹ka³lxa²kxai³lu² A²na³ka³lxa²kxai³lu² wi³xi²ta¹hxai²hē¹la². Wi¹xi²nū²-
 la² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu²

Je³ru³sa³lê²thi³nân¹tũ³ka³txa² Sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² wxã³-ju³ta²nũ³a² wah³nxin¹te²nũ³xa² a²yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹ta¹hxai²hê¹la².

Na³sa³re²thi³na² i³ain¹jau³su²

39 Ain¹nxa²ha¹te¹ Moi³se²ah³la² kwa³na³jau³xu¹ta²na² sa²yxo²we¹ta³-lu²nain¹nxa²ha¹te¹ Ka³li³lê²a²ko³xa² i³ain¹ta¹hxai²hê¹la³, Je³su²jah³la² a²wi³na² a²hã³ka³nũ¹ta²sa³. A²sxi²yhen³khai³xa² Na³sa³re²thi³na² i³xi²-sxã³ yxau³ain¹ta¹hxai²hê¹la². 40 Nxe³tãu³a² a²wê³sa²kxai³lu² wi¹txo¹ni² nũ³kxũn³txo¹ni² wxi²kan¹sxã³ txo¹ni² nxe³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³ i²ain¹ta¹hxai²hê¹la².

Txa²wã¹sũ³na² sxi²nhãu³a² e³kxi²nyhu¹jau³su²

41-42 Kxã³nhxi¹nu¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² I³sa²e² nũ³ka³txa² ã³non²ta³kxi²ta¹hxai²hê¹la². E³ji²ta²ko³xa² a³li³si¹hain¹jau³su² ã³non²ta³kxi²ta¹-hxai²hê¹la². Nxe³hi¹nu¹ta²nân¹te²tu³ kwê³kxa² hã¹nxe³ti³xa¹ ye³ka³na³ka³nat³sxã³ Sũ³na² kã³ũ¹hain¹ju³tu¹ta²na² i³sa²wa²lho¹xain¹ta¹hxai²hê¹la². Je³ru³sa³lê²thi³na² ã³nũn²ta³kxain¹sxã³ i³sa²wa²lho¹xain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ti³xai²na² sa²kxai³-lu² pas²kwa²ti³xa²su¹. Nxe³ta¹hxai²hê¹la². Jã¹nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² a²wi³na² a²hã³ka³nai²na² nxe³ya³sxã³ jã¹nxe³ya³to³ta¹hxai²hê¹la². Hã²wxã³txa³nũ² Je³-su²jah³la²kxai³lu² kwê³kxa² hxi¹ka² hxi³sxã³ ah¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³ka³tu³ kwê³kon³sxã³ txo¹nhĩ¹na¹ a²wi³na² a²hã³ka³nai²na² nxe³ya²te²kxai³lu² wê³sai²na² ã³sa²so¹sxã³ ai³yain¹to³ta¹hxai²hê¹la². 43-44 Nxa²ha¹te¹ ã³sa²wa²lho¹xi²ta¹lun²-nyhain¹nxa²ha¹te¹ a²wi³na² a²hã³ka³na² i³xi²te³lhã³ a³li³ain¹ta¹hxai²hê¹la². Je³su²jah³la² ã³si³tê³kxain¹te³ji¹xã¹. Ain¹tah¹lxa¹ hai³txi³ ain¹ta¹hxai²nxa³hê¹la². Hã¹isxã³ Je³ru³sa³lê²thi³na² yxau³ye²ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ha²kxai³ a²wi³na² a²-hã³ka³na² ju¹ta²na² ko³nhe²ya³nxa³ha²kxai³ ye³ka³na³ka³nat³sxã³ a³lan²ni²sxã³ a³li³sxã³ ã³nxi³ya³ta¹hxai²hê¹la². 45 Hã²wxã³txa³ i²xi²ya³hxa³ha²kxai³ hxi²waun³-ta³kxi²ya³ta¹hxai²hê¹la². Nxa²ha¹te¹ a²nũ³ka³txa² ã³si³tê³kxain¹te²nãu³xa² whã¹na¹ i²ai¹nxa³ha²kxai³ Je³ru³sa³lê²thi³na² ã³te³nxi²te³lhã³ wã³lain¹ta¹hxai²hê¹la².

46 Wã³lain¹nũ²la² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹ka³tu³ i²kxain¹ta¹hxai²hê¹la². A²kxã³nxa² wã³li²si²ai¹nxa³tã³lxa¹ jah¹la²kxai³lu² a²hoh³-lxa³nũ³ka³txa² ã³ti³xi²nũ²la² nxũ²kwai³ye³lot³sxã³ ã³wxe³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³nũ²la² ain³kxi²nyhu¹ha²kxai³ wãn³txa² i³wã³txi³nyhu¹ai¹nha²kxai³ nxe³nyhu¹ta¹hxai²-hê¹la². 47 Nxe³nyhu¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wê³sai²na² wãn³txa² ain³kxain¹te²a² on²tain¹ta¹hxai²hê¹la², Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² wxi²kan¹jau³su² ha²kxai³la².

48 Jã¹nxe³kxan²ta² a²wi³na² a²hã³ka³na² nxe³ya³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²nhãu³ai²na² ã³wih¹sxã³ i²ai¹nha²kxai³ kãin² o²lai¹nha²kxai³ ta¹ka³lxa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~We³sã³. Ĩh¹nxe³nhĩn¹thai¹li¹? Kãin² ã³ten³nxa²nha¹hê³li¹. Hxi²-waun³txi³khaix¹lsa²si¹nhê¹li¹. Ta¹hxai²hê¹la².

49 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Ĩh¹nxe³kxa²ya³n³ti³tã³ ten³sya¹hin¹thai¹ni¹? Txa²wi³na² sxi²ha² ã³-wih¹sxã³ ã³wxe³na¹ha²kxai³ i²sya¹hxi³thai¹ni¹? Ta¹hxai²hê¹la².

50 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² a³la³kxi²ti³hex¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

51 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ā³si³tē³kxi²sxā³ Na³sa³re²thi³na² i³xi²sxā³ yxau³ain¹to³ta¹hxai²hē¹la². A²wi³na² a²hā³ka³na² wān³txa² yxo²ha³kxa¹ we¹ta¹-hxai²hē¹la². A²nxe³ju³tai²li² a²hā³ka³na² a²e¹nāu³ai²na² ain³so¹tu³ta¹hxai²hē¹la².

52 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² wi¹txo¹ni² wxi²kan¹to³ni² nxe³ye²-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ i²ai¹nha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ka³li³lhi³sxā³ i²ai¹nha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Jo³āu² Ba³tis²jah³la² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jau³su²

3 1-3 Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ Ti³be³ri²ah³lai¹tā² Ro³ma²no²ko³xa² kāin²ko³xa² ā³wē³non³sxā³ ā³wa³li³khan³tot³ta¹hxai²hē¹la². Kwē³kxa² ka³lxa¹ton³-nū²la² 15 nxe² kwē³kon³nū²la² Jo³āu² Ba³tis²jah³la²kxai³lu² ha³lo²ai²li² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² ho³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jah¹la² Sa³ka³ri²ah³la² ki³lha³lhxu² ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³hī¹nai³tā² Ju³te²-a²ko³xa² Pōn³si³o³ Pi³la²jah³la² a²wa³li³kha³lah³lo²lo³tha²kxai³ Ka³li³e²a²ko³xa² E³ro²jah³la² a²wa³li³kha³lah³lo²lo³tha²kxai³ I³te³ri²a²ko³xa² Tra³ko³ni²ta³ko³-xa² ko³ha¹lin¹ko³xa² Fi³li²pah³la² a²wa³li³kha³lah³lo²lo³tha²kxai³ nxe³jah¹la² E³ro²jah³la² a²lon³syhe²nyha¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ A³bi³le²nā²ko³xa² Li³sa³ni²ah³la² a²wa³li³kha³lah³lo²lo³tha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hī¹na² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² Kai³fa²sah³lai¹tā² A³na²sah³lai¹tā² nxe³sxā³ sa³hau³-ko³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³tāu³ān²tu³ti¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²kxai³lu² Jor³tāu²yau³xan¹ko³nāu³a² ai³lha²thet³ta¹hxai²hē¹la². Yuh³xan¹ta² ha³lo²a² whāi²na¹ ai³lha²thet³te³na¹ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ ā³yā³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³yā³nū²kxain¹nū²la² Jo³āu² Ba³tis²jah³la²kxai³la¹ i³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² yū³khaix¹yah³-lxi¹lxi¹. Yxah³lxi¹nha²kxai³ i³ain²ta³kxi¹nyha¹jah¹lxi³hē¹li¹.

Nxe³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxa² wah³xa² sa²wa²su¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³nyhah¹lxin¹-ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ta¹ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹si¹ha¹jau³su² ā³tī³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹. Jo³āu² Ba³tis²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxe³jut³su² I³sa³i²ah³lu¹tai²na² kxā³nxa² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² nxe²e³te³nah¹lxi¹:

—~A²nū²a² ā³jah¹la² wxā³tu¹wi¹. Ha³lo²ai²na² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³nāu³-a² ai³sxā³ i³ye³kxi²tu¹wi¹. I³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² hxi²kan¹jah¹lo²su² wxā³ju³ta²nū³a² yū³kxai²nān²tu³ ā³wxā³tīh³nū³a² wxa²hau³ko³-tain¹te²ju²hē³li¹. 5 Wain³tīh³na² a³li³ha²kxai³ tīh³na² kīn³sxi²ju³ta² i³wau³waut³sxi²ha²kxai³ tīh³na² ka²yāu¹ka²yāu¹ju³ta² i³ha³la³tu³la³-kxi²ha²kxai³ tīh³na² yax³lū¹yax³lū¹si¹ju³ta² sa²ne³ka³tū²si²ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³li¹. A²nxe³jut³su² tīh³na²nū³a² wa³su³hī³te²ju²hē³li¹. Nxe³-kxa²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxā³ju³ta²nū³a² wxa²e¹nāu³ai²na² wxa²hau³ko³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. 6 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³-lhu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² hxi²ka¹nain¹ju³ta² i²ain¹tu¹wi¹.

Nxe³sxã³ ko³nxe³ti³ kã³ain¹ju³ta² i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ Sũ³na² wãn³txa²
 yxo²i²ain¹kxai²nãn²tũ³ a²ẽ¹na² sa²hau³ko³tũ¹hain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² i²-
 ain¹tu¹wi¹. Ya²la³tũ³ wxã³ti³wa³ki³lxon³na³li¹.” Nxe³jau³su² i³ye³kxi²tu¹wi¹.
 I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ju³ta² a²ten³te²nãu³xa² ka³lxa¹-
 txi³ wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² i²ain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wã¹sũ³nai²li² an³txi¹nx2ti³na³li¹. Nxe³sxã³ wxa²ẽ¹-
 nãn¹jau³su² nxe³nyha¹lxin¹te³nah¹lxi¹. “I³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹sain¹kxai²nãn²tũ³
 wi¹lhin¹yex¹sain¹tũ¹xã¹, a²nũ²a² yxo²ha³kxa³su¹.” Nxe³nyhah¹lxin¹kxan²ti³ ti³-
 he¹nxe³nx2ti³xa³wi¹. Nxe³sxã³ wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxin¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³nai²li²
 i²ki³ha³kxi²yah³lxan³tho³li¹. 8-9 Nxe³ha³kxai³ wxa²ko³nxe³ti³ kã³yah³lxin¹ju³ta²
 ya²la³tũ³ ã³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ wi¹lhin¹yah³lxin¹ju³ta² wã²nã²ũ¹sah¹lxi³hẽ¹-
 li¹. Jã¹nxe³ju³kxai³lu² hi³a³ ne³ka² i²li³hxa³te²la³ wi¹nã³kxi²nxa³kxai²nãn²tũ³
 a²nũ²a² hxi²ka² i³tau³ka²tã³sãn²nũ²la² ha³nxe²a² yat3sxã³ hxa³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³-
 kxa²yã¹nxe³sxã³ wi¹kã³yah³lxan³kxai²nãn²tũ³ ko³nxe³ti³ i³yi¹li¹nx2ti³tu¹wi¹.
 A²nxe³ju³kxai³lu²: “A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² a²ne³tah²nãu³su² sãn¹te²sa¹wi¹.” Yah³-
 lxin¹jau³xa² e³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. E³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
 txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³ A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² a²ne³tah²nãu³su² wet1ti³hit1ju³ta²
 hxi²kan¹na³li¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxa²ha¹te¹ tũ¹kã³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Nxe³kxai²nãn²tũ³ ih¹nxet3sxã³ o²la³kxi²sãn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~A²nũ²ai²li² a²ha³la³san¹ka³lo³a² ka³lo³ha¹li¹ yũ³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³
 ka³lo³ka³na³ka³nat3sxã³ tẽ³sxã³ a²nũ²a² a²ha³la³san¹ka³lo³la³ yũ²nxa³te²a²
 wã²nhũ¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ yain³txa² wã²nhũ¹txai¹yah³lxi³-
 nũ³nhẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ in³txa² ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³tũ³kã³txa² i³yau³-
 xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ju³ta² te³nai¹nha²kxai³ yxau³so³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³tũ³kã³txa² hi²sen³su² ro³ma²no² ũ³yho³hi²txã³nxa² sa²so¹xai³-
 lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I³sa³e² nũ³kã³txa² sa²so¹xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³tũ³kã³txai²li² yau³so³nain¹nũ²la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Hxi²kan¹jah¹lã³. Txai²nãu¹xai²na² i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹sa²-
 nhĩn¹te³lhxã³ ih¹nxe² o²la³kxi²sãn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²yo³ha² wain³txã³nxa² so¹lxi¹ so¹kxi²txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Wain³ta²
 a²yo³ha² ã³sen³sai¹te²la³ so¹kxai¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nũ³kã³txa² i³wã³txi³ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Txa²nũ³kã³txi³nãu³xa²sa¹. Ĩh¹nxe³sxã³ o²la³kxi²sãn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹-
 ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹:

—~Nũ³kxũn³txi³ yen³kxa² sa²so¹kxai¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Yah³lxi¹nha²-
 kxai³ a²nũ²a² ko³nxe³te²lo³jah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ yen³kxa²
 ũ³yho³hi²nxa²lxain¹txã³nxa² hã¹sxã³ i³ka³li³jah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ya³lo³txi²sxã³ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo¹la³te²la¹ku².
Ki³nhai¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Nxa²ha¹te¹ a²nũ³ka³txa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²si³yo³na² a²nũ²a² hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa²jah¹la² wxã³tu¹wi¹.
Wxã³te³na¹ hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa³ha²kxai³ a²yu³kxa² yu³wi²kxi²nha²ka³-
lo³a² sa²ta²la³kxi²nũ¹ha¹kxe³su² hxi²ka¹nhĩ²nxa³nha²wi¹. Nxe²nxa³ha²kxai³
ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nx2ta¹ju³ta² hxi²ka¹nhĩ³na¹wi¹. Txa²si³yo³na²
wxã³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ũ³hũ¹nx2ti³ha²-
kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ã³nhxan³ka²ti³nx2ti³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² na³li¹.
17 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe² hai³sxa² wa³kxẽ³yah³lai²na² hai³sxa² wi¹we¹nha²kxai³
ki³kan²tãu³a² yain³ta³ki³a² wxa²so¹te²ju²hẽ³li¹. Wxa²so¹kxai²nã²tu³ wã³-
na³la³ka³lo³a² hxi²tẽ³nha²sxã³ yain³txa³ki³a² i³ya³lan³kxi²xai²te²ju²hẽ³li¹.
Ĩ³ya³lan³kxi²nũ²la² yain³ta³ki³a² a²wi¹ki³a² so¹sxã³ ũ³wha¹ha²kxai³ a²ka³lo³a²
ã³na¹sxã³ sa²yat3sa²ha²kxai³ nxe³ki³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ a²-
nũ²a² wi¹lhin¹te²nãu³xa² oh³nãu³nũ¹ka¹nã¹ko³xa² ũh³wxe³ũh¹hai¹nha²kxai³
a²nũ²a² i³lxa³thi¹nxa³te²a² yuh³nã¹ta³ko³xa² ha³lo²a² i³sa²tẽ³ko³xa² ã³na¹-
kxai¹nha²kxai³ nxẽ³tain¹tu¹wi¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

18 A²nxe³jau³xa² wi¹jau³xa² yau³ka³lxa¹txi³ Sũ³na² wã³txa²
ĩ³hen³txi³sxã³ e³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³-
lo²nu¹ta²kxai³lu² E³ro²jah³la² i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
—~E³ro²jah¹lã³. Wxã¹na² ko³nxe³thin¹khaix1n1¹lxi¹. E³ro³ti²a³ka³lxa²
so¹kxi²nyha¹hin¹ju³ta² ko³nxe³ti³ kã³ju³tai²la¹wi¹. Wxa²lon³yah³la² a²-
sxẽ³xai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ wxã¹na² so¹kxi²nyha¹hin¹ju³ta² ko³nxe³ti³
kã³ju³tai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹kxan²ti³nũ¹ sa²yo²we¹tai¹nxa³ha²-
kxai³la¹ ko³nxe³ti³ o²la³kxi² kã³non³ta¹hxai²hẽ¹la². 20 Jã¹nxe³kxa²yu³kxai³la¹
kxã³ta³lon³tãu³a² E³ro²jah³la² hi²sen³kxai³lu² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²kxai³ sa²-
so¹sxã³ sxi²ha² kxan²thi³na² ũ³tĩ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹kxi²jau³su²

21 Nxa²ha¹te¹ ũ³tĩ¹kxai¹nxa³ta³lxa¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²kxai³ a²nũ²a² ĩ³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ta³lun²nũ²la² Je³su²jah³la² ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nũ³ta¹hxai²-
hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ Txa²wã¹sũ³na²
i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a¹ oh³sĩ³na² sa²yo²hai¹ta¹hxai²hẽ¹la². 22 Sa²-
yo²hai¹ka³tu³ kwa³sxa³xa² hũ³nxe² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² oh³nãu³a²
a³ka³nxi²xi²ye²ka³tu³ Je³su²jah³lai²na² a²ka³la³ki²wxe²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹tãu³-
ãn²tu³ti¹ oh³nãu³an¹te²a² wã³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:
—~Wxã¹li² txa²ki³lha³lxa²khai³si¹lxi¹. A³lxi¹nxa²ha¹kxah³lo²si¹lxi¹. Wi¹-
lxo³kxi²khaix1san¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² si³kxã³nãu³an¹ta² wi³na²nãu³xan¹jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² a²wah³ka³li³yu³ta² ã³si³wxe³ta¹hxai²-
hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li² Jo³se²ah³la²ki³lha³lxin²tai¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³

Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² kwē³kon³sxa³ 30 nxe² ye³ka³lxa¹txi³ kwē³kon³sxa³ wa³ka³-
 li³yu³ta² ā³si³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxa³ Jo³se²ah³la² wi³nu²tu³ E³li²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². 24 E³li²ah³la² wi³nu²tu³ Ma³ta²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ma³ta²jah³la²
 wi³nu²tu³ Le³vi²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Le³vi²ah³la² wi³nu²tu³ Me³ki²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Me³ki²ah³la² wi³nu²tu³ Ja³nai²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ja³nai²ah³la²
 wi³nu²tu³ Jo³se²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 25 Jo³se²ah³la² wi³nu²tu³ Ma³ta²ti²ah³-
 lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ma³ta²ti²ah³la² wi³nu²tu³ A³mo²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 A³mo²sah³la² wi³nu²tu³ Na³ū²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Na³ū²ah³la² wi³nu²tu³ Es³-
 li²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Es³li²ah³la² wi³nu²tu³ Na³ka³i²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 26 Na³ka³i²ah³la² wi³nu²tu³ Ma³a³te²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ma³a³te²ah³la² wi³nu²-
 tu³ Ma³ta²ti²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ma³ta²ti²ah³la² wi³nu²tu³ Se³me³i²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Se³me³i²ah³la² wi³nu²tu³ Jo³se²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jo³se²ah³la²
 wi³nu²tu³ Jo³ta²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 27 Jo³ta²ah³la² wi³nu²tu³ Jo³ā³nā²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Jo³ā³nā²ah³la² wi³nu²tu³ Re³sa²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Re³sa²ah³-
 la² wi³nu²tu³ So³ro³ba³be²lah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². So³ro³ba³be²lah³la² wi³nu²tu³
 Sa³la³ti³e²lah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Sa³la³ti³e²lah³la² wi³nu²tu³ Ne³ri²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². 28 Ne³ri²ah³la² wi³nu²tu³ Me³ki²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Me³ki²ah³-
 la² wi³nu²tu³ A³ti²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A³ti²ah³la² wi³nu²tu³ Ko³sā²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Ko³sā²ah³la² wi³nu²tu³ E³ma³tā²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². E³ma³tā²-
 ah³la² wi³nu²tu³ E²rah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 29 E²rah³la² wi³nu²tu³ Jo³su³e²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Jo³su³e²ah³la² wi³nu²tu³ E³li³e²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². E³li³e²sah³-
 la² wi³nu²tu³ Jo³ri²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jo³ri²ah³la² wi³nu²tu³ Ma³ta²jah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Ma³ta²jah³la² wi³nu²tu³ Le³vi²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 30 Le³vi²ah³la²
 wi³nu²tu³ Si³me³āu²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Si³me³āu²ah³la² wi³nu²tu³ Ju³ta²-
 ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ju³ta²ah³la² wi³nu²tu³ Jo³se²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Jo³se²ah³la² wi³nu²tu³ Jo³nā²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jo³nā²ah³la² wi³nu²tu³ E³-
 lya³ki²mah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 31 E³lya³ki²mah³la² wi³nu²tu³ Me³le³a²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Me³le³a²ah³la² wi³nu²tu³ Me³na²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Me³-
 na²ah³la² wi³nu²tu³ Ma³ta²ta²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ma³ta²ta²ah³la² wi³nu²tu³
 Na³tā²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Na³tā²ah³la² wi³nu²tu³ Ta³vi²yah³lo²su² ta¹hxai²-
 hē¹la². 32 Ta³vi²yah³la² wi³nu²tu³ Je²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Je²sah³la² wi³nu²tu³
 O³be²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². O³be²jah³la² wi³nu²tu³ Bo³a²sah³lo²su² ta¹hxai²-
 hē¹la². Bo³a²sah³la² wi³nu²tu³ Sa²lah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Sa²lah³la² wi³nu²tu³
 Na³sō²mah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 33 Na³sō²mah³la² wi³nu²tu³ A³mi³na³ta²bah³lo²-
 su² ta¹hxai²hē¹la². A³mi³na³ta²bah³la² wi³nu²tu³ A³ta³mi²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 A³ta³mi²ah³la² wi³nu²tu³ A³nhi²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A³nhi²ah³la² wi³nu²tu³ Es³-
 rāu²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Es³rāu²ah³la² wi³nu²tu³ Pe³re²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Pe³re²sah³la² wi³nu²tu³ Ju³ta²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ju³ta²ah³la² wi³nu²tu³ Ja³-
 ko²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 34 Ja³ko²ah³la² wi³nu²tu³ I³sa²kah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 I³sa²kah³la² wi³nu²tu³ A³bra³āu²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A³bra³āu²ah³la² wi³nu²tu³
 Te³ra²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Te³ra²ah³la² wi³nu²tu³ Na³ko²rah³lo²su² ta¹hxai²-
 hē¹la². 35 Na³ko²rah³la² wi³nu²tu³ Se³ru²kah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Se³ru²kah³la²

wĩ³nu²tũ³ Ra³ka³u²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ra³ka³u²ah³la² wĩ³nu²tũ³ Fa³le²-
kah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Fa³le²kah³la² wĩ³nu²tũ³ E³pe²rah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
E³pe²rah³la² wĩ³nu²tũ³ Sa³lah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁶Sa³lah³la² wĩ³nu²tũ³ Kai³nã²-
ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Kai³nã²ah³la² wĩ³nu²tũ³ A³fa³sat2jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A³fa³sat2jah³la² wĩ³nu²tũ³ Se²mah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Se²mah³la² wĩ³nu²tũ³ No³-
e²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². No³e²ah³la² wĩ³nu²tũ³ La³ma²kah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
³⁷La³ma²kah³la² wĩ³nu²tũ³ Me³tu³sa³lẽ²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Me³tu³sa³lẽ²ah³la²
wĩ³nu²tũ³ E³no²kah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². E³no²kah³la² wĩ³nu²tũ³ Ja³re²jah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Ja³re²jah³la² wĩ³nu²tũ³ Ma³la³le²lah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ma³la³-
le²lah³la² wĩ³nu²tũ³ Kai³nã²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁸Kai³nã²ah³la² wĩ³nu²tũ³
E³no²sah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². E³no²sah³la² wĩ³nu²tũ³ Se²tah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹-
la². Se²tah³la² wĩ³nu²tũ³ A³tãu²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jah³la² Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³su² wã²nxũ¹wet1ta¹hxai²hẽ¹la³, a²hã³ka³na² a²wĩ³na² yũ²nxã³ha²kxai³la².
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Sa³ta³na²jah³la² hxi²ka² kō³nxe³ti³ kã³sain³si¹hain¹jau³su²

4 ¹Jã¹nxe³kxan²ta² Je³su²jah³la²kxai³lu² Jor³tãu²yau³xa² a³li³nũ²la² ha³lo²-
a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxã³ko³xa² ai³lha²thet3ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³txa² hi²sen³su² nxũ²kwa³ixau³sa²tẽ³ha²kxai³ ã³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²-
hẽ¹la². Nxe³sã³ i³tih³nxe³sã³ ã³so¹xai³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². ²Nxe³nyhai¹nhĩ¹na²
Sa³ta³na²jah³la² wxã³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² a²ten³jau³su² sa²yo²ã³ i³wa³ka³-
nxe³sain³si¹ta¹hxai²hẽ¹la². A³lan²ta² ye³ka³lxa¹txi³sã³ ⁴⁰nxe² ye³ka³lxa¹txi³
a³la²ni²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu²a² yain³txa² kwa² ã³na¹ha²kxai³ he³ha² yxau³-
ta¹hxai²hẽ¹la². ³Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah³la²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lã³. Txa²wã¹sũ³na² Tah²su² nxi¹nha²kxai³ txah³lxa³kxa²
tẽ³sã³ yain³txa³nũ³xa² wxa²ya¹ta²sã³ wxa²wet1txa²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wã³txi³kxai³lu¹:

—~Kwa²nxi¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² wã³txu¹ta¹na² jau³xau³hxai²-
tẽ³x1 jau³xu¹ta¹na² nxe³te³nah¹lxi¹: “Yain³txi³khai³xa² so¹lxi³ yain³sã³
yxau²xai³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na² wã³txa² hã¹nxe³ti³jau³xa¹
wet1yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵⁻⁷Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah³la² hi²sen³su² Je³su²jah³la² sa²so¹sã³ wã³la² kĩ³-
khai¹nxe³ka³txa² ã³h³wxe³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu²a² ha³lo²ai²li² yxo²ha³kxa¹
yuh³xan¹ta² nũ³kã³txi³nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹ a²kwẽ¹ta¹na¹ wã²na³ũ¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lã³. Ko¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ txa²ha³lo²su² tai¹tu³wi¹.
Txi²na¹xai²na² ha³lo²a² a²wa³kxẽ³su²na¹ta¹tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ ha³-
lo²ai²na² a²nũ²a² ã³xa² ã³h³wxe³ai¹na¹ju³ta² hxi²ka¹na¹wi¹. Ai¹na¹ha²kxai³
txa²yu³hẽ³na² sa²yo²we¹je²san¹kxe³su² ã³ka³tih³wxe¹sẽ¹li¹. Nxĩ¹ka³tu³
sa²nẽ¹kxi²sa²hẽ³li¹. Nxe³san¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ ju¹ta¹li² ã³hũ²nxa²-
ha¹tu¹wi¹. A²wa³kxẽ³su²hit1txã²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁸Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Kwa²nxi¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹ta²na² jau³xau³hxai²tēx¹jau³xu¹-
tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³kah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² so¹lxi³ ā³ka³ti³wxe³sxā³ sa²nēn¹kxi¹txa²hē¹li¹. Nxe³jah¹la² so¹-
lxi³ sa²yo²wet¹sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹.” Ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁹Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² sa²so¹ā³nū²la²
Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wih¹nū²la² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² a²ne³ka³nah²nāu³a²
ūh³wxe³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ i³ye³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—~Je³su²jah³lāi³. Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² Tah²su² nxi¹nha²kxai³ a³-
li²sin³sxā³ ā³ya³hi¹sē¹li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la²
a²hxi²ki³kxai³lu² wi¹lhau³ko³txa²tu¹wi¹. ¹⁰Nxīn¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹-
sū³na² wān³txu¹ta²na² jau³xau³hxai²tēx¹jau³xu¹ta²na² yau³xā³xai²na²
nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² oh³xan¹ta² nū³ka³txa² wi¹-
lhau³ko³txa²si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹na²hē¹li¹.” ¹¹Āh¹jau³xa²sa¹:
“Wi¹lhau³ko³txain¹kxai²nān²tu³ a²hxi²ki³khai³xa² ā³sa²so¹nxain¹tu¹wi¹. Txah³-
lxa³kxa² sa²tā³yū³kxih³to³txa²kxa²yān³txi³su² nxe³nxa²ha¹wi¹.” Ta¹hxai²hē¹la².

¹²Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Kwa²nxi¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹ta²na² jau³xau³hxai²tēx¹ jau³-
xu¹ta²na² yau³xā³xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la²
Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹la² wi¹la² ā³si³tē³kxi²ju³ta² ye²si¹jau³su²
wā³nxīn¹ju³ta² o²la³kxi²sain³txa³hē¹li¹.” Ta¹hxai²hē¹la².

¹³Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³-
su² sa²yo²ā³ i³wa³ka³nxe³sain³si¹jau³xa² e³hxa³tū²la² hāi¹nxa¹sxā³
ā³waix³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ka³li³le²a²ko³nāu³a² o²la³kxi² ā³si³wxe³jau³su²

¹⁴Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nāu³a² Ka³li³le²a²ko³xa² ā³wa³li²ta¹hxai²hē¹la², Je³-
su²jah³la²sa³. Nxe³te³na¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nū³kxūn³txi³
ā³si³tē³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jut³su² u²lxi³ ha³ta³nxe³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁵Jā¹nxe³-
nū²la² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³nāu³xa² ā³wi¹lha²the³to³ta¹hxai²hē¹la².
Ā³wih¹nū²la² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na² ain³-
kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² yo²ha³kxa¹ sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Na³sa³re²thi³na² i³xi²to³jau³su²

¹⁶Nxa²ha¹te¹ Na³sa³re²thi³na² txo¹nain¹thi³na² i³xi²nū²la² sa²ba³to³ nxe³hī¹na²
Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² wi²xi²to³hxai²kxai³ jā¹nxe³to³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³nū²la² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txān³nxa² i³yau¹ūh¹si¹jau³su² i³sa²yxau³-
ta¹hxai²hē¹la². ¹⁷Ī³sa²yxau³nū²la² Ī³sa³i²ah³lu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
i³hen³txi³jah¹lu¹ta²la³ha²kxai³ kxā³nhxīn¹nū²ta²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
ū³wha²li¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³txā³nxa² ū³wha²li¹txān³nxi²li² ū³hū¹ain¹nū²la² sa²-
hai¹nū²la² wān³txai²li² a²txi²sxā³ i³ye³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁸Ī³ye³te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ā³si³tē³kxi²sa²na³li¹. Txa²wā¹sū³-
na² wān³txa² wi¹jau³xa² a²nū²a² ko³nxe³te²a² i³hen³txi³te³lhā³

sa²si¹hã³sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ũ³tĩ¹kxi²yxau³te²a² wa³-
su³txi³ a³li³xi²si¹jau³nũ³su² i³hen³txi³ha²kxai³ a²nũ²a² ye³han³te²a²
wi¹li²sxã³ wet¹lsi¹jau³nũ³su² i³hen³txi³ha²kxai³ a²wah³ka³te²a²ã³-
wa²sut¹lsi¹jau³nũ³su² i³hen³txi³ha²kxai³ nxe³ai¹na¹tu¹wi¹.

19 Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³ti³ kã³kxa² wah³xa²
ã³wa²su¹tũ¹hain¹ti³wa³kxa² yau³son³si¹jau³su² i³hen³txai¹na¹tu¹wi¹.
Nxe³jau³xa² Je³su²jah³lo²kxai³ i²sxã³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe² i³ye³ta³lun²nũ²la² ta²nxã¹nxai²na² sa²wa³lã^uu²kxi²sxã³ ũ³hũ¹-
xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxũ²la² ã³wxe³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². ã³nũ²kxi²tũ³ka³txa²
ain³kxi² yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 21 Nxe³ha²kxai³la¹ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Jau¹xai²na² e³ain¹jau³xu¹tai²li² hi¹na² ã³si³wxe²na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ain³kxain¹tũ³ka³txa² wi¹le³ha²kxai³ kwa²on²tain¹-
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Ĩh¹nxe³kxa²yã²ti³tã³ nxe²e³kxi²ji¹? Jah¹lai²li² hã¹sxã³ Jo³se²ah³la²
ta²hai²la¹wi¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³wxi¹. Wãn³txai²na² e³kxi²sah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. Nxe³-
jau³xa²sa¹, wxã²na² hi³ne³kxa² wa³kxãn³si¹lxi¹. Nxi¹nha²kxai³
wã²nxũ¹we¹txi²nhi¹lxi¹. Nxe³jau³xa²na² e³kxi²sah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. Āh¹lxi³-
jau³xa²sa¹: Ka³far³na³ũ²thĩ³nai²na² wi¹lo²la³kxin¹ju³ta² ain³kxi²si¹na¹hẽ³li¹.
Wxa²txo¹nĩn¹thĩ³na² te²yã¹nxe³ we¹txa²hẽ³li¹.

24 Yãn¹tah¹lxi¹ a²nũ²ai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² hen³txi³te²nãn²tu³
a²sxi²yhen³khai³xan¹ta³ nũ³ka³txa² en²tain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³te²yã¹nxe³-
sxã³ en²txi³sain¹nũn³na³li¹. 25 Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²kxai³lu²
E³li²ah³lu¹tai²na² yxau³hĩ¹nũ¹tai²kxai³lu² Ju³te²a² tu¹ha² a²wha³te³son³ta¹ka³-
lxu³nãu³xa² ya²la³tu³ ka³lxa¹txi³ yũ³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ain¹ta¹ ye³ha¹li¹ ka³na³kĩ¹
ye³kwẽ³kon³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 26 Ha³lo²a² whã²na¹ wẽh³ha²yau³xa² ã³na¹xa³tãu³-
a² hai³txi³ Ju³te²a² tu¹ha³ka³lxa² ka³lxa¹kxan²ti³ hai³txi³ ã³non²ta³kxi²te³lhxã³
sa²si¹hã³ũ¹hxa³ha²kxai³ yxãn¹ta¹ Si³tõ²ko³xa² Sa³rep²ta³thĩ³nãn¹ta¹ka³lxa² a²-
wha³te³son³ta¹ka³lxi²na² so¹lxi¹ ã³non²ta³kxi²te³lhxã³ sa²si¹hã³ũ¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.

27 Te²yã¹nxe³sxã³ E³li³se²ah³la² yxau³hĩ¹nu¹ta²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txi³nãu³a²
a²nũ²a² khon³ta³kxi²sxã³ ka³lãun³ta³kxi²sxã³ kãin² i³ton³tain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Yxãn¹ta¹ hai³txi³ we²txain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ Na³mãu²ah³la² so¹lxi³ Si²-
ri³a³ nũ³ka³txi³su² jah¹lai²na² so¹lxi³ we²txain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ wãn³txai²li² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ ã³nũ²kxain¹tũ³ka³txa² kãin²
ã³ta³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 29 Nxain¹ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² i³sa²yxau³ain¹nũ²la²
Je³su²jah³la² hxi²ki³sa²wa²yat¹sa²tã³ha³lo²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²-
kxai³ wã³la² ne³ka³nah³nãn¹je³na² sxi²yhe³na² txo³nain¹jen³ka³si²ha²kxai³
ka³la³ain¹nũ²la² Je³su²jah³la² ã³na¹sxã³ a³ka³ti²sxã³ ã³ya²lu¹tũ¹xã¹. Ain¹jau³su²
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Ain¹ta¹ hxi²ka¹nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²-
jah³lo²kxai³lu² a²hãix¹tĩh³na² i³ka³nxi²sxã³ ã³waix³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³wih¹sxā³ yxau³jah¹lo²su²

31 Ī³ka³nxī²nū²la² Ka³far³na³ū²thi³na² Ka³li³le²a²ko³xan¹thi³nai²na² ā³-wih¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wih¹nū²la² sa²ba³to³ nxa²hi¹na¹ a²nū²a² ā³nū²kxi²te²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². 32 Ai¹nha²kxai³ ain³kxain¹-tū³ka³txa² ĩ³yo²o²lhain¹ta¹hxai²hē¹la³, wxi²kan¹txi³ ĩ³ye³kxai¹nha²kxai²la². 33 Nxe³ain¹tāu³a² ā³nū²kxi²thi³nāu³ai²na² in³txa² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² kxā³-nxa² nxū²kwai³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jah¹la² ĩ³wxan¹sxā³ kaix¹ta¹hxai²hē¹la².

34 Kaix¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai³. Na³sa³re²thi³nān¹jah¹lo²si¹lxi¹. Īh¹nxet³sa²nhin¹ji¹wi¹? Sun²tā¹hxat³sa²sin¹te³lhxā³ wxā³nhin¹ji¹wi¹? Ī²nxa²te²sa¹wi¹. Txa²wā¹sū³-na² Tah²si¹lxi¹. Ko³nxe³ju³ta² yū³ti³hex¹jah¹lo²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

35 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai³na² sa²kxai³lu² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² wxi²kan¹txi³ kwa³na³te³nah¹lxi¹:

—In³txai²li² ka³nahx²nxe³sxā³ nxū²kwai³li³txa²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹-la². Nxa²ha¹te¹ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² ā³nhē¹nhē¹yain¹te³na¹ ā³na¹nū²la² nxū²kwai³li³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² in³txai²li² wi¹lain³kxi²xi²ye²-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jut³su² we¹txain¹ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 36 Nxa²ha¹te¹ a²nū³ka³txa² kāin² o²lain¹sxā³ ĩ²ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³ju³khai³nxe³hīn³te²lā³xā³? Jah¹lai²li² ko³nxe³te²a² a²yāu³ka³txa² wxi²-kan¹txi³ kwa³na³ha²kxai³ nxū²kwai³li³ain¹txā²na³li². Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

37 Nxe³jut³ta²li² ha³lo²a² u²lxi³ ha³ta³nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² a²nū²a² ĩ³ton³te²nāu³xa² we²txain¹jau³su²

38 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² a³li³xi²-nxa²ha¹te¹ Si³māu²ah³la² sxi²ha² ā³nxai³sxā³ ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tāu³a² a²hāi¹na¹ka³lxa² kāin² ĩ³hī¹la³kxi²ha²kxai³ Je³su²jah³la² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². 39 Nxe³ha²kxai³ a²sxan³ka³lo³a² ā³nxai³sxā³ ā³yau³son³kxi²nū²la² ĩ³ta³ka³txai²na² we²nxi²si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² a²kwēn¹tai²na¹ we²txi²nū²la² ĩ³sa²yxau³sxā³ yain³txa² hau³kot³sxā³ ũ³hāu¹la³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

40 Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²te³lhxā³ tāu³a² a²nū²a² ĩ³ta³ka³txa² ĩ³ton³te²a² yxo²ha³-kxa¹ sa²so¹nū²la² Je³su²jah³la² ā³tū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² wxa²wai³te²a² a²hāi¹nxe³ti³xa¹ we²txain¹ta¹hxai²hē¹la². 41 Nxa²ha¹te¹ ko³nxe³te²a² a²yāu³ka³txa² kāin² a³li³nū²la² ĩ³wxan¹sxā³ kaix¹jain¹ta¹hxai²hē¹la². Kaix¹jain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² Tah²si¹lxi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³jah¹lo²sin¹kxe³su² a³-la³kxai¹nha²kxai³ ka³nahx²sxā³ yxau³si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³jau³su²

42 Nxe³ai¹nha²kxai³ ĩ³yū¹li²nxa³tā³lxa¹ sxi²ye³na² a³li³xi²nū²la² ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² nūh¹xai³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Ka³far³-na³ū²thi³nān¹tū³ka³txa² ā³nī²xi²te³lhxā³ a³li³ain¹ka³tū³ hā²wxān³txa³

ĩ³ha¹txi²nũ²la² a³li³sxã³ ã³waix3si¹hai¹nxa³jau³su² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 43Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxí¹:

—~Sxi²yhe³na² yxo²ha³kxa¹ ai³lha²thet3sã²na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nãn²tu³Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xa² ĩ³hen³txai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹ju³ta²nũ³su²Txa²wã¹sũ³na² sa²si¹hã³sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

44Nxe³ain¹jut3su² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³nãu³xa² Ju³te²a²ko³xan¹thĩ³nãu³xa² whãi²na¹ ai³lha²thet3tũ²la² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²wi¹jau³xa² ĩ³hen³txa² ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³kaix1so¹ ã³si³wxe³jau³su²

5 1Hã²wxãn³txa³ ĩ³ye³na² Je³ne³sa³re²ye³na² yxo²ka³teh³nãu³a² ai³sxã³ ã³yit1ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²ain³kxi²te³lhxã³ wxã³sxã³ ã³nũ²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2Nxe³ai¹nha²kxai³a²ne³kun²nãu³a² ka³no¹a² ka³lo³ha¹li¹ ĩ²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²a² ai³na²sai¹te³lhxã³ ain¹ka³lo³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ ai³na² sai¹tũ³ka³txa² a³li³nũ²la² ta³lã²la²ka³lo³a² wxa²hi³la³kxi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3Nxe³ain¹kxan²ta²Je³su²jah³la²kxai³lu² ka²no¹a² ã³wih¹nũ²la² a²wa³kxën³yah³la² Si³mãu²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ ã³wih¹nũ²la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxí¹:

—~Ha³lo²a² ju¹nxe² ã³nhai¹a³sa³wi¹. Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² ã³wxe³ka³tũ³ ã³nũ²kxi²tũ³ka³txai²li² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4Hã²wxãn³txa³ ĩ³yau¹ũ³ta³lu²nain¹nũ²la² ĩ³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxí¹:

—~Si³mãu²ah³lãi³. ĩ³ye³na² ut1tãu³a² ta³lã²na²ka³lo³a² te³sxã³ ã³na¹sxã³ã³nũ¹jah¹lxí¹hẽ¹li¹. Ai³na² sai¹a³sah¹lxí³wxi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

5Nxa²ha¹te¹ Si³mãu²ah³lai²na² ĩ³wa²lũ³xi²nyha¹ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

—~Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. O²la³kxi²sxã³ ã³a³lan²sin¹na¹hẽ¹li¹. Nxe³nha¹kxan²ti³ hai³txi³ ain³ta³ sai¹ti³hex1sĩ¹nxa³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ ĩ³ye³kxi²sa²nhĩ¹nha²kxai³ ta³lã²na²ka³lo³a² ã³na¹sxã³ ã³nũ¹ta¹tu¹wi¹. Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

6Nxa²ha¹te¹ ã³na¹sxã³ ã³nũ¹tain¹nũ²la² ai³na² ka³lxa¹txi³ sa²sai¹ai¹nha²kxai³ ta³lã²na²ka³lo³ai²na² sa²ten²ta³kxi²te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la², ai³na²ka³lxa¹sxã³ sax2txe¹yai¹nha²kxai³la². 7Nxe³ai¹nha²kxai³ a²ya³la²nãu³xa²ka³no¹a² ka³lo³ã³sa²nũ³ka³lo³a² wxa²ye³wxãix3so¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ ã³wxã³ain¹nũ²la² ka³no¹a² ka³lo³ha¹lin¹ti³xa² ai³na² ne³ki¹sxã³sa²sai¹ai¹nha²kxai³ ã³nxüt1te³lhxã³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 8Ain¹jut3su² Si³mãu²Pe²jah³la²kxai³lu² Je³su²jah³la² hxi²kan¹khai¹nxe³jut3su² ĩ²nxa²ha¹te¹ a²ne³kxai³tãu³a² ã³ka³ti³lhu³ta³kxa² wxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxí¹:

—~Je³su²jah³lãi³. Kõ³nxe³ti³ kãi³jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ ã³nix3txu¹li¹. Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

9Jã¹xain¹jut3su² Pe²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu²ain¹sxã³ ai³na² ka³lxa¹txi³ sai¹nha²kxai³ on²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 10Te²ya¹nxe³jut3su² Si³mãu²ah³la² ya³li²nyhain¹tũ³ka³txa² Se³be³te²ah³la²ki³lha³nãu³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²na² ĩ³lxa² Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³

Jo³au²ah³lo²su² ha²kxai³ ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ya³te²a² on²txain¹ta¹hxai²-
hē¹la². Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³lu² i³wa²lū³xi²nyha¹te³nah¹lxī¹:

—~Pe²jah³lāi³. O²txa³hē¹li¹. Ai³na² ā³na¹to³hxain¹ta¹ti²tu³wi¹. Yxā¹ta¹
a¹hī¹nān¹te²tu³ ā³si³tē³san¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² i³kaix¹so¹nīn¹ju³ta² i³-
yau¹ū³nxa²ha¹tu¹wi¹, ā³si³tē³kxi²sa²si¹hain¹jau³su¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

11 Ain¹nxa²ha¹te¹ ka²no¹a² sa²ne³ha³lo²sa²tā³nū²la² Je³su²jah³la²kxai³
i³hit²txain¹ta¹hxai²hē¹la².

Khon³ta³kxi²sxā³ ka³lāun³ta³kxi²jah¹la² we²txi²jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nāu³kxai³lu² sxi²yhe³na² Je³su²jah³la²kxai³
ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² a²nū²a² khon³ta³kxi²sxā³ ka³lāun³ta³kxi²-
ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jah¹la² yau³son³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Yau³son³kxi²nū²la²
jah¹la²kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³ i²nū²la² a²ne³kxaix³tāu³a² ā³ka³ti³wxe³-
ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ win¹ta²te²lxī³ i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. “Wxa²i³ta³ka³txa² hxi²kan¹txi³ we²txi¹nxa²ha¹-
tū¹xā¹.” Sa¹ki³la³te²ki³lha³ti¹. Nyha¹ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ sa²nū³sin²sxā³ wxa²wxai³nyha¹sxā³
i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

—~Ten³sa³nhai¹. Wxa²i³ta³ka³txa² ā³wa²su¹tūh¹nxa²ha¹wi¹. Nxe³-
nyha¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nyha¹hī¹na¹ a²nū²a² kwēn¹ta¹na² i³to³nain¹te²a²
a²kwēn¹ta¹na¹ we²txi²ta¹hxai²hē¹la². 14 A²nxe³jut³su² Je³su²jah³la²kxai³la¹
i³ye³kxain¹ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—~Nxe³nxa²ha¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wā³nxīn¹ta² si³yxau³jah¹la² ai³-
sē¹li¹. Ain¹tāu³a² we²txi²nxa²ha¹ju³ta² a²nū²a² ā³xa² i³hen³txi³txa³hē¹li¹.
Hāi¹nxe³sxā³ wā³nxīn¹ta² si³yxau³jah¹lan²tu³ ka³yxuh³xa² Moi³se²ah³lu¹-
tai²na² i³yau¹ūh¹nxain¹kxe³su² ū³hū¹txai¹nhē³li¹. Nxa¹nīn¹kxai²nān²tu³
hā²wxān³txa³ wā³nxīn¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ka³yxuh³xai²na² tē³sxā³ Sū³na²
ū³hū¹yhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³ti² a²nū²a² a²yo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na²
we²txi²nxa²ju³ta² i³yau¹ū³yhe²ai¹nīn¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxe³yān¹tah¹lxa¹ nxe² i³ye³kxi²kxan²ti³nū¹ ju¹ta¹na² u²lxī³ ha³tā³-
nxe² i³ye³e²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a²nāu³xa²
kāin² ā³nū²kxi²nū²la² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ain³kxi² i³to³nain¹te²-
a² we²txi² nxe³te³lhxā³ ā³nū²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 16 Nxe³nyhain¹to³ta¹
Je³su²jah³la²kxai³lu² ā³waix³tū²la² ha³lo²ai²li² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² ā³-
nxai³to³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²te³lhxā³ ā³nxai³to³ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² kan²ta³kxi²jah¹la² we²txi²jau³su²

17 Ain¹nxa²ha¹te¹ kxā³non³tāu³a² a²nū²a² āh¹lxī³sxā³ kāin² ā³nū²kxi²nyhain¹-
ta¹hxai²hē¹la². Sxi²yhe³na² Ka³li³le²a²ko³xan¹thi³nāu³a² a³li³i² sxi²yhe³na²
Ju³te²a²ko³xan¹thi³nāu³xa² a³li³i² Je³ru³sa³iē²thi³na² a³li³i² nxe³ain¹ta¹hxai²-
hē¹la². Jā¹nxe³tū³ka³txa² fa³ri³se²a² nū³ka³txi³su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
wān³txai²na² i³yau¹ū³tū³ka³txi³su² ha²kxai³ nxe³yain¹sxā³ sxi²yhe³na² a³li³-

sxã³ ã³nũ²kxi²nyhain¹nũ²la² ã³tũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² kãin² ã³nhi²ka¹tha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ nũ³kxũn³sxã³ i³we²txa³lxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 18Nxe³tãu³ãn²tu³ti¹ in³txi³nãu³xa² wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³kã³txai²li² in³txa² kan²ta³kxi²ha²kxai³ hã¹sxã³ ka²ma²ka³lo³a² sxa³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²a² ka²ma²ka³lo³a² whã¹na¹ ã³ki³-wxen³ta³kxi²sxã³ sa²so¹sxã³ ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹nũ²la²:

—~Ã³wih¹sĩn¹ki³tũ¹xã¹. Kan²ta³kxi²jah¹la² tẽ³sxã³ Je³su²jah³la² a²ne³kxai³-tãu³a² ü³ha¹ã³sĩn¹ki³tũ¹xã¹. In³txi³nãu³xa² ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19Nxe³ain¹tah¹lxa¹ sxi²hẽ¹nãu³a² a²nũ²a² nũ³kã³txa² ã³kã³tũ³je²nyhai¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ã³wih¹hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe²nxa³ha²kxai³ sxi²ha² ne³ka³nah²nãu³-a² i³ka³la³nũ²la² te²la²ka³lo³a² sa²sain¹ta³kxi²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² i³ton³jah¹la² ka²ma²ka³lo³a² whã¹na¹ Je³su²jah³la² a²ne³kxai³tãu³a² a²nũ²a² a²nxũ²kwai³wit³ta² ü³yhu³lhxot¹sxã³ ü³ha¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

20—~Je³su²jah³la² hxi²ka² kan²ta³kxi²nẽ³ka³txa² we²txi²ju³ta² yũ³tũ¹-xã¹. Ain¹jau³su² ü³ha¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tai²na² Je³su²jah³la²kxai³ wi¹kõ³nh²nxa²ha¹te¹ ã³yxo²o³tũ¹nũ²la² i³ton³jah¹la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Wxa²kõ³nxe³ti³ kã¹in¹ju³ta² ã³wa²su¹txa²ha¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

21Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³kã³txa² ha³teh³nã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³kã³-txa² nxain¹sxã³ he³son³kxi²nyhain¹sxã³ ki³han³jau³su² e³lain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²nũ²a² kõ³nxe³ti³ kã¹ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ hxi²kan¹txi³ ne³wã²na³ain¹te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³lai²li² a²nũ²khai³xai²la¹wi¹. Hxi²kan¹nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ Sũ³na² kõ³nxe³te²lo³jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³-jau³su² ki³han³sxã³ e³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

22-23Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ he³son³kxi²nyhain¹jau³su² wi¹-kõ³nh²nũ²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~He³son³jah³lxin¹jau³xa² ha³ya³kxa² e³li³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ka²a³sah¹-lxi³wxi¹. Ih¹jaut³ta³ wãn³txa² wa³sut³jau³la³te²la¹xã³? “Wxa²kõ³nxe³ti³ kã¹in¹ju³ta² ã³wa²su¹txa²ha¹wi¹.” Nxe³jau³xai²la³ta³nxa²: “I³ton³jah¹-lã¹. I³sa²yxau³sxã³ ã³nxi³xi¹sẽ¹li¹.” Nxe³jau³xai²la³ta³nxa² nxe²hĩ³ji¹wi¹? 24Yxãn¹ta¹ Txai²na² Sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²kah³lo²su² na¹-ha²kxai³ wxi²ka¹na¹ju³ta² i³yau¹ü³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ i³ton³jah¹lo² i³nxai²na² i³ye³kxi¹nxa²ha¹wi¹. I³sa²yxau³txi¹. Wxa²sxa¹ka³lo³ai²na² sa²-so¹sxã³ ã³nxi³txu¹li¹. Nxe³nxa²ha¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

25Nxe³ju³tan¹te²kxa³yãn³tũ³ i³ton³jah¹la² wa³su³txi³ i³sa²yxau³nũ²la² a²-sxa³ka³lo³a² sa²so¹sxã³ ã³nxi³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi² kã¹non³jau³su² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxi²lã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 26Nxe³ai¹-nha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³wã³wã³txi³sxã³ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² nũ³kxũn³khaix¹nxe³sxã³ wi¹lhin¹khai¹nx²na³li¹.

Kwẽn¹tai²na¹ i²ki³tã³li¹. Yxãn¹ta¹ kxã³nxai³kxai³lu² te²xi²yã¹nxe³ju³ta² i²-kĩ³sxai²nxa³tai¹tu³wi¹. Tah¹ hi¹na¹ i²ki³tã³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Le³vi²ah³la² i³kaix1so¹jau³su²

27Hã²wxã³txa³ Je³su²jah³la²kxai³lu² a³li³xi²nũ²la² a²nũ²-
a²ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³jah¹lai²na² Le³vi²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² ũ³yho³hi²ki³ka² ũ³ha¹thĩ³na² ã³-
wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²na² Pu³pli³ka²no² nũ³ka³txi³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu³ta¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² i²sxã³ i³kaix1te³nah¹lxi¹:

—~Ã³si³tẽ³kxi²sẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

28Nxe³ai¹nha²kxai³ Le³vi²ah³la²kxai³lu² a²yen³kxa² whã²na¹ wxa²wxe²a³nũ²la²
ã³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 29Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hã²wxã³txa³ Le³vi²ah³la²
a²sxi²nhã³a² yain³txa² kãin² we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ Je³su²jah³la²kxai³
wxã³sxã³ i³yain³si¹jau³su² kaix1tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹tãu³a² ũ³yho³hi²-
ki³ka² so¹kxi²nẽ³tũ³ka³txa² ka³lxa¹txi³ ã³wxã³ha²kxai³ a²nũ²a² ã³xa² ka³lxa¹txi³
nũ¹nain¹sxã³ yai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 30Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³-
nãu³a² ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txa² nxain¹sxã³ ju¹ta² i²ain¹sxã³ kãin²
i³hi³ta³lxi³sxã³ Je³su²jah³la² a²sa³wih³ha³lxa² i³kwai²kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Îh³nxe³kxa²yan³ti³ta³ a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³tũ³ka³txi³-
su² kō³nxe³ju³ta² kãi³te²su² te²nãu³xa² nxe³te²su² ain¹sxã³ ã³nũ²kxi²sxã³
yain³ni² i³na² nxe³kxah³lxin¹si²li¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

31Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²nyhain¹ti³ã³n¹jau³kxai³lu¹:

—~Ne³ka²sa²sa²lxi¹. A²nũ²a² wi¹lain³kxi²nha²te² hi²sen³su² hi³ne³kxa²
wa³kxên³yah³la² ã³ten³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹ a²nũ²a² i³ton³te²su² te²a²
so¹lxi³ ã³ten³te²ju²hẽ³li¹. 32Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²ai²na²: “Wi¹lhin¹sa³nha¹.
Kō³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta² yũ²nxa³nha¹.” Nxe³te²su² te²na² i³kaix1so¹ai¹na¹-
ju³ta² yũ²nxa³wi¹. Yxã¹tah¹lxa¹ hãi¹sxã³ kō³nxe³jah¹la² so¹lxi³ a²kō³nxe³ti³
kãi³ju³ta² i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ã³na¹la³kxi²nha²te²su² te²na² so¹lxi³ wxa²-
wa²su¹tain¹te³lhã³ i³kaix1so¹ai¹na¹ju³ta² yũ²na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

He³lhxii² yxau³ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

33Nyhain¹nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²nyhain¹te³ã³n¹jau³kxai³lu¹:

—~Je³su²jah³lãi³. Îh³nxe³kxa²yan³ti³ta³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² sa³wi³ha³-
lxai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² i³ka³li³kxi²te³lhã³ he³lhxii² yxau³to³hain¹sxã³
Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxain¹to³lhai¹li¹? Ai¹nha²kxai³ fa³ri³se²a² a²sa³wi³-
ha³lxa² te²yã¹yxain¹nũ³nhxai²na²hẽ³li¹. Ain¹ta¹ wxa²sa³wi³ha³lxa² hai³txi³
ti³hexlyu³nxã²nxa³wi¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

34Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Yxau³nuh¹nx2ta¹tãu³a² i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ he³lhxii² yxau³yah³-
lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. A²nxe³ju³ta² in³txa² txu¹ha² so¹nyhu¹kxai²nã²tu³
a²ya³la²nãu³xa² i³kaix1so¹yhain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² a²wẽ³sãi¹-
yah³la² yxau³ye²yhai¹hi¹na¹ i³kaix1so¹ain¹tũ³ka³txai²na² i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
he³lhxii² yxau³ain¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. 35Yxã¹ta¹ yxan¹nãu³a¹ a²wẽ³sãi¹yah³-
lai²na² so¹kxain¹sxã³ sa²tã³tũ¹kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nã²tu³ nxe³hi¹na¹

a²nũ²a² i³kaix1so¹ain¹tũ³ka³txa² i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ he³lhxi² yxau³ain¹ju³ta² wain³tu¹wi¹. Jã¹nxe³ju³kxai³lu² fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² nxain¹sxã³ txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa² sa²yo²wet1si¹hain¹jau³su² he³lhxi² yxau³ain¹te²ju²hẽ³li¹. Ne³to³ta¹ txa²sa³wi³ha³lxi²na² sa²kxai³lu² ã³waix3txai¹na¹hĩ¹na¹ so¹lxi³ he³lhxi² yxau³ain¹tu¹wi¹. ã³waix3txai¹na¹kxe³su² i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ he³lhxi² yxau³ain¹tu¹wi¹.

36 Nxe³ha²kxai³la¹ i³yau¹ũ³jau³xa² ãh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~A²nũ²a² wã²la² kwẽn¹ta² yxãi¹ka³lo³a² wi¹ka³lo³a² tẽ³sxã³ ko³nxe³ka³lo³a² ã³ten²ti³ka³lo³a² ã³nhũ²kxi²sxã³ ãh³yxãi¹yain¹te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ ãh³yxãi¹yain¹ke³la³te²kxai³ wã²la² wi¹ka³lo³a² ã³kho³te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxe³kxa²yu³su² wã²la² ti³ka³lo³a² ã³sai¹hĩ³nx2nxa³wi¹. 37 Jã¹nxe³jau³su² yain³txi³yau³xa² txah²yau³xa² hai³txi³ ka³yxuh³xa² wã²lẽ¹na² ti³ka³lo³e¹nã²ta³ ã³nẽ¹na³wi¹sxã³ ã³wha¹kĩ³te²sxa³yu²hẽ³li¹. ã³nẽ¹na³wi¹sxã³ ã³wha¹kĩ³ke³la³te²kxai³ a²yain³txi³yau³xai²na² sa²kxai³lu² wã²lẽ¹nai²li² i³txi³hãu³kxi²sxã³ i³khot3sxã³ a²yau³xa² ã³nẽ¹na³hxa³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²yain³txi³yau³xain²txi³ ha³li³hxa³ni² wã²lẽ¹nain²ti³ ã³kho³ti² nxe³te²ju²hẽ³li¹. 38 Yxãn¹ta¹ yain³txi³yau³xa² tah²yau³xan²ta³ wã²lẽ¹na² ta²hẽ¹nãu³a² ã³nẽ¹na³wi¹sxã³ ã³wha¹kĩ³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tũ³ wã²lẽ¹nai²na² ã³kho³txa³ha²kxai³ a²yain³txi³yau³xa² ã³nẽ¹a³na¹xa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹. 39 A²nxe³sxã³ a²nũ²a² vĩn²yau³xa² tĩn³yau³xa² tẽ³sxã³ i³na²ain¹kxai²nãn²tũ³ tah²jau³xa² ãh¹ ã³te³nain¹te²sxa³yu²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³lu¹: “Tĩ³yau³xa² ã²la² wi¹na³li¹.” Nxain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Sa²ba³to³ nxe³hĩ¹na² a²wa³ka³li³yu³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

6 1 Nxa²ha¹te¹ kxã³nãu³a² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² whãi²na¹ hai³sxa² ha³nãu³ha² ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa² yain³txa²nã³kxa² wxa²ni²lho¹nũ²la² wxa²ti³kxi²sxã³ wxa²ki³ka³tuk1kxa² sai¹sxã³ yai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² i²ain¹te³nah¹lxi¹: —~Yain³txa²nã³kxa² wxa²ni²lho¹yah³lxi¹lxi¹. Nxe³to³ta¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa² sa²ba³to³ nxe³tãu³a² a²wa³ka³la² a²yo²ha³kxa¹ ã³na¹xai³ki³te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yah³lxin¹ta¹ jau³jau¹xai²na² sa²yo²ã³yah³lxin¹ten¹tu³wi¹, yain³ti³nã³kxa² wxa²ni²lho¹yah³lxi¹nha²kxai³lu¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3-4 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Sũ³na² ã³wha²li¹txã³nxa² i²nx2ti³ta²lu¹wi¹. Ta³vi²yah³lu¹tai²na² he³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xu¹tai²na² he³hai¹nha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²ti²ai¹ti²tu³wi¹. Nxain¹tãu³kxai³lu² Sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹nũ²la² yain³tũ³xai²na² Sũ³na² ã³yho³hi²tũ³xai²na² wxa²so¹sxã³ i³yain³kxain¹ta¹hxai²ti²ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³tũ³xai²na² Sũ³na² sxi²ha² hau³ko³tũ³ka³txai²na² so¹lxi³ yain³tũ³su² ta¹hxai²ti²ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxa²ha²ta³nxãn²ti³ yai³nain¹ta¹hxai²ti²ai¹ti²tu³wi¹.

5 Nxe³na¹kxa²yu³su² Txai²na² Sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³la³sa²kah³lo²na¹xai²na² sa²ba³to³ nxe³ti³xa² a²wa³kxẽn³yah³lo²sa¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nū²a² hxi²yā³nān³ta³kxi²ha²kxai³ we²txi²jau³su²

6Hā²wxān³txa³ āh¹ sa²ba³to³ nxe³ti³xa² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³-
na² ā³wih²xi²nū²la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī³hen³txi³to³hain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³tāu³a² in³txa² a²hxi²wi¹nē³tāu³a² hxi²yā³nān³ta³kxi²sxā³ ā³wih¹sxā³
ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². 7Fa³ri³se²a² nū³ka³txa² wxā³sxā³ ā³wih¹hi² ha³teh³-
nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² wxā³sxā³ ā³wih¹hi² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² hxi²we²txi²ju³ta² ī²te³lhxā³ wahx3nxain¹ta¹-
hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ ko³nxe³thin¹sxā³ he³son³kxi²nhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Sa²ba³to³ nxe³ki³tāu³a² hxi²we²txi²kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³-
na² ū³wha²li¹txā³nxa² sa²yxō²ā³kxi³ju³ta² ī²ki³txai²li¹. Nxe² ko³nxe³ti³
he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 8Nxa²ha¹te¹ he³son³kxi²nyhain¹jau³xa² Je³-
su²jah³la²kxai³lu² a³la³kxi²ha²kxai³ hxi²yā³nān³ta³kxi²jah¹la² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ī³sa²yxau³sxā³ ā³wxā³txu¹li¹. Nxe³jau³su² nū²la² in³txai²li² ī³sa²yxau³-
sxā³ ā³wxā³ye²ta¹hxai²hē¹la². 9Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³la¹:

—~Ne³kxa²sah¹lxi³sa²lxi¹. Sa²ba³to³ nxe³ti³xa² wi¹lo²la³kxi²tā³nxa²
ko³to²la³ki²tā³nxa² ih¹ju³ta² wai³nhī³te²la¹xā³? Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a²
su²lhā³tā³nxa² we²txi²tā³nxa² ih¹ju³ta² wai³nhī³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

10Ai¹nha²kxai³la¹ ī²sa²sai¹ain¹ka³tū³ in³txai²li² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ī³hxi²sin²nha²si¹hain¹jau³kxai³lu¹. Nxe³ha²kxai³ ī³hxi²sin²nha²sxā³
we²txi²ta¹hxai²hē¹la². 11Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² he³son³kxi²nyhain¹tū³ka³txin³-
ti² kāin² ī³an³ta³kxi²sxā³ ī³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—~Īh¹nxet3sxā³ Je³su²jah³la² su²lhā³hī³ki³te³ji¹ku¹. Tū¹ka³txai²li² nxe²
e³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² ī³kaix1so¹jau³su²

12Hā²wxān³txa³ Je³su²jah³la²kxai³lu² wā³la³ka³txa² ka³la³ta¹hxai²hē¹la²,
Sū³na² ī³ye³kxi²te³lha³ka². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² e³kxa³lan²ta¹hxai²-
hē¹la². 13Nxe³nū²la² a³lan²ni²nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² ī³kaix1ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³tū³ka³txi³nāu³xa² a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka² hxa³n³sxā³ ha¹li¹ wxa²-
hait1so¹xi²nūn³tū³ka³txa² ī²sxā³ sa²so¹te³nah¹lxi¹:

—~Sa²si¹hā³nx2ta¹tū³ka³txi³syah¹lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². 14Nxe³ha²kxai³-
la¹ tū³ka³txai²li² ī³yli²jau³xa²sa¹ Si³māu²ah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹la² ī³lxa²
ā³xai²na² Pe²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² a²lon³yah³la² Ān³-
tre²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Tī³a²kah³lo²su² ha²kxai³ Jo³āu²ah³lo²su²
ha²kxai³ Fī³li²pah³lo²su² ha²kxai³ Bar³to³lo³me²ah³lo²su² ha²kxai³. 15Ma³te²ah³-
lo²su² ha²kxai³ To³me²ah³lo²su² ha²kxai³ Tī³a²kah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹lai²li²
au³fe²ah³la² ki³lha³lhxu² ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Si³māu²ah³lo²su² ha²kxai³
a²nxe³te²a² ā³lxi³sxā³ Se³lo²ti³ nū³ka³txi³si²ta¹hxai²hē¹la². 16Jā¹nxe³sxā³ Ju³ta²-
sah³lai²na² ha¹lo³ta³lxi³sxā³ ka³na³ki² te²a² Tī³a²kah³la² ki³lha³lhxu² ha²kxai³
ā³xai²na²su² Is³ka³ri³o²jah³lo²su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²nān²tū³
kxā³nāu³a¹ Je³su²jah³la²kxai³ ī³ki³ha¹kxi²jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ī³ki³ha¹kxi²sxā³

a²nū²a² kō³nxe³thin¹tū³ka³txa² ā³yā³yū¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na²
a²yo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² i²sxā³ sa²so¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² i³tih³nxe³jau³su²

17-18 Nxe³nū²la² i³kaix¹so¹ta³lun²nū²la² a³ka³nxain¹tāu³a² wā³la² yxe²-
ta²wau³waun³ju³ta² ā³yit¹tāu³a² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ nū²kxi²ta¹hxai²hē¹la².
Ju³te²a²ko³xan¹te²a² wxā² Je³ru³sa³lē²thi³nān¹te²a² wxā² i³ye³nai²-
na² yo²ka³teh³xan¹ko³xa² a²sxi²je³nai²na²sa¹ Ti²ro³thi³nān¹te²a² wxā²
Si³tō²thi³nān¹te²a² wxā² nxe³ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³-
kxi²te³lhxā³ nū²kxi²ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³lu¹ i³ta³ka³txa² i³ton³te²a²
we²txi²ju³ta³nū³a² wah³nxa³kxi² a²kō³nxe³te²a² a²yāu³ka³txa² nxū²kwai³-
wi¹sxa³te²a² nxū²kwai³li³si¹jau³nū³su² wah³nxa³kxi² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
19 Nxe³ai¹nha²kxai³ wxa²wxai³sai³nain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²hāi¹nxe³ti³-
xa¹ we²txain¹ta¹hxai²hē¹la², Je³su²jah³la² wa³nxī¹nha²kxai³la².

A²nū²a² ka³lih³kxi²jau³nū³su²

20 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² i²sxā³
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxex³jah³lxi³wxi¹. Yen³kxi³txa¹nxa²lxi³ji¹wi¹? Nxe³nx²ti³kxai²nān²-
tū³ ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ kxān³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³a² yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹.

21 Āh¹jau³xa²sa¹ hī¹na² he³ja³lu¹nxa²lxi³ji¹wi¹? Nxe¹nx²ti³kxai²nān²tū³ ka³-
lih³jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ kxān³nāu³a² ū³kxi¹nx²ti³tu¹wi¹.

Hī¹na² kāin² nān³yah³lxin¹ji¹wi¹? Yah³lxin¹kxai²nān²tū³ ka³lih³jah¹lxi³-
hē¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ kxān³ton³sxā³ kāin² ka³lxi¹yah³lxin¹tu¹wi¹.

22 Sa²yo²wet¹sah¹lxin¹te² i³nxai²na² ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³
kxān³ton³sxā³ i³an³ta³kxi¹nx²txai¹nha²kxai³ ā³ten³nxa²lxi¹nxa³ha²kxai³
kō³nxe³ti³hi¹txa²txi³si¹hain¹jau³su² ha²kxai³ ha³ya³kxa³ti³lo³txa²tai¹nha²kxai³
nxe³nx²tain¹tu¹wi¹. 23 Nxe³nx²tain¹kxan²ti³nū¹ kāin² ka³lih³jah¹lxi³hē¹-
li¹. Nxe³nx²tain¹kxa² yā¹nxe³sxā³ yān³ta²na¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
i³hen³txi³nū³ka³txu¹ta²na² nxe³nyhain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Jā¹nxe³-
nx²tain¹ju³kxai³lu² ka³lxi¹sxā³ a³li²sin³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³nx²tain¹sxā³
khāuh³lxa³txi³yah¹lxin¹kxa² yo³ha² wi¹ju³ta² kāin² yū³nx²ti³tu¹wi¹.

24 Yxān¹ta¹ yen³kxi³te² i³nxai²na² hī¹na² so¹lxi³ ka³lih³khaix¹yah³lxi¹-
lxi¹. Yxān¹ta¹ kxā³ton³sxā³ i³āin²ta³kxi¹nx²ti³tu¹wi¹.

25 Te²yā¹nxe³sxā³ yain³txa² kāin² yūh³te² i³nxai²na² hī¹na²kxai³ ka³lih³-
yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ kxā³nāu³a² he³ja²lun¹ti³nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³nx²ti³ha²kxai³
ye³khāuh³lxa³thi¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ hī¹na²kxai³ kāin² ka³lih¹te² i³-
nxai²na² ka³li³yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ kxā³nāu³a² āin²ti³sxā³ nān³yah³lxin¹tu¹wi¹.

26 Te²yā¹nxe³sxā³ hī¹na²kxai³ a²nū²a² yo²ha³kxa¹ wi¹le³nx²ti³na³li¹.

Nxe³nx²ti³kxa² yā¹nxe³ju³ta² kxā³nhxi¹nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³-
hen³txi³ki³lxi³lxi³ka³txu¹ta²na² te²yā¹nxe² kāi³ū¹nyhain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

A²nū²a² a²kō¹kō¹nāu³xa² a³lxain¹ki³jau³su²

27 Nxa²ha¹te¹ ne³ka²kxi²syah¹lxin¹te² i³nxai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Wxa²kō¹kō¹nū³ka³txa² a³lxai¹tai¹yah³lxihē¹li¹. I³an³ta³kxi¹nx2tain¹te²su² te²-a² i³wa²lū³xi²sxā³ i³an³ta³kxi²nxān²nxa³sxā³ wi¹la³ kái³ūh¹txain¹yah³lxihē¹li¹. 28 A²nū²a² kō³nxe³te²lo³txa²tain¹kxan²ti³ wi¹la³te²lo³txain¹yah³lxihē¹li¹. Te²-yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² kō³nxe³ti³ kái³ūh¹nx2tain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² nxe² i³ye³kxi²txain¹yah³lxihē¹li¹. Nxe²e³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxai¹: “Txa²wā¹sū³-na² nex3txi¹. Tū¹ka³txai²li² kō³nxe³ti³ kái³ū¹sain¹na²hē³li¹. Nxe³sain¹kxan²ti³ wi¹li²txai¹nhē³li¹.” Txa²wā¹sū³na² nxe³txain¹yah³lxihē¹li¹. 29 Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²ne³su²nx2tain¹kxai²nān²tu³ wxa²ne³ha³tih³nāu³a² a²na³wa³ti³tū¹txain¹yah³-lxihē¹li¹. Wxa²wā¹la³ka³lo³a² wi¹kxi²nhān¹ka³lo³a² kái³kxi¹nx2tain¹kxai²nān²tu³ wxa²ha³la³sē³nān¹ka³lo³a² a³lxai²yah³lxihē¹li¹. 30 Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²yen³kxa² yxo²kwain¹kxi¹nx2tain¹kxai²nān²tu³ ū³hū¹txain¹yah³lxihē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²-tu³ ū³hū¹xi¹nx2ti³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹yah³lxihē¹li¹. 31 A²nxe³ju³ta² a²nū²a² wi¹lo²la³kxi¹nx2tain¹ju³ta² ten³nxa²lxikxa² yā¹nxe³sxā³ kái³ūh¹txain¹yah³lxihē¹li¹. 32-35 A²nū²a² a³lxai¹nx2tain¹te²na² so¹lxai³ i³wa²lū³xi²sxā³ a³lxain¹-yah³lxin¹ji¹wi¹? A²nū²a² wi¹kái³ūh¹nx2tain¹te²na² so¹lxai³ i³wa²lū³xi²sxā³ wi¹kái³ū¹hain¹yah³lxin¹ji¹wi¹? A²nū²a² kái³ain¹yah³lxihē¹li¹. A²nū²a² kō³nxe³thin¹te²a² a²ju³tai²na² a²yxo²ha³kxa¹ te²yā¹nxe² kái³ai¹nhxai²na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² wxa²kō¹kon¹nū³ka³txa² a³lxai²nhai¹jah³lxihē¹li¹. Wi¹kái³ūh¹txain¹yah³lxihē¹-li¹. Yen³kxa² wā²nxūh¹ ū³hū¹nha¹jah³lxihē¹li¹. Ū³yho³hxi¹nx2tain¹ju³ta²nū³a² ne³wa³kon³nyhah¹lxihē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ oh³nāu³nū¹ka³na¹ wi¹kái³yah³lxin¹kxa² yo³ha² kái³in² yū³nx2ti³tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³-ti² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lai²na² a²ki³lha³nāu³su² ti³hi¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ te²yā¹nxe³ju³tai²li² Txa²wā¹sū³na² kái³jah¹lo²su² hxai²na²hē³li¹. 36 Jā¹nxe³ju³ta² Txa²wā¹wi³na² Si³yxau³jah¹la² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²-hau³ko³te³lhxā³ wi¹ju³ta²lo³tē³na³li¹. Nxe³nē³kxa² yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xai²na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³jah³lxin¹sxā³ wi¹ju³ta²lo³txain¹yah³lxihē¹li¹.

Kō³nxe³ti³ i³y¹li² waun¹nyhu¹kxi³jau³su²

37 A²nū²a² ā³xai²na² kō³nxe³ti³ ju³ta² a³ya³txi²yah³lxihē¹li¹. Nxe³yah²-lxan³kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ ju³ta² a³ya³txi¹nx2tai¹nxa³lho³li¹. Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ a²nū²a² ā³xai²na² kái³ain¹ju³ta² kō³nxe³ti³ i³y¹lai¹yah³lxihē¹li¹. Nxe³yah²-lxan³kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ i³y¹li¹nx2tai¹nxa³lho³li¹. Te²yā¹nxūn³sxā³ kō³nxe³ti³ kái³ūh¹nx2tain¹ju³ta² ne³wā²na³jah¹lxihē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ kái³yah³lxin¹ju³ta² ne³wā²na³nx2tain¹nūn³tu¹wi¹. 38 A²nū²a² yen³-kxi³txa²te²su² te²a² wxa²yen³kxa² wā²nhū¹ah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² yen³kxa² wā²nhū¹nx2ti³nūn³tu¹wi¹. Nxe³sxā³ yen³kxa² ka³lxa¹txi³ tē³sxā³ wxa²hxi²ka² ū³hxi²kū²xai³nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³sxā³ hxi²kan¹txi³ hxi²tē³-nyhah¹lxan³so³li¹, yen³kxa² ka³lxa¹txi³ hū¹nx2ti³ha²kxai³la². Nxe³ju³kxai³lu²

hxi²kxãu³ti²la³nxa³nha²sxã³ o²la³kxi²nyhu¹ah³lxin¹kxa² yã¹nxe² Txa²wã¹sũ³na²
hxi²kxãu³ti²la³nxa³sxã³ kã³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹. ã³wa²to²hi² kã³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹.

39 ã³H¹lxĩ³sxã³ i³yau¹ũ³jau³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— ~A²nũ²a² ye³han³jah¹la² yã¹nx2na³li¹. Nxe³sxã³ a²nũ²a² nũ³ka³-
txa² ye³han³tũ³ka³txa² ne³ka³ta² i³hau³ko³kxain¹sxã³ ai³kxai²nã²tu³
kxĩh³nxẽ¹na² ne³ka³ta² ai³jah¹lai²li² a³hi² i³hi²tain¹tũ³ka³txa² a³hai¹-
ni² nxe³yain¹tu¹wi¹. 40 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² a²nũ²a² a²hoh³lxĩ³su² te²a²
hxi²kan¹na³li¹. Yxã¹ta¹ a²hoh³lxĩ³su²nxa³te²a² hxi²ka¹nxa³wi¹. Yxã¹ta¹
tih³xain¹nũ³nhĩ¹na¹ a²hoh³lxĩ³su²nũ³tu¹wi¹. Nxe³sxã³ hxi²kan¹nũ³tu¹wi¹.

41 Wxa²wã³tã³xa² ko³nxe³ti³ kã³jut3su² ju³ta² ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li¹yah³lxĩ³txa³-
hẽ¹li¹. Kõ³nxe³ti³ kã³yah³lxĩ³ju³ta² kã³in² wa³to²hi²na³li¹. Nxe³yah³lxĩ³ju³ta²
wai¹nxa³wi¹. A²nxe³ju³ta²na² yã¹nx2na³li¹. Wxa²wã³tã³xai²li² hi³a² sũ³na² ye³we²-
kxe³su² yũ³hĩ³nx2na³li¹. Nxe³yã¹ta¹ hi³sa³ka³txa² ã³ye³wau¹kxi²nha²hĩ³nxa¹lxĩ¹.
Nxe³kxe³su² wxa²ẽ¹nã¹jau³kxai³lu²: “Txa²wã³tã³xai²li² hi³a² sũ³na² sa²ye³sai¹kxi²-
na¹tũ¹xã¹.” Nxe³yah³lxĩ³jau³su² yxã¹ta¹ hi³sa³ka³txa² ã³ye³wau¹kxi²nha²kxe³su²
ĩ²nyhah¹lxan³kxe³su² wai³nhĩ³nx2nxa³wi¹. 42 Nxe³sxã³ wxa²wã³tã³xai²li² e³-
kxain¹yah³lxĩ³te³nah¹lxĩ¹: “Hi³a² sũ³na² sa²ye³sai¹kxi²sĩ¹nxa²ha¹tu¹wi¹.”
Nxe³yah³lxĩ³jau³su² yxã¹ta¹ hi³sa³ka³txa² ã³ye³wau¹kxi²nha²kxe³su² yũ³-
yah³lxĩ³hĩ³nxa¹lxĩ¹. Nxe³yah³lxĩ³ju³kxai³lu² wxã²li² wi¹lhin¹ki³lxo³jah¹lo²su²
yah³lxĩ³lxĩ¹. Hi³sa³ka³txa² sa²ye³sai¹nhat¹jah³lxĩ³sã²nhẽ³li¹. Nxe³sã²nũ²la² wi¹li²-
nha²sxã³ wxa²wã³tã³xai²li² hi³a² sũ³na² sa²ye³sai¹kxi²nyhah¹lxĩ³tu¹wi¹.

Hi³a² ne³ka² a²nxã³kxa² i³yau¹ũ³jau³su²

43 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² hi³sa³ka³txa² wi¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² hai³txi³ kõ³ta³-
nxã³kxa² ã³nxã³ki²te²sxa³yu²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ hi³sa³ka³txa² kõ³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² wi¹ta³nxã³kxa² ã³nxã³ki²te²sxa³yu²hẽ³li¹. 44 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² hi³-
sa³ka³khai³xa² yxo²ha³kxa¹ ã³nxã³kxi³khai³xa² so¹lxĩ³ nxã³kxi³te²ju²hẽ³li¹.
Fi²ko²nxã³kxa² kwa²hi³sa³kax3khai³xa² ã³nxã³kxi³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³-
ju³kxai³lu¹ u²va²ki³a² kwa²hu³kxẽ¹ha² kũh²sxa³te²sxa³yu²hẽ³li¹. U²va²kxẽ¹ha²
so¹lxĩ³ kũh²sxa³te²ju²hẽ³li¹. 45 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ a²nũ²a² wi¹lhin¹te²a² a²ẽ¹nãũ³ai²-
na² wi¹lhi¹nha²kxai³ wi¹lo²la³kxi²te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ain¹ta¹ a²nũ²a² kõ³nxe³thin¹te²a²
a²ẽ¹na² whã²na¹ kõ³nxe³thi¹nha²kxai³ wi¹lo²la³kxi²nha²te²sxa³yu²hẽ³li¹. Nxe³ju³-
kxai³lu² a²ẽ¹nã¹jau³khai³xai²na² so¹lxĩ³ a²yxo²khai³xa² i³ye³kxi²te²ju²hẽ³li¹.

Sxi²ha² si³tah³nãũ³a² i³yau¹ũ³jau³su²

46 Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ e³kxi²sah¹lxĩ³jau³kxai³lu¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxĩ¹.”
Sah¹lxĩ³ta¹ti²tu³wi¹. Yxã¹ta¹ ã³h¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ txa²wã³ntxa² sa²yxo²-
wet¹sah²lxan³ji¹wi¹? 47-49 Ne¹ka²sah¹lxĩ³wxi¹. Hi¹na² i³yau¹ũ³nx2ta³jau³xa²
i³ye³kxi²nx2ta³tu¹wi¹. A²nũ²a² sxi²ha² txon³te³lhxã³ ain¹nũ²nhai¹. Ain¹ka³tu³ta¹
ka³wã³lxa³ nxe³ku²nxa² au³txi³ wxa²xu³sxã³ ã³h³ya³lãux3sxã³ kan²txi³ ã³h³wxe³ain¹-
nũ²nhai¹. Hã²wxã³txa³ ka³wã³lxa² hũx1kxan²ti³ a³hi²yai¹nxa³nu²nhai¹. Jut¹lai²li²
a²nũ²a² yãx1nhĩ³nx2na³li¹. Txa²wã³ntxai²na² ain³kxi²sxã³ sa²yxo²we¹kxai²nã²tu³

nxe³jah¹lai²li² a²nū²a² yā¹nxai¹nhī³nx2na³li¹. Hai³txi³ yxo²i²sxā³ hxi²tha²on³te²-
 sxa³yu²hē³li¹. Yxā¹ta¹ Txa²wān³txa² ain³kxi²sxā³ sa²yxo²ā³ain³kxai²nān²tū³ a²nū²a²
 ā³xa² yā¹nxai¹nhī³nx2na³li¹. Nxe³te²na²sa¹, a²nū²ai²li² sxi²ha² txon³nūn³nū²nhai¹.
 Yxā¹ta¹ jah¹lai²li² hai³txi³ au³txi³ ū³si³wxe²nxa³nū²nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 hā²wxān³txa³nū² ka³wā³lxa² hūx1thi¹na² a³hi²sxā³kxox3je²nū²nhai¹. Nxe³ju³ta¹li²
 a²nū²a² yāx1hī³nx2na³li¹. Txa²wān³txa² sa²yxo²ā³te²su² te²a² te²yāx1hī³nx2na³li¹.
 Yxo²i²sxā³ hxi²tha²on³te²ju²hē³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

So³ta²to²jah¹la² sa³wi³sa² i³ton³te²a² we²txi²jau³su²

7 ¹Nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txai²na² e³kxi²ta³lun²ka³tū³ Ka³far³na³ū²thi³-
 na² ai³ta¹hxai²hē¹la². ²Ain¹tāu³a² Ro³ma²no² nū³ka³txa² so³ta²to²
 a²wa³kxēn³yah³la² yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²a² sxi²hē¹nai²na² a²sa³-
 wi³sa² i³ton³sxā³ ya³lu²kxi²te³lhxā³ sxa³ye²ta¹hxai²hē¹la². ³Ai¹nha²kxai³
 a²sa³wi³sa² a³lxi²ha²kxai³ Je³su²jah³la² yau³son³jau³xa² ain³kxain¹ka³tū³
 Ju³te²a² yah³la²nāu³xa² sa²si¹hā³ain¹te³nah¹li¹:

—~Je³su²jah³la² wxā³te³lhxā³ nxū²nhai¹. Jau³xa³ ain³kxi²na¹wi¹. Tāu³a²
 ai³jah³lxi³sxā³ ne³kxauh²jah³lxi³hē¹li¹. Ne³kxauh²hah³lxin¹kxai²nān²-
 tū³ i³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Ī³ye³kxah¹lxin¹te³nah¹li¹: “Jah¹la² sa³wi³sxa²
 i³ton³kxi²sīn¹na³li¹. Nxe³kxe³su² hxi²waun³ta³kxi²nha²sīn¹na²li¹. Nxe³-
 sīn¹sxā³ wxā³sxā³ we²txi²si¹nxain¹sīn¹jau³su² i³ye³kxi²sain¹sīn¹na²li¹.”
 Nxe³na¹jau³su² i³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁻⁵Nxa²ha¹te¹ yah³la²nāu³xa²kxai³lu² a³li³ain¹nū²la² Je³su²jah³la² ne³-
 khau²hain¹nū²la² win¹ta²jau³lxi³ i³ye³kxah²lxi³te³nah¹li¹:

—~Nnex3si¹li¹. Je³su²jah³lāi³. Jah¹lai²li² wi¹lhin¹khaix1sīn¹nhxai²na²-
 hē³li¹. Txa²nū³ka³txa² a³lxi²sa²sīn¹nhxai²na²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ sxi²ha²
 a²nū²kxi²nha¹thi³na² txon³kxi²sain¹sīn¹na²hē³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³-
 lhu² jah¹la² wi¹lhin¹sxā³ ain³kxi¹txai¹nhē³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁶Ai¹nha²kxai³ ne³kxauh²sxā³ ā³sa²so¹sxā³ tē³xi³xain¹nxa²ha¹te¹ jah¹la²
 sxi²ha² yau³son³nū²la² so³ta²to² wa³kxēn³yah³la² sa³wi³sa² ā³xa² i³hen³-
 txain¹te³lhxā³ sa²si¹hā³ta¹hxai²hē¹la². Sa²si¹hā³te³nah¹li¹:

—~Nnex3sa²li¹. Txa²sxi²ha² wxā³txa³hē¹li¹. Txai²li² wxa²ye³na² kāin²sa²nxa³-
 wi¹. Txa²sxi²h²nāu³a² wxā³sxā³ ā³wi¹hin¹ju³ta³nū³a² āu²li²sa³nhai¹. ⁷Nxe³sa³ha²kxai³
 wxā³sxā³ ā³tū³nxa²sxā³ i³ye³kxi¹nxa²ha¹ju³ta² āu²li²sa³nhai¹. Nxe³sa³ha²kxai³la¹
 hāi¹nxe³sxā³ wān³txa² u²lxi³ i³ye³a³na¹in¹kxai²nān²tū³ txa²sa³wi³sai²na² we²txi²tū¹-
 wi¹. ⁸Jā¹nxe³na¹jut3su² te²yā¹nxūn³na¹wi¹. Hxi²kan¹jah¹lo²su² yū³sa²nū³nha²kxai³
 sa²yxo²wet1sain¹tū³ka³txa² yū³nū³na¹ha²kxai³ te²sa¹wi¹. Nxe³sxā³ txa²sa³wi³sai²na²
 ai³si¹ha¹jau³su² i³ye³kxi²na¹kxai²nān²tū³ ai³hī³nx2na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ txa²sa³wi³-
 sa² ā³xai²li² wxā³si¹jau³su² i³kaix1so¹na¹kxai²nān²tū³ ya²la³tū³ ā³wxā³hī³nx2na³li¹.
 Te²yā¹nxūn³sxā³ txa²wa³ka³lxah³la² wa³kon³si¹ha¹jau³su² i³ye³kxi²na¹kxai²nān²tū³
 ya²la³tū³ wa³kon³kxi²sai¹nhī³nx2na³li¹. Te²yā¹nxūn³te²sa¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁹Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² ain³kxi²nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ā³yxo²o³tū¹nū²-
 la² tū¹ka³txa² ā³nhi²tain¹tū³ka³txa² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—~Ju¹ta²na² sa²kxai³lu² jah¹la²nū¹ta²li² i²sain¹te²sai¹nxa³nū²nhai¹. Nxe³ta¹ yxo²i²sain¹nū²nhai¹. Yxān¹ta¹ I³sa³e² nū³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ hxi²ka¹na¹ju³ta² ye³ka³lxa¹txi³ i²sai¹nhxai²na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ kū³we²ki²la² yxo²i²sai¹nhxai²nxa³hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² sa²kxai³lu² so³ta²to² wa³kxēn³yah³-lai²na² sxi²ha² wa³lxa¹nhi¹na² i³ton³jah¹la²kxai³ we²txi²ye²ta¹hxai²hē¹la².

Wē³sa² ka³tēn³su² i³sa²yxa³xi²jau³su²

¹¹A³lan²nūn³tāu³a² Na³i²thi³na² Je³su²jah³la²kxai³lu² ai³ta¹hxai²hē¹la². Ai³tāu³ān²tū³ a²sa³wi³ha³lxa² ā³si³tē³kxi² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ ā³nhit¹txi² nxe³ta¹-hxai²hē¹la². ¹²Yān³txai²na¹ sxi²je³nān¹ta¹ka³lxu³su² a²wē³sa² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ a³li³lah¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³ tu¹hai²na² a²wē³sāi¹yah³la² ya³lu²-ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³nū² in³txa² wē³sa²kxai³ sa³nxe³la³kxi³lo³nhi¹na² ya³lu²nūn³ta¹hxai²hē¹la². Ya³lu²kxan²ta¹ in³txai²na² kwēn¹ta²kxai³ ya³lu²jah¹-lai²li² ki³li³la³kxi² sa²so¹sxā³ a³li³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³ sxi²je³na² yxa³tū³ka³txa² ka³lxa¹txi³ ā³nhi¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³nhi¹nyhain¹sxā³ sxi²je³na² ā³yau³so³nhi¹na¹ a³li³tū³ka³txin³ti² i³ha¹txain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹³Ī³ha¹-txain¹nū²la² Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³yan³ta³kxi²nha²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ī³nān³tā³nxi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴Nxe² e³kxi²ta³lun²nū²la² hi³a² ka³lo³ē¹na² kwā³kxē¹na² yau³son³kxi²nū²la² wxa²wxai³sain³nū²la² ki³li³la³kxi² sa²so¹tū³ka³txa² ā³yit¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ya³lu²jah¹la²kxai³ i³ye³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu²:

—~Nxex³txi¹. Ī³sa²yxa³txi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁵Nxa²ha¹te¹ ya³lu²jah¹la²kxai³ kwēn¹ta²na¹ i³sa²yxa³nū²la² i³ye³ā³si³-wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² in³txai²li² kwēn¹ta² ka³tēn³si²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wi¹lxo³kxi²nha²sxā³ a²hā³ka³na² sxi²ha² ā³wā³li²ta¹hxai²hē¹la². Ū³hū¹xi²ta¹hxai²hē¹la². ¹⁶Jā¹-nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tū³ti¹ tū¹ka³txai²na² kāin² on²tain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹sū³na² kāin²khaix¹nx²na³li¹. Wi¹li²nē³lain¹na³li¹. Nxe³-nē³lai¹nha²kxai³ Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹la² wxi²kan¹khaix¹te²a² i³sa²si¹hā³nē³lain¹na³li¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷Jā¹nxe³ain¹jut³su² jau¹xai²na² u²lxi³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ju³te²a²ko³xa² yxo²ha³kxa¹ a²wa³kā¹ko³xa² yxo²ha³kxa¹ nxe³jau³jau¹xa² ha³tā³nxe³ye²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² wān³txa² i³wā³txi³jau³su²

¹⁸Nxa²ha¹te¹ ju¹ta²na² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī²ain¹nū²la² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁹Ain¹nxa²ha¹te¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³la²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹ i³kaix¹lso¹nū²la² sa²si¹hā³ain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai²tā³ nxe² i³wā³txi³txai¹ya³hē¹li¹. “Je³su²jah³lai². Txa²-wā¹sū³na² Si³yxa³tāu³u¹ta²na² i³sa²si¹hā³ū¹sa³nxa²sīn¹jah¹la² nhīn¹ji¹wi¹?”

Nxe²nxã³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ã³xa² wah³nxe³sa²si¹sĩn¹te³lin¹ji¹wi¹?” Nxe³-txai¹ya³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ a³li³ya³nhũ²la² Je³su²jah³la² ya³so³nain¹nũ²la² i³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³txi¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² i³wã³txi¹nxa²si¹sain¹sĩn¹jau³su² e³kxi²sain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³u¹ta¹na² i³sa²si¹-hã³ũ¹sa³nxa²sĩn¹jah¹la² nhĩn¹ji¹wi¹? Nxe²nxã³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ã³xa² wah³nxe³sa²si¹sĩn¹te³lin¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹ya³hẽ¹li¹.” Nxe³sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxe³ain¹tĩ³kxai²lu² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² i³ta³ka³txa² a²-yxo²ha³kxa¹ã²la² we²txi²ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³li³si¹jau³su²ã²la² kwa³na³i² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 22 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Nxe³jah³wxi¹. Ju¹ta¹li² kwẽn¹ta² i²yah³hin¹ju³ta² wãn³txai²li² kwẽn¹ta² ain³kxa¹hin¹jau³xa² i³hen³txi³ja¹hẽ¹li¹. Nxe³ju³ta²sa¹: Ye³han³te²-su²te²a² ye³we²txi²ha²kxai³ ha³lxu³ha² ai³te²su²te²a² a²yu³wi¹lha²kxai³ a²nũ²a² khon³ta³kxi²sxã³ ka³lãun³ta³kxi²te²su²te²a² we²txi²ha²kxai³ a²ne³nxe³na² ne³ka³tũ³te²su²te²a² nxe³we²txi²ha²kxai³ a²nũ²a² ya³lu²te²-su²te²a² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ha²kxai³ a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²su²te²a² Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ko³nxe³ti³ kã¹ain¹ju³ta² wa³hxa²ã³wa²su¹ti³-hit¹tain¹ju³ta³nũ³a² nxe³jau³xan²tu³ i³hen³txi³nyhai¹nha²kxai³ nxe³jau³su² ha³kxa¹ i³hen³txi³ja¹hẽ¹li¹. 23 Txa²wãn³txa² i³wã³wã³txi³sxã³ sa²yxo²ã³sai¹-nxa³te²su²te²a² wi¹lhĩn¹khai¹xain¹na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ ain³kxi²yah³nũ²la² i³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³-su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²ã³sa²wa³tĩ³nxa²xi²sxã³ a²nũ²a²ã³si³tẽ³la³kxi²te²nãu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² a¹sxã³ i²yah³lxi¹nhĩ¹nai³tã² ih¹nxe³te²he³la³kah³la³ i²te³lhxã³ ai³lyah³lxĩn¹thai¹li¹? Ka³tĩ³ka³tĩ²nxa³nxa² kwa² sa³xit³sxã³ sa²hai³hain³-jut³sũ³nxe² a²nũ²a² i³wã³wã³ta³kxi²sain¹jah¹la² i³te³lhxã³ ai³lyah³lxĩn¹thai¹li¹?

25 Nxe²nxa³kxai²nãn²tu³ ih¹te²he³la³kah³la² i²te³lhxã³ ai³lyah³lxĩn¹thai¹li¹? A²nũ²ai²na² yen³kxi³jah¹la² wã²la² a³lxi²khai¹nxe³ka³lo³a² au³khai¹nxe³ka³lo³a² wi¹khai¹nxe³ka³lo³a² i²te³lhxã³ ai³lyah³lxĩn¹thai¹li¹? Nxẽn²nxa³wi¹. A²nũ²a² wã²la² wi¹khai¹ka³lo³a² wi¹h²kxi²nha²te²he³la³kxa² a²nũ²a² sxi²ha² kãin² te²si³yxau³-kxah³la² sxi²ha² so¹lxi³ yxau²xai³lain¹te²jai¹ti²tu³wi¹. 26 Nxe²nxa³kxai²nãn²tu³ ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ai³lyah³lxĩn¹thai¹li¹? Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³-jah¹la² i²te³lhxã³ ai³lyah³lxĩn¹thai¹li¹? Jau¹xai²na² wain³jau³xai²la¹wi¹. Yxãn¹ta¹ i³hen³txi³tũ³ka³txa²ã³wa²to²hi²sxã³ yxau²sa²te³jah¹lai²la¹wi¹. 27 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽx¹ jau³xu¹ta¹na² nxe³nẽ³te³nah¹lxi¹: “Ne³ka²a³sah¹-lxi³wxi¹. Txa²sa³wit³su² ne³ka³ta²nxa²sxã³ i³sa²si¹hã³a¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a²nãu³xa² i³tih³nxin¹tu¹wi¹. Txa²wãn³txa² Hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³lo³jah¹-lo²sih¹nxa²ha¹jau³su² nxe³jau³xai²na² i³hau³ko³tain¹tu¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

28 Jã¹nxa¹jau³su² ya²la³tu³ e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Sũ³na² wãn³txa² i³hen³-txi³tũ³ka³txu¹ta¹na²nãn¹jau³xai²na² wxi²kan¹jau³xai²la¹wi¹. Yxãn¹ta¹ Jo³ãu²

Ba³tis²jah³la² wān³txa² ī³tih³nxe³jau³xai²na² wxi²kan¹sxā³ wa³to²hi²na³li¹. Nxe³kxan²ti³nū¹ Txa²sa³wi³ha³lxai²na² hxi²kan¹tū³ka³txi³sai¹nxa³-kxan²ti³nū¹ wān³txa² ī³hen³txi³si¹hai¹na¹jau³xai²na² wxi²kan¹sxā³ wa³to²hi²sa²tē³na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁹Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ wān³txai²li² ain³kxain¹nū²la² Txa²wā¹sū³na² wain³txi³ kái³ū¹hain¹jau³su² Sū³nu²kxai³lu² sa²nēn¹kxain¹-ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²li² kxā³nxi³tā² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² hi²sen³su² ī³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nū²a² ū³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nē³tū³ka³txa² te²yā¹nxain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². ³⁰Ain¹ta¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txi³su² te²a² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txi²su² te²a² nxe³te³su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³ain¹ta¹-hxai²hē¹la². Kxā³nxi¹nai³tā² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² hi²sen³kxai³lu² hai³txi³ ī³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

³¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² āh¹lxi³ ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² a²hī¹nān¹te²nū³ka³txi³nāu³xa² ih¹nxe³kxe³hū³nhī³te²-la¹xā³? ³²Wē³ha³lxa² yā¹nxain¹na³li¹. Sxi²je³na² kwa² wa³ni³lo³nain¹te²ju²hē³li¹. Wa³ni³lon³sxā³ kaix¹nyhu¹ain¹te³nah¹lxi¹: “Wān³txa² wi¹lhin¹jau³xa² ī³hain³-kxi²sīn¹nx2ta¹ta¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ ī³ka³li³kxi²ya³sai¹nxān³ta¹ti²tu³wi¹. Hā²wxān³txa³nū² ī³āin²ta³kxi²jau³xa² ī³hain³kxi²sīn¹nx2ta¹ta¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ nān¹kxi²ya³sai¹nxān³ta¹ti²tu³wi¹.” Nxe³kxe³hū³sxā³ a²nū²a² a²hī¹nān¹te² nū³-ka³txi³nāu³xa² kā³nxi³tān¹tū³ka³txa² yā¹nxain¹na³li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī³hen³txi³tū³ka³txa² en²tain¹na³li¹. ³³Jā¹nxe³jut3su² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wxā³-hī¹nai³tā² yain³txa² kwa²hāi¹nxe² ā³na¹ha²kxai³ vīn²yau³xa² ī³na²xa³ha²kxai³ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³te³na¹ a²nū²ai²na² en²txain¹sxā³ wān³-txa² wai³nxa³jau³su² e³lain¹te³nah¹lxi¹: “Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²li² kō³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³jah¹lo²sin²ta¹.” Nxe² e³lain¹na²hē³li¹. ³⁴Jā¹nxēn³ta¹ Txai²li² wxā³na¹hī¹nai³tā² yain³txa² ī³yai³ni² yain³jau³xa² ī³na² nxa¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹ta¹ a²nū²ai²nān²ta² wān³txi³kxai³lu¹, en²kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³-lai²na² yain³txa² kāin²yain³jah¹lai²la¹wi¹. Yain³jau³xa² ī³na²sa³wen¹jah¹lai²la¹wi¹. A²nū²a² ū³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nē³tū³ka³txi³nāu³xa² kō³nxe³thin¹tū³ka³txa² nxe³sxā³ ā³yā³lxi²nyhain¹jah¹lai²la¹wi¹.” Nxe²e³lain¹na²hē³li¹. ³⁵Nxe³lain¹kxan²ti³ a²nū²ai²na² a²hoh³lxi³su² te²a² wain³txi³ kái³kxai²nān²tu³ a²wē³ha³lxa² wain³txi³ kái³ain¹nūn³tu³wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Txu¹ha³ka³lxa² Je³su²jah³la² wxa²yu³hīn³ta³kxi²jau³su²

³⁶Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² fa³ri³se²ah³la² ī³kaix¹lo¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai³. Ā³wxā³se¹li¹. Txa²sxi²ha² yain³ya³sa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² ī³sa²yxau³sxā³ wxā³nū²la² sxi²hē¹nāu³a² ā³wih¹sxā³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². ³⁷⁻³⁸Ain¹nxa²ha¹te¹ txu¹ha² sxi²je³na² yxau²xai³ta¹ka³lxa² kō³nxe³thin¹ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹ka³lxa² hi²sen³su² fa³ri³se²ah³-la² sxi²ha² ī³yai³nain¹jau³xa² ain³kxi¹nxa²ha¹te¹ wi¹lū³jau³xē¹na² ne³kih¹tē³na² tē³sxā³ tū³ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² a²yon³nāu³a² wxā³sxā³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹-

la². Ā³wxe³ka³tu³ kãin² nãn³kxe³su² a²ye³yãu³sxa² ā³yu³kxē¹kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nũ²la² ta¹ka³lxai²na² a²ne³kĩ³sai²na² Je³su²jah³la² a²yu³kxa² sa²yu³hon³-ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Ī³yu³jut¹sxã³ ĩ³yu³sai¹la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³wi¹lũ³jau³xai²na² ân³yu³kēn¹kxi²ta¹hxai²hē¹la². 39Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²ah³la²-kxai³lu² ju¹ta²na² ʔain¹nũ²la² a²e¹na² ĩ³ye³kxi²nha²jau³kxai³lu¹:

—~Jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su² ke³la³te²kxai³ta¹ka³lxai²na² ko³nxe³thin¹te²sin¹ju³ta² wi¹ko³nha²hĩ³nx2na³na¹. Yxãn¹ta¹ti³he¹ye²nxãn³tã¹. Nxe³nha¹ta¹hxai²hē¹la².

40Nha¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Si³mãu²ah³lãi³. Ī³yau¹ũ³jau³xã² ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹-la². Nxa²ha¹te¹:

—~Ī³ye³kxi²sē¹li¹. Ain³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Fa³ri³se²ah³lai²na² ta¹hxai²hē¹la².

41Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~In³txa² ha¹lin¹te²su² te²a² yen³kxi³txa²ya³nhu²nhai¹. Ya³ha²kxai³ a²-wa³kxēn³yah³la² kwa² ũ³hũ¹si²yha³jau³su² ĩ³ye³kxi²ya³nhu²nhai¹. Ya³ka³tu³kwa² ũ³hũ¹nũ²nhai¹. Ka³na³ka³nat3te²a² ha³teh³nxã³nxa² 50 txã³nxa² kãin²txã³nxa² ũ³hũ¹ha²kxai³ ā³xah³la² ha³teh³nxã³nxa² 50 txã³nxa² kãi²-nxa³txã³nxa² ũ³hũ¹ha²kxai³ nxe³nũ²nhai¹. 42Hã²wxãn³txa³ ha³teh³nxã³nxa² ũ³hũ¹xi²je³na² ti³wa³ki³lon³ta¹ ha³teh³nxã³nxa² yũ³ya³hxa³ha²kxai³la¹ hxi²-kan¹ya³hxa³nũ²nhai¹. Yah²hxa³ha²kxai³ a²wa³kxēn³yah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² ĩ³yan³ta³kxi²nyha¹ha²kxai³ ũ³yho³hxi²txã³nxa² ũ³hũ¹xi²ya³ju³ta² ā³wa²su¹kxi²-nũ²nhai¹. A²nxe³ju³kxai³lu² nxe³ain¹kxai²nãn²tu³ ĩh¹te²la³tã³ ha³teh³nxã³nxa² a²wa³kxēn³yah³la² a³lxi² wa³to²hi²te²la³hĩn³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hē¹la².

43Nxa²ha¹te¹ Si³mãu²ah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Ha³teh³nxã³nxa² kãin²txã³nxa² ā³wa²su¹kxi²te²la³hĩ³nx2na³li¹. Ta¹-hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Wain³txi³ ĩ³yĩ¹li¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

44Nxe³ha²kxai³la¹ txu¹hai²li² wxa²lãk¹kxi²nũ²la² āh¹ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

—~Si³mãu²ah³lãi³. Ne³ka²sa²sa²lxi¹. Wxa²sxi²ha² ā³wi¹ha¹ten¹tu³wi¹. Na¹-ta¹ wxãi²li² wxa²yu³hĩn³ta³kxi²sã²nxãn³ten¹tu³wi¹. Nxe²nxãn³ta¹ ta¹ka³lxai²li² a²ye³yãu³sxa² wxa²yu³hĩn³ta³kxi²sain¹nũ²la² a²ne³kxi³sxa² sa²yu³hon³-ta³kxi²sain¹ten¹tu³wi¹. 45Wxãi²li² ĩ³yo²jut¹sã²nxãn³ten¹tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ta¹ka³lxai²li² ĩ³yu³ju³ta³sã²sa²ju³ti³na² hai³txi³ ā³na¹xã³wi¹. 46Wxãi²na²wxa²ne³to¹lyxau³sa²nxãn³ten¹tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ ta¹ka³lxa² wi¹lũ³jau³xã² tē³sxã³ũ³yhu³to¹la³kxi²sain¹ten¹tu³wi¹. 47Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ta¹ka³lxai²na² kuh³-lxa³sin¹khaix¹ta¹ka³lxu³su² te²jai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ kuh³lxa³sin¹ta² kãi³kxai³tã²ā³na¹ha²kxai³ kãi³ju³tai³tã² wah³yu³ta² ne³wã²na³kxi²sa²tē³a¹hē³li¹. Nxe³ju³-tan¹te²kxa³yan³tu³ti¹ kãin² a³lxi²sain¹na³li¹. Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ a²nũ²a²ĩ²li³te²su² te²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kãi³kxa² a²wah³yu³ta² kãi²nxa³ke³la³te²-kxai³ ne³wã²na³kxi²sa²tē³a¹ju³ta² kãi²nhĩ³nx2na³wi¹. A²nxe³te²he³la³kxai²na²jũ¹nxa² so¹lxi³ a³lxi²sai¹nhĩ³nx2na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

48Nxa²ha¹te¹ txu¹ha² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Wxa²ko³nxe³ti³ kâi³in¹ju³ta² ne³wã²na³kxi²sa²tê³kxi¹nxa²ha¹hê³ni¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hê¹la².

49 Nxa²ha¹te¹ yai³nain¹tũ³ka³txa²kxai³lu² i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—~Îh¹te²la³ta³ ko³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta² ya²la³tũ³ ne³wã²na³kxi²nê³te²la³-
hĩ³ji¹wi¹? Nxe³lain¹ta¹hxai²hê¹la².

50 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² txu¹ha³ka³lxa²kxai³lu² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wã²txa² yxo²i²sa¹nha²kxai³ wxa²é¹nãu³ai²na² wi¹lhini¹ti³hi¹txa²-
ha¹hê³ni¹. Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³ wi¹lhini¹sxã³ i³sê¹ni¹. Nxe³ta¹hxai²hê¹la².

Txu¹ti³nãu³xa² Je³su²jah³la² ã³si³tê³la³kxain¹jau³su²

8 1 Hã²wxã³txa³ sxi²jen³nãu³a² kãin²thĩn³su² ta³nxa² kãin²nxa³thĩn³su² ta³-
nxa² hãin²nxe³thĩ³na¹ ai³lha²thet3ta¹hxai²hê¹la². Nxe³tãu³a² Txa²wã²sũ³na²
wã³txa² wi¹jau³xa² a²hxi²kan¹txa² si³yxa²tãu³lot3ju³ta³nũ³a² nxe³jau³xa² i³-
yau¹ũ³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³tũ³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka² hxa³sxã³ ãh¹ ha¹li¹
wxa²sa²so¹kxi²sxã³ nxe³tũ³ka³txa² ã³si³tê³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hê¹la². 2-3 Nxe³-
ain¹ka³tũ³ta¹ txu¹ti³nãu³xa² ka³lxa¹txi³ ã³si³tê³kxi²nyhain¹nũ³ta¹hxai²hê¹la².
Nxe³tũ³ka³txa² kã³nxa² Je³su²jah³la² hxi²ki³kxai³lu² we²txi²nyhain¹ta¹hxai²hê¹la².
Î³ta³ka³khai³xa² we²txi² a²nũ²a² ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxa²ut3te²a²
nxũ²kwai³li³si¹hain¹jau³su² kwa³na³i² nxe³ain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³tũ³ka³txa²-
sa¹: Ma³ri²a² Ma³ta³lê²na³ka³lxu³su² ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa² ko³nxe³te²a²
yãu³ka³txa² hi²sen³su² ã³nxũ²kwai³yxa²ut3ta¹hxai²hê¹la². Yãu³ka³txa² ha¹li¹ ha¹li¹
ha¹li¹ ka³na³ki¹ ã³nxũ²kwai³wih¹ain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ta¹ka³lxa²na² Je³su²-
jah³lo²kxai³lu² nxũ²kwai³li³xi²si¹hain¹jau³su² kwa³na²ta¹hxai²hê¹la². Ai¹nha²kxai³
Jo³ã²na³ka³lxa²na²su² in³txa² so¹ha²kxai³ Ku²sah³lo²su¹ ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³jah¹la²
E³ro³jah³la² a²sa³wi³sa³la³ta¹hxai²hê¹la². Ai¹nha²kxai³ Su³sã²na³ka³lxa² ã³si³tê³kxi²
txu¹ti³nãu³xa² ka³lxa¹txi³. Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² we²txi²nũ¹hain¹ju³tan¹-
te²kxa³ya³lhu² ã³si³tê³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ain¹jut3su² Je³su²jah³la²
nũ³ka³txa² yen³kxi³la³ yũ²nxa³ha²kxai³ wã²nhũ¹nyhain¹ta¹hxai²hê¹la².

Hai³sxa² ũ³whi¹ki³ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

4 Nxe³ain¹nũ²la² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ nũ¹nain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³nũ²la²
Je³su²jah³la²kxai³lu² wã³txa² i³yau¹ũ³jau³xa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hê¹la².

5 Î³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~A²nũ²ai²na² hai³sxa³nãu³a² ai³nũ²nhai¹. Yain³ta³ki³a² wi¹ki³a² ũ³whĩ¹-
te³lhã³ wxa²sa²tãu³wa³ya²txũ³lhain¹sxã³ ũ³whĩ¹nũ²nhai¹. Ũ³whĩ¹tãu³a²
yain³ta³ki³ai²na² ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² tũh³na² yxo²ki³sa² ã³yun¹na³nũ²nhai¹.
Ã³yun¹na³tãu³ a²nũ²a² ai³sxã³ tũ³ti³ha²kxai³ ai³ka³nãu³xa² wxã³sxã³ yai³nhxa³-
kxi²ha²kxai³ nxe³nũ²nhai¹. 6 Âh¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² kxĩh³nũ³xa² au³txi³
si³tah³lxi³ kxĩh³nũ³xa² ã³yun¹na³nũ²nhai¹. Nxe³nũ²la² ka³lũ³nũ²la² i³yau³xa²
yũ²nxa³kxe³su² i³wa³ne²ni² wxã³nũ²nhai¹. 7 Âh¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² ha³lo²a²
ũ³yen³ko³xa² ã³yun¹na³nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² ka³lũ³xi²nũ²nhai¹.
Nxe³ta¹ ũ³yen³ko³su² ha²kxai³ hi³a² kha¹ka³txa² ka³lxa¹txi³ ka³lũ³ye²nũ³nha²kxai³

nxe³te²kxai³lu² yain³ta³nxe²kxa² wã²ne³sa³te³kxi²sxã³ ya²lun¹txi²ye²nũ²nhai¹.
 8Nxe³yã¹ta¹ ãh¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² kxih³nũ³xa² tĩ³tin³kxih³nxa² ã³yun¹-
 na³nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² wi¹ka³lũ³ha²kxai³ wi¹we¹nha²kxai³
 yain³txa² kãin² ki³kan²kxi²ha²kxai³ kãin² sxa³nũ²nhai¹. Jã¹nxa¹jau³su² wi¹kõ³-
 nyhah¹lxĩ³tĩ³ten³nxa²lxin¹kxai²nãn²tũ³ wi¹lain³kxi¹sah¹lxĩ³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Hai³sxa² ũ³whĩ¹kxi³ju³ta² a²si³yxau³jau³su²

9Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxĩ³nũ³ka³txa² ĩ³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxĩ¹:

—~Je³su²jah³lãĩ³. Jau¹xai²na² a²si³yxau³tãũ³khai³xa² ih¹te²tan³te²la¹-
 xã³? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 10Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxĩ¹:

—~Wxa²yu³tai²na² so¹lxĩ³ wãn³txai²na² tah²yau³xai²na² Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² ě¹nãũ³a² sa²hau³ko³jau³nũ³su² nxe³jau³jau¹xai²-
 na² txa²nũ² ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹ tũ¹ka³txai²na² hĩn¹ti²
 ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² so¹lxĩ³ e³kxai¹na¹wi¹. Nxa¹-
 na¹kxan²ti³ ĩ²ain¹kxan²ti³ ã³ye³wxe³ai¹nxa³lho³li¹. Ain³kxain¹kxan²ti³
 ã³ne³wxe³ai¹nxa³lho³li¹. Yxã¹ta¹ wxãĩ²na² wi¹li²yah³lxin¹tu¹wi¹.

11-12Jã¹nxe³ha²kxai³la¹ wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² a²si³yxau³tãũ³khai³xa²sa¹.
 Yain³txa³ki³ai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² te²yã¹nx2na³li¹. Ki³-
 ka³na³ki² tĩh³na² ne³kun²nãũ³a² a³hi²yain¹ki³ai²na² a²nũ²a² ain³kxain¹te²la³
 te²yã¹nx2na³li¹. Nxe³te³na¹ Sa³ta³na²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wxã³nũ²la² a²ẽ-
 nãũ³ai²na² a²jau¹xa² sa²kxai³lu² sa²sai¹lho¹kxi²nyhain¹na³li¹. Sũ³na² wãn³txa²
 yxo²ĩ²ain¹kxai²nãn²tũ³ kõ³nxe³ti³ kãĩ³ain¹kxa² yo³ha² ã³wa²su¹tũ¹hain¹kxa²-
 yan³txi³su² sa²sai¹lho¹kxi²nyhain¹na³li¹. 13Ki³lã³xa² kxih³nũ³xa² a²si³tah³nãũ³a²
 tah³lxa³kxa² hãĩ¹kxi²ju³ta² a³hi²yain¹ki³ai²na² ne³ki³ai²nãn²tũ³ kxih³nũ³xa²nãũ³-
 a² a²nxe²ka² au³txi³ yxau²nxa³kxe³su² wi¹we¹nxa³wi¹. A²nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³
 a²nũ²a² yã¹nx2na³li¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³ ka³li³hain¹-
 na³li¹. Yxã¹ta¹ hã²wxã³txa³ ha³lo²a² kõ³ton³tãũ³a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 ã³na¹la³kxi²na³li¹. 14Te²yã¹nxũ³sxã³ ki³lã³xa² ũ³yen³ko³xa² a³hi²yain¹ki³ai²na²
 nxe³ki³ai²nãn²tũ³ hxi²kan¹txi³ wi¹we¹nxa³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² ki³-
 kan²kxi²te²a² wxa²ni²lho¹kxi²nyhain¹nxa³wi¹. Nxe³ki³ai²na² a²nũ²a² yã¹nx2na³li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxain¹na³li¹. Ain³kxain¹te³na¹ ha³lo²a² hxi²waut3ta³-
 lxain¹to³ha²kxai³ a²yen³kxa² kãin² yxo²kwãĩ³nai¹nha²kxai³ kwa² wa³nĩ³lon³sxã³
 yxau²xai³lai¹nha²kxai³ nxain¹na³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² yxo²ĩ²sxã³
 yxau³ai¹nxa³wi¹. 15Te²yã¹nxũ³sxã³ ki³lã³xa² kxih³nũ³xa² tĩ³tĩ³nũ²tũ³xa² a³hi²-
 yain¹ki³ai²na² a²nũ²a² yã¹nx2na³li¹. A²nxe³te²nãn²tũ³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 ain³kxi²sxã³ wi¹kõ³nha²so¹ain¹na³li¹. A²nxe³te²a² a²ẽ¹nãũ³ai²na² wi¹lhin¹sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ kan²txi³ sa²yxo²we¹tain¹na³li¹. Je³-
 su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Sxi²hē¹na² sa²kxi³kxi³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

16 Āh¹lxi³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Te²yā¹nxe³jut³su²: “Lā³pi³āu²tē³na² tē³sxā³ sa²kix³ta¹tū¹xā¹.”

Nxe³ki³kxai²nān²tū³ ih¹nū¹la³ta³ ūh³wxe³hī³ki³te³la¹xā³? Hai³txi³ kwa³-
ta³lē³tā³ ū³tī¹kxi²ki³sxa³ha²kxai³ hai³txi³ ka²ma²ka³lo³la³ yuh³hē³nāu³a²
ūh³wxe³ki³sxa³ha²kxai³. Nxe³ki³sxa³kxan²ti³ oh³xa² ū³kūh¹sī³ki³tā³li¹.

Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sxi²ha² whāi²na¹ wxa²ko²ko²txi³hī³nx²na³li¹. Nxe³-
ki³kxai²nān²tū³ thī¹nai²na² a²nū²a² ā³wih¹kxai²nān²tū³ wi¹lī²ki³te²ju²hē³li¹.

17 Jā¹nxa¹jut³su² kxān³nāu³ān²tū³ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² Oh³na² yxau³jah¹-
la²kxai³lu² yen³kxa² hāi³te²a² whāi²na¹ wā²nā³ū¹nx²2ti³tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³
Txa²wā¹sū³na² yen³kxa² ū³ho¹ain¹kxa² whāi²na¹ i³yau¹ū¹nx²2ti³tu¹wi¹.

18 Jā¹nxe³jut³su² wān³txa² ain³kxah²lxin¹jau³xai²na² wi¹lain³kxi¹jah³lxi³-
hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³ wān³txa² kāin² yxo²i²yah³lxin¹kxai²nān²tū³
kāin² yen³kxi¹nxa²lxain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ yxo²i²ti³he¹xah³lxan³kxai²nān²tū³:
“Yen³kxa² yū³sa²sīn¹tū¹xā¹.” Nxe³yah³lxin¹kxan²ti³ sa²so¹hxa³kxi¹nx²tain¹tu¹-
wi¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²hā³ka³na² a²lon³ti³tāu³xa² wxā³ain¹jau³su²

19 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²hā³ka³na² a²lon³ti³tāu³xa² ā³wxā³ain¹ta¹hxai²-
hē¹la². Yxān¹ta¹ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ ā³ka²lxa¹ti³nha²sxā³ yxau³e²nyhai¹nha²kxai³
hxi²kan¹txi³ ā³nhe²kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 20 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nū²a² sa²-
kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³ i³hen³txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxex³txi¹. Wxa²hā³ka³na² wxa²lon³ti³tāu³xa² i²nxa²te³lhxā³ wxā³-
ain¹na³li¹. Ha³lo²a² yxau³ain¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxe³ha²kxai³ i³wa²lū³xi²nyhain¹ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—~Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹nyhain¹te²a² txa²hā³ka³na² txa²-
lon³ti³tāu³xa² te²yā¹xain¹na³li¹. Nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ī³ye³na² i³txa² ā³wxe³lu²si¹jau³su²

22 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² whāi²na¹ tē³nū²la²
ka³no¹a² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ī³ye³na² Ka³li³le²a²ye³na² yxo²ha³ti³li³ya³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³-
jau³kxai³lu² e³kxi²nū²la² ūh³nxū³sa²tā³nū¹xi²sxā³ ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

23 Ai³ain¹tāu³a² Je³su²jah³la² āu³xi²te³lhxā³ sxa³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

Āu³xi²yain¹kxa²si³yo³na² it³ta² ūn³te²a² sa²xit³jain¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²-
xit³jain¹te³na¹ ka³no¹ai²li² Ī³yau³xa² sa²ni³sa²wih¹yain¹ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ā³nxū¹te³lhxā³ yain¹ta¹hxai²hē¹la². 24 Nxe³-

nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu²
wxa²yūn³kxi²sxā³ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Nxex³si¹lxi¹. Ā³nxū¹txe³lhin¹te³na³li¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² txu¹lxi²ka³tu³ it³tai²na² Ī³-

ye³na² ũn³je³nai²na² yxo²xũn³txi³ i³kwai²kxi²ta¹hxai²hē¹la², it3ta² ā³wxe³si¹jau³sa². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sa²hāu²not3sxā³ ā³yit1je²ta¹hxai²hē¹la². ²⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ sa²hāu²not3sxā³ ā³yit1txā²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—~Hxi²ka¹na¹ju³ta² yxo²i²sah²lxin¹ta²nxa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-nxa²ha¹te¹ on²txai¹nha²kxai³la¹:

—~Īh¹te¹la³khai³nxe³ji¹ku¹. Kī³nhai¹. It3ta² ũn³te²a² ā³wxe³si¹jau³su² i³-ye³na² sa²hāu²not3si¹jau³su² ain¹ten¹tu³wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ko³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹jau³su²

²⁶Nyhain¹nxa²ha¹te¹ i³ye³na² yxo²ha³ti³li³nxa²ha¹te¹ Je³ra²sa²ko³xa² ai³ain¹-ta¹hxai²hē¹la². ²⁷⁻²⁹Ai³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² ka³no¹a² a³li³nū²la² in³txa² i³ha¹txi²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²a² ko³nxe³te²a² a²yāu³ka³txa² ā³nxū²-kwai³wi¹ta¹hxai²hē¹la². Ye³ka³lxa¹txi³ ā³wih¹to³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah³la²kxai³hai³txi³ wā²la²ka³lo³la³ ũ³whi²kxih²nh²nxa³ha²kxai³ hai³txi³ a²sxi²lha³ sxa²-nxa³ha²kxai³ nxe²nxa³ha²kxai³la¹ hāi¹sxā³ ha³lo²a² a²nū²a² ya³lu²te²a² sxa³ko³xa² so¹lxi³ ho³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² Je³ra²sa² nū³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² kwa³-thi³li³na² hxi²te³nhā²sxā³ sa²hxi²tai³kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹kxan²ti³nū¹ jah¹la²nū¹ta²kxai³lu² sa²hxi²hxau³kxi²nha²sxā³ sa²hxi²tai³kxain¹tih³na² sa²yo³-li³yain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³kxai³lu² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² a²nxū²kwai³wi¹jah¹la² kwa³na³ain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹-nxa³ko³xai²na² kwa³na³sxā³ ai³si¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ jah¹la² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i²ain¹tāu³a² hxi²kan¹sxā³ ā³sen³sai¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jut3su² a³la³-kxi²nū²la² a²ne³kxai³3tāu³a² ā³ka³ti³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² a²ne³nxē³na² kwa³na³te³nah¹lxi¹:

—~In³txai²na² a³li³xi¹jah³li³hē¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³te³na¹ in³txa² i³wxan¹sxā³ i³kaix1ta¹hxai²hē¹la². Ī³kaix1te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lāi³. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Tah²si¹lxi¹. Īh¹nxe³sa²-te³lin¹ji¹wi¹? Ī³khāuh³lxa³ti³sa²txa³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁰Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²nyha¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Īh¹nxet3sxā³ i³yī¹li²nhā¹ji¹wi¹ wxa²i³lxa²su¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²-ha¹te¹ i³wa²lū³xi²nyhu¹ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—~Txa²i³lxa² Yxo²ka³lxa¹jah¹lo²sa¹wi¹, ka³lxa¹khaix1te²sa²si¹nha²kxai³-lu¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³¹Nxe³ha²kxai³la¹ āh¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ha³lo²a² i³khāuh³lxa³ti³sa²si¹nhīn¹jen³nū³a² sa²si¹hā³sa²si¹n¹txa³hē¹-li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

³²Nxe³nyhain¹nxa²ha¹te¹ wā³la³ti²ka³nāu³a² ka³yxuh³xa² yxa³kxa² ka³-lxa¹txi³ ũ³nyhai¹tain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ye²ha²kxai³ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³ i³wā³txain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Yxa³kxa³nāu³xa² i³sa²si¹hā³sa²si¹nhē³li¹. Ka³yxuh³xai²na² a²nxū²-kwai³wi¹kxain¹ti³ten³sa²si¹nhai¹. Ain¹jau³kxai³lu² nxa²ha¹te¹:

—~Jā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ³³Ain¹nxa²ha¹te¹ kō³nxe³te²a² yāu³ka³txai²na² sa²kxai³lu² in³txi³su² te²kxai³lu² nxū²kwai³-li³xi²nū²la² yxa³kxa³nū¹ta²kxai³lu² a²nxū²kwai³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³tū³ti¹ yxa³kxa³nū¹ta²kxai³lu² a²wā³la³ti²ka³nāu³ai²na² ā³ni³hi²kan³sxā³ i³ye³na² ā³yu¹nū³sxā³ i³lo³nxi² ya²lun¹ti²hxan³ta¹hxai²hē¹la².

³⁴Nxe³te²kxa³yan³tū³ in³txai²na² yxa³kxai²na² wa³kxē³nāu³xa² i²ain¹nū²la² yuh³lxa³txi³ ā³ni³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Sxi²yhe³na² ā³ni³hi² Je³ra²sa²ko³xa² ā³ni³-hi² ain¹sxā³ ha³lo²ai²na² i³ye³kxa³sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁵Nyhain¹nxa²ha¹te¹ tū³ka³txai²li² wxā³sxā³ i²ye²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Wxā³sxā³ i²ye²nyhain¹te³na¹ Je³su²jah³lo²kxai³ ya³so³nain¹te³na¹ kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³jah³la²

i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah³lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² a²ne³kxai³tāu³-a² ā³wxe³sxā³ yxau³ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ye²hī¹nān¹te²tū³ wā²la² ū³whi³kxi²nha²

wain³txi³ wā²nxū¹hain³nha² nxe³ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³kxai³lu² tū³ka³txai²li² wxā³ain¹tū³ka³txa² i²ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² on²txain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁶Ain¹nxa²-ha¹te¹ i²ta¹lu²nain¹nū²la² i³xain¹ta¹hxai²hē¹la². I³xain¹tāu³a² in³txa² we²nxi²ju³ti³na² i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁷Nxe³nyhain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū³ka³txa² Je³ra²sa² nū³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ on²ta¹nha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² yuh³lxi³sxā³

a³li³xi²jau³su² kāin² i²ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jut³su² ha²kxai³ ka³no¹a² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁸Nxa²ha¹te¹ in³txai²na² kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² a³li³-xain¹jah³la² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³ win¹ta²te²lxi³ i³ye³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—~Ā³si³tē³kxi¹nxa²ha¹la²wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²nyha¹ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—~I³xi¹sē¹li¹. Wxa²nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² i³yau¹ū¹txai¹nhē³li¹. Txa²wā³sū³na² we²txi²nxa²ju³ta² i³yau¹ū¹txai¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

in³txai²na² sa²kxai³lu² sxi²hē¹nāu³a² ā³nxai³sxā³ ha³ta³nxe³ye²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² we²txi²ju³ta² ha³ta³nxe³ye²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Jai²rah³la² ka³ne³lxa² we²txi²jau³su²

⁴⁰Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² yxo²ha³ti³lhi³xi²sxā³ wā³li²nū²la² a²nū²a² a²yxo²ha³-kxa¹ ka³li³sxā³ wah³xain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nū²a² Jai²rah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah³la² Ju³te²a² nū³ka³txa² a²nū²kxi²thi³na² hau³ko³-ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah³lai²li² wxā³nū²la² Je³su²jah³lai²na² a²ne³kxai³tāu³a²

ā³ka³ti³wxe³ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² win¹ta²te²lxi³ e³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—~Je³su²jah³lai². Txa²sxi²ha² wxā³sē¹li¹. Txa²ka³ne³lxa² i³ton³sxā³ ya³lu²kxi²-te³lhxā³ sa³na²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴²A²nxe³ta¹ka³lxa² kwē³kxa² hxi²ka² hxa³sxā³ āh¹ ko³ha¹li¹ kwē³kon³sxā³ yxau³ta¹hxai²hē¹la². Te²a² so¹lxi³ a²we³sa³lo³ta¹hxai²-hē¹la². Jā¹nxe³kxan²ta² i³ye³kxi²nyhah¹nū²la² ā³si³tē³kxa² ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³ain¹tāu³a² a²nū²a²nāu³xa² ka³lxa¹txi³ ā³nū²kxi²sxā³ a³ki³ka³tih³kxain¹ta¹-hxai²hē¹la².

⁴³Nxa²ha¹te¹ txu¹ha² ā³si³tē³kxi²ta¹ka³lxu³su² te²na² kāin² ti³ho³na¹sxā³ i³to³ta¹hxai²hē¹la². Kxā³nxai³tā² kwē³kxa² hxi²ka² hxa³sxā³ āh¹ ko³ha¹li¹ kwē³ko³-nhī¹nai³tā² txu¹ha² i³ta³ka³txai²na² ā³si³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ a²nū²a²

hi³ne³kxa² wa³kēn³yah³la² wā³nxīn¹ti³ o²la³kxain¹kxan²ti³ hxi²kan¹txi³ we²txi²-

ta¹hxa²nxa³hē¹la². 44A²nxe²ta¹ka³lxa²kxai³la¹ a²yo³na² ya³son³sxā³ Je³su²jah³la² wā²la²ka³o³a² wxa²wxai²nū¹ta¹hxa²hē¹la². Nxe² wxa²wxai²nū¹thi¹na¹ wa³su³txi³ we²txi³ta¹hxa²hē¹la². 45Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai¹na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—~Īh¹te²la³ta³ wxa²wxai³syah²lxin¹si²lxi¹. Nxa²ha¹te¹:

—~Txai²lan²nxa³li¹. A²yo²ha³kxa¹ nxe²ĩ³ye³kxain¹ta¹hxa²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² ĩ³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. A²nū²a² ka³lxa¹txi³ ā³to³to³la³kxi²nxain¹ten¹-tu³wi¹. Nxe³ta¹hxa²hē¹la².

46Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Hxi²kan¹sxā³ we²txain¹te²sa¹wi¹. Jā¹nxa¹jau³su² ĩ²te²sa¹wi¹. Jā¹nxa¹li¹. Nxe³ha²kxai³ a²nū²ain²txi³ wxa²wxai³nut¹sain¹te²nū³sē²li¹. Ta¹hxa²hē¹la².

47Nxa²ha¹te¹ tu¹hai²li² hxi²kan¹txi³ ĩ³hāi³ai¹nxa³kxe³su² Je³su²jah³la² o²ta¹hxa²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ wxā³nū²la² Je³su²jah³la² a²ne³kxai³tāu³-a² ā³ka³ti³wxe³ta¹hxa²hē¹la². Ā³ka³ti³wxe³nū²la² we²nxi²si¹ja³kxa³nū³su² wxa²wxai³sain³kxe³su² wa³su³txi³ we²txi²ju³ta² ĩ³ya¹ū³ta¹hxa²hē¹-la². Nxe³jau³su² a²nū²a²nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹ ain³kxain¹ta¹hxa²hē¹la².

48Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³thā²nxi¹. Yo²ĩ²sa¹nha²kxai³ we²txi¹nxa²ha¹xī¹. Wa²su¹wa²su¹ ai³txu¹ni¹. Ta¹hxa²hē¹la².

49Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxi²nyhain¹tj³kxai³lu² in³txai²na² Jai²rah³lai²na² a²-sa³wi³sa² wxā³sxā³ ĩ³ye³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—~Jai²rah³lāi³. Ī³tih³nxe³nē³jah¹lāi³. Wxa²wē³sin³txi² ya³lu²kxi²nē³na²-li¹. Ī³hxi²kau³kau³nha²sīn¹txa³hē¹li¹. Ta¹hxa²hē¹la².

50Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³ jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nū²la² ĩ³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Yuh³lxah³lxi³txa³hē¹li¹. Hāi¹sxā³ yo²ĩ²syah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹ka³lxa² we²nxi²tu¹wi¹. Ta¹hxa²hē¹la².

51Nxe³nxa²ha¹te¹ Jai²rah³la² sxi²ha² ya³so³nain¹ka³tu³ ā³wi¹hain¹ta¹hxa²hē¹la². Je³su²jah³la² so¹lxi³ a²sa³wi³ha³lxa² so¹lxi³ nxe³te²su² Pe²jah³lo¹na² Jo³āu²ah³lo¹na² Ti³a²kah³lo¹na² nxain¹ta¹hxa²hē¹la². A²nxe³te²a² so¹lxi³ wē³sa² a²wi³na² whāi²na¹ a²hā³ka³na² whāi²na¹ nxe³te²a² so¹lxi³ ā³wi¹hain¹ta¹hxa²hē¹la². Ā³xa² nū³ka³txa² ha³lo²a² yxau³sxā³ wah³nxe³si¹hain¹jau³su² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxa²hē¹la².

52Hā²wxān³txa³nu² ā³wi¹hain¹tāu³a² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ yū³ye²ta¹-hxa²hē¹la². A²nxe³te²a² kāin² ĩ³nān³ti² kāin² wxa¹ni³ ain¹ta¹hxa²hē¹la². Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³ye³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—~Nān³jah³lxi³ta³lxi¹. Ta¹ka³lxa² ya³lu²nxa³wi¹. Hāi¹sxā³ āu³xi²na³li¹. Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxa²hē¹la².

53Nxa²ha¹te¹ wē³sai²na² ya³lu²sxa³ye²ain¹kxe³su² a³la³kxain¹nxa²ha¹te¹ yo²ka³lxi³nyhain¹ta¹hxa²hē¹la². 54Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai¹na² sa²-kxai³lu² a²wē³sa² hxi²ki³nū²la² ĩ³ye³kxi²ta¹hxa²hē¹la². Ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³nxi¹. Ī³sa²yxau³nxi¹. Ta¹hxa²hē¹la².

⁵⁵Nxa²ha¹te¹ wē³sa² sa²kxai³lu² a²yāu³ka³txi³khai³xa² nxū²kwāi³wih¹-
xi²sxā³ wa³su³txi³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Yain³txa² ū³hū¹jah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². ⁵⁶Nxe³ain¹jut³su² wē³sa²
a²wi³na² whāi²na¹ a²hā³ka³na² whāi²na¹ ka³lih³khai¹te³nah¹lxi¹:

—~Ta¹ka³lxa² we²txi²na³li¹. Te²yā¹nxe³ju³ta² hai³txi³ i²kī³sxa³wi¹. Nxe³ju³-
tan¹te²kxa³ya³lhu² kāin²khai¹jah¹lo²sin²ta²wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

—~A²nū²a² ā³lxi³te²a² wē³sa² we²txi²ju³tin³txi³ i³ye³kxain¹yah³lxi³txa³-
hē¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ū³sa²si¹hā³jau³su²

9 ¹Ain¹nxa²ha¹te¹ a³lan²ton³tāu³a² Je³su²jah³la²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²
hxi²ka² hxa³sxā³ āh¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³sxā³ nxe³tū³ka³txa² i³-
kaix¹lso¹ta¹hxai²hē¹la². Ī³kaix¹lso¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~A²nū²a² i³ta³ka³txa² a²hāi¹nxe³ti³xa¹ we¹txa²lxi¹yah³lxi¹ju³ta² hi¹-
na² hxi²kan¹ti³hi¹ta²lxa¹ha²kxai³ a²nū²a² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² yū³te²a²
nxū²kwāi³i³si¹jau³su² kwa³na³yah³lxi¹ju³ta² hxi²kan¹ti³hi¹ta²lxa¹ha²kxai³
nxe³nxa²lxa¹wi¹. Nxe³nxa²lxa¹kxe³su² a²hxi²kan¹jah¹lo²la²yāx¹yah³lxi¹tu¹-
wi¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe² e³ta³lun²nū²la²
sa²si¹haun³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²si¹haun³tain¹te³nah¹lxi¹:

—~Sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹ a³naun³ti¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxi¹tāu³a² Txa²-
wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³su²
nxe³jau³xa² i³yau¹ū³txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxi¹kxai²nān²tū³ a²nū²a² i³ta³ka³txa²
yū³te²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ we²txi²txai¹yah³lxi³hē¹li¹. ³Nxe³yah³lxi¹kxai²nān²tū³ti²
yen³kxa² tē³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³sxā³ khauh²sa²ka³txa³la² tē³yah³lxa³-
nha²kxai³ wā²lēn¹ta³ tē³yah³lxa³nha²kxai³ yain³txi³la³ tē³yah³lxa³nha²kxai³
ha³teh³nxa³nxa² ū³yho³hxi²kī³txā³nxān²ta³ tē³yah³lxa³nha²kxai³ wā²la²ka³lo³la³
ū³whē³no³tā³wi²kxi²nyha¹lxi¹ka³lo³la³ tē³yah³lxa³nha²kxai³ nxe³jah³lxi³hē¹li¹.
Yxān¹ta¹ a²nū²so¹lxi³ aun³txi¹jah³lxi³hē¹li¹. ⁴Yah³lxi¹kxai²nān²tū³ sxi²ha² wi¹lā³-
wi¹yah³lxi¹kxai²nān²tū³ kan²txi³ yxau³jah¹lxi³hē¹li¹. Hen³txi³ta³lun²sān²na³na¹
yah³lxi¹ka³tū³ a³li³xi¹jah³lxi³hē¹li¹. ⁵Yxān¹ta¹ wi¹lā³wi¹yah²lxi¹an³kxai²nān²tū³ti²
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²ti³ten³ti³he¹xai¹nxa³kxai²nān²tū³ sxi²je³nai²-
nān²tū³ wa²li³jah³lxi³hē¹li¹. Wa²li³yah³lxi¹kxai²nān²tū³ kxi³h³nū³xa² wxa²yu³kxa²
ti³son¹tū³xa² ti³yū³tun³ta³kxi²nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ain¹yah³lxi¹kxai²nān²tū³
ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² i³yau¹ū³ain¹yah³lxi³hū³nxa¹lxi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁶Nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nū³ka³txai²na² a³li³ain¹sxā³
ai³lha²thet³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² wi¹jau³xa² i³hen³txi³-
ha²kxai³ i³ta³ka³txa² yū³te²a² we²txa³lxi¹nha²kxai³ ain¹ta¹hxai²hē¹la².

E³ro²jah³la² wā³wā³txi³nha²jau³su²

⁷Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xai²na² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ta¹-
hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ta¹ a²sa³wi³ha³lxi³na² sa²kxai³lu² wān³txai²na²

jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³la² ne³nxe³na² i³hen³txi³-yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². I³hen³txi³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

—~Jo³āu² Ba³tis²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²te²sin²ta¹. Jau³jau¹xai²-na² ka³na³ku² te²na² i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la².

8 Ā³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²:

—~E³li²ah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²te²sin²ta¹. Jau³jau¹xai²na² i³hen³txi³ha²kxai³:

—~Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³ nū³kā³txai³tā² ka³na³ka³na³te²a² ka³-ten³su² i³sa²yxau³xi²te²sin²ta¹. Nxe³jau³xai²na² ka³lxa¹txi³ E³ro²jah³la² i³hen³txi³ha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 9 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² E³-ro²jah³la²kxai³lu² ain³nha²te³nah¹lxi¹:

—~Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²tā² ũ³nhe³ki²lho¹si¹hai¹na¹jau³su² kwa³-na³ai¹na¹hē³li¹. Yxān¹ta¹ jah¹lai²li² ih¹jah¹lo²tan³te²la¹ku². Nxa¹nhai¹. I²ti³ten³khaix¹sa³nhai¹. E³ro²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Yain³txa² wā²nhū¹yhain¹jau³su²

10 Jā¹nxe³kxan²ta² nxe³nū²la² a²sa³wi³ha³lxi³nū³kā³txai³li² ā³wā³lain¹ta¹hxai²-hē¹la². Ā³wā³lain¹nū²la² ā³nū¹nain¹nū²la² ai³lha²thet³tain¹ju³ta³tā² nxe³kxe³su² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Bet³sa³i²ta³thi³na² kāi²nxa³-thi³na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nū¹hī³ye³kxi²te³lhxā³ ā³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

11 Nxe³tah¹lxa¹ a²nū²a² ka³lxa¹te²a² i²ain¹tū³kxai³lu² aun³txi² hit¹lta³lain¹-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su² nxe³jau³xa² ka³lih³sxā³ i³yau¹ū³ha²kxai³ a²nū²a² i³ton³txi³nū³kā³txa² wxā³kxai²nān²tū³ we²txi³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ a¹sū²ni²tāu³a² a²sa³wi³ha³lxi³nū³kā³txa² ā³tū³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lāi³. I²sa²sa²lxi¹. Hī¹na² sū²nē³lhīn¹na³li¹. Heh³sa²sīn¹-nhai¹. Txa²nū³kā³txi³nāu³xai²li² heh³sa²sī¹nha²kxai³ wxā³ain¹tū³kā³txa² he³hai¹nha²kxai³ nxe³ain¹sīn¹na³li¹. Yxān¹ta¹ ti¹ai²li² yain³txi³la³ yū²nxa³-ha²kxai³ sxa³kī³thīn³ta³ yū²nxa³ha²kxai³ nxe³sīn¹na³li¹. Nxe³sī¹nha²kxai³ sxi²jen³nāu³a² yain³txa² sa²so² sxa³sxāu³xain¹thi³na² āu¹la³kxi²nha² nxe³-si¹hain¹jau³su² i³sa²si¹hā³txai¹nhē³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Wxāi²nāu³ i³nxai²na¹ yain³txa² ũ³hū¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹-la². Nxe³nxa²ha¹te¹:

—~Yxān¹ta¹ yain³txa² yū³kī³kxa² kāi²nxa³wi¹. Yain³tū³xa² nū³ha¹li¹ nū³-ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹lxi³ ai³na² ha¹li¹ so¹lxi³ nxe³te²na² so¹lxi³ yū³nē³na³li¹. Nxe³nha¹ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² yain³txa² so¹kxi²nha¹ju³ta² i³sa²si¹hā³sa²sīn¹-te³lin¹ji¹, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yain¹si¹sa²nhīn¹jau³su¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

14 A²nxe³tū³kā³txai²na² ka³lxa¹khaix¹ta¹hxai²hē¹la². In³txa² 5.000 nxe² ka³lxa¹khaix¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~A²nũ²a² ã³nũ²kxi²sxã³ ã³wxe³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² i³ye³kxi¹txai¹-yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ain¹yah³lxin¹ju³kxai³la¹, a²nũ²a²nãũ³xai²na² hxi²ka²hxan³sxã³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ wxa²sa²wa²la³kxi¹xi²tũ³ka³txa² 50 nxe²a²nũ³ka³txi³su² ha³na³ka³lxi³ ã³wxe² jã¹nxe² jã¹nxe² nxe²xai³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² i³ye³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

15Nxe³nũ²la² wãn³txai²na² sa²yo²we¹thxa³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 16Nxa²ha¹-te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² yain³tũ³xai²li² ai³nai²li² nxe³sxã³ hxi²tẽ³nha²nũ²la²ten³sa²tã³ka³la³yo²nũ²la² Sũ³na² i³wi¹lxon³kxi²ki³jau³su² i³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²e³ta³lun²ka³tũ³ yain³tũ³xa² ai³na² nxe³sxã³ wã²nãũ²lxi³sxã³ a²sa³wi³-ha³lxa² ũ³hũ²xai³ka³tũ³ a²nũ²a²nãũ³xai²na² sa²nũ²xai³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 17Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² yo²ha³kxa¹ yai³nai¹nha²kxai³ ũ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² hã²wxã³txa³ yain³txa² wxa²nãũ²lxi³kxe³su² wã³kon³kxe³su² wxa²-nxa³ki²so¹ka³tũ³ ha³ti²a² hxi²ka² hxan³sxã³ nxẽ³nha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tẽ³na² i³ne³kxi²lhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yain³txa² kãin² wã³kon³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²ye²kxe³jau³su²

18Ain¹nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹nãũ³su² Je³su²jah³la²kxai³ a³li³nũ²la² Txa²-wã¹sũ³na² nũh¹e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ a²sa³wi³ha³lxa² ã³wxã³sxã³ i³wã³tain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²nũ²a²nãũ³xai²li² ih¹nxe³jau³tã³ i³yĩ¹li²sain¹jau³su² e³lain¹te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

19Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Nxe³nxa³wi¹. A²nũ²a²nãũ³xai²na² a²ha³tih³xa² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²-su² i³yĩ¹li¹nxai¹nha²kxai³ ã³xa² ha³tih³xa²na² sa²kxai³lu² E³li²ah³lu¹ta¹na² i³yĩ¹li¹nxai¹nha²kxai³ ã³xa² ha³tih³xa²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txu¹txai²na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ha²kxai³ wã³li² te²su² te²a² i³yĩ¹li¹nxai¹nha²kxai³ nxe³nyhain¹si¹nhxai²na²hẽ³li¹. A²-sa³wi³ha³lxa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

20Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Nxe³yãn¹ta¹ wxã²nãn²ta³ ih¹nxe³jau³tã³ i³yĩ¹li²syah¹lxin¹jau³su² e³-yah³lxin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Wxã²nãn²ta³ Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²jah¹lo²si¹-lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² Ka³ten³ta² Si³yxau³jah¹lai²na² Tah²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³hain¹jau³su²

21Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Jau¹xai²na² a²nũ²a² i³hen³txain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹sxã³ kwa² ain³kxa²so¹kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. 22Yxãn¹ta¹ kxãn³ton³tãu³a¹ Txai²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na² khãuh³lxa³txi³sa²ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wi¹. A²-nũ²a² i³sa²e² hxi²kan¹txi³su² te²a² Sũ³na² sxi²ha² wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ³ka³txi³su² te²a² ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²a² nxe³sxã³ te²nãũ³xa² i³yen²ta³kxi²sai¹-

na²h²ka³ixai³ i³su²lhã³si¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³nũ²la² hã²wxã³txa³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³-
lan²ka³tu³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Hã²wxã³txa³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ãh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. A²nũ²a² i²li³te²nã²tu³ ã³si³tẽ³kxi²ti³ten³sain¹-
kxai²nã²tu³ a²ẽ¹nã³a¹ au³txi³ ten³khaix¹nxe³ju³tã²tu³ ã³na¹txai¹lxi¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ yxo²i²sain¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ i³ya²lut¹ju³ta³nũ³-
a²yuh³lxin²nxa³sxã³ ã³si³tẽ³kxi²sain¹txai¹li¹. 24 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu²
a²nũ²a² te³nah¹lxi¹: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tãu³a² txa²ẽ¹na² wi¹-
la¹tãu³a² a³lxi²sah³na¹. Je³su²jah³lai²na² wã³txa² sa²yxo²ã³a¹kxan²ti³
ya³lu²ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹.” Nxe³kxai²nã²tu³ Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²-
a²yxau²xai³ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³li¹. Yxã¹ta¹: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na²
yxau³na¹tãu³a² txa²ẽ¹na² wi¹la¹tãu³la³ a³lxi²sa²nxa³nha¹. Je³su²jah³lai²na²
wã³txa² yxo²i²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² su²lhã³sain¹kxan²ti³ yxo²i²a¹-
ju³ta² ã³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³kxai²nã²tu³ Txa²sa³wi³ha³lxi³sain¹tu¹wi¹.
Nxe³kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wi¹.
25 Nxe³ha²kxai³ yuh³xan¹ko³xa² yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxẽ³syah³lxin¹kxan²-
ti³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wxa²ka³ten³su² yah³lxin¹ju³ta²kxai³ ã³ti¹kxi² kãin²
khãuh³lxa³txi³nyhah¹lxi¹ni² nxe³kxai²nã²tu³ wi¹lyah³lxi³hĩ³nxã¹ji¹wi¹?
Hai³txi³ wi¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹. 26 Nxe³ju³kxai³la¹ hi¹na² Txa²li² i³yãu²lxi²
Txa²wã³txa² wi¹jau³xa² i³yãu²lxi² nxe³sah¹lxin¹kxai²nã²tu³ kxã³-
nãu³a¹ wxã³na¹hi¹na² kãin² wxi²kin³ti³ton³na¹tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³nu²kxai³
a²wxi²kin³ti³ton³ju³tain²txi³ oh³xan¹tũ³ka³txai²na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³-
tain²txi³ Txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³tain²txi³ nxe³nx²na³li¹. Jã¹nxe³hi¹na²
ãu²li²to³txa²lxa¹tu¹wi¹. 27 Jã¹nxa¹ju³kxai³lu² a²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹.
Txa²wã¹sũ³na² wã³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³ju³-
ta³nũ³su² nxe³jau³xai²na² yxau³son³na³li¹. Wxa²nũ³ka³txe² i³nxai²na²
ka³na³ki²nũ² ya³lu²yah³lxi³xa³ta³lxa¹ ju¹tai²na² i²yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹-
nx²ta¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² i³ã³lxi³jau³su²

28 I³ye³ta³lun²nũ²la² hã²wxã³txa³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹-
li¹ a³la²ni²sxã³ Je³su²jah³la²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²xi²nyha¹te³lhxã³
a³li³nũ²la² wã³la³ka³txa² ka³la³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ a²sa³wi³ha³-
lxai²na² Pe²jah³lo²su² ha²kxai³ Jo³ãu²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³a²kah³lo²su²
ha²kxai³ nxe³sxã³ ã³sa²so¹sxã³ ai³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 29 ã³sa²so¹sxã³
ai³nyhain¹ka³tu³ta¹ Txa²wã¹sũ³na² e³kxain¹tãu³a² a²yen³nãu³a² ye³ã³lxi³hi²
a²wã²la²ka³lo³a² whãi²na¹ kãin² hã³ni² nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ti¹ kãin²
ye³ha²te¹ta³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². 30 A²nxe³tũ³kxai³lu² in³txa² ha¹li¹ kwẽ¹ta²kxai³
a²ta³lye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ i³ye³kxin²txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te²a² Moi³se²ah³lo²su² ha²kxai³ E³li²ah³lo²su² ha²kxai³ nxe² i³yĩ¹li²-
nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 31 Jã¹nxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² ha³tet¹ju³ta²
i³ki³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ i³ye³kxi²nyhain¹ka³tu³ta¹ Je³su²-

jah³la²kxai³lu² Je³ru³sa³le²thi³na² ā³wih¹tāu³a¹ an³txi³tū³ka³txa² hi³ka² su²lhā³si¹hain¹ju³ta³nū³su² i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² kxā³nxi¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ³²A²nxe³yān³-txai²na¹ Pe²jah³la² sa²kxai³lu² a²ya³lxi³nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² nxe³sxā³ hxi²tha³ai¹nha²kxai³ kāin² āu³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹nū²la² i³tu¹lxi²nū²la² Je³su²jah³lai²na² in³txai²na² i³ye³kxi²nyhain¹ju³ta² i²i² sa²ha²tet¹ju³ta² i²i² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ³³Nxa²ha¹te¹ in³txai²li² a³li³te³lhxā³ nx²na³na¹ ai¹nhī¹na¹ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ti¹ai²li² ha³lo²a² wi¹khaix¹si¹-na¹nhai¹. Nxe³si¹nha²kxai³ sxi²ha² nēn³nha¹li¹ ka³na³ki² txo³na¹tu¹wi¹. Wxa²sxi²ha² txo³ni² Moi³se²ah³la² sxi²ha² txo³ni² E³li²ah³la² sxi²ha² txo³ni² nxe³nxa²lxa¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su² Pe²jah³lai²na² a²yxo²e³jau³su² kxan²ti³ a²-si³yxau³tāu³khai³xa² ā³ne³to³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

³⁴Nxa²ha¹te¹ e³kxi²tāu³a² o³sī³na² ā³tī¹kxain¹nū²la² a²sa³wi³ha³-lxi³nāu³xa² on²txain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁵Nxe³ain¹tāu³a² o³sī³nān¹jau³xa² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²li² Txa²ki³lha³lxi²la¹wi¹. Ī²sxā³ sa²so¹ai¹na¹hē³li¹. Ain³kxi¹-txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁶Nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nū²la² Je³su²jah³la² so¹lxi³ ĩ²kxain¹ta¹hxai²-hē¹la². Hā²wxān³txa³ a³la²ni²xi²tāu³a² a²ka³nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ju¹tai²na² a²nū²a² ā³lxi²nūn³tū³ka³txa² i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Wē³sa² we²txi²jau³su²

³⁷Nxa²ha¹te¹ a²ka³nxi²nū²la² a²nū²a² ka³lxa¹nū³ka³txa² ne³kauh²-xi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁸Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xai²na² in³txa² ka³na³ka³nat³sxā³ i³kaix¹lte³nah¹lxi¹:

—~Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Txa²wē³sa² sa²hau³ko³kxi²sa²sā²nhē³li¹. Nū¹-ta² we³ta¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³sxā³ a³lxi²khaix¹sa³nhai¹. ³⁹Nxe³te²na² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² an³txi³ ā³wih¹nū²la² kāin² wxan¹si¹hi² nū³kxūn³-txā³nhe¹kxi²hi² nxe³to³hxai²na²hē³li¹. Jā¹nxe³na²li¹. Nxe³hī¹na² kāin² yxo²ka³sih¹xi²ha²kxai³ wa³su³txi³ a³li³ti³he¹xai¹nxa³hē³li¹. ⁴⁰Nxa²ha¹-te¹ a³li³si¹hain¹jau³su² wxa²sa³wi³ha³lxa² win¹ta²te²lxi³ i³ye³kxai¹na¹li¹. Yxān¹ta¹ hxi²ka¹nai¹nxān³su²li¹. Nxi¹nxa³ha²kxai³ sa²hau³ko³kxi²sa²sā²-nhē³li¹. Nxe³ye¹nxa²ha¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Ā³ne³tot³syah¹lxa³lxi¹. Yxo²i²nxa³sxā³ wain³txain³kxah²lxa³lxi¹, kan²txi³ yxau³kxi¹nx²ta¹kxan²ti³nu¹. Wē³sai²li² tē³sxā³ wxā³jah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴²Nxa²ha¹te¹ so¹sxā³ wxā³tāu³a² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² kāin² ā³nhe¹-kxi²sxā³ wēn³sa² sa²tā³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² i³kwai²kxi¹nxa²ha¹te¹ wē³sai²li² we²txi²ta¹hxai²hē¹la². We²txi²nū²la² a²wi³na² ũ³hū¹xi²ta¹hxai²hē¹la². ⁴³Nxe³-

jut3su² a²nũ²a²nãu³xa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² nũ³kxũn³sxã³ o²la³kxain¹ju³ta² i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² on²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ya³lu²kxi²ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³to³jau³su²

Ain¹nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tj³kxai³lu² Je³su²jah³la² ã³yx²o³tũ¹nũ²la² a²sa³-wi³ha³lxa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

44 ã³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ain³kxi²khai¹nxe³sah¹lxi³hẽ¹li¹. A²nũ²a²nãu³xai²na² ko¹-ko¹xa²nãu³xai²na² hxi²ka² ã³yũ³so¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² ne³wã²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

45 Nxe³to³ta¹ nxe³jau³jau¹xai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa² tũ²kxi²ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ a³la³kxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Ain¹kxan²ti³ yuh³lxain¹jau³su² jau³jau¹xai²na² i³wã²txain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

A²nũ²a² kãin²txi³yxau³te²la³ i³yau¹ũ³jau³su²

46 Nxe³nũ²la² hã²wxã³txa³ i³ye³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³ye³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wã¹kj³nãu¹xai²na² ih¹jah¹lo²ta³ kãin²txi³yxau³jah¹lo²su²hĩ³te²la⁻xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la². 47 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²na² ě¹nãn¹jau³xai²li² a³la³kxi¹nxa²ha¹te¹ wẽn³su² tẽ³sxã³ ã³ka³lu³sa³wxe³kxi²-ta¹hxai²hẽ¹la². 48 Nxe³nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ne³ka²ka²sah¹lxi³wxi¹. A²nũ²a² i²li³te² i³nxa² a³lxi³sa¹nha²kxai³ wẽ³sai²-na² sa²hau³ko³ta¹nĩn¹kxai²nãn²tũ³ Txa²na² hxi²nũ¹san¹kxa² yã¹nxe³hĩ³nx2na³li¹. Hxi²nũ¹san¹kxai²nãn²tũ³ Sũ³na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²su² te²a² hxi²nũ¹nain¹kxa² yã¹nxe³hĩ³nx2na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ wxa²ě¹nãn¹jau³xan²tũ³ e³kxi²nha¹jau³xan²tũ³: “Txa²nũ³ka³txa² i³kãin²txi³nha²sxã³ wa³to²hi²sain¹kxan²ti³ wi¹na³na¹.” Nxe³kxah¹-lxin¹te² i³nxãn²tũ³ kãin²txi³ yxau³jah¹lo²su² hĩ³nxa¹lxi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Wxa²ya³lxah³lo²su² i³yau¹ũ³jau³su²

49 Nxa²ha¹te¹ Jo³ãu²ah³la²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lãi³. Txa²si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. A³lan²tai³tã² in³txa² i²-si¹na¹hẽ³li¹. Nxe³jah¹la² wxi²ka¹nĩn¹ju³ta² i³so¹nxain¹sxã³ ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² a³li³si¹jau³su² i³kwa³na³ai¹nhẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ i³hi²txi²-nxai¹nxa³ha²kxai³: “Hãi¹nxã¹txai¹nhẽ³li¹.” Nxe³si¹hain¹nha¹jau³su² kwa³na³ain¹si¹na¹hẽ³li¹, wxa²sa³wi³ha³lxi³sxa³ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

50 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~ĩ³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²nũ²ai²li² wxa²ko¹-ko¹sai¹nxa³kxai²nãn²tũ³ wxa²ya³lxhain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ i³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Sa³ma³ri³ta²na²thi³nãn¹te²su² te²a² Je³su²jah³la² e²nain¹jau³su²

51 Kxãn³ta³lon³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² i³ka³la³si¹ja³kxa³nũ³su² yau³so³nhĩ¹na² Je³ru³sa³lẽ²thi³na² ã³nxai³ti³wã³kxa² yau³son³nha²kxai³nũ¹-

kan¹sxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 52Nxe³ha²kxai³ Sa³ma²ri²a²thi³na² a²sxi²ha²
ãu³xi²thi³nũ³a² sa²hau³kot3si¹jau³su² sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹la². 53Sa²si¹-
hã³nxa²ha¹te¹ ai³nũ²la² ã³wi¹hain¹nũ²la² thi¹na² sa²hau³ko³kj³te²sa¹ji¹xã¹.

Ain¹ta¹h¹lxa¹ yxau²xai³tũ³ka³txa² yxaih¹ha²kxai³ ãn³txi³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ã³nxi³jah¹hẽ¹li¹. Je³su²jah³lai²na² wxã²li² nxe³yah³lxi³ i³nxi²na²
Je³ru³sa³lẽ²thi³nãn¹tũ³na² ai³yah³lxi¹nha²kxai³ ten³nxa²lxi³nxa³nhai¹.

Ain¹ya³ha²kxai³ aun³ta² wa³la² i³xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 54Ain¹nxa²ha¹te¹ Jo³-
ãu²ah³la²kxai³ Ti³a²kah³la²kxai³ nxe³sxã³ i²ain¹tãu³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lãi³. E³li²ah³lu¹tai²na² yã¹nxe³sxã³ oh³xa² ha³nxe²a² sa²si¹-
hã³si¹na¹kxai²nãn²tũ³ Sa³ma³ri³tã²na² nũ³ka³txa² ã³thũ²kxain¹nha¹ju³ta²
ten³nxa²sĩ¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

55Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ã³yxo²ko³tũ¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxex3jah³wxi¹. Ten³sa²nxa³nhai¹. Txa²wã³nxi¹na¹ju³ta² wi¹ko³nh³.
yah³hxa³lxi¹. Ya³hxa³nha²kxai³ Txai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² su²lhã³te³lhã³
wxã²nxa³ha²kxai³ yxãn¹ta¹ we²txi²si¹ja³kxa³nũ³a² so¹lxi³ wxã³na¹ha²kxai³ nxa¹hẽ³-
li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 56Nxe³ain¹jut3su² ã³nxi³sxã³ si³nã³xa² sxa³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³kxi²ju³ta² te³nain¹jau³su²

57Ã³nxi³ain¹tãu³a² in³txa² wxã³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lãi³. Ha³lo²a² i²li³je³na² ã³nxi³lin¹tãu³a² ã³si³tẽ³kxi¹nxa²-
ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

58Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Wai³a³lxa²si³ta³lã²tẽ¹nai²na² a²sxi²lho³tẽ³na² yũ³te²ju²hẽ³li¹. Te²-
yã¹nxe³sxã³ ai³kai²na² a²ye³sa² wet1sxã³ a²sxi²lho³ju³ta² yũ³te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³ain¹ta¹ a²nũ²a² oh³xa² wxã³jah¹lo²na¹xai²na² hai³txi³ ha³lo²a² kwa²
sxa³na¹ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

59Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ã³sa²nũn³te²a² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ã³si³tẽ³kxi¹sẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²tũ³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Txa²wĩ³na² ka³ten³su² hin¹tãu³a² yxau³kxi²nũ³na¹tu¹wi¹. Hã²wxãn³txa³ ya³-
lu²kxi²sãn²nũ²la² sa²nĩ³kxi²sã²na¹ka³tũ³ ã³si³tẽ³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

60Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Nxet3sã²lxi¹. A²nũ²a² i²li³te²su² te²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²-
we¹txa³kxi²nãn²tũ³ a²nũ²a² ya³lu²te²a² yã¹nxe²na³li¹. Nxe³te²na² sa²kxai³lu²
wxa²ka³lxa¹te²su² te²a² ya³lu²kxi²nãn²tũ³ sa²nĩ¹kxi²txai²li¹. Nxi¹nha²kxai³
wxã¹na² sa²kxai³lu² hã¹l¹nxe³sxã³ ã³si³tẽ³kxi¹sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

61Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ã³sa²nũn³te²a² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lãi³. ã³si³tẽ³kxi²ti³ten³khaix1sa³nhai¹. Yxãn¹ta¹ i³xi²sã²na¹-
ka³tũ³ txa²ka³lxa¹ti³nãu³xa² i³yxo²sai¹la³kxi²sã²na¹tu¹wi¹. Hã²wxãn³txa³
ã³si³tẽ³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

62Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~A²nũ²ai²nãn²tũ³ a²wa³ka³li³yu³khai³xa² ã³si³wxe³kxai²nãn²tũ³
hã²wxãn³txa³ ã³na¹sxã³ ã³waix3kxai²nãn²tũ³ nxe³te²a² he³la³ko³la³ hai³.

ya³khin¹te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² i³hit¹sah²lxin¹kxai²nān²tu³
 nxe³yah³lxin¹ta¹ ā³na¹sxā³ ā³waix³sah²lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³su² nxe³jau³-
 xai²na² hxi²kan¹txi³ a³la³kxah²lxan³tho³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

70 nxe³tū³ka³txa² ū³sa²si¹hā³jau³su²

10 ¹⁻³Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³-
 yxau³jah¹la²kxai³lu² a²nū²a² ā³lxixi³nūn³tū³ka³txa² 70 nxe²
 i³kaix¹lso¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxixi¹:

—~Ye³jen¹na² sxi²yhen³na² ka³lxa¹txi³ ā³nxai³lha²the³ta¹tu¹wi¹. Nxe³-
 na¹ju³ta³nū³su² ha²kxai³ i³sa²ne³ka³ta¹hā³nha²sxā³ ū³sa²si¹hā³nx2ta¹tu¹wi¹.
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³si¹ja³kxa³nū³su² ū³sa²si¹-
 hā³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹ha²kxai³la¹ nū¹a² ha¹li¹ sa²si¹hā³i² nū¹a² ha¹li¹
 sa²si¹hā³i² nū¹a² ha¹li¹ sa²si¹hā³i² nū¹a² ha¹li¹ sa²si¹hā³i² nxe³nx2ta¹tu¹-
 wi¹. Nxe³nx2ta¹ka³tu³ta¹ o³ve²a² wēn³sa² yā¹yah³lxixi¹lxixi¹. Nxe³te²na²
 sa²kxai³lu² ha³lo²a² he¹lain¹tāu³a² hau³xa² ka³lxa¹txi³ ho³hai¹nha²kxai³
 i³so¹jī²te³lhā³ ai¹nhī³nx2na³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² ha³lo²-
 a² ha³nxe³lxixi³ju³ta² i³ha¹txi¹nx2ti³to³ha³ta²wi¹. Te²yā¹nxe³ju³ta² hai³sxa²
 yain³txa² sxā³ko³xa² wa²ni²lho¹kxi³tū³ka³txa² yā¹xah³lxixi¹lxixi¹. A²nxe³-
 ko³xai²na² wi¹we¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wa²ni²lho²hxa³tai¹nxa³lho³li¹.
 Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² sxi²jen³nāu³xa² ka³lxan¹ti³ha²kxai³ hxi²-
 kan¹ti³ ai³lha²thet³thxa³jah²lxan³tho³li¹. Yah²lxa³nha²kxai³ a²wa³kxēn³ta²
 Si³yxau³jah¹la² wi¹lī³ye³kxi²txain¹yah³lxixi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te³nah¹-
 lxi¹: “A²nū²a² ā³xa² hxi²nūn¹ta³kxi²si¹sain¹sīn¹ja³kxa³nū³su² ā³nū²kxi²sxā³
 i³so¹ta²si¹nhē³li¹.” Win¹ta²te²lxixi³ nxe² i³ye³kxi²txain¹yah³lxixi³hē¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹te³na¹ ain³ta³kxi¹jxah³lxixi³hē¹li¹. 4Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³
 wā²lēn¹ta³ tē³yah³lxa³nha²kxai³ ha³teh³nxān³nxēn¹ta³ tē³yah³lxa³nha²kxai³
 yu³wi²kxi²nha²ka³lo³la³ wē³no³kxa² tē³yah³lxa³nha²kxai³ nxe³jah³lxixi³-
 hē¹li¹. Tih³na² ai³yah³lxin¹tāu³a² a²nū²a² ne³kxauh²hah³lxin¹kxāi²nān²tu³
 i³ye³kxah¹lxixi³txa³hē¹li¹. Hāi¹sxā³ ā³yit¹txa³sxā³ ā³wa²to¹jah¹lxixi³hē¹li¹.
 5Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ sxi²ha² ā³wih¹yah³lxin¹ti³wa³kxa¹ i³ye³kxah¹-
 lxi³sā²nīn¹te³nah¹lxixi¹: “Sū³na² hāun²ju³ta² ā³wxe³nūh¹nxa²lxixi³ju³ta²
 ten³sa³nhai¹.” 6Yah³lxin¹ka³tu³ sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² wi¹lhin¹ye¹-
 nx2ti³kxai²nān²tu³ Sū³na² hāun²ju³ta² wi¹lā³wxe³nūh¹hain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹
 sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² wi¹lhi¹nxa³kxai²nān²tu³ Sū³na² hāun²ju³ta²
 i³sa²si¹wha²nx2ti³tu¹wi¹. 7Wi¹lhin¹sxā³ ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hāi¹-
 sxā³ yxau³jah¹lxixi³hē¹li¹. Sīn³ka³lxa¹ti³ yxau²sa²thet³jah³lxixi³txa³hē¹li¹.
 Kwa²yain³txa² yū³ain¹kxa² yai³ni² i³na² nxe³jah³lxixi³hē¹li¹. Wa³kon³kxi²-
 sah¹lxixi¹nha²kxai³ yain³txa² kwa² ū³hū¹nx2tain¹tu¹wi¹.

8Jā¹nxe³sxā³ sxi²ye³na² ā³wih¹yah³lxin¹tāu³a² wi¹lī³hen³txi¹nx2tain¹-
 kxai²nān²tu³ kwa²yain³txixi³su² yain³jah¹lxixi³hē¹li¹. 9I³ta³ka³txa² yū³te²su² te²a²
 i²ain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ we²txain¹yah³lxixi³hē¹li¹. Nxe³ain¹yah³lxin¹ka³tu³

ĩ³ye³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxĩ¹: “Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹-
ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xa² ye³jen¹na² yũ³nũh¹nx2ti³tu¹wi¹.”
Nxe³jah³lxĩ³hē¹li¹. 10 Yxān¹ta¹ sxi²je³nai³nān¹ta² wān³txi³kxai³lu¹: “Wxāi²-
na² ten³nxa²lxĩ³sĩ¹nxa³nhai¹.” Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tũ³ wa²li³jah³lxĩ³hē¹li¹.
Yah³lxin¹kxai²nān²tũ³ ĩ³ye³kxi²txai¹yah³lxĩ³hē¹li¹. 11 Ain¹yah³lxin¹te³nah¹lxĩ¹:
“Kxĩh³nũ³xa² sxi²je³nān¹ta² kxĩh³nũ³xa² txa²yu³ti³son¹tũ³xa² ti³yu³hen²ta³-
kxi²ye²sĩ¹nx2ta¹wi¹. Nxe³ye²sĩ¹nx2ta¹kxe³su² kō³nxe³ti³ kái³syah³lxin¹ju³ta²
yũ³khai³1je¹nx2ti³na³li¹. Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²-
hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xa² yau³son³na³li¹. Nxe³jau³su²
wi¹kō³nha¹jah³lxĩ³hē¹li¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³nũ³a² ĩ³ye³kxi²txai¹yah³lxĩ³hē¹li¹.
12 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² kxān³ton³tāu³a² Txa²wā¹sũ³nu²kxai³lu² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxēn³su²tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹ Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³-
lu² So³to²ma²thĩ³nu¹taĩ²nān¹tũ³kā³txa² kāin² ye³khāuh³lxa³ti³hi¹tain¹tu¹wi¹.
Yxān¹ta¹ nyhain¹je³na² wi¹lhĩn¹sxā³ ā³wih¹yah²lxan³je³nai³nān¹tũ³kā³txa²
ye³khāuh³lxa³ti³hi¹tain¹ju³ta³nũ³a² wa³to²ha² he¹tain¹tu¹wi¹.

Sxi²jen³nāu³a² en²tain¹jau³su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ Kō²ra³sĩ²thĩ³na² Bet³sa³ĩ²ta³thĩ³na² nxe³tũ³kā³txi³ ĩ³nxai²na²
kō³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Kxā³nhxĩ¹nai¹tān¹thĩ³na² Tĩ²ro³thĩ³nān¹tũ³-
kā³txai³tā² Si³tō²thĩ³nān¹tũ³kā³txai³tā² nxe³sxā³ kō³nxe³thin¹khai¹nxai¹nha²kxai³
ya³lu²hxa³nain¹ta¹hxai²ti³ai²ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ wā³nxĩn¹sxā³ kái³ũh¹nx2ta¹ju³ta²
ĩ²ain¹ke³la³te²kxai³ a²kō³nxe³ti³ kái³ain¹ju³tu¹taĩ²na² ā³na¹sxā³ ā³yxo²o³tũ¹-
sai¹nhĩ³nx2na³li¹. Wā²la² sa²kē³nā²ka³lo³a² ũ³whi¹kxi²nha²sxā³ ha³nxe²a²
wā²nhxan³tũ³xa² ā³wxe³sān²sxā³ ā³yxo²o³tũ¹sai¹nhĩ³nx2na³li¹. 14 Nxe³kxa²ha³-
tā³nxān²ti³ yan¹nāu³a¹ txa²wā¹o²la³kxi²kĩ³kxa² yo³ha² Sũ³na² ũ³yho³hi²nē³tāu³a¹
Tĩ²ro³thĩ³nān¹tũ³kā³txai³tā² Si³tō²thĩ³nān¹tũ³kā³txai³tā² nxe³sxā³ kō³nxe³ti³
kái³ain¹kxa² yo³ha² kái²nxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹ kō³nxe³ti³ kái³yah³lxin¹kxa² yo³ha²
ā²la² kái²non³tu¹wi¹. 15 Nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ũ²thĩ³nān¹tũ³kā³txe² ĩ³nxai²na²
sa²kxai³lu¹: “Oh³nān¹kō³nāu³a² Sũ³na² ha³lo²a²nāu³a² ka³la³sxā³ ā³wi¹ha¹tũ¹xā¹.”
Nxĩn¹jau³su² yxān¹ta¹ yuh³xan¹kō³nāu³a² ha³nxe² ĩ³kō³nāu³a² sa²yu³lhot¹tin¹tu¹-
wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ 70 nxe³tũ³kā³txa² āh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

—~Ai³lah³lxin¹tāu³a² wxa²wān³txa² ain³kxi¹nx2tain¹kxai²nān²tũ³
Txa²wān³txa² ain³kxi²sain¹nũn³na³li¹. Yxān¹ta¹ wxa²wān³txa² sa²-
yxo²ā³nx2tain¹kxai²nān²tũ³ Txa²wān³txa² sa²yxo²ā³sain¹nũn³na³li¹.
Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wān³txa² sa²yxo²ā³sain¹kxai²nān²tũ³ sa²sĩ¹hā³sain¹-
jah¹la² sa²yxo²ā³ain¹nũn³na³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

70 nxe³tũ³kā³txai²li² a²wā³lxain¹jau³su²

17 Nxa²ha¹te¹ kxān³nāu³a² aun³txa² wā³lxain¹tāu³a²
kāin²ka³lih³lhe¹kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² a³li³ain¹si¹nha¹jau³su² kwa³na³ain¹si¹na¹hē³li¹. Sa²hi²kat¹lah²nhi¹nha²kxai³ yxo²ha³kxa¹ sa²yo²-wet¹sain¹si¹na²hē³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Ha³lai³xa² wa³su³txi³ i³wa³tu³ki³kxa² yā¹nxe³sxā³ Sa³ta³na²jah¹-la² sa²hi²kat¹txa³kxe³su² oh³nāu³a² wa³su³txi³ a³hi²sxā³ wa²ka³nxe² wxā²na³li¹. 19 Nxe³yān¹ta¹ ne³ka²a³sah¹lxi³sā²lxi¹. Wā³nxīn¹na¹ju³ta² ũ³-hū¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³nx2ta¹ha²kxai³ txih³xa² i³nx²lxi³kxan²ti³ sxe³sxe³kxa² ũh³nx²lxi³kxan²ti³ ũh³h¹to³txa²lxi³xa³lho³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ Sa³ta³na²jah¹la² nū³kxūn³kxan²ti³ hxi²kan¹txi³ wa³ka³to³txa²lxi³xa³lho³-li¹. 20 Nxe³ju³tai²li² wi¹na³li¹. Yxān¹ta¹ wxa²ṛ³lxi²li² oh³nāu³a² nū¹ka³na¹ Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹txā³nx² ũ³wha²li¹la³kxi²sa²tē³ju³ta² ā²la² wi¹lh³-nx2na³li¹. Nxe³jut3su² ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² wi¹lxo³kxi²jau³su²

21 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³la¹ Sū³na² Yāu³ka³txa² ka³lih³si¹ha²kxai³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² ne³nxe³na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wi³nāi³. Oh³xan¹thi³na² whāi²na¹ yuh³xan¹thi³na² whāi²na¹ A²-hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. Nxīn¹sxā³ ha³te³h³nxā³nx²a² a²hoh³lxi³su² te²nāu³xa² a³la³kxi²khai¹nxe³te²nāu³xa² nxe³sxā³ wa³ka³la² kāi³in¹ju³-tai²na¹ wān³txa² i³tih³nxīn¹jau³xai²na¹ i³yau¹ū³hain¹nxā³nhē³li¹. Yxān¹ta¹ a²hoh³lxi³sxa³te²nāu³xa¹ wxa²wān³txai²na² i³yau¹ū³hai¹nī¹nhē³li¹. Nxai¹-nī¹nha²kxai³ sa²nēn¹kxi¹nx²ha¹wi¹. Wā²nxūh¹lxi³sxā³ nxe²kāi³i¹nhē³li¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³lo²kxai³lu² Sū³na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² āh¹ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—~Yen³kxa² a²yo²ha³kxa¹ Txa²wi³na² ũ³hū¹sa³na²hē³li¹. Txa²wi³-na² so¹lxi³ a²ki³lha³lxa²na¹xai²na² i²sa²jah¹lai²la¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wi³na² i²te²la³ yū²nx²a³wi¹. Txai²na² a²ki³lha³lxa²na¹xai²na² so¹lxi³ i²jah¹lo²sa¹wi¹. Te²yā¹nxūn³sxā³: “A²nū²a² ā³xai²na² Txa²wi³na² i³yau¹-ū³hai¹na¹tū¹xā¹.” Nxa¹kxai²nān²tu³ nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Wī³na² i²jah¹lo²su² nū³nhī³nx2na³li¹. Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka² hxa³sxā³ āh¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³sxā³ nxe³tū³ka³txa² nū¹hi³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxex3jah³lxi³sa²lxi¹. Ju¹tai²li² i²ah³lxi¹nha²kxai³ wi¹lhin¹yah³lxi¹lxi¹.

24 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³ tū³ka³txu¹-tai²na² a²yo²ha³kxa¹ I³sa³e² nū³ka³txa² a²wa³kxēn³nai³tā² a²yo²ha³kxa¹ ju¹ta² i²ti³te³nain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ wān³txa² ain³kxah²lxin¹-jau³xa² ain³kxi²ti³te³nain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ain¹te²ji¹xā¹. Ain¹tah¹lxa¹ nxe³ain¹ta¹hxai²nx²hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ i²yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹lhin¹yah³-lxi¹lxi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

A²wā³kxa² yxau³nū¹su²te²na² i³yau¹ū³jau³su²

25Nxa²ha¹te¹ ha³te^hnxā³nxa² a²hoh³lxi³su² jah¹la² ā³tī³nū²la² i³ye³ta³-
lxi¹kxi²ye³si¹jau³su² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Ā¹te²ta³ wi¹ju³ta³la³ kāi³a¹ke³la³te²kxai³ ka³te³-
na² wi¹tāu³la³ so¹kxi²hī³na¹te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

26Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹ta¹na² ih¹nxe³te²la¹xā³? Īh¹-
nxet3sxā³ i³yau¹ū³nxa²te³la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

27Nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txān³sxu² te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² Si³-
yxau³kah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³kah³lai²na² a³lxi¹ta¹nhē³li¹.
Wxa²ē¹nāu³ai²na² whāi²na¹ a³lxi¹ta¹nhē³li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²-
kwai³nha²kxai³ nū³kxūn³txi³ sa²yxo²we¹tha²kxai³ wi¹lain³kxi²nha²ha²kxai³
nxe³txai¹nhē³li¹. Te²yā¹nxūn³sxā³ a²nū²a² a²wā³kxa² yxau³nū¹nx2ti³te²na²
a³lxi²nha²kxa² yā¹nxe² a³lxi²txai¹nūn³nhē¹li¹.” Jau³jau¹xai²na² Txa²wā¹sū³na²
wha²li¹txā³nxu¹ta¹na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Jah¹la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

28Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Wain³txi³ ē³lxi¹. Jau³jau¹xai²na² hāi¹nxe³ti³xa¹ sa²yxo²wet1hxa³-
tin¹kxai²nān²tū³ ka³te³na² wi¹tāu³la³ yū¹nxa²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

29Nxa²ha¹te¹ jah¹la²kxai³ wi¹lhin¹ye²nha²kxe³su² wā²nā³ū¹sain¹sxā³
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³ha²kxai³ ih¹te²la³ta³ a²wā³kxa² yxau³nū¹sa²te²la³hī³te²la¹xā³?
Ta¹hxai²hē¹la².

30Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ne³ka²sa²sa²lxi¹. A²nū²a² ai³nū²nhai¹. Je³ru³sa³lē²thī³na² a³li³nū²la² Je³-
ri³ko²thī³nān¹tū³na² si³ka³la³hi²nū²nhai¹. Nxe³sxā³ a³li³sxā³ si³ka³la³hi²tāu³a²
kuh³lxa³thin¹tū³ka³txa² ne³kxauh²hain¹nū²la² i³su²lhxā³ i³yī¹lto³ta¹nha²kxai³
a²wā²la² kāi³kxai¹nha²kxai³ ain¹ka³tū³ ā³ain¹nū²nhai¹. Ī³ya²lu¹te³lhxā³ ai¹nha²-
kxai³ ā³ain¹nū²nhai¹. 31Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹na² a²nū²ai²na² Sū³na² yen³nāu³a²
ā³ye³yxo²nū¹nyhain¹jah¹la² ā³si³hē²kxi²nū²nhai¹. Ā³si³hē²kxi²tāu³a² sun²ta³-
kxi²sā³ain¹jah¹lai²l² i²nū²nhai¹. Ī²ka³tū³ta¹ tū³na² ya¹nān²tū³na² ā³ni²lhxā³
si³ka³la³hi²nū²nhai¹. 32Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nūn³tāu³a² Le³vi²a² nū³ka³txi³sa²jah¹-
la² a²jā¹nxe² ā³si³hē²kxi²nyhain¹nū²nhai¹. Ai¹nha²kxai³ i²ain¹sān²sxā³ tū³na²
ne³ha³ti³hi¹nān¹tū³na² ā³ni²lhxā³ si³ka³la³hi²nū²nhai¹. 33Nxa²ha¹te¹ Sa³ma²-
ri²a²ko³xan¹jah¹la² a²jā¹nxe² ā³si³hē²kxi²nyhain¹nū²nhai¹. Nxe³te²a²kxai³lu²
i²ain¹te³na¹ i³yan³ta³kxain¹nū²nhai¹. 34Ā³tī³ain¹nū²nhai¹. Nxe³nū²la² o²lyau³xa²
yū³ha²kxai³ vīn²yau³xa² yū³ha²kxai³ nxe³sxā³ i²su²lain¹je³na² wxa²to¹lain¹-
nū²nhai¹. Nxe³sān²nū²la² sa²ta¹kxain¹nū²la² hā²wxān³txa³ a²ka³fa³la³ khai³xa²
tē³nū²la² so¹sxā³ ū³ka³ti³wxe³kxi²nū²la² ā³sa²so¹xi²nū²nhai¹. Ā³sa²so¹xi²nū²la²
sxa³sxāu³xi²thi³na² ai³sxā³ ū³hā¹nū²nhai¹. Nxe³thi³nān¹ta² wa³kxe³na² wi¹la³ i²-
nū²nhai¹. 35Ā¹ka³nxa³ha²ta³a² thī¹nai²na² a²wā³kxēn³yah³la² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

(Lukas 10.38)

“Wi¹la³ hau³ko³txai¹nhē³li¹. Ā³wā³li²na¹tāu³a² ū³yho³hi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Hī¹na² ki³ha¹li¹ ū³yho³hi¹nxa²ha¹ka³tū³ kxān³nāu³a² wā³kon³kxai²nān²tū³ jā¹nxe² ū³yho³hi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.” Ain¹nū²nhai¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

36 Jā¹nxe³jau³kxai³la¹:

—~Nxe³jau³xai²li² in³txa² ha¹li¹ ka³na³ki² te²a² ih¹te²la³ta³ i³ton³jah¹la² a²wā³kxa² yxau³nū¹sa²te²la³ hī³te²la¹xā³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ jah¹lai²li² i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

—~Ī³yan³ta³kxain¹jah¹la² a²wā³kxa² yxau³nū¹sa²te²hū³jah¹lai²lxā²na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxū²la² Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Nxe³kxai²nān²tū³ jah¹la² kāi³kxi²nū¹ jā¹nxe² a²nū²a² ā³xa² kāi³ūh¹-txai¹nhē³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Mar²ta³ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa² ai³sxā³ i²jau³su²

38 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nxe³ain¹sxā³ aun³tain¹nū²-la² sxi²je³na² wxa²li³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Wxa²li³ain¹nxa²ha¹te¹ Mar²ta³ka³lxa² sxi²je³nān¹ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²sxi²ha² ā³wi²kxi²sxā³ i³yain³ya³sah¹lxi³si¹nhē³li¹. Nxe³nyhain¹nxa²-ha¹te¹ ā³wi²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 39-40 A²nxe³ta¹ka³lxa² a²ha³līn³ta³ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ā³wih¹kxan²ta² Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² a²ne³kxai³tāu³a² ā³wxe³nū²la² a²wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² ain³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Mar²ta³ka³lxai²-na² sa²kxai³lu² a²wāka³li³yu³ta² hxi²ye¹ta³lxi³nha²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

—~Je³su²jah³lāi³. Txa²ha³lī³ta² wāka³li³yu³ta² a³nū²la² hāi¹sxā³ ā³wxe²-na³li¹. Ā³nhi²nū¹sa²si¹hai¹nīn¹jau³su² i³ye³kxi²tai¹lxī¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

41 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Mar²ta³ka³l̄xāi³. Īsā³ni¹. Wxa²wa³ka³lxi³yu³ta² kāin² hxi²waun³ta³-txi²nha²khaix¹ni¹nxi¹. 42 Nxe³ai¹nīn¹ta¹ yu³ka³na³ka³na³ju³ta² on³na³ni¹. Nxe³ju³ta² Ma³ri²a³ka³lxa² ĩ²sxā³ sa²so¹na²ni¹. Txa²wān³txa² ain³kxi²sa³na²-ni¹. Ju¹ta¹na² ā²la² wi¹na³ni¹. Sa²sai¹kxin²nxa³lho³ni¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² ĩ³ye³kxi²kj³jau³xa² ĩ³yau¹ū³jau³su²

11 1 Nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹nāu³a² Je³su²jah³la²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ĩ³ye³kxi²te³lhxā³ a³li³ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³ ĩ³ye³kxi²ta³-lun²nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai³. Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² a²yo²wān³txa² a²sa³-wi³ha³lxi³khai³xa² ĩ³ye³kxain¹sīn¹ta¹hē¹li¹. Txa²wā¹sū³nai²li² wain³txi³ ĩ³ye³kxi²jau³xa² ĩ³yau¹ū³nyhain¹sīn¹ta¹hē¹li¹. Nxe³jāx¹jau³xa² ĩ³yau¹ū³sa²-nhīn¹ju³ta² ten³sa²nūn³sīn¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

2 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. “Txa²wā¹sū³na² ĩ³ye³kxi²ti³ten³sa³nha¹.” Yxah³-lxin¹kxai²nān²tu³ nxe² e³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹:

“Txa²wā¹wi³nāi³. Wi¹lhin¹sxā³ sa²nēn¹kxi² kāin²no³txa²ju³ta² ten³sah²sīn¹nhai¹.

Wa³su³txi³ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²ju³ta²nū³su² ten³sa²sīn¹nhai¹.

3 Yain³txa² hāi¹nxe² ũ³hū¹sa²nhīn¹tu¹xai³sa²sī¹nhē³li¹.

4 A²nū²a² ā³xai²na² ko³nxe³ti³ kāi³ū¹sain¹sīn¹kxai²nān²tu³ ne³wā²-na³ū¹hain¹sī¹na¹wi¹. Nxe³ain¹sī¹na¹kxa² yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³ū¹h¹nxa²sī¹na¹ju³ta² ne³wā²na³ū¹sa²sī¹nhē³li¹. Ha³lo²a² ko³nxe³-ti³ kāi³sī¹na¹ju³ta²nū³a² ā³sa²so¹sa²sīn¹txa³hē¹li¹.”

Nxe³jau³xa² he³la³kxa² Txa²wā¹sū³na² ĩ³ye³kxi²txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

5-6 Nxe²e³ta³lun²nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

—~Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. Ī³yau¹ū³nx2ta¹jau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. A²nū²-a² sxi²lho³jah¹lo²su² nū²nhai¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² kā³nxah³ta³wi³ta² sxi²ha² a³li³nū²la² a²yā³lxa² sxi²ha² ai³sxā³ ā³tī³nū²la² ĩ³kaix¹so¹sxā³ ĩ³ye³-kxi²te³nah¹lxi¹: “Nxex3sa²lxi¹. Yain³ta³nū³xa² so¹kxi¹nx2te³lhxā³ wxā³na¹wi¹. Txa²wā³tā³ah³la² sxi²ha² u²lxi³thi³na² ĩ²sa²te³lhxā³ wxā³na²li¹. Yxān¹ta¹ yain³ti³la³ yū³sa²nxa³ha²kxai³ āu²li²sa³hē²li¹. Nxe³sa²ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² yain³txi³nū³xa² nū³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ũ³hū¹sē¹li¹.” Nxe³nū²nhai¹.

7 Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² ĩ³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

“Ū³lha³nhai¹. Txa²wē³ha³lxa² āu³xa³kxi²sa³nhai¹. Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹-sa²nxa³nhai¹.” Nxe³nū²nhai¹.

8 Nxe³jut3su² ne³ke³la²te²kxai³ ĩh¹nxe³tai¹nhīn³te³ji¹wi¹? Ī³yau¹ū³-

nx2ta¹tu¹wi¹. Ain³kxi²nha¹jxah³lxi³hē¹li¹. Yā³li³nyha¹ha²kxai³ ũ³kxan²ti³nū¹ ĩ³ye³ye³kxi²nyha¹ha²kxai³ yain³txa² te³nain¹tū³xai²li² ũ³hū¹ai¹nhī³nx2na³li¹.

9 Te²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ĩ³wā³jah³lxin¹kxai²nān²tu³ yen³-kxa² wi¹kxa² ũ³hū¹nx2ti³tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ yen³kxa² ā³ten³yah³lxin¹ju³ta² ā³yā³jah³lxin¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxūn³sxā³ sxi²ha² a²yo²a² ĩ³yo²to¹tot¹jah³lxin¹-

kxai²nān²tu³ sa²yo²than²yex¹l¹tain¹tu¹wi¹. ¹⁰Te²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ Sū³na²
 i³wā³jah³lxin¹kxai²nān²tu³ nxe³yah³lx³te² i³nxān²tu³ a²wi¹ju³ta² ū³hū¹-
 nx2ti³tu¹wi¹. Yen³kxa² ā³ten³yah³lx³te² i³nxān²tu³ a³ya³ti²yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Sxi²ha² i³yo²to¹to¹jah³lxin¹te² i³nxān²tu³ sa²yo²than²ye¹nx2ti³tu¹wi¹. ¹¹Te²-
 yā¹nxe³ju³kxai³la¹ wxa²wē³sai²li² yain³tū³xa² i³wā³txi³nx2ti³kxai²nān²tu³
 tah³lxa³kxa² ū³hū¹yah³lx³hī³nhān¹te²la¹xā³? Te²yā¹nxe³sxā³ ai³na² i³wā³txi³-
 nx2ti³kxai²nān²tu³ txi³hxa² ū³hū¹yah³lx³hī³nhān¹te²la¹xā³? ¹²Te²yā¹nxūn³sxā³
 ai³ka³nāu³xa² i³wā³txi³nx2ti³kxai²nān²tu³ sxe³sxe³kxa² ū³hū¹yah³lx³hī³-
 nhān¹te²la¹xā³? ¹³Ti³he¹nxa³wi¹. Ko³nxe³ti³hin¹yah³lxin¹kxan²ti³ yen³kxa²
 wi¹te²a² so¹lx³ wxa²wē³ha³lxa² ū³hū¹ain¹yah³lx³hī³nxa³lx¹. Te²yā¹nxe³ha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Oh³nān¹jah¹la² sa²kxai³lu² i³wā³txi³yah³lxin¹-
 kxai²nān²tu³ Sū³na² Yāu³ka³txi³khai³xa² ū³sa²si¹hā³nx2ti³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Bel³se³bu²ah³la² i³yau¹ū³jau³su²

¹⁴Hā²wxān³txa³ a²nū²ai²na² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³te²a²
 i³ha¹txain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²li² hxi²kan¹txi³ e³ta¹hxai²nxa³-
 hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² a²ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa²
 nū³kwai³wi²sxa³te²a² yo²xūn³txi³ a³li³si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² wa³su³txi³ a³li³ha²kxai³ we²txi³ha²kxai³ wi¹le³xi²ye²-
 ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jut³su² a²nū²a²nāu³xa² on²txain¹sxā³ i³ye³lain¹te³nah¹lx¹:

—~Txa²wā¹sū³na² kāin²khai¹nx2na³li¹. Ka³lih³khai¹lsa²si¹nhai¹. Nxe³ta¹hxai²-
 hē¹la². ¹⁵Nxe³to³ta¹ a²nū²a² yo²i³ai¹nxa³tū³ka³txa² e³ki³ha¹kxain¹te³nah¹lx¹:
 —~Jah¹lai²li² Bel³se³bu²ah³la² a²ta³a² hxi²kan¹txi³su² te²a² a²sa³wi³sai²la¹wi¹.

Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹ti³hi¹txai¹nha²kxai³ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² a³li³si¹jau³-
 su² kwa³na³in²ta¹. Txa²wā¹sū³nu²su² ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ā³xai²na² ā³wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ko³nxe³ti³hi¹nain¹-
 jau³su² i³ye³kxi²sai³nain¹ta¹hxai²hē¹la². I³ye³kxi²sxā³ i³wā³txain¹te³nah¹lx¹:

—~Txa²wā¹sū³na² ya²la³tu³ i³hxi²ka¹txain¹kxai²nān²tu³ oh³nāu³a² wā³-
 nxin¹sxā³ kāi³ju³ta² wā²na³ū¹sa²si¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². ¹⁷Ain¹nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la² te²kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³xa² wi¹ko³nha²ha²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

—~Ne³ka²sah¹lx¹sa²lx¹. A²nū²a²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² wā²nxū¹lx¹si³-
 sxā³ ā³nhe¹kxi²nyhu¹ain¹kxai²nān²tu³ ya³lu²kxa²hxa³kxi²nyhain¹te²ju²hē³li¹.
 Te²yā¹nxe³sxā³ sxi²ha² a²yu³ta¹na² ā³nhai²ta¹lx¹sxā³ yxau³ain¹kxai²nān²-
 tu³ kan²txi³ yxau²sa²tē³ai¹nxa³lho³li¹. ¹⁸Te²yā¹nxe³sxā³ Sa³ta³na²jah¹la²
 nū³ka³txa² he¹kxi²nyhu¹ain¹kxai²nān²tu³ ā³nhai²ta¹lx¹hain¹tu¹wi¹. Nxe³-
 ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² nū³kxūn³yai¹nxa³ha²kxai³ wa³su³txi³ hxa³nain¹tu¹wi¹.
 Jā¹nxe³yah³lxin¹jau³kxai³lu²: “Jah¹la² Bel³se³bu²ah³la² a²sa³wit³su² ha²kxai³
 i³wā³nxin¹txi³nū²ta¹. Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² a³li³si¹jau³-
 su² wxi²kan¹sxā³ kwa³na³in²ta¹.” Nxe³ i³ye³lah³lx¹nhē²li¹. ¹⁹Nxe³ha²kxai³
 wxa²wān³txa² e³yah³lxin¹te³nah¹lx¹: “Je³su²jah³lai²li² Bel³se³bu²ah³la² sa³wi³-
 sai²la¹wi¹.” Yah³lxin¹jau³su² yxān¹ta¹ wxa²nū³ka³txe² i³nxai²na² wxa²wē³ha³lxa²
 kāi³yah³lxin¹kxa² yā¹nxe² kāin²ain¹nū³na³li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³ wxa²nū³ka³txai²-

na² ih¹te²la³ta³ sa³wi³ha³lxin³ta³ hī³te²la¹xā³? 20 Yxān¹tah¹lxa¹ Txa²wā¹sū³na²
Yāu³ka³txa² Te²hi²sen³su² i³hxi²kat¹sa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ kō³nxe³te²
yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹jau³su² i³ye³kxi²na¹wi¹. Nxe³na¹kxe³su² ya²la³txi³
Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²su² ye²te²sa¹wi¹.

21 Te²yā¹nxe³jut³su² a²nū²a² nū³kxūn³te²a² sxi²ha² wi¹lhau³kō³kxai²-
nān²tu³ a²yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ wi¹yxau³te²ju²hē³li¹. 22 Yxān¹ta¹ a²nū²a²
ā²la² nū³kxūn³te²a² wxā³sxā³ he¹li³nū²la² i³sun²txi³nyhain¹kxai²nān²tu³
hu³kxi³su² he¹kxi²nyhain¹ta³ka³tai²na² yxo²i²nyhain¹ka³txan²tu³ i³sxā³
sa²ni²lho¹kxi² a²yen³kxa² sa²so¹kxi²nxain¹ka³tu³ tē³sxā³ i³xain¹tu¹wi¹.

23 Jā¹nxe³jut³su² a²nū²a² ā³ya³li²sai¹nxa³kxai²nān²tu³ txa²-
kō¹kō¹sain¹na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ o³ve²a² yā¹nxe² ā³nū²kxi²sxā³
yxau³ya³sai¹nxa³kxai²nān²tu³ ha³tēn¹txain¹tu¹wi¹.

Kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² wā³li²jau³su²

24 Te²yā¹nxe³ju³kxai²lu² kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² a²nū²a² nxū²kwai³li³kxai²-
nān²tu³ ha³lo²ai²na² i³yau³la³ yū²nxa³kō³xai²na² sa²kxai³lu² i³ye¹nxi²te³lhxā³
ai³lha²thet³tin²tai¹. Nxe³to³ta¹ hxi²kan¹txi³ i³ye¹nxi²xa³kxai²nān²tu³ i³ye³kxi²-
nha²te³nah¹lxī¹. “Txa²sxi²ha² a³li³a¹thi³nai³tā² ā³wā³li²na¹tū¹xā¹.” Ain¹jau³su²
ha²kxai³ ā³wā³lin²tai¹. 25 Ā³wā³li²tāu³a² a²nū²ē¹nai³ta³lxī³ a²nū²yū²nxa³ha²kxai³
wi¹we¹txi³ha²kxai³ wi¹lhau³kō³nha²kxai³ nxe³ye²tin²tai¹. 26 Nxe³ye²kxe³su² ha³-
lo²a² ai³li²nīn²tai¹. Ai³li²ka³tu³ kō³nxe³te² yāu³ka³txi³nāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹
ka³na³ki¹ nxe³te²nāu³xa² kō³nxe³ti³khaix¹ wa³to³hain¹te²nāu³xa² i³ha¹txin²txai¹-
nīn²tai¹. Nxe³te²nāu³xa² sa²so¹sxā³ ā³wā³li²xi²sa²tē³in²tai¹. Nxe³ju³tai²kxai³lu²
in³txa² ē¹nāu³a² kō³nxe³ti³ ā³wa²to²hin²tai¹. Nxe³ye²nx2ta¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Wi¹lhin¹sa²tē³nē³jau³su²

27 Nxe³ta³lun²nū²la² txu¹ha² i³kaix¹te³nah¹lxī¹:

—~Je³su²jah³lāi³. Wxa²hā³ka³na² wēh³ni³nxa²sxā³ kūh¹txa²sxā³ we¹-
txa²ta¹ka³lxa² ka³lih³khaix¹ta¹ka³lxī³su² na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—~Wain³na³ni¹. Yxān¹ta¹ a²nū²ai²li² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³
sa²yxo²we¹kxai²nān²tu³ nxe³te²a² ā²la² kāin² ka³lih³hain¹na³ni¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² wā³nxīn¹ju³ta² i²ti³te³nain¹jau³su²

29 Nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nū²la² a²nū²a² ā³wxā³wxā³ai¹nha²kxai³ ka³-
lxa¹txi³ ā³nū¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

—~Kō³nxe³thin¹khai¹yxah³lxī¹lxī¹. Sū³na² i³sa²si¹hā³sa²jau³su² jau³xa² ten³-
ti³he¹yxah³lxa³lxī¹. Yah²lxa³nha²kxai³ Sū³na² i³sa²si¹hā³sa²kxe³su² wā³nxīn¹sxā³
kai³a¹ju³ta³la³ i³ye³kxi²sah¹lxī¹nhē³li¹. Nxe³yān¹ta¹ hi¹na¹ wā³nxī¹na¹ju³ta³la³
wā²nā³ū¹nx2ti³nxa³lho³li¹. Wān³txa² wā²nā³ū¹nx2ta¹jau³xa² tī³yau³xu¹tai²na² so¹-
lxī³ i³yū¹yah³lxin¹tu¹wi¹. 30 Nxe³jau³xu¹tai²na²sa¹. Jo²na³jah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu²
ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²tāu³a² ai³na² a²ē¹nai²na² ka³ten³su² sxa³ta¹hxai²ti³ai¹ti²-

tu³wi¹. Hã²wxã³txa³ a³li³sa²sai¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
 Txai²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu²
 ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²tãu³a¹ kxih³nxe¹na² ya³lu²sxã³ sxa³na¹tu¹wi¹. Hã²wxã³-
 txa³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²na¹ Sũ³na² sa²si¹hã³sa²ju³ta²
 e³lxah²lxi³ i²yah³lxin¹tu¹wi¹. ³¹Jã¹nxe³jut3su² kxã³nxi¹nu¹ta²na² Se²ba³thi³-
 na² a²wa³kxën³na¹ka³lxu¹ta²na² sa²kxai³lu² Sa³lo³mãu²ah³lu¹ta²na² wãn³txa²
 a²hoh³lxi³khaix1nxe³jau³xa² ain³kxi²te³lhã³ u²lan¹thi³na² a³li³sxã³ wxã³ta¹-
 hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² yan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na²
 sa²kxai³lu² a²nũ²a² kã³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³ti³kxe³su² nxe³ti³xa¹ kō³nxe³ti³
 i³yil¹li¹nx2ti³tu¹wi¹. Kxã³nxi¹nu¹ta²na² Sa³lo³mãu²ah³lu¹ta²na² wãn³txa² wi¹-
 lain³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxã¹ta¹ Txai²na² sa²kxai³lu² Sa³lo³mãu²ah³la²
 i³kãin²wa³to²hi²na¹jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³sa³kxan²ti³nũ¹ Txa²wãn³txa² ain³kxi²ti³-
 ten³nxa²lxa³lxi¹. ³²Te²yã¹nxe³jut3su² yan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ kã³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³txi²kxe³su² nxe³ti³xa¹ Ni³ni³ve²thi³nãn¹-
 ta² nũ³ka³txu¹ta²na² nxe³te²hi²sen³kxai³lu² kō³nxe³ti³ i³yil¹li¹nx2tain¹tu¹wi¹.
 A²nxe³te²nãu³xu¹ta²na² sa²kxai³lu² Jo²na³jah³lu¹ta²na² wãn³txa² ain³kxai³nha²-
 kxai³ kō³nxe³thi¹nain¹ju³tu¹ta²na² ã³na¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Jo²na³jah¹la²
 hxi²kan¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxã¹ta¹ kãin²wa³to²hi²jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³-
 sa³kxan²ti³nũ¹ Txa²wãn³txa² sa²yxo²wet1sah¹lxa³lxi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹nũ²a² sa²kxi³kxi²nẽ³jau³su²

³³Nxe³ha²kxai³lu¹ yau³xã³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~A²nũ²ai²li² lã³pi³ãu²te³na² tẽ³sxã³ ũ³thũ²kxi²sa²no¹ki³sxa³ha²kxai³
 kwa³ta³lẽ³na² ũ³ti¹kxi²wxe³ki³sxa³ha²kxai³ nxe³kxi³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxã¹-
 ta¹ kĩ³txi³ ũ³kũt1tũ²la² sxi²hẽ¹na² yxo²ha³kxa¹ wi¹sa²kĩx3te²ju²hẽ³li¹. A²nũ²a²
 ye³khe¹txi³ ã³wi¹hai¹nhĩ³nx2na³li¹. ³⁴⁻³⁶Txa²wã¹ye³nai²li² ye³wi¹kxai²nãn²tu³
 txa²wã¹nũ²a² whã²na¹ wi¹lo²la³kxi²nha²ki³te²ju²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹ ye³wi¹lxa³-
 kxai²nãn²tu³ txa²wã¹nũ²a² whã²na¹ hai³txi³ wi¹lo²la³kxi²nha²te²sxa³yu²hẽ³li¹.
 Nxe³kxa²yã¹nxe³jut3su² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lxa³kxai²nãn²tu³ wi¹kã³sxã³
 yxau²xai³ki³sxa³wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ũ³wha²li¹txã³nxi¹ta²na² fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² i³yau¹ũ³nẽ³jau³su²

³⁷I³ye³ta³lun²nũ²la² fa³ri³se²a² in³jah³la² ã³tĩ³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²sxi²ha² ã³wih¹sxã³ i³yain³kxi²sẽ¹li¹. Nxi¹nha²kxai³
 ã³wi¹hain¹nũ²la² ã³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹ Je³su²jah³la² hxi²khai²-
 lxi²sã²nxa³sxã³ ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁸Ã³wxe³ka³tu³ta¹ fa³ri³se²ah³la²kxai³
 ju¹ta² i²nũ²la² o²nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³ Txa²-
 wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ne³ka²sa²sa²lxi¹. Wi¹lhin¹ki³lxot3jah³lxi¹lxi¹. Yxã¹ta¹ kō³nxe³ton³-
 khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹. Ka³ne²kxën³su² tã³nxa² pra²ta²ka³lo³su² tã³nxa² a²ta²na¹
 wxa²hi³la³kxi²sxã³ wxa²hxn³kxa³txi³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Yxã¹ta¹ wxa²ẽ¹nãu³ai²-
 na² a²nũ²a² yen³kxa² kã³kxi²nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² yũ³ha²kxai³ kō³nxe³ti³hin¹ju³ta²

kāin² yū³ha²kxai³ nxe³kxa² yā¹yxah³lxi¹lxi¹. 40 A²hoh³lxi³sa²yah³lxa³lxi¹. A²wi¹-lhi¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ we¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nū²khai³su² we¹txi² a²ē¹nāu³ai²na² we¹txi² nxe³ta¹hxai²-ti³ai¹ti²tu³wi¹. 41 Nxe³ha²kxai³ ko²pē³na² pra²to²ka³lo³ai²na² yen³kxa² wxi²sxa³te²a² tē³nū²la² a²nū²a² yen³kxi³txa²sxā³ sxa³te²a² wā²nhū¹txai¹yah³lxi¹hē¹li¹. Nxe³yah³-lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³a² i³ha³ne³nx2ti³jut3sū³nxe² wi¹lhin¹nxa²lxi³tu¹wi¹.

42 Yxān¹ta¹ wxa²nū³ka³txai²na² fa³ri³se²a² nū³ka³txi³su² te² i³nxai²na² wi¹lhin¹-ki³lxo³jah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Yah¹lxi¹nha²kxai³ yen³kxa² jū¹nxe³te²su² te²a² yain³kxi²ki³ki³a² or³ta³lā²ki³su² ta³nxa² a²ru²ta³ki³su² ta³nxa² hi³ne³ki³nxā³nxa² yū³yah³lxin¹kxa² nxā³nha¹li¹ nxā³nha¹li¹ nxā³nha¹-li¹ nxā³nha¹li¹ nxā³nha¹li¹ yū³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ nxā³nka³na³ka³nat3sxa³ Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹yah³lxi¹hxain¹tai²ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ ha³teh³nxā³nxu¹tai²-na² i³yau¹tū³nē³jau³su² ā²la² wxi²kan¹kxe³su² wain³txi³su² kāi³ūh¹kxe³su² ta³nxa² Txa²wā¹sū³na² a³lxai¹yah³lxin¹kxe³su² ta³nxa² nxe³ju³tai²na² ha³kxa¹ sa²yxo²-ā³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³ju³tai²na² a²wi¹lhi¹nān¹te²a² yxo²ha³kxa¹ kāi³yah³lxin¹ju³ta² wain³na³li¹. Te²yā¹nxe³sxa³ ne³ki³san¹te²a² sa²yxo²ā³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹.

43 Te²yā¹nxe³sxa³ fa³ri³se²a² nū³ka³txi³ i³nxai²na² ko³nxe³-ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² wxi²kan¹ti³ton³te²na² ā³wxe³ju³ta² yxo²kwain³yah³lxi¹nha²kxai³ sxi²je³-na² ā³nxai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ sa²nēn¹kxi¹sxa³ i³kaix1nx2ti³te²ju²hē³li¹. A²nū²a² ā³xai²na² i³kaix1te³nah¹lxi¹: “Wxāi²li² txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹.” Nxe³jau³su² yxo²kwain³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi¹hxai¹nhē³li¹.

44 Yxah³lxi³nha²kxai³ ko³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Wxa²nū³ka³txai²-na² kxih³nxa² kwā³kxē¹na² yāx1yah³lxi¹lxi¹. Nxe³je³nai²li² a²nū²a²nāu³xai²na² sxa³ye²je³nai³tā² ko³nhxai¹nxa³ha²kxai³ sa²ka³nex3tai¹nha²kxai³ ko³to³nain¹te²ju²hē¹li¹. Nxe³kxa² yāx1yah³lxin¹sxā³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ko³nxe³-khai¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²a² i³tih³nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ko³nxe³te²lo³tūn³tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

45 Nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³sa²jah¹la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: —~Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Nxe³jau³xai²li² yxo²xūn³txi³ i³kwai²kxi²sa²-nhin¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

46 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Wxāi²na² wxa²nū³ka³txai²na² ko³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³-lxi¹nha²kxai³ wān³txa² sa²te¹jau³xa² sa²yxo²wet1sxā³ kāi³si¹jau³su² a²nū²a² ā³xa² kwa³na³yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ jau¹xain²txi³ sa²yxo²we¹jah²lxa³lxi¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² sa²te¹kxa² ā³ta³lo³hē¹so¹si¹yah³-lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ yen³kxain²txi³ a²hxi²ka² wē³sa²kxan²ti³ ū³hxi²nū¹yah³lxa³lxi¹. 47 Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²-wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹tai²na² wxa²ka³lxa¹ti³nāu³xu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² sun²tā¹ain¹te³nai¹ti²tu³wi¹. 48 Nxe³ain¹ju³tu¹tai²na² e³kxah²lxin¹-te³nah¹lxi¹: “i³sun²tā¹nyhain¹ju³tu¹tai²na² wi¹lhi¹tain¹na²hē³li¹.” Yah³lxin¹jau³su² nxe³ha²kxai³ wxa²ka³lxa¹ti³nāu³xu¹tai²na² ya²la³tu³ sun²tā¹nyhain¹ti³ai¹-

ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ wxa²nū³ka³txi³nāu³xai²na² wxa²hxi²nū¹nain¹tū³ka³txa² yā¹yaxh³lxi¹lxi¹. 49Nxe³yah³lxin¹kxe³su² Txa²wā¹sū³na² wān³txi³kxai³lu¹: “Txa²wān³txa² i³hen³txi³ta¹tū³ka³txai²na² i³kaix¹so¹ai¹na¹tū³ka³txi³sa²te²a² nxe³sxā³ sa²si¹ha³a¹tu¹wi¹. Ai¹na¹ta¹ sun²tā¹2 kāin² i³yī¹to³ti² nxe³nyhai¹- nha³ta²wi¹.” Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. 50-51Nxe³ha²kxai³la¹ wxāi²na² wxa²nū³ka³txi³khai³xa² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ko³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx2ti³tu¹wi¹. Kxā³nhxi¹nu¹ta²kxai³ txa²nū³ka³txa² sun²tā¹sain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hi¹- nai²na² ko³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx2ti³tu¹wi¹. A²wi¹lhi¹nu¹ta²kxai³ A³be²lah³lu¹ta²na² su²lhā³ju³tu¹ta²na² Sa³ka³ri²ah³lai¹tā² sun²tā¹ju³ta²i²ta² nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³- na² sxi²hē¹nāu³a² sun²tā¹ain¹te²nai¹ti²tu³wi¹. Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ wxa²nū³ka³txa² sun²tā¹ain¹yah³lxin¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx2ti³tu¹wi¹.

52Jā¹nxe³yah³lxin¹ju³kxai³la¹ wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³ton³khai¹yaxh³lxin¹tu¹wi¹. A²nū²a² Txa²wā¹sū³na² nū³ka³txi³- lxon³ju³ta² te³nain¹kxai²nān²tū³ ā³na¹ain¹yah³lxi¹nhē³li¹. Nxe³sxā³ Txa²wān³txa² en²yah³lxi¹nha²kxai³ a²nū²ai²na² Txa²wān³txa² sa²yxo²- we¹te³lhxā³ te²su² te²na² ā³na¹yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi¹nhē³li¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

53-54Nxe²e³ta³lun²nū²la² a³li³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²li² i³an³ta³kxain¹nū²la² ta³nxū¹kā³txa²kxai³lu² ko³nxe³te²lo³ta¹nha²kxai³ ki³- ha¹kxi²so¹te³lhxā³ i³wā³txi³sai³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

—~Ū³tī¹kxi²na¹tū¹xā¹. Ain¹jau³su² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² i³ki³ha¹ki²nē³jah¹la² i³yau¹ū³jau³su²

12 1Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ka³lxa¹khaix¹nxe³sxā³ ā³wā³wā³sxā³ ā³ka³- tūx3tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tāu³a² a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: —~Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Fa³ri³se²a² nū³ka³txa² wi¹li²jah¹lxi³hē¹li¹. I³ki³ha¹- kxi²nx3ti³ha³ta¹. Wi¹lhin¹ki³lxo³tain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ a²e¹nāu³ai²na² ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³lain¹na³li¹. Nxe³ju³ta²li² ā³ke³tū¹nx2ti³ha³ta²wi¹. Yain³txa² i³wā¹txi³nū³xa² tē³ki³kxai²nān²tū³ yain³txa³nū³xa² ā³kwa³lxi¹sān²sxā³ yain³tū³- xa² whāi²na¹ i³wā¹te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² wān³txa² jū¹nxa² ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tū³ tū¹ka³txai²na² yā¹nxe² kāi³yah³- lxi¹nha³ta²wi¹. Ju¹ta²na² wi¹ko³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. 2Nxe³ha²kxai³la¹ hāi³a² kāi³sxā³ yxau²xai³lain¹ju³ta²na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² e³lxah²lxi³si¹hain¹tu¹wi¹. 3Nxe³jut3su² ha²kxai³ ka³nxah³ta²na² wān³txa² e³kxah¹lxin¹jau³xai²na² a³- lan²tāu³a² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ jau¹xain²txi³ ain³kxain¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ sxi²hē¹nāu³a² wān³txa² he³son³kxah²lxin¹jau³xai²na² jau¹xain²txi³ yxo²kāi²lxi³ e³kxi²jau³xan²ta³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹tu¹wi¹.

Yuh³lxi³ki³jah¹lo²su² i³yau¹ū¹nhē³lain¹jau³su²

4Nxa²ha¹te¹ txa²ya³lxah²lxin¹te² i³nxai²na² ne³ka²a³sah¹lxi³wxi¹. Txa²wā¹- nū²ai²na² i³ya²lu¹tē³jah¹la² yuh³lxah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³te²su² hxi²kan¹txi³ txa²wā¹yāu³ka³txa² i³ya²lu¹tē³lxa³lho³li¹. 5Yxān¹ta¹ wxa²yāu³ka³txai²na² wxa²-

nũ²ai²na² nxe³sxã³ whã²na¹ tẽ³sxã³ ha³lo²a² kɔ³nxe³ko³xa² ha³nxe² i³sa²tẽ³ko³xa² ã³na¹kxi²jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³jah¹lai²na² so¹lxi³ yuh³lxi³jah³lxi³hẽ¹li¹.

6 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² ai³ka² wẽ³sa² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³te²a² hxi²tẽ³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ ü³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ ki³su² nxe³ki³a² ü³yho³. hi¹nx2ti³hi³nx2na³li¹. A²yo³ha² kã²nxa³wi¹, ai³ka² a³lxi²nxa³ha²kxai³lu¹. Nxe³kxan²ti³nũ¹ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² ne³wã²na³ju³ta² yũ³jah¹lo²sxa³wi¹. 7 Jã¹-nxe³ju³kxai³la¹ Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² A²hoh³lxi³ Si³yxau³jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³sxã³ txa²wã¹ne³kĩ³sxa² yxo²ha³kxa¹ i³hau³kot3tai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³ju³kxai³-lu² ai³ka² wẽ³sa² ki³kã²nxa³kxan²ti³ a³lxi²te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²ha³tih³xan²tũ³ wxã²nãn²tũ³ a³lxi² wa³to²hi²nũ¹nx2ti³te²ju²hẽ³li¹, Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a²su¹. Nxe³ju³tan²te²kxa³ya³lhu² yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³ye²nx2ta¹wi¹.

Je³su²jah³la² wi¹le³kxi²kĩ³jau³su²

8 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² i²li³te² i³nxai²na² a²nũ²a² ã³xa² i³hen³txi³yah³lxin¹te³nah¹-lxi¹: “Txa²li² Je³su²jah³la² a²sa³wi³sa¹wi¹.” Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ oh³xan¹tũ³ka³txa² i³hen³txi³na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² txa²sa³wi³sai²la¹wi¹.” Nxe³-na¹jau³su² nxe³ai¹na¹tu¹wi¹. 9 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² i²li³te² i³nxai²na² a²nũ²a² ã³xa² i³hen³txi³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txa²li² Je³su²jah³lai²na² a²sa³wit3sin²nxa³wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ oh³xan¹tũ³ka³txa² i³hen³txi³na¹tu¹wi¹.” Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² txa²sa³wit3su²nxa³wi¹.” Nxe³na¹jau³su² nxe³ai¹na¹tu¹wi¹.

10 Jã¹nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² i²li³te²su² te²an²tũ³ kɔ³nxe³ti³ kã³kxai²nãn²tũ³ hã²wxãn³txa³ i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ã³yxo²o³tũ¹kxai²nãn²tũ³ ã³wa²su¹tain¹-ju³ta² yũ²na³li¹. Txa²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²su² te²sa¹jah¹lo²na¹xai²na² kɔ³nxe³te²lot3sain¹kxan²ti³ ã³wa²su¹tain¹ju³ta³nũ³-a² yũ³tu¹wi¹. Nxe³to³ta¹ wxã²na² wai³nxa³jau³xa² e³lah³lxin¹jau³kxai³lu¹: “A²ta³a² hxi²kan¹ta² hi²sen³su² Je³su²jah³la² i³hxi²kat1tin²ta¹.” Yah³lxin¹-jau³su² yah³lxin¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² kɔ³nxe³te²lo³jah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² kɔ³nxe³te²lo³jau³xai²-na² sa²kxai³lu² hai³txi³ ã³wa²su¹ju³ta² yũ²nxa³wi¹.

11 Nxe³ha²kxai³lu¹ a²nũ²a² an³txi³te²a² sa²kxai³lu² sa²so¹nxa²lxi³kxai²nãn²tũ³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thi³nãu³a² sa²so¹ta³nxa² ha³lo²an¹ta² a²si³yxau³ka³txa² sa²so¹ta³nxa² nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tũ³ i³wa³lxĩn³yah³lxin¹jau³nũ³a² hxi²waun³-jah³lxi³txa³hẽ¹li¹. 12 Sa²so¹nx2ti³hi¹na¹ Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² wãn³txa² i³wa²lũ³xain¹yah³lxin¹jau³nũ²a² i³yau¹ü¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³ju³tan²te²kxa³-ya³lhu² yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³ye²nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Yen³kxi³khaix1jah¹la² i³yau¹ü³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² i³ye³ta³lun²nũ²la² aun³txa² wxã³ain¹-tũ³ka³txa² a²nũ²a² ka³na³ka³na³te²a² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~i³tih³nxe³nẽ³jah¹lã¹i³. Txa²wĩ³na² ya³lu²sa²si¹nha²kxai³ yen³kxa² ü³hũ¹sain¹sĩ¹na²hẽ³li¹. Sain¹si¹nha²kxai³ txa²lon³na² wã²nũt3ja³sa²si¹hai¹-na¹jau³su² nxa¹nhai¹. Na¹jau³xai²li² i³ye³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² i³kwai²kxi²te³nah¹lxi¹:
 —~Nnex3sa²lxi¹. Wxa²yen³kxa² wain³txi³ wxa²hau³kot3sã²sxã³
 wã²nhũ¹nx2ta¹ju³ta² yũ²nxa³wi¹. Hai³txi³ txa²wa³ka³li³yut3sxa³wi¹. Je³-
 su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³ha²kxai³la¹ tũ¹ka³txai²li² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 —~Yen³kxa² hã¹nxe² yo²kwain³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Kãin² yen³kxi³-
 yah³lxin¹kxan²ti³ kãn³su² hin¹yah²lxan³so³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³ha²kxai³lu¹ i³yau¹ũ³jau³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 —~A²nũ²a² yen³kxi³khaix1te²a² hai³sxa² wi¹ko³xa² a³nũ²nhai¹. 17 Nxe³nũ²-
 la² yain³txa² kãin²sa²so¹ha²kxai³ a²ẽ¹na² e³kxi²nh²te²nah¹lxi¹: “Txa²hai³sxa²
 wi¹wen¹khaix1nẽn³ta²kũ². Yxã¹ta¹ yain³txa² sa²ta³a¹thi³nũ³a² si³kãi²nxa³kũ².
 Nxe³ha²kxai³ i¹h¹nxe³ta¹lhon³ku² nxa¹nha²kũ². 18 Yxã¹ta¹ nxe² kãi³a¹tũ¹xã¹.
 Yain³txa² sa²ta³a¹thi³nũ³a² sa²hai¹sa²so¹na¹tũ¹xã¹. Nxa¹kxai²nãn²tu³ yain³txa²
 kãin² sa²ta³a¹ha²kxai³ txa²yen³kxa² yo²ha³kxa¹ ũ³ha¹a¹ha²kxai³ nxa¹tũ¹-
 xã¹. 19 Nxa¹kxai²nãn²tu³ i³ye³kxi²nha¹tũ¹xã¹. Nxe³nha¹te³nah¹lxi¹: “Txi²li²
 wi¹lhin¹khaix1na¹xã¹. Txa²yen³kxa² ka³lxa³sa³xã¹. Nxe³sxã³ kwẽ³kon³ju³ta²
 ko³ka³lxa³txi³ kwẽ³kon³sa³kxan²ti³ hxa³n³kxi²sa²nxa³lho³na¹. Nxe³sa²nxa³-
 ha²kxai³ kãin² i³yai³ni² kãin² i³na² wi¹lxo³kxi²nha¹khaix1nxe² na¹tũ¹xã¹.”
 Nxe³ain¹nũ²nhai¹. 20 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹: “Wxã²-
 na² a³nẽ³wxe²nxa³lxi¹. Ka³nxah³tai²na² ya²lu¹nxa²tu¹wi¹. Nxã¹kxai²nãn²tu³
 i¹h¹te²ta³ wxa²yen³kxa² so¹kxi¹nxain¹te³ji¹wi¹?” Txa²wã¹sũ³na² nxe³nũ²nhai¹.
 21 Te²yã¹nxe³jut3su² a²nũ²ai²li² yen³kxa² wã²nxũ¹ ũ³ha¹te²su² te²na²
 sa²kxai³lu² yxã¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² yen³kxi³txa²jut3sa²kxai³
 nxe³jah¹la² yã¹nx2na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Hxi²waun³ta³kxi²nha²kj³sxa³jau³su²

22 Nxe³ha²kxai³la¹ a²sa³wi³ha³lxa² ãh¹ i³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:
 —~Jã¹nxa¹jau³su² yain³txi³su² yain³yah³lxin¹kxe³nũ³a² hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹-
 lxi³txa³hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ wã²la²ka³lo³ai²li² ũ³whih²kxi²nhãn¹ka³lo³nũ³ai²li²
 hxi²waun³ta³kxin²nha²sxã³ yxau²xai³ah³lxi³txa³hẽ¹li¹. 23 A²nxe³ju³kxai³lu² ka³-
 tẽ³na² yxau²xai³ki³ju³ta² sa²kxai³lu² yain³txi³su² a³lxi² wa³to²hi²te²ju²hẽ³li¹.
 Te²yã¹nxũ³sxã³ txa²wã¹nũ²ai²na² sa²kxai³lu² wã²la²ka³lo³su² a³lxi² wa³to²-
 hi²te²ju²hẽ³li¹. 24 Ai³ka² i²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yain³txa² ũ³wi¹xa³ha²kxai³ yain³txa²
 sa²so²nxa³ha²kxai³ yain³txa² sa²ta³thi³nũ³a² yũ²nxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹.
 Nxe³kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² ai³ka² a³lxi²na³li¹. Yxã¹ta¹ wxã¹li² a³lxi²
 wa³to²hi² nxe³nx2ti³na³li¹. 25 Nxe³ha²kxai³lu¹ ka³tẽ³na² yxau²xai³lyah³lxin¹ju³-
 ta³nũ³a² hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxin¹kxan²ti³ hai³txi³ a²la² a³lu²on³sxã³ ka³tẽ³na²
 yxau²xai³lyah³lxi³hi²nxa³lxi¹. 26 Yxah³lxin¹ju³ta² ha³lo²a² yu³jũx1ju³ta² hxi²kan¹txi³
 kãi³yah²lxan³kxai²nãn²tu³ ha³lo²a² yu³tã³lxi³ju³ta² hxi²waun³jah³lxi³txa³hẽ¹-
 li¹. 27 Te²yã¹nxe³sxã³ si³sa² yãu³sa² ha³lo²a² wen¹kxa² i²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Hai³txi³
 hai³sxa³la³ wa³ko³nai¹nxa³ha²kxai³ wãn²ta³ wet1tai¹nxa³ha²kxai³ ain¹te²sxa³yu²-
 hẽ³li¹. Sa³lo³mãu²ah³lu¹ta¹na² l¹sa³e² nũ³ka³txa² a²wa³kxẽn³ta² kãin²jah¹lo²su²

ta¹hxa²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yen³kxi³khaix¹nx³ha²kxai³ wā²la² wi¹khaix¹ka³lo³a²
 ũ³whi²kxi²nha²ta¹hxa²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxan²ti³nū¹ si³sa² yāu³sa³kxai²na² wi¹-
 wa³to²hi²te²ju²hē³li¹. 28 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² si³sa² yāu³sa² wi¹la³
 we¹te²ju²hē³li¹. Nxe³te²a² hi¹na² wi¹la³ we¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta³a² i³hxa³nha²-
 kxai³ nxe³te²ju²hē³li¹. A²nxe³te²a² wi¹la³ we¹nhi¹na² wi¹lhi¹txu¹xai²te²ju²hē³li¹.
 A²nxe³ju³tai²li² yxo²i²yah¹lxan³ta²lu¹wi¹. 29 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² yain³txa² yain³yah³-
 lxin¹ju³ta³nū³la³ i³na²kxi²yah³lxin¹jau³nū³la³ nxe² hxi²waun³txi³yah³lxi³txa³hē³li¹.
 30 Nxe³ju³tai²na² a²yxo²ha³kxa¹ Sū²na² wān³txa² yxo²i²ai¹nxa³tū³kā³txi³nāu³xai²na²
 yen³kxa² yxo²kwain³sxā³ ān³te³nain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³yān¹ta¹ wxāi²kxai³ ha³lo²a²
 ā³taut³to³jah³lxin¹kxe³su² Wxa²wī³na² Si³yxau³tāu³a¹ hi²sen³kxai³lu² taut³to³-
 jah³lxin¹kxa² whāi²na¹ i²jah¹lo²su² na²li¹. 31 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² sa²yxo²wet¹lha³jah³lxi³sā²nhē³li¹. Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ yen³kxai²na²
 ā³taut³to³txai³yah³lxin¹kxai²li² ũ³tet¹sū³nx²ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxa¹hē³la².

Oh³nāu³ nū¹ka³nāu³ān¹ta² yen³kxi³su²

32 Nxe³ha²kxai³la¹:

—~Txa²sa³wi³ha³lxi³sah¹lxi¹lxi¹. Yuh³lxah³lxi³txa³hē³li¹. Txa²wā¹sū³na² hi²sen³-
 su² oh³xa² a²ha³lo²a² si³yxau³tāu³su² ti³hi¹txa²lxi³ju³ta² ten³na³li¹. 33 Nxe³ha²kxai³
 wxa²yen³kxa² sa²kxai³lu² a²nū²a² yen³kxi³txa²te²a² wā²nū¹txai¹yah³lxi³hē³li¹.
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ oh³nāu³a² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² so¹lxi³ wxa²yan³-
 txi³nū³a² a³lxi²kxi³nū³a² so¹lxi³ ũ³ha¹jah¹lxi³hē³li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 hai³txi³ kāi³kxi¹nx²tai¹nxa³ha²kxai³ hai³txi³ kho³nxa³ha²kxai³ hai³txi³ hxa³nxa³-
 ha²kxai³ nxe³ye¹nx²ti³tu¹wi¹. 34 Nxe³jut³su² wxa²yan³txi³nū³a² ũ³ha¹ah³lxin¹ti³xa²
 so¹lxi³ wxa²ē¹nāu³a² nxū¹hain³nyhah¹lxin¹tu¹wi¹.

Ye³ten³nha²sxā³ wah³nxe³kxi²jau³su²

35-38 Nxe³ha²kxai³lu¹ i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Sxi²ha² wa³kxēn³-
 yah³la² sa²kxai³lu² txu¹ha² so¹ju³tan¹te² yain³txa²nū³a² yain³te³lhxā³ a³li³nū²nhai¹.
 Nxe³nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² whāi²na¹ wā³li²ju³ta² wah³nxa³kxi²nū²nhai¹. Hā²-
 wxān³txa³ wā³li²tāu³a² i³yxo²to¹tot¹si¹na² wa³su³txi² sa²yxo²than²kxi²nū²nhai¹.
 Nxe³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxai²na² ye³ten³kxe³su² wi¹lhin¹ye²nū²nhai¹. Ka³nxa³-
 ta² wi³ta³lon³tāu³a² ta³nxa² a³lan²ti³li³lxi² ta³nxa² wā³li²kxai²nān²tu³ ye³ten³su²
 wi¹lhin¹ye²nū²nhai¹. Nxain¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹sxā³ wah³nxain¹ju³tan¹te²-
 kxa³yā³lhu² a²wa³kxēn³yah³la² sa²kxai³lu² yain³txa² tē³sxā³ kwa²ū³hū¹nū²nhai¹.
 Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wxā³ju³ta² ye³ten³sxā³ wah³nxe³jah³lxi³hē³li¹.
 Yen³kxa² hau³kot³sxā³ wxē³ti² wā²la²ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha² lā³pi³āu²te³-
 na² sa²kix³sxā³ ũ³thū¹ka²sa²wxe² nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ hau³kot³sxā³
 wah³nxe³jah³lxi³hē³li¹. 39 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² ka³nxa³ti³na² so¹lxi³ yen³kxa²
 kāi³jah¹la² hāi³a² wxā³te²ju²hē³li¹. Nxe³kxi³sa²kxai³ sxi²ha² wa³kxēn³yah³lai²na²
 sa²kxai³lu² yen³kxa² kāi³jah¹la² wxā³je³nāu³wa³kxa² wi¹ko³nha²ke³la³te²kxai³
 ye³ten³sxā³ wah³nxe³hī³nx²na³li¹. A²sxi²h²yxo²a² ũ³kāu³txi²nā³kxe³su² yen³-
 kxa² ti¹kxi²nxa³kxe³su² nxe³hī²nxa³lxi¹. 40 Jā¹nxe³jut³su² ye³ten³nha²kxi³hū³nxe²

wah³nxe³jah³lxi³hē³li¹. Nxe³sxã³ wxa²ē¹nān¹jau³kxai³. “Hī¹na² wxã²nxa³lho³na¹.”
Nxin¹jau³su² nxe³ti³wa³kxa² wxã³na¹ha³ta²wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē³la².

Wi¹la³ wa³kon³te²su² te²a² wi¹lū³yho³hi²jau³su²

41 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:
—~Txa²hxi²kan¹jah³lāi³. Jau¹xai²li² txa²nū³ka³txi³nāu³xa² so¹lxi³ i³ye³kxi²-
ta³nxa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxi²ta³nxa² nxē¹si²lxi¹? Ta¹hxai²hē³la².
42 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
—~Sxi²ha² wa³kxē³yah³la² a²sa³wi³sa² wi¹lhin¹te²na² so¹lxi³ ne³kheh¹te²na²
so¹lxi³ a²sxi²khai³xa² i³hau³kot3si¹jau³su² ūh³wxe³te²ju²hē³li¹. A²nxe³jah¹-
lai²na² sa²kxai³lu² wi¹lhi¹nha²kxai³ yain³txi³su² ū³hū³xai³lain¹te²ju²hē³li¹.
43 Wi¹kāi³kxai²nān²tū³ a²wa³kxē³yah³la² wxã³tāu³a² i³wi¹lxon³kxi²kxai²nān²-
tū³ wi¹lhin¹ti³hi¹tain¹tu¹wi¹. 44 Ya²la³tū³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
hau³kot3si¹jau³su² ūh³wxe³kxi²tu¹wi¹. 45 Yxān¹ta¹ nxe²nxa³kxai²nān²tū³
wã²nxū¹ e³kxi²te³nah¹lxi¹. “Txa²si³yxau³ka³txa³ wa³sut3si¹nxa³lho³na¹.”
Nxe³jau³su² ha²kxai³ a²si³yxau³ka³txai²na² sa³wi³ha³lxa² in³txi³su² ta³nxa²
txu¹su² ta³nxa² i³wait1ān³si³wxe³hī³nx2na³li¹. Nxe³te³na¹ kāin² i³yai³ni² i³na²-
sxã³ we¹ni² nxe³hī³nx2na³li¹. 46 Nxe³tāu³a² kō³nha²nxa³ku¹ha² a²si³yxau³jah¹la²
i³xi²tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tū³ jah¹lai²li² ūn³txi³ i³wait1sān²ka³tū³ kō³nxe³thin¹-
tū³kxa³txa² ha³lo²a² ū³tū³kxa² wxe³kxai¹nhī³nx2na³li¹.
47 Te²yā¹nxe³sxã³ a²sa³wi³sai²li² kwa³na³kxain¹jau³xa² ā³ne³wxe³kxai²nān²tū³
yxān¹ta¹ kwa²hāi¹nxe² wet1txa³kxai²nān²tū³ nxe³te²na² sa²kxai³lu² kāin² i³wai¹-
txai¹nhī³nx2na³li¹. 48 Yxān¹ta¹ a²sa³wi³sai²li² kwa³na³kxain¹jau³xa² kū³we²ki²la²
ā³ne³wxe²nxa³kxai²nān²tū³ kāin² i³wai¹txai¹nxa³lho³li¹. Jā¹nxe³jut3su² yen³kxa²
kāin² ū³hū¹ain¹kxai²nān²tū³ nxe³jah¹lo²kxai³lu² wã²nhū¹si¹ja³kxa³nū³su² kāin²
i³ye³kxi²tain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē³la².

Je³su²jah³la² yxo²i²ki³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³hait2ta³lxi³nē³jau³su²

49 —~Nxa²ha²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ heh³ni³kxi³kxa²yāx1 wxã³na¹hē³li¹.
Wa³su³txi³ ā³si³wxe³na¹txai²lā¹. 50 Te²yā¹nxe³sxã³ i³yau³xa² ū³hū¹lxi²sa²sai¹kxi³-
jut3sū³nxe² ya³lu²na¹ju³ta² yū³tu¹wi¹. Nxe³na¹ju³kxai³lu² ta³lun²kxi³sxa³ta³lxa¹
hxi²kau³kau³nha²te³lxa¹nhai¹. 51 Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² wxã³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
a²nū²a²nāu³xa² hāu²non³sxã³ yxau²xai³nyhu¹ah³lxi³ju³ta³nū³a² yū²nxa³lho³li¹.
Nxe³to³ta¹ he¹kxi²nyhu¹ah³lxi³ju³ta³nū³a² yū³tu¹wi¹. 52 A²hīn¹tāu³a² a²nū²a² ha¹li¹
ha¹li¹ ka³na³ki¹ sxi¹ha² sī³ka³na³ka³na³thi³na² a²yut3su² nyhu¹ain¹te²nān²tū³
a²nū²a² ha¹lin¹te²na² a²nū²a² ā³xa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³tū³ka³txa² he¹kxi²nyhu¹-
ah³lxi³tu¹wi¹. 53 A²wi³na² a²ki³lha³lxa² ā³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ a²hã³ka³na²
a²ka³ne³lxa² ā³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ a²hã³na² a²sa³nxe³lxa² he¹kxi²nyhu¹ha²-
kxai³ nxe³nyhu¹ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē³la².

Ha³lo²a² i³yau¹ū¹nhē³jau³su²

54 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ a²nū²a²nāu³xa² āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~U³je³na² kan³tāu³a² o³sī³na² yū³kxai²nān²tu³ nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxī¹: “Wē³-ha²yau³xa² wxān³tu¹wī¹.” Yxah³lxin¹jau³su² ha²kxai³ ya²la³tu³ wxā³ye¹nx2ti³tu¹wī¹.
55 Te²yā¹nxe³sxā³ u³je³na² ta³nān³nāu³a² kāin² ik3kxai²nān²tu³ nxe³yah³lxin¹-te³nah¹lxī¹: “A³lan²khaix1tu¹nhē³tu¹wī¹.” Yxah³lxin¹jau³su² ha²kxai³ ya²la³tu³ wxā³ye¹nx2ti³tu¹wī¹.
56 Nxe³yah³lxin¹ju³kxai³lu² wī¹lhin¹ki³lxo³jah³lxī¹lxī¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³thin¹khai¹yxah³lxī¹lxī¹. Ha³lo²ai²la³ ta³nxa² o³sī³nai²la³ ta³nxa² ye³khe¹-yah³lxī¹lxī¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³ne³wxe³yah²lxa³lxī¹.

Txa²wā¹kō¹kō¹sa²jah¹la² hāu²no³nha²ki³jau³su²

57 Wain³txi³ o²la³kxah³lxin¹ju³ta³nū³a² hxi²kan¹txi³ ā³ya³jah¹lxan³kxai²lē¹.
58 A²nū²a² i³xan³ta³kxi¹nx2ti³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la² ā³sa²so¹-nx2ti³ha³ta²wī¹. Nxe³nx2ti³kxa²yān³txi³su² wa³su³txi³ i³hāu²no³nyhu¹jah¹lxī³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ nxe³yah²lxan³kxai²nān²tu³ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la²kxai³lu² sxi²ha² kan²thi³na² ū³tī¹kxi²nx2ti³si¹hain¹jau³su² kwa³na³ai¹nha³ta²wī¹.
59 Nxe³-nx2tain¹kxai²nān²tu³ wa³su³txi³ ā³wa²su¹kxi¹nx2ti³xa³lho³li¹. Yen³kxa² ū³yho³hi²ta³lun²yah³lxī³sa²nīn¹ka³tu³ hā²wxān³txa³ ā³wa²su¹kxi¹nx2ti³ju³ta³nū³a² yū³hī³nx2na³li¹. Nxe³ye¹nxa²lxa¹wī¹. Je³su²jah³la²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Kō³nxe³ti³ kái³ju³ta² i³āin²ta³kxi²nha²jau³su²

13 ¹Nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nū²la² a²nū²a² ā³tī³sxā³ i³hen³txi³te³nah¹lxī¹: —~Je³su²jah³lai³. Pi³la²jah³la² sa²kxai³lu² hxi²ki³te²la³ka³tu³ Ka³li³le²a² nū³ka³txa² sun²tā¹nyhain¹nū²hē³li¹. Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² kwēn¹-tai²na¹: “Yen³kxa² ū³hū¹na¹tū¹xā¹.” Ai¹nhī¹na¹ ā³wih¹nū²la² ā³si³hē²kxi²te²a² hi²sen³su² sun²tā¹nyhain¹nū²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ kō³nxe³thin¹khai¹nxēn³tai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: —~Ka³li³le²a² nū³ka³txai²li² kō³nxe³thin¹ wa³to²hain¹tū³ka³txi³-

su² ha²kxai³ sun²tā¹ain¹thai¹li¹? ³Ti³he¹nxa³wī¹. Yxān¹ta¹ wxāi² i³nxai²na² sa²kxai³lu² i³āin²ta³kxi²nha²sān²sxā³ wxa²kō³nxe³thin¹yah³lxin¹ju³ta² ā³-na¹la³kxi²nyhah¹lxan³kxai²nān²tu³ ya²lu²nxa²lxī³ju³ta² yū³nx2ti³tu¹wī¹.
⁴Jā¹nxe³ju³kxai³lu² kxā³nhxi¹nu¹tai²na² sxi²ha² ki³thi³na² Si³lo²e²thi³na² nxe³thi³-nu¹tai²na² ā³ya³hi²ta³hxai²ti³ai¹ti²tu³wī¹. Ā³ya³hi²hi¹nu¹tai²na² a²nū²a²nāu³xa² 18 nxe³te²nāu³xu¹tai²na² ā³ya²lu²ta²lxī²ta³hxai²ti³ai¹ti²tu³wī¹. A²nxe³tū¹ka³txu¹tai²na² kō³nxe³thin¹ wa³to²hain¹tū³ka³txi³su² ha²kxai³ ā³ya²lu²ta²lxī²ta³hxai²yu¹lhai¹li¹? Te²yā¹nxe³sxā³ Je³ru³sa³le²thi³nān¹tū³ka³txa² wī¹lhin¹ wa³to²hain¹tū³ka³txi³su² ta¹hxai²yu¹lhai¹li¹? ⁵Ti³he¹xai¹nxa³wī¹. Yxān¹ta¹ wxāi²na² sa²kxai³lu² i³āin²ta³kxi²-nha²sān²sxā³ wxa²kō³nxe³thin¹yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹la³kxi²nyhah¹lxan³kxai²nān²tu³ ā³ya²lu²txa²lxī³ju³ta² yū³nx2ti³tu¹wī¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Fi³ke²ra²ka³txa² nxā³kxi¹hxa³ka³txa² i³yau¹ū³jau³su²

⁶Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹: —~Hai³sxa³nāu³a² fi²ko²nē³ka² wī¹wen¹nū²nhai¹. Wī¹wen¹ka³tu³ta¹ a²-wa³kxēn³yah³la² a²nā³ka² wxa²so¹te³lhxā³ wxā³nū²nhai¹. Yxān¹ta¹ hai³txi³

yũ³ye²nxa³nũ²nhai¹. 7 Yũ³ye³nxa³nũ²la² a²sa³wi³sa² i³kaix1so¹te³nah¹lxi¹:
 “Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ kwē³kon³tāu³a² fi²ko²nā³ka² wxa²so¹te³lhxā³ wxā³na¹ta¹
 hai³txi³ i²tuh³nxa³hē¹li¹. Nxe²nxa³ha²kxai³ tau³kxi²lũ³ā¹txa²hē³li¹. Hai³sxa²
 a³lxi²sa³nhai¹. Ki³lā³lxi²ki³a² ūh³wī¹a¹tu¹wi¹.” Nxe³nũ²nhai¹. 8 Nxa²ha¹te¹
 a²sa³wi³sa² i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Hāi¹nxe²wxe³sā²nhē³li¹. Ye³ka³na³-
 ka³nat3sxā³ kwē³kxa² wahx3nxe³sxā³ i²ya³sa²sā²nhē³li¹. Nxe³kī³kxai²nān²tū³
 kīh³nxa² ū³kxē³ni²sxā³ wxa²si³sa²ta³kxi²na¹tu¹wi¹. 9 Hā²wxān³txa³ nā³-
 kxi²kxai²nān²tū³ wi¹tu¹wi¹. Ta¹ nā³kxi²hxa³kxai²nān²tū³ nxe³hī¹na²sa²
 tau³kxi²lũ³ā¹tu¹wi¹.” Ain¹nũ²nhai¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Txu¹ha² i³ton³ta³kxi²ta¹ka³lxa² we²txi²jau³su²

10 Nxe³nũ²la² hā²wxān³txa³ sa²ba³to³ nxe³tāu³a² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ā³-
 nũ²kxi²thi³na² ā³wih¹nũ²la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ũ³ta¹hxai²hē¹la².
 11 I³yau¹ũ³tāu³a² txu¹ha² i³ton³ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa²li²
 ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ i³sin²kxi²nha²-
 sxā³ ai³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹sxā³ ku²thu²kxa² ai³ta¹hxai²hē¹la². Kwē³kxa²
 ye³ka³lxa¹txi³ kwē³kon³sxā³ 18 nxe² kwē³kon³tāu³a² sxa²xai³ye²ta¹hxai²hē¹la².
 12 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ i²kxi²nũ²la² i³kaix1so¹te³nah¹lxi¹:

—~I²sā³ni¹. Hī¹na² wxa²xī³ta³ka³txa² ā³wa²su¹txa²ha¹xī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² txu¹hai²na² wxa²ta³lo³wxai³nũ²la² we²txi²ta¹hxai²-
 hē¹la². We²txi¹nxa²ha¹te¹ wa³su³txi³ i³sin²kxi²nha²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹khai¹nx2na³li¹. Nũ³kxūn³khaix1nx2na³li¹.

Wi¹lxo³kxi²sa³nhai¹. Txu¹ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². 14 Nxe³ju³tai²na² thi¹na²
 wa³kxēn³yah³la² i²ta¹hxai²hē¹la². I²nxa²ha¹te¹ kāin² hī²3te³nah¹lxi¹:

—~Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²tāu³a² so¹lxi³ wa³ka³li³yu³ta² o²-
 la³kxi²kī³te²jai¹ti³tu³wi¹. Nxe³kxi³sa²kxai³ sa²ba³to³ nxe³tāu³a² Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² wa³kon³kī³te²sxa³yu²hē³li¹. Ki³sxa³ha²kxai³ sa²ba³to³ nxe³hī¹-
 na² we²txi²sih¹nxa²lxi³jau³su² wxā³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³thin¹yah³lxi¹lxi¹.

Wxa²pon¹su² tā³nxa² wxa²ka³va¹lhu² tā³nxa² yū³yah³lxin¹kxa² sa²ta²la³-
 kxi²so¹sxā³ ka³wā³lxa² tē³sxā³ ā³nxai³ka³tu³ ū³tih¹yah³lxi³hxai¹nhē³li¹,
 sa²ba³to³ nxe³kxan²ti³nũ¹. 16 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² ta¹ka³lxa² A³bra³āu²-
 ah³lo²nu¹tai²na² a²sa³wi³sa³ka³lxu³su² na³li¹. Nxe³yān¹ta¹ Sa³ta³na²jah¹la²
 hi²sen³su² kwē³kxa² ko³ka³lxa¹txi³ 18 nxe² kwē³kon³tāu³a² kan²ta³kxin²-
 tai¹. Nxe³ha²kxai³ we²txai¹na¹ju³ta² wain³na³li¹, sa²ba³to³ nxe³kxan²ti³nũ¹.
 Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la² hī²3txain¹tū³ka³txai²na²
 āu²lxa²to³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ tū¹ka³txai²na² i³hī²txain¹nũ³-
 ka³txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² o²la³kxi²ju³ta² i²ai¹nha²kxai³
 i³ka³lih³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Mos³tar²ta²ki³a² i³yau¹ũ¹nhē³jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 —~Txa²wān³txa² i³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xa² yā¹te²ta³ yāx1hĩ³te²la¹xā³? Nxe³jau³-
 jau¹xai²na² i³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. 19 Mos³tar²ta²ki³a² yā¹nx2na³li¹. Nxe³ki³ai²na²
 tē³sxā³ ūh³wi¹nũ²la² wi¹wen¹te²ju²hē³li¹. Hā²wxān³txa³ hi³a² kīn³ka³txa² we¹-
 nha²kxai³ ai³ka² a²ye³sa² ā³nhē¹ti³te²ju²hē³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Yain³tũ³xa² ū³wha¹kxi³ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

20 —~Nxe³ha²kxai³la¹ Txa²wān³txa² i³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xa² yā¹te²ta³ yāx1hĩ³-
 te²la¹xā³? Nxe³jau³jau¹xai²na² i³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹.
 21 Yain³txa² ū³wha¹tũ³xa² yā¹nx2na³li¹. Nxe³tũ³xa² txu¹hai²li² tē²sxā³ tri²ka²nũ³xa²
 ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ū³hau³kot3sxā³ ū³kwa³lxi¹te²ju²hē³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³-
 lhu² tũ¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ kāin² i³wa¹je²te²ju²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Sũ³na² wān³txa² i³hit2tain¹tũ³ka³txi³su²

22 I³ye³kxi²ta³lun²nũ²la² Je³ru³sa³lē²thi³nān¹tih³na² ai³ta¹hxai²hē¹la².
 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² i³yau¹ũ³si¹ja³kxa³nxũ³su² sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹ ā³nxai³-
 lha²the³ta¹hxai²hē¹la². 23 Nxe²xai³ain¹tāu³a² in³txa² ā³tĩ³sxā³ i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:
 —~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² i³hi²txain¹tũ³ka³txi³-
 nũ³a² ka³lxa²ai¹nxa³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²wā¹sũ³na² ha³lo²a² ā³wih¹kĩ³ju³ta³nũ³a² kan²na³li¹. I²li³ju³ta² kái³sxā³
 ā³wih¹kĩ³te²sxa³yu²hē³li¹. A²nũ²a² ka³lxa¹khaix1nx3te²nāu³xa² ā³wih¹ti³-
 te³nain¹ta¹ wain³txi³ ā³te³nai¹nxa³ha²kxai³ ā³wi¹hai¹nxa³lho³li¹. Sxih²yo²a²
 kái²nxa³te²yo²hũ³nxe² Sũ³na² wān³txa² yxo²i²te²na² so¹lxi³ ā³wih¹te²ju²hē³li¹.
 Nxe³kxe³su² ha²kxai³ nxũ²kwai³lxũ¹sxā³ sxih²yo²a² kái²nxa³te²yo²a² ā³wih¹-
 kxe³hũ³nxe² Sũ³na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹.

25 Te²yā¹nxe³sxā³ sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² i³sa²yxau³sxā³ sxih²yo²a²
 ūh³yo²wi¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tũ³ ti²ta³lo³kan¹tũ³ka³txa² i³kaix1sxā³ i³ye³-
 kxain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Sa²yo²than²txa²si¹nhē³le¹.” Nxe³nũ²la²
 sxi²hē¹nān¹jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “I¹nhu¹nān¹te²tan³yah³lxin¹ji¹wi¹?”
 26 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Txa²sxi²je³nai²na² i³tih³nxe³nĩn¹-
 tai¹tu³we¹. I³yai³ni² i³na² nxe³ki³tai¹tu³we¹.” Nxe³ain¹tu¹wi¹. 27 Nxe³ha²kxai³lu¹:
 “Wxāi²nāu³ i³nxai²na² i²nx2ti³te²txā³wi¹. Ā³sxā³ ā³waix3jah¹lxi³hē¹li¹. Ko³nxe³-
 thin¹sxā³ kái³sxā³ yxau²xai³lyah³lxi¹lxi¹.” Nxa¹tu¹wi¹. 28 A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²
 I³sa²kah³lu¹tai²na² Ja³ko²ah³lu¹tai²na² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² i³hen³txi³tũ³-
 ka³txu¹tai²na² a²yo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sũ³na² ha³lo²a² oh³xan¹ko³nāu³an²ta³
 yxau²xai³ti³hi²je²tain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ wxāi²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² sa²tā³-
 nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³nx2ti³kxe³su² ye³khāuh³lxa³thi¹nx2ti³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 kāin²nā³ni² kāin²wxi²ka³ta³ta³ti² nxe³sa²tē³yah³lxin¹tu¹wi¹. 29 Nxe³kxa²-
 yon³kxai³lu² u³je³na² a³li³xi²tāu³su² tāu³a² u³je³na² kan³tāu³su² tāu³a² u³je³na²

ta³nān³nāu³su² tâu³a² a²nū²a² ka³la¹txi³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² oh³xan¹ko³-
nāu³an²ta³ ā³nūt¹tain¹tu¹wi¹. Nxe³hī¹na² ā³wxe³sxā³ yain³kxi²nyhain¹tu¹wi¹.
30 Jā¹nxe³hī¹na¹ a²nū²a² ā³ne³ki³so³te²na² sa²kxai³lu² ka³na³ki²nū² ne³ka²-
ta¹xai³si¹ha²kxai³ a²nū²a² ne³ka³ta² ān³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu² ka³na³ki²nū²
ā³ne³ki³sot³si¹ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Je³ru³sa³lē²thī³nān¹tū³kā³txa² a³lxin²tain¹jau³su²

31 Fa³ri³se²a² nū³kā³txa² a²hāi¹nxe³hī¹na² ā³wxā³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
—~A³li³txu¹li¹. E³ro²jah³la² su²lhā³nxa²te³lhxā³ nxe³ain¹na³li¹. Ain¹ta¹-
hxai²hē¹la². 32 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²na² wai³a³lxa²ta³lā²tē¹nhū³na³li¹. Wain³txi³ i³ye³ai¹nxa³wi¹.
Nxe²nxa³ha²kxai³ i³wa²lū³xi²tain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
“Hī¹na² kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹hai¹na¹ha²kxai³ i³ta³ka³-
txa² we²txai¹na¹ha²kxai³ nxa¹tu¹wi¹. Hī¹na² o²la³kxi² ka³nxa³ha²ta² o²la³kxi²
nxe³sxā³ ka³nxa³ha²ta³nū³tāu³a² ta³lun²na¹tu¹wi¹.” E³ro²jah³la² nxe³txain¹-
yah³lxi³hē¹li¹. 33 A²nxe³na¹kxan²ta² hī¹na² ā³nxa³li² ka³nxa³ha²ta² ā³nxa³li²
te²yā¹nxū³tāu³a² ā³nxa³li² nxe³na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te²kxai³lu² Je³ru³sa³lē²-
thī³na² so¹lxi³ Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³kā³txa² su²lhā³ain¹tai¹ti²tu³wi¹.

34 Nxe³ha²kxai³la¹ Je³ru³sa³lē²thī³na² yxau²xai³yah³lxin¹te² i³nxa²-
na² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³kā³txa² su²lhā³ain¹yah³lxi³to³hi¹nha²kxai³
wxa²nū¹nx2tain¹tū³kā³txai²na² wha³tin³kxain¹yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³sxā³
kō³nxe³ton³khaix¹yah²lxi¹lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ ka³la³ka³la²a² a²hā³ka³nai²-
na² wē³ha³lxa² a²nxe³ki³yū³hē³nāu³a² wā²nut¹te³ju²hē³li¹. Jāx¹te²hū³na¹tū¹xā¹.
Wxa²wē³ha³lxa² nxe³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹. Ye³ka³lxa¹txi³nx2ti³to³ha¹tai¹-
ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ ten³yah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹. 35 Nxe³ha²kxai³ nxe³hī¹nān¹te²tū³
wxa²sxi²ha² a²nū²a² yū²ai¹nx3tho³li¹. Ya²la³tū³ wān³txan²tū³ i³ye³a³wi¹.
Hī¹nān¹te²tū³ i²xi²sah²lxan³tho³li¹. Kxān³nāu³a² wxa²wān³txi³nū³su² i³-
ye³kxah²lxin¹te³nah¹lxi¹: “A²nū²ai²na² Txa²wā¹sū³na² sa²si¹hā³nē³jah¹la²
wi¹lhin¹jah¹lo²su² na³li¹.” Yah³lxin¹jau³nū³su² yah³lxi³sā²nīn¹ka³tū³ hā²wxān³-
txa³ i²xi²sah²lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² i³ton³te²a² we²txi²jau³su²

14 1 Hā²wxān³txa³ sa²ba³to³ nxe³hī¹na² fa³ri³se²a² kāin²jah¹lai²na² sa²-
kxai³lu² a²sxi²ha² yain³ya³si¹jau³su² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
sxi²ha² ā³wi¹yha³ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹yha³te³na¹ an³txi³tū³kā³txa² hāi³a² i²-
yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³ka³tū³ta¹ i³ton³jah¹la² ā³tū³xain¹ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nū²nāu³a² whāi²na¹ wan¹sxā³ i³ton³ta¹hxai²hē¹-
la². 3 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ i²kxi²nū²la² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su²
tū³kā³txi³su² te²a² fa³ri³se²a² nū³kā³txi³su² te²a² i³wā³txi²te³nah¹lxi¹:

—~Sa²ba³to³ nxe³ti³xa² a²nū²a² i³ton³te²su² te²a² we²txi²kxai²nān²tū³
wain³te²lā¹xā³? Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txu¹txai²na² ih¹nxe³te²tū²lhai¹na²?
Nxe³jau³jau¹xai²na² wi¹kō³nyhah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

4 Yxān¹ta¹ ī³wa²lū³xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² ī³ton³jah¹la² we²txi²sān²nū²la² ih³xi²si¹jau¹su² sa²si¹hā³xi²-ta¹hxai²hē¹la². 5 Nxe³ha²kxai³la¹ ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ne³ka²a³sah¹lxi³wxi¹. Wxa²wē³sa² tā³nxa² wxa²po¹na² tā³nxa² nxe³te²a² kxih³nū³xē¹na² ī³yau³xē¹na² ā³nāu²ke³la³te²kxai³ ī²kxai¹nhī¹na¹ wa³su³txi³ sa²-sai¹xi²hī³nxān¹ji¹, sa²ba³to³ nxe³kxan²ti³nū¹? Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ hxi²kan¹txi³ ī³wa²lū³xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Yu³hē³nāu³a² yxau³nyhu¹kī³jau³su² ī³yau¹ū¹nhē³jau³su²

7 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xa² yain³te³lhxā³ nū¹nain¹te²nāu³xa² sa²kxai³lu² a²si³yxau³ka³txai²na² ā³wxe³ka³lo³a² so¹lxi³ te³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jut³su² ī²nū²la² Je³su²jah³la²kxai³lu² wān³txa² ī³yau¹ū³jau³xa² ī³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

8 ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~In³txa² sa³nxe³la³kon³te³lhxā³ ā³nū²kxi²sxā³ yain³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²si³yxau³ka³txa³ he³la³kai²na² ā³wxe³ka³lo³a² wxe³ah³lxi³txa³hē¹li¹, a²nū²a² hxi²kan¹sxā³ wa³to²hi²te²a² ī³kaix¹ju³tan¹te²kxa³yān³tu³ wxā³kxa²yān³txi³sa³. 9 Wxā³kxai²nān²tu³ sxi²ha² wa³kxēn³yah³la²kxai³lu² wxāi²li² jah¹la² ha¹li¹ ī³-kaix¹lo¹nx²ti³jah¹lo²kxai³lu² ī³ye³kxi¹nx²ti³tu¹wi¹. ī³ye³kxi¹nx²ti³te³nah¹lxi¹:

“Jah¹lai²na² yxau³ka³lo³ai²na² ā³wxe¹lxi¹. ī³sa²yxau³txu¹li¹. Jah¹lai²li² kāin² wa³to²hi²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ju¹xa¹ ā³wxe³txu¹li¹.” Nxe³ain¹jau³su² ha²kxai³ kwa² ā³wxe³ka³lo³a² āu²la²to³nha²ha²kxai³ ā³wxen¹tu¹wi¹. 10 Nxe³yān¹ta¹ ā³wih¹xi¹nhī¹na² kwa² ā³wxe³ka³lo³a² yxau³sē¹li¹. Nīn¹kxai²nān²tu³ kāin²-jah³la² wxā²nxa³kxai²nān²tu³ nxe²ī³ye³kxi²nxain¹te³nah¹lxi¹: Ya²ha³wi¹. Ti¹a² ā³wxe³ka³lo³a² wi¹ka³lo³a² yxaut³txu¹li¹. Nxe³nxa²kxai²nān²tu³ wxā³ain¹tū³-ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ wi¹le³kxi²nxain¹tu¹wi¹. 11 Nxe³ju³kxai³lu² wxāi²nān²ta³ ī²li³te² ī³nxān²ta³ wi¹le³kxi¹nx²2tai¹ju³ta³nū³a² ten³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²yu³hē³nāu³a² yxau³nha¹jah²lxi³hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²yu³hē³nāu³a² yxau³-nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ ī³kāi²non³si¹nx²ti³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxe³ha²kxai³lu¹ sxi²ha² wa³kxēn³yah³lai²na² ī³ye³kxi²jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Nxex³sa²lxi¹. A²nū²a² ī³yain³kxi²te³lhxā³ ī³kaix¹lo¹ai¹nīn¹kxai²nān²-tu³ wxa²ya³lxi²nū³ka³txi³su² tā³nxa² wxa²lon³txi³tāu³su² tā³nxa² a²nū²a² yen³kxih³te²su² tā³nxa² nxe³te²na² so¹lxi³ ī³kaix¹lo¹ain¹txa³hē¹li¹. Tah¹ nīn¹-kxai²nān²tu³ ī³wa²lū³xi²sxā³ ī³kaix¹lo¹nx²ti³nhyu¹tu¹wi¹. Nxain¹kxe³su² ū³yho³hi²nxai¹nhī³nx²na³li¹. 13 Yxān¹ta¹ a²nū²a² yen³kxi³txa²te²a² a²ha³lxu²ha² ai³te²a² yu³kan²ta³kxi²te²a² ye³han³te²a² nxe³te² he³la³kxi³nāu³xa² ī³yain³-te³lhxā³ si¹hin¹jau³su² ī³kaix¹lo¹txain¹nū³nhē¹li¹. Nxain¹kxe³su² nxīn¹tāu³a² hxi²kan¹txi³ ī³wa²lū³xi²sxā³ ū³yho³hi²nxai¹nhī³nx²na³wi¹. 14 Nxīn¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ ū³yhoh³xi²nxai¹nxa³ha²kxai³ kxān³ton³tāu³a² a²nū²a² wi¹lhin¹te²a² yo²ha³kxa¹ ya³lu²sān²ki³ka³tu³ hā²wxān³txa³ ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ki³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² ū³yho³hi²nx²ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² wxā³ju³ta²nū³a² i³yau¹ū¹nhē³jau³su²

15 Nxa²ha¹te¹ in³txa² yain³kxi²te²nāu³su² jah¹la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
—~Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jut³su² tāu³a² wxā³tu¹-
wi¹. Nxe³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² ā³wxē³sxā³ yain³ka³lo³nū³a² ā³wxē³te²a²
wi¹lhin¹jah¹lo²su² tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:
—~Wain³na³li¹. Ā³wih¹sxā³ ā³wxē³te²la³ ke³la³ti¹. Nxe³ju³tai²li² i³yau¹ū³jau³-
xa² i³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³te³nah¹lxi¹, ha³lo²a² wa³kxē³yah³la² yain³txa²
kāin² we¹tū²nhai¹. A²ya³lxi³nū³ka³txa² i³yain³si¹hain¹jau³su² i³kaix¹so¹ain¹nū²-
nhai¹. 17 Yain³ti²wa²kxa²wxē³hī¹na¹ a²sa³wi³sa²kxai³lu² sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²
wxā³si¹hain¹jau³su² ũ³sa²si¹hā³nū²nhai¹. Ũ³sa²si¹hā³te³nah¹lxi¹: “Yā³hit¹jah³-
lhu¹li¹. Yain³txa² we¹ta³lun²na¹li¹.” Ain¹jau³su² ain¹nū²nhai¹.

18 Nxa²ha¹te¹ hxi²kan¹txi³ wxā³ai¹nxa³nhai¹. A²yo²ha³kxa¹ i³ki³han³sxā³ e³ain¹-
nū²nhai¹. A²wi¹lhi¹nān¹te²a² nxe³te³nah¹lxi¹: “Hai³sxa² kwēn¹ta² so¹kxai¹na¹ha²kxai³
i²te³lhxā³ nxa¹nhai¹. Nxe³na¹ha²kxai³ hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹.” Ain¹nū²nhai¹.

19 Ā³su² te²a² nxe³te³nah¹lxi¹: “Po¹na² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹
nxe³sxā³ kwēn¹ta² so¹kxai¹na¹hē³li¹. Wi¹la³ tē³sxā³ ā³nxi³nha¹. Nxe³na¹-
tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹.” Ain¹nū²nhai¹.

20 Ā³sa²nūn³te²a² nxe³te³nah¹lxi¹: “Kwēn¹tai²na¹ txu¹ha² so¹na¹wi¹. Nxe³-
ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wxā³nxa³nhai¹.” Ain¹nū²nhai¹.

21 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa²kxai³lu² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²sān²nū²la²
i³xi²nū²nhai¹. Ī³xi²nū²la² a²wa³kxē³yah³la² i³hen³txi³nū²nhai¹. Nxa²ha¹-
te¹ a²wa³kxē³yah³la²kxai³ i³an³txi³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Sxi²je³na²
ā³wa³li¹sē¹li¹. Nīn¹kxai²nān²tu³ yen³kxi³txa²te²a² sa²so¹nha²kxai³ yu³-
kan²ta³kxi²te²a² sa²so¹nha²kxai³ ye³han³te²a² sa²so¹nha²kxai³ a²ha³lxu²ha²
ai³te²a² sa²so¹nha²kxai³ nxe³sē¹li¹. Wa³su³txi³ ai³txu¹li¹.” Ain¹nū²nhai¹.

22 Ye³jen¹nāu³a² a²sa³wi³sa² i³xi²tāu³a² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹: “Txa²-
hxi²kan¹jah¹lāi³. Wxa²wān³txa² i³ye³kxi²san¹jau³xin³na² a²yo²ha³kxa¹
we¹ta³lu²na¹li¹. Yxān¹ta¹ wxa²sxi²ha² hai³txi³ ne³kxih³xa³wi¹.” Nxe³nū²nhai¹.

23 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxē³yah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Ha³lo²a²nāu³a²
ai³txu¹li¹. Ain¹ka³tu³ a²nū²a² i²li³te²na² i³ye³kxi¹nī¹nha²kxai³ sa²so¹ai¹nī¹-
nha²kxai³ nxe³sē¹li¹. Txa²sxi²ha² ā³ne³kih¹hain¹ju³ta² ten³sa³nhai¹. 24 Yxān¹ta¹
a²wi¹lhi¹na² i³kaix¹txai¹na¹tu³ka³txa² wxā³ai¹nxa³lho³li¹. Txa²yain³txi³su² i³-
wah³kā³nxe³kxi²sai²nxa³lho³li¹.” Ain¹nū²nhai¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² sa³wi³ha³lxi³si¹nhē³jau³su² i³yau¹ū¹nhē³jau³su²

25 Nxe²e³ta³lun²nū²la² a³li³sxā³ ā³nxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² a²nū²a²
ka³lxa¹khaix¹nxe³tū³ka³txa² i³hi¹txai¹nha²kxai³ ā³yi¹ka³tu³ ā³yo²o³tū¹-
xi²sxā³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

26 Ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nū²a² ā³si³tē³kxi²sa²ti³te³nain¹kxai²nān²tū³ kwa²ā³-
 si³tē³kxi²sain¹ju³ta² yū²nxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹ ya²la³tū³tain¹kxai²nān²tū³ a²wi³na²
 a²hā³ka³na² a²sxe³xa² a²wē³ha³lxa² a²lon³ti³tāu³xa² a²ha³lin³ti³tāu³xa² nxain¹sxā³
 a³lxi²nyhai¹nhxai²na²hē³li¹. Nyhain¹kxan²ti³ txai²na² a³lxi² wa³to²hi²sain¹ju³-
 ta² so¹lxi³ wain³na³li¹. Nxe³kxai²nān²tū³ te²na² so¹lxi³ txa²sa³wit³su² tu¹wi¹.
 27 Te²yā¹nxe³sxā³ i³hit¹sah²lxin¹kxai²nān²tū³ i³ye³khāuh³lxa³thi¹txa²lxain¹ju³ta³.
 nū³su² tā³nxa² i³ya²lu¹txa²lxain¹ju³ta³nū³su² tā³nxa² nxe³nxa²lxain¹ju³ta³nū³su²
 yuh³lxah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² txa²wān³txa² sa²yo²ā³sah¹lxin¹kxai²-
 nān²tū³ hxi²kan¹txi³ txa²sa³wit³sa²yah²lxan³tho³li¹. 28 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu²
 a²nū²ai²li² sxi²ha² kīn³thi³na² txon³te³lhxā³ ain¹kxai²nān²tū³ ā³si³wxe³nxa³-
 tā³lxa¹ ū³yho³hi²txā³nxa² hau³kot³sā²nhī³nx2na³li¹. Hā²wxān³txa³ sxi²ha²
 kāin²thīn³su² tā³nxa² kāi²nxa³thīn³su² tā³nxa² hxi²ka¹nain¹thīn³ta³ txo³nhī³-
 nx2na³li¹. 29 Hau³ko³txa³ke³la³te²kxai³ sxi²ha² txon³ā³si³wxe³hī¹na¹ hxi²kan¹txi³
 ta³lu²nhī³nx2na³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³wā³ka³si³xai¹nhī³nx2na³li¹.
 30 Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² sxi²ha² txon³ā³si³wxe³kxan²ta¹. Hxi²kan¹txi³
 ta³lun²ye²nxa³wi¹. Hxi²kan¹ye²nxān³ta²wi¹.” Nxe³ai¹nhī³nx2na³li¹.

31 Te²yā¹nxe³jut³su² ha³lo²a² a²si³yxau³kax³jah³la² si³nā³xān¹jah¹la² su²nhyu¹te³-
 lhxā³ wxā³hī³nx2na³li¹. Wxā³kxai²nān²tū³ ha³lo²a² wxa²hau³kot³sā²nhī³nx2na³li¹.
 In³txi³nāu³xa² ka³lxa¹txi³ 10.000 nxe³tū³kā³txa² tē³kxai²nān²tū³ ā³xa² 20.000
 nxe³tū³kā³txa² hxi²kan¹txi³ ā³wā³lxi³nyhe²nyhain¹kxai²nān²tū³ a³li³sxā³ ne³khau²-
 nyhai¹nhī³nx2na³li¹. 32 Yxān¹ta¹ hxi²kan¹txi³ ā³wā³lxi³nyhe²nyhai¹nxa³kxai²nān²tū³
 a²sa³wi³ha³lxa² hau²not³si¹hain¹jau³su² ū³sa²si¹hā³ū¹nyhai¹nhī³nx2na³li¹.

33 Te²yā¹nxe³jut³su² wxa²yen³kxa² a³lxah³lxin¹kxai²nān²tū³ hxi²kan¹txi³
 sa³wi³ha³lxin³nxa²lxi³nxa³lho³li¹.

Sah²ne³ka² a²kah³ju³ta² ha³li³hxn³kxi²jau³su²

34 Te²yā¹nxe³ju³kxai³la¹ sah²ne³ki³su² tē³ki³kxai²nān²tū³ yain³txa² ū³-
 sa²wi²si²ki³kxai²nān²tū³ wi¹yain³kxi²ki³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ a²kah³ju³ta²
 sū¹nxe³kxi²kxai²nān²tū³ hxi²kan¹txi³ āh¹lxi³sxā³ ā³kah³nxe³xi²te²sxa³yu²hē³li¹.

35 A²nxe³ki³ai²na² tē³ki³kxai²nān²tū³ hai³sxa²nāu³a² ā³na¹xai³ki³kxa²ha³ta³-
 nxān²txi³ hai³txi³ wi¹la³ wen¹si¹te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³to³ta¹ hāi¹nxe³sxā³ ha³lo²a²
 sa²yxu¹kxā³ki³te²ju²hē³li¹. Nxe³na¹jau³su² ya²la³tū³ wi¹ko³nyhah¹lxi³ti³ten³nxa²-
 lxin¹kxai²nān²tū³ wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hē³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē³la².

O³ve²a² wē³sa² ih³sa³tī¹kxi²jau³su²

15 1 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xa² Je³su²jah³lai²na² wān²txa² ain³kxi²te³-
 lhxā³ ā³tū³ain¹ta¹hxai²hē³la². A²nū²a² ū³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²ne³tū³kā³txi³su²
 te²a² ā³tū³i² ko³nxe³ju³ta² kāi³te²su² te²a² ā³tū³i² nxe³tū³kā³txa² ka³lxa¹sxā³ ā³tū³-
 xain¹ta¹hxai²hē³la². 2 Ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³kā³txa² ā³nhai¹tū³te²nāu³xai²na²
 yxaih¹tē³txi³ i³ye³kxi² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³kā³txa² ā³nhai¹tū³te²nāu³-
 xai²na² yxaih¹tē³txi³ i³ye³kxi² nyhain¹ta¹hxai²hē³la². ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²li² a²nũ²a² ko³nxe³ju³ta² kãi³te²a² i³yain³kxi²te³lhxã³ ã³si³-
tẽ³kxain¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² i³yau¹ũ³jau³xa² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
⁴Nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Ne³ka²kxi²sah¹lxi³sã²lxi¹. A²nũ²ai²na² o³ve²a² ka³lxa¹txi³ 100 nxe³tũ³-
ka³txa² a²wa³kxẽn³yah³lo²su² nũ²nhai¹. A²nxe³jah¹la² wi¹lhau³ko³tain¹tãu³a²
o³ve²a² ka³na³ka³nat3sxã³ ha³lo²a² ih³sa³tĩ¹kxain¹nũ²nhai¹. Nxe³ai¹nha²kxai³
o³ve²a² a²ka³lxa¹te²nãu³xa² ha³lo²a² ã³nũ²la² ih³sa³tĩ¹te²a² ã³ten³nũ²nhai¹.
Nxe³sxã³ ã³te³nxi² ã³te³nxi² ain¹ka³tũ³ i²sxã³ at3txi²nũ²la² sa²so¹xi²nũ²nhai¹.
⁵Sa²so¹xi²te³na¹ sa²tã³ka³la³hẽ¹nha²nũ²la² ka³lih³kxi²la²nha² i³xi²nũ²-
nhai¹. I³xi²ka³tũ³ a²ka³lxa¹txa² sa²tã³nũ²kxi²xain¹nũ²nhai¹. ⁶I³xi²ka³tũ³ta¹
a²ya³la²nũ³ka³txa² i³kaix1te³nah¹lxi¹: “Nxe³jah³lxi³wxi¹. O³ve²a² ih³-
sa³tĩ¹kxi²sa²kxai³tã² so¹xi²na¹li¹. Nxe³na¹ha²kxai³ ka³lih³khaix1sa³nhai¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³ka³li³ha³sah¹lxi³wxi¹.” Nxe³ain¹nũ²nhai¹.

⁷Te²ya¹nxe³kxe³hũ³nxe² a²nũ²a² nũ³ka³txa² ka³lxa¹tũ³ka³txa² 99
nxe³tũ³ka³txa² wi¹lhin¹sxã³ yxau³ain¹nũ²nhai¹. Nxe³te²nãu³ãn²tũ³ Txa²-
wã¹sũ³na² nũ³ka³txa² oh³xan¹tũ³ka³txa² ka³li³hain¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹ a²nũ²a²
ko³nxe³thin¹te²a² ka³na³ka³nat3sxã³ i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ a²ko³nxe³tĩ³
kãi³ju³ta² ã³na¹kxai²nãn²tũ³ ka³lih³ wa³to²hain¹tu¹wi¹.

Û³yho³hi²ki³a² tĩ¹kxi²jau³su²

⁸Te²ya¹nxe³sxã³ txu¹hai²li² Û³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹
ki³ha¹li¹ 10 nxe³ki³ai²na² tẽ³sxã³ Û³ha¹nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na² ki³ka³na³ka³-
nat3sxã³ tĩ¹kxi²kxai²nãn²tũ³ sxi²ha² whãi²na¹ sa²kxĩx3sxã³ ùh³wxe²txi³nũ²la²
kãin² ã³te³nxi²te²kxa³kxa¹ tĩ¹kxi²ki³ai³tã² i³ha¹txi²sxã³ so¹xi²hĩ³nx2na³li¹.
Nxe³jut3su² nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹. ⁹A²nxe³jut3su² tĩ¹kxi²ki³ai³tã² so¹xi²-
ka³tũ³ a²ya³li³nũ³ka³txa² txu¹ti³nãu³xã² ka³lxa¹txi³ ã³nũ²kxain¹te³nah¹lxi¹:
“Ka³lih³ha³sah¹lxi³nxi¹. Û³yho³hi²ki³ai²na² tĩ¹kxi²sa²ki³ai³tã² so¹xi²na¹ni¹.
Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³lih³ha³sah¹lxi³nxi¹.” Nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹.

¹⁰Te²ya¹nxe³kxe³hũ³nxe² oh³xan¹ta² nũ³ka³txa² Txa²wã¹sũ³na² sa³wi³ha³lxa²
kãin² ka³li³hain¹tu¹wi¹. A²nũ²a² ko³nxe³thin¹te²a² a²ko³nxe³tĩ³ kãi³ju³ta² ã³na¹-
kxai²nãn²tũ³ kãin² ka³li³hain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Wẽ³sa² ih³sa³tĩ¹kxi²jau³su²

¹¹Nxe³ha²kxai³lu¹ ãh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~A²nũ²a² yxau³nũ²nhai¹. A²ki³lha³lxa² ha¹li¹ yxau² a²wĩ³na² yxau² nxain¹nũ²-
nhai¹. ¹²Ain¹nxa²ha¹te¹ ka³kaun³jah¹la² kãi²nxa³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²wĩ³na³
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Wĩ³na² nxex3txi¹. Wxa²yen³kxa² wxa²hau³kot3sxã³ wã²-
nhũ¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹.” Nxai¹nha²kxai³ yen³kxa² hau³kot3sxã³ wã²nhũ¹nũ²nhai¹.
¹³Wã²nhũ¹nũ²la² hã²wxã³txa³ ka³kaun³jah¹la² sa²kxai³lu² yen³kxa² wxa²nũ²-
kxa²so¹nũ²la² ha³lo²a² u²lan¹ko³xa² ai³nũ²nhai¹. Nxe³tãu³a² yen³kxa² wa³su³txi³
wxa²sa²ya¹txũ³nũ²nhai¹, ko³nxe³thin¹sxã³ yxau²xai³lha²kxai³lu¹.

14 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²ai²li² yain³txa² yai³nhxa³txai¹nha²kxai³ ha³lo²-
a² yxau²xai³tũ³ka³txa² whã¹na¹ he³hain¹nũ²nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
heh³khaix1nxe³nũ²nhai¹. 15 Nxe³ka³tu³ta¹ ha³lo²a² yxau²tũ³ka³txa² kwa²ã³-
ya³lxi³nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ kwa³jan³ta² yxa³kxa² ũ³yhait1si¹jau³su² ha³lo²a²
ĩ³sa²si¹hã³nũ²nhai¹. 16 Nxa²ha¹te¹ ũ³yhai¹tain¹tã³a² he³ha²kxai³ yxa³kxa² yain³txa²
yxo²kwain³to³nhũ²nhai¹. ĩ³yain³kxi²te³lhxã³ ain¹tah¹lxa¹ hai³txi³ ũ³hũ¹nyhai¹nxa³-
nũ²nhai¹. 17 Ain¹jut3su² a²e¹nã³ai²na² wxa²nxũ¹hãin³nha²te³nah¹lxi¹: “Txa²wi³na²
a²sa³wi³ha³lxa² yain³txa² kãin² yũ¹hxai²na²hẽ³na¹. Ain¹kxa²ha³tih³xan²tu³ txai²-
li² heh³ja³lut2sa³nha¹. 18 Nxe³na¹ha²kxai³ ĩ³sa²yxau³sã³ ĩ³na¹tũ¹xã¹, txa²wi³na²
sxa³thi³na²sã¹. Na¹kxai²nã²tu³ ĩ³ye³kxai²na¹te³nah¹lxi¹: ‘Wi³na² nxex3txi¹. Kõ³-
nxe³thin¹te²sa¹wi¹. Oh³xa² nũ¹ka³na¹ Txa²wã¹sũ³na² kõ³nxe³ti³ kã³ũ¹ha¹ha²kxai³
wxã²na² kõ³nxe³ti³ kã³ũ¹h¹nxa²ha¹ha²kxai³ nxe³na¹hẽ³li¹. 19 Nxe³nx2ta¹ju³kxai³lu¹
hĩ¹nã¹te²tu³ wxa²ki³lha³lxu¹xi²na¹ju³ta³nũ¹la³ hxi²kan¹sa²nxa³lho³li¹. Hã¹sã³
wxa²sa³wi³su¹xi²na¹tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹tũ¹xã¹.” Nxe³nũ²nhai¹. 20 Ain¹jau³su² ha²-
kxai³ ĩ³sa²yxau³sã³ ĩ³nũ²nhai¹. Nxe³nxa²ha¹te¹ u¹lxi³xi²ti³kxai³lu² a²wi³na²kxai³lu²
ĩ²ain¹tã³a² ye³khãuh³lxa³nha²yai¹nha²kxai³ ã³nih³sã³ ã³ne³khauh²kxi²ha²kxai³
wxa²ye²ta³wau¹kxi²ha²kxai³ ka³li³hain¹jau³su² ĩ³yo²sai¹la³kxi²ha²kxai³ nxe³nũ²-
nhai¹. 21 Nxa²ha¹te¹ wẽ³sa²kxai³lu² ĩ³ye³kxi²ti³ã¹n¹jau³kxai³lu¹. “Wi³na² nxex3txi¹.
Kõ³nxe³thin¹te²sa¹wi¹. Oh³xa² nũ¹ka³na¹ Txa²wã¹sũ³na² kõ³nxe³ti³ kã³ũ¹ha¹ha²kxai³
wxã²na² kõ³nxe³ti³ kã³ũ¹h¹nxa²ha¹ha²kxai³ nxe³nxa²ha¹hẽ³li¹. Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³
wxa²ki³lha³lxu¹xi²na¹ju³ta³nũ¹la³ hxi²kan¹sa²nxa³lho³li¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

22 Nxa²ha¹te¹ a²wi³na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
“Nxe³jah³lxi³wxi¹. Wã²lai²na² wi¹khaix1ka³lo³a² sa²so¹sã³ ũ³whi²kxi² ya³lau³xa²
ũ³hxi²wxe³kxi² a²yu³kxan¹ka³lo³a² ũ³yhu³wi²kxi² jah¹la² nxe³txain¹si¹nhẽ³-
li¹. Sa²toh³xã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. 23 Yah³lxin¹tã³a² po¹na² wẽ³sa² ha³nẽ³te²a²
su²lhxã³ hi³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Sa²kwã³not3sã³ sa²toh³xã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. 24 Txa²-
wã¹wẽ³sai³ta³lxi² kxã³nxai³tã¹ ya²lu²kxi²sa²te²nũ³tũ²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹ hi¹na²
ka³ten³su² ĩ³xai¹nĩn²tai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kãin² ĩ³yain³sã²ka³tu³
kãin² ka³lih³ki³tu¹wi¹.” A²wi³nu²kxai³ nxe³nũ²nhai¹. Nxe³ha²kxai³ kãin² ĩ³ka³-
lxih³ ã³si³wxe³ain¹nũ²nhai¹. Hai³ni² sa²ha³te¹ti² yain¹nũ²nhai¹.

25 Nxe³ain¹ti³kxai³lu² a²sai³lah³la² hai³sxa² wa³kon³nũ²nhai¹. Hã²wxã³-
txa³ wa³kon³ta³lun²nũ²la² ĩ³xi²nũ²nhai¹. ĩ³xi²tã³a² sxi²ha² ya³so³nxi²tã³a²
ĩ³wi¹lxo³kxi²nyhain¹jau³xa² ain³kxi² sa²ha³te¹ju³ta² ĩ²i² nxe³yain¹nũ²nhai¹.

26 Nxe³ha²kxai³la¹ a²sa³wi³sa² ĩ³kaix1tũ²la² sxi²hai²na² hai³nain¹ju³ta² ĩ³ye³-
kxi²nũ²nhai¹. ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Hain³ye²nxain¹nhai¹. ĩ³n³nxe³tain¹si²lxi¹?”

27 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² ĩ³wa²lũ³xi²ti³ã¹n¹jau³kxai³lu¹: “Wxa²lon³yah³-
lai¹tã² ĩ³xi²na²li¹. Wi¹lhin¹sã³ ĩ³xi²ha²kxai³ wxa²wi³na² sa²kxai³lu² po¹na²
wẽ³sa² ha³nẽ³te²na² su²lhi¹sain¹jau³su² ĩ³ye³kxi²sain¹na²li¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

28 Nxa²ha¹te¹ ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ ĩ³ã³n³tain¹ju³ta³la³ te³nain¹te²nu³sxan³tai¹.
Nxe³ain¹jut3su² a²wi³na² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la² a³li³xi²nũ²la² win¹ta²te²-
lxi³ ĩ³ye³kxi²nũ²nhai¹. Nxe² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Wxa²lon³yah³lai¹tã² ĩ³xi²na²li¹.
ĩ³ka³li¹ha³sẽ¹li¹.” Ain¹nũ²nhai¹. 29-30 Nxa²ha¹te¹ a²sai³lah³la² ĩ³yxaih¹tẽ³txi³

ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Kwē³kxa² ko³ka³lxa¹txi³ wa³kon³kxi¹nxa²ha¹-tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³nxa²ha¹tāu³a² i³ye³kxi²san¹jau³xa² wetltxa²ha¹ju³ta² so¹lxi³yũ³te²sa¹wi¹. Yxān¹ta¹ hĩ¹na² sa²kxai³lu² wxa²wē³sai²li² wxa²yen³kxa² sa²so¹-nũ²la² sa²so¹hxat3tain¹nũ²nhai¹. Txu¹ti³nāu³xa² ko³nxe³thin¹ta³ka³lxi³nāu³xā²wā²nhũ²hxa³nyhain¹nũ²nhai¹. Nxe³ai¹nha²kxai³ i³xi²nũ²la² nxe³ain¹ju³tan¹te²-kxa³ya³lhu² po¹na² wē³sa² ha³nē³te²a² hĩ¹lain¹si¹hin¹jau³su² i³ye³kxai¹nĩn²tai¹. Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² ka³pri²ta² wē³sa² jũ¹nxe³kxan²ti³ ũ³sa²nxān³tai¹ti²tu³wi¹, txa²ya³lxi³nũ³ka³txa² i³ka³lxih³nũ³sĩn¹te³la³ku¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

³¹Nxe³nxa²ha¹te¹: “Wē³sa² nxex3txi¹. Txa²sxi²ha² kan²txi³ yxau³ya³ha¹-tu¹wi¹. Txa²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wxa²yen³kxi³su² nũn³na³li¹. ³²Ain¹jut3su²kāin² i³ka³lxih³hin¹ju³ta² wain³na³li¹. Wxa²lo³nai²li² kxā³nxa² ya³lu²kxi²-nē³lha²kxai³ hĩ¹na² ka³ten³ti³ yxau³ha²kxai³ wi¹na³li¹. A²nxe³jah¹lai²li² ko³nxe³thin¹sxā³ ih³sa³tĩ¹jah¹lai¹ta³lxi² i³xi²na²li¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹na³li¹.” Ain¹nũ²nhai¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Yen³kxa² hau³ko³tũ¹jah¹la² ko³nxe³ti³ kã³jau³su²

16 ¹Nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nũ²la² Je³su²jah³la²kxai³lu² a²sa³wi³ha³-lxa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². I³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² kāin² yen³kxi³nhũ²nhai¹. Nxe³ka³tu³ta¹ yen³kxa² i²ũ³hain¹si¹jau³su² a²sa³wi³sa² sa²wxe³ain¹nũ²nhai¹. Yxān¹-ta¹ jah¹lai²li² yen³kxa² wain³txi³ hau³ko³txa³ha²kxai³ ha³teh³nxān³nxa² kã³ihxat3sa²kxai³ nxe³nũ²nhai¹. Nxe³ju³ta²li² a²wa³kxēn³yah³lai²na² ne³-nxēn³kxai³lu² i³yau¹ũ¹hain¹nũ²nhai¹. ²Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxēn³yah³la²kxai³la¹ i³kaix1so¹te³nah¹lxi¹: “Nxex3sa²lxi¹. Ko³nxe³kxan²ti³ sa²hau³ko³tin¹jau³xa² ain³kxai¹na¹hē³li¹. Nxe³ju³ta²li² ten³sa²nxa³ha²kxai³ ha³teh³nxān³nxa² wxa²-hau³kot3sã²nĩn¹ka³tu³ wa³kon³kxi²san¹ju³ta³ ne³ki³son³tu¹wi¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

³Nxa²ha¹te¹ yen³kxa² hau³ko³jah¹lai²na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹: “Wa³kon³-kxai¹na¹ju³ta² ne³ki³son³te³lhxã³ nx2na³na¹. Nxe³kxai²nān²tu³ ih¹nxe³ta³ kã³a¹lhon³ku² nxa¹nha¹. Nũ³kxũn³txi³ wa³ko³na¹ju³ta² hxi²kan¹sa²nxa³ha²-kxai³ a²yo³ha² so¹lxi³ ai³nxũ³hai¹na¹ju³ta² āu²lxa²to³nha¹ha²kxai³ nxa¹nha¹. ⁴Nxe³na¹jau³su² hĩ¹na¹ i²a¹xã¹ te²yã¹nxe² we¹ta¹tũ¹xã¹. Wa³kon³kxai¹na¹-ju³ta² ne³ki³son³na³na¹. Hã²wxān³txa³ txa²ya³lxa³nāu³xa² ka³lxa¹ha²kxai³ ā³nũ²kxi²sxã³ yxau³ya³sain¹tũ¹xã¹.” Nxe³nha²nũ²nhai¹.

⁵Nxe³nũ²la² a²nũ²a²nāu³xai²li² a²si³yxau³ka³txa² yen³kxa² kwa²ũ³hũ¹tũ³ka³txa² ka³na³ka³nat3sxã³ i³kaix1te³nah¹lxi¹: “Nxex3txi¹. Txa²-wã¹si³yxau³ka³txa² yã¹ta² yen³kxi³tã³ ũ³hũ¹nxain¹thai¹li¹?” Ain¹nũ²nhai¹.

⁶Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “A³se³to²na²jau³xa² tã³po²rē¹na² nēn³ka³lxa¹txi³ 100 nxe² ũ³sain¹na²hē³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²-ti³ān¹jau³kxai³lu¹: “Txān¹nxai²li² ũ³hau³ko³txã³nxai²la¹wi¹. Nxe³ta³nxã¹nxai²li² tã³po²rē¹na² 50 nxe² ka³lxa²nxa³te³na² ũ³wha²li¹txa²hē³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

⁷Nxe³nũ²la² a²ã³xah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Wxã²na²sa¹ yã¹te²-yen³kxi³tã³ ũ³hũ¹nxain¹thai¹li¹?” Ain¹nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹: “Tri²ka²ki³a²

sa²kē³na² nēn³ka³lxa¹txi³ 100 nxe² ũ³hū¹sain¹na²hē³li¹.” Ain¹nū²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Nxe³sa²lxi¹. Sa²kē³na² 80 nxe² ka³lxa²nxa³tē³na² ũ³wha²li¹txa²hē³li¹.” Ain¹nū²nhai¹.

8 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²-nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² ne³khen¹ta¹. Ki³ha¹kxi²sain¹kxan²ti³ ne³khen¹ta¹. Ko³nxe³thin¹tū³ka³txai²li² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹kxi³tāu³a² ne³khe¹khai¹xain¹te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² i³hit¹tain¹tū³ka³txa²kū³we²ki²la² ne³khe¹ain¹te²sxa³yu²hē³li¹.” Nxe³ain¹nū²nhai¹. 9 Te²yā¹nxe³ju³-kxai³la¹ nxe² o²la³kxah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² ya²la³tu³ ā³wi¹hah³lxi³hī³nxān²te¹la¹xā³? 10 Ti³he¹nxa³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ yen³kxa² jū¹lxi³-te²a² wain³txi³ o²la³kxah³lxin¹kxai²nān²tu³ ā³la² kāin²te²su² ju³ta² wain³txi³ o²la³kxah¹lxi³nū³nīn¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ jū¹nxe² ki³han³sxā³ o²la³kxah¹lxin¹-kxai²nān²tu³ ā³la² kāin²te²su² ju³ta² ki³han³sxā³ o²la³kxah¹lxi³nū³nīn¹tu¹wi¹. 11 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² wxa²yen³kxi³khai³xa² wain³txi³ o²la³kxah²lxan³-kxai²nān²tu³ a²ha²jā¹nxe² Txa²wā¹sū³na² yen³kxa² hxi²kan¹txi³ wain³txi³ o²la³kxah²lxan³so³li¹. 12 Wain³txi³ o²la³kxah²lxan³kxai²nān²tu³ti² wi¹la³ wa³-kon³yah³lxin¹kxa² yo³ha² Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² ũ³yho³hi¹nx2ti³xa³lho³li¹.

13 A²nxe³jut3su² a²nū²a² ha¹lin¹te²na² nxe³ya³sxā³ nxe³te²na² wān³txai²na² hxi²kan¹ti³ sa²yo²we¹ka³te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³sxā³ txa²wā¹hxi²kan¹ti³lo³-tē³jah¹la² ka³na³ka³na³te²na² i³hī³ki³sa²kxai³ txa²wā¹hxi²kan¹ti³lo³tē³jah¹la² ā³xai²na² a³lxi²kī³sa²kxai³ nxe³hī³ki³te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ txa²-wā¹hxi²kan¹ti³lo³tē³jah¹la² ka³na³ka³na³te²na² sa²yo²we¹ki³sa²kxai³ txa²wā¹hxi²kan¹ti³lo³tē³jah¹la² ā³xai²na² sa²yo²ā³ki³sa²kxai³ nxe³ki³te²-ju²hē³li¹. Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ sa²yo²we¹ta³nxa² yen³kxa² kwa² ũ³ha¹kxi²kī³ju³ta³nū³a² o²la³kxi²ta³nxa² yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxi³ hxi²kan¹txi³ kāi³kī³te²ju²hē³li¹. Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxi²hē³la².

Je³su²jah³lai²na² wān³txa² i³yau¹ū³jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹ta¹hxai²hē³la². A²nxe³tū³ka³txai²li² ũ³yho³hi²txā³nxa² a³lxi²khai¹xai¹nha²kxai³ i³wa³ka³si³-xain¹ta¹hxai²hē³la². 15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Ko³nxe³ti³ o²la³kxah³lxi¹lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ a²nū²a² wi¹le³kxi¹-nx2tain¹ju³ta² ya³nī³li³yah³lxi¹lxi¹. Nxe² wi¹le³kxi¹nx2tain¹te³nah¹lxi¹: “Wain³txi³ o²la³kxah³lxi¹lxi¹.” Nxe³jau³xa² ya³nī³li³yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ wi¹lhin¹ki³lxo³nyhah³-lxi¹lxi¹. Nxe³ju³ta¹li² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² a²ē¹na² e³yah³lxin¹jau³xa² yo²ha³kxa¹ a³la³kxi¹nxa²lxi³na³li¹. A³la³kxi²ha²kxai³ ten³nxa²lxi³xa³wi¹.

16 A²kxā³nxān¹jau³xu¹ta¹na² Sū³na² wān³txa² ũ³wha²li¹jau³xu¹ta¹na² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹ta¹na² nxe³jau³xu¹ta¹na² i³yau¹ū³-nyhain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ka³tu³ hā²wxān³txa³ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wxā³sxā³ i³yau¹ū¹nhē³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxa³tāu³-lot3ju³ta¹li² hi¹na² yū²na³li¹.” Nxe³nē³ti³ai¹ti¹tu³wi¹. Nxe³nē³lhi¹nān¹te²tu³ a²nū²a² i²li³te²na² ā³yo²o²tu¹sxā³ Sū³na² yo²i²kxai²nān²tu³ a²ē¹na² sa²hau³-

ko³ju³ta² yū²na³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² ka³lxa¹te²nāu³xa² Sū³na² wān³txa² ain³so¹ai¹nha²kxai³ ya³lo³txi²sxā³ Sū³na² yxo²ī²ain¹na³li¹.

17 Kxā³nāu³a¹ txa²wā¹ha³lo²ai²na² oh³nān¹ko³nāu³a² yuh³nān¹ko³nāu³-a² nxe³sxā³ tī¹hxa³kxi²nē³ju³ta² yū³tu¹wi¹. Nxe³kxan²ti³nū¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² a³lu²xa³jau³su² jau³kxan²ti³ hai³txi³ tī¹hxa³kxi²nē³lxa³lho³li¹. Wān³txu¹ta²na² e³kxi²jau³xu¹jā¹nxe² we¹thxa³tu¹wi¹.

18 A²nxe³ju³kxai³lu² in³txai²li² txu¹ha² ti³na³ka³lxa² ā³nū²la² txu¹-ha² ta²ha¹ka³lxa² so¹kxai²nān²tu³ txu¹ha² ā³xa² ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹kxa² yā¹nxa² hxi²ki³lxo³jah¹lo²su² hī³nx2na³li¹. Kō³nxe³ti³ kái³ju³taí²la¹wi¹. Āh¹lxi³sxā³ in³txa² txu¹ha² so³sxā³ye²nhyu¹in¹kxa² ti¹a² sxā³nūn³te²a² so¹-ye³nyhu¹in¹kxai²nān²tu³ txu¹ha² ā³xa² ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹kxa² yā¹nxe² hxi²ki³lxo³jah¹lo²su² hī³nx2na³li¹. Kō³nxe³ti³ kái³ju³taí²la¹wi¹. Ta¹hxi²hē¹la².

La²sa³rah³la² ī³yau¹ū³jau³su²

19 —~Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² yen³kxih³khaix¹lte²a² yxau³nū²nhai¹. A²wā²la³ka³lo³a² a³lxi²ka³lo³a² so¹lxi³ ū³whi²kxi²nha²ha²kxai³ yain³txa² wi¹te²a² so¹lxi³ yai³nha²-kxai³ ain¹nū²nhai¹. 20-21 Nxa²ha¹te¹ in³txa² yen³kxi³txa²te²a² yxau³nūn³nū²nhai¹. A²sxih²yxō²a² a³lan²ta² yxo²ha³kxa¹ yxo²sxa³to³nū²nhai¹. Jah¹la²kxai³la¹ ī³yau³xa¹kxi²sxā³ ka²lāun³ta³kxi²nū²nhai¹. Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wa³ko³nxa³-ha²kxai³ hāi¹sxā³ yain³txa² yen³kxih³jah¹la² wā³kon³kxe³su². “Ā³yū³xi²sa²te³ji¹xā¹.” Ain¹tah¹lxa¹ yain³txi³la³ ā³yū³xai¹nxa³nū²nhai¹. Nxe³yān¹ta¹ wai³a³lxa² wxā³nū²la² yau³xa³kxi²je³na² ī³tūn³ta³kxi²nū²nhai¹. A²nxe³jah¹la² La²sa³ro³-jah³lo²su² nū²nhai¹. 22 Hā²wxān³txa³ jah¹la²kxai³lu² ya³lu²nū²nhai¹. Ya³lu²nū²la² oh³xan¹tū³ka³txa² wxā³sxā³ oh³nāu³a¹ A³bra³āu²ah³la² yxaut³ju³ta² sa²so¹-sūh³wxe³ain¹nū²nhai¹. Hā²wxān³txa³nū² yen³kxih³jah¹la² ya³lu²nū³nha²kxai³ sa²nī³kxain¹nū²nhai¹. 23 Sa²nī³kxain¹ka³tu³ ha³lo²a² kō³nxe³khaix¹ju³ta² kāin² ye³khāuh³lxa³ti³nha²khai¹nxū²nhai¹. Nxe³ain¹tāu³a² sa²yxō²ka²la¹nha²nū²la² u²ju³ta² A³bra³āu²ah³la² ī²ha²kxai³ La²sa³ro³jah³la² ā³ka³lu³sa²wxe³nha²kxe³-su² ī²ha²kxai³ ain¹nū²nhai¹. 24 Nxa²ha¹te¹ ī³kaix¹lte³nah¹lxi¹: “A³bra³āu²ah³lī¹. Txa²wī³nī¹. Nxex³txe¹. Wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³kot³se¹le¹. La²sa³ro³jah³la² sa²si¹hā³txai¹nhe³le¹. Ī³yau³xa² wxa²hxi²kū³nha²sxā³ txa²yo²he³wax³sa³si¹hai¹-na¹jau³su² nxe³na¹nha²we¹. Txa²li² khāuh³nha²khai¹nxa¹nha²we¹. Ha³nxe²a² a³lan²khaix¹nx3nha²we¹.” Ain¹nū²nhai¹.

25 Nxa²ha¹te¹ A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Wē³sa² nxex³txe¹. Yuh³xan¹ko³xa² yxau¹nhin¹nai³tā² yen³kxa² wi¹te²a² yū²khaix¹lni¹nha²kxai³ jah¹la² kāin² ye³khāuh³lxa³ti³ha²kxai³ nyha¹hin¹ta¹tu³we¹. Yxān¹ta¹ hī¹na² jah¹lai²lī¹ wi¹lhin¹sxā³ yxau³ha²kxai³ wxāi²na² khāuh³x3nha²khaix¹nx1¹-nha²kxai³ ya³hin¹ti²tu³we¹. 26 Nxe³kxa²yu³su² wxa²ha³lo²a² txa²ha³lo²a² wit³txa² a²ē¹na² ū³tē³na² yū³te²ju²hē³le¹. Nxe³tē³na² a²nū²a² yxo²ha³ti³lhi³-te²nū³a² hxi²kan¹txi³ yxo²ha³ti³lhi³ai¹nxa³lho³le¹.”

27-28 Nxa²ha¹te¹ yen³kxih³jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Wī³na² nex³txe¹. Nxēn²nxān³kxai²nān²tu³ txa²sxi²je³nai³tā² sa²si¹hā³txai¹nhe³-

le¹. Txa²wā³tā³nāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ yū³hxai²na¹hē³le¹. Wxā³sxā³khāuh³lxa³txi³nain¹kxa²yan³txi³su² nxa¹nha²we¹. Nxe³ha²kxai³ wxā³-si¹nyhai¹nxa³jau³su² i³hen³txi³nyhu¹si¹nyhai¹na¹jau³su² nxa¹nha²we¹. Nxe³ha²kxai³ La²sa³ro³jah³la² sa²si¹hā³txai¹nhē³le¹.” Ain¹nū²nhai¹.

²⁹Nxa²ha¹te¹ A³bra³āu²ah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Wxa²lon³txi³tāu³xa² Sū³na²wān³txa² ū³wha³li¹txā³nxu¹tai²na² yū³ha²kxai³ Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³-txu¹tai²na² wān³txa² yū³ha²kxai³ nxe³jau³xai²na¹ ain³kxain¹txai²lē¹.” Nxe³nū²nhai¹.

³⁰Nxa²ha¹te¹ yen³kxih³jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Wī³na² nxex³txe¹. Kwa²nxi¹lxe¹. Ya³lu²tū³ka³txa² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²sxā³ wxā³ke³-la³te²kxai³ nxe³jah¹la² ain³kxi²nū²la² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ a²ko³nxe³ti³kāi³ju³ta² ā³na¹la³kxi²nhai¹nhī³nx2na³le¹.” Ain¹nū²nhai¹.

³¹Nxa²ha¹te¹ A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Nxe²nxa³we¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ū³wha³li¹txā³nxu¹tai²na² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹tai²na² wān³txa² ain³kxai¹nxa³kxai²nān²tū³ a²nū²a²ya³lu²te²a² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²sxā³ wxā³kxan²ti³ ain³kxai¹nhī³-nx2nxa³we¹.” Ain¹nū²nhai¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² ne³wā²na³jau³su²

17 ¹Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
—~Txa²wā¹yuh³xan¹ko³nāu³ai²na² hin¹ki³tāu³a¹ ko³nxe³ti³ kāi³si¹-nhē³ju³ta² yū³hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sxā³ ko³nxe³ton³tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ hxi¹ki³su²te²lē¹. Ko³nxe³ton³khaix¹lxe¹tu¹wi¹. ²A²nū²a² tah³lxa³kxa² sa²txe²khai¹nxe³-ka³txa² tē³sxā³ i³ye²ta³kū¹nha²te²su² jah¹lan²tu³ i³yau³xa² u¹jau³xa² so¹sxā³ān³sa³nū¹ke³la³te²kxai³ nxe³jah¹la² khāuh³lxa³ti³nha²ju³ta² kāin²hī³nx2na³li¹. Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ a²nū²ai²na² kwēn¹ta² yxo²i² ā³si³wxe³te²na² sa²-kxai³lu² Txa²wān³txa² sa²yxo²ā³sa²si¹hain¹jau³su² i³tih³nxe³te²su² jah¹lan²tu³ ko³nxe³thin¹khaix¹lah¹lo²su² hī³nx2na³li¹. ³Jā¹nxe³ju³kxai³lu² wi¹li²jah¹lxi³hē¹li¹. Wxa²-wā³tā³xai²li² ko³nxe³ti³ kāi³ye²nxain¹kxai²nān²tū³ i³kwai²kxi¹txai¹nhē³li¹. Nxēn¹kxai²nān²tū³ i³āin²ta³kxi²nha²kxai²nān²tū³ nxe³wā²na³txai¹nhē³li¹. ⁴Nxe³-ha²kxai³la¹ ye³ka³na³ka³nat3sxā³ a³lan²tāu³a² yau³ha¹li¹ yau³ha¹li¹ yau³ha¹li¹ka³na³ki¹ hī³txain¹kxai²nān²tū³ hā²wxān³txa³ i³āin²ta³lxi²nxain¹kxai²nān²tū³ju¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ nxe³wā²na³txa²hē³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² yxo²i²ki³jau³su²

⁵Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—~Je³su²jah³lāi³. Kāin² yxo²i²nxa²nha¹ju³ta² ten³sa²si¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁶Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Yxo²i²sah¹lxin¹jut3tai²na² yain³txa³ki³a² mos³tar²ta²ki³a² ki³-jū¹nxe²ka² yā¹nxi³la²sxā³ jū¹nxe³ yxo²i²sah¹lxin¹kxai²nān²tū³ hi³a²a³mo³re²ra²nē³ka² nxe²i³ye³kxah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “A³mo³re²ra²nē³-

kāi³. Sa²ha³txu²kxa²sai¹nhat¹sxā³ i³ye³na² kāin²je³na² ūh³wĩ¹nha¹sē¹li¹.”
Nhān¹kxai²nān²tũ³ a³mo³re²ra²nē³kxai²li² i³we²txa²lxi³hĩ³nx2na³li¹.

A²sa³wi³sa² wi¹kāi³jau³su²

7 Yxān¹ta¹ yxo²kāin²txi³nha²sxā³ ain³nyha¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wxa²sa³wi³-
sai²na² hai³sxa² wa³kon³tā³nxa² o³ve²a² hau³ko³tā³nxa² nxe³hĩ³nx2na³li¹.
Nxe³sxā³ i³xi²nũ²la² nxe²i³ye³kxai¹nhĩ³nxān¹te²la¹xā³? “Wxāi²thā²ta³ i³yain³-
txa²sā²nhē³li¹.” Jau¹xai²na² i³ye³kxai¹nhĩ³nxān¹te²la¹xā³? 8 Ti³he¹nx2nxa³wi¹.
Yxān¹ta¹ nxēn¹te³nah¹lxi¹: “Yain³txa² ũ³txe³kxi¹sān²nũ²la² ũ³hũ¹sa²sā²nĩn¹ka³-
tũ³ yain³ta³lun²na¹kxai²nān²tũ³ hā²wxān³txa³ txa²si³yo³na² yain³txa²hē³li¹.”
Nxe³jau³xai²na² i³ye³kxai¹nhĩ³nxa¹lxi¹, kwa²wa³kon³kxi¹nxa²jah¹lo²su² ha²-
kxai³la². 9 Nxe³jau³kxai³la¹ i³ye³kxain¹yah³lxin¹jau³su² wet¹txain¹kxai²nān²tũ³:
“Wi¹lxo³kxi³sa¹lxi¹.” Ain¹jau³su² wxa²sa³wi³sa² i³ye³kxi¹te²sxa³yu²hē³li¹.
10 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na² kwa²wa³kon³kxi¹yah³lxi¹nha²kxai³ i³-
wa²lũ³xai¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txi²li² kāin²sa²nxa³wi¹. Wxa²wa³ka³lxi³nũ³a²
so¹lxi³ nxe³te²si²na¹wi¹. i³ye³kxi²san¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹ sa²wet¹te²si²na¹wi¹.”
Nxēn¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Kā³lāun³ta³kxi²sxā³ i³to³nain¹te²nāu³xa² we¹txain¹jau³su²

11 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ Je³ru³sa³lē²tih³na² ai³ta¹hxai²hē¹la².
Ai³te³na¹ Sa³ma²ri²a² ko³xa² Ka³li³le²a² ko³xa² wi³tān¹tih³na² ai³ta¹hxai²-
hē¹la². 12 Ai³tāu³ān²tũ³ sxi²je³na² yxau³son³sxā³ ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³tāu³ān²tũ³ta¹ a²nũ²a² in³txi³nāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹
a²sĩ³na² kā³lāun³ta³kxi²sxā³ i³to³nain¹te²nāu³xa² i³ha¹txi²nyhain¹ta¹hxai²-
hē¹la². Sxi²je³na² yxo²ka³teh³xa² ai³tāu³a² u²lxi³je³na² ā³yit¹tain¹ka³tũ³
Je³su²jah³la² ten³sa²tā³ain¹tāu³a² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 13 Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:
—~Je³su²jah³li¹. Wxāi²li² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxe¹. Txa²i³ta³ka³txa²
wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³kot3sa²si¹nhē³le¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ i²kxain¹nũ²la² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Wā³nxin¹ta² si³yxau³jah³la²nāu³xa² ai³jah¹lxi³sxā³ wā²nā³ũ¹nha¹je¹-
tain¹yah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nũ²la² aun³txa²
ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tāu³a¹ wa³su³txi³ we²nxain¹ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxe³te³-
na¹ in³txa² ka³na³ka³na³te²su² te²kxai³lu² we²nxī²ye²kxe³su² wā³li²ta¹hxai²hē¹la².

16 Wā³li²nũ²la² Je³su²jah³la² a²yen³na² ā³kxu²thu²kxa¹sxā³ i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹sũ³na² wā³nxin¹jah¹lo²si¹lxi¹. Nxī¹nha²kxai³ we²txi²sa¹nha²kxai³
wi¹lxo³kxi³san¹nhai¹. Ain¹jau³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²li² Sa³ma²ri²a²ko³-
xan¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~A²nũ²a² ka³lxa¹txi³ 10 nxe³sxā³ we²txai¹na¹li¹. Yxān¹ta¹ ka³na³ka³na³te²-
a² so¹lxi³ Sa³ma²ri²a²ko³xan¹jah¹la² so¹lxi³ ā³wā³lin²ju²li¹. 18-19 Jah¹la² so¹lxi³
txa²nũ³ka³txi³sxa³kxan²ti³ ā³wā³lin²ju²li¹, Txa²wā¹sũ³na² wi¹le³kxi²te³lha³ku¹.
Ain¹jau³su² ha²kxai³ ā³kxu²thu²kxa¹jah¹la²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~ĩ³sa²yxau³sxã³ ãx3txu¹li¹. Yxo²ĩ²sah¹lxin¹nha²kxai³ we²txi¹nx2ta¹-
ten¹tu³wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³jau³su²

20Nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nũ²la² fa³ri³se²a²nãu³xa² ã³nhai¹tũ³te²nãu³-
xai²na² i³wã³txain¹te³nah¹lx¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³su² tãu³su²
tãu³a² ih¹nxe³hĩ¹na² ã³si³wxe³te³ji¹wi¹? Ain¹tah¹hxai²hẽ¹la². Ain¹nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²na² wã³nxti³kxai³lu¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²ju³tan¹ti²wa³-
kxa² i²yah³lxan³tho³li¹. 21Txa²wã¹ẽ¹na² so¹lx¹ i²nha²ki³tu¹wi¹. Yxã¹ta¹
wxa²ye³na² i²yah³lxan³tho³li¹. Nxe³jut3su² ha²kxai³: “Ti¹a² wxã²na³li¹.”
Jau³xai²la³ ta³nxa²: “Ju¹xa² wxã³nai¹.” Jau³xai²la³ ta³nxa² nxe³jau³jau¹-
xai²na² e³yah²lxan³tho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² ãh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

—~Kxã³nãu³a² nũ³kxũ³sxã³ ã³wa³li²na¹ju³ta² i²nx2ti³lxun¹nxa²ti³tu¹wi¹.
Yxã¹ta¹ i²syah¹lxan³tho³li¹. 23Nxe³hĩ¹na² i²ye³kxi¹nx2tain¹te³nah¹lx¹. “Ti¹kxai²-
lxã²na³li¹.” Ain¹jau³su² ta³nxa²: “Nũ¹ka³nai¹lxã²na³li¹.” Nxe³jau³tai²la³ ta³nxa²
nxain¹kxai²nã²tũ³ ain³kxah²lx¹txa³hẽ¹li¹. 24Ha³lai³xa² ha³lai³ni³kxai²nã²tũ³
ha³lo²a² whã¹na¹ i³ko²ko²kxi²te²ju³hẽ¹li¹. Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ wa³li²na¹ju³ta³-
nũ³a² a²nũ²a² hã¹nxe³ti³xa¹ ul²yxau³ain¹kxan²ti³ i³kxi²sain¹tu¹wi¹. 25Nxe³yã¹ta¹
wa³lin²nxa³ta³lxa¹ hi¹na² yxau³tũ³ka³txa² a²hxi²ki³kxai³lu² ye³ka³lxa¹txi³sxã³
khãuh³lxa³ti³sain¹to³tu¹wi¹, en²txi³sain¹tũ³ka³txa²su¹. 26Kxã³nhxi¹nu¹tai²na² No³-
e²ah³lu¹tai²na² yxau³hi¹nu¹ta² yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² a²kan³sxã³ wxã³na¹ju³ta³nu³a²
yã¹nxe³tu¹wi¹. 27Jã¹nxe³hĩ¹nu¹tai²na² tũ¹ka³txu¹tai²na² kwa²i³yain³kxi²nyhu¹i²
kwa²i³na²kxi²nyhu¹i² txu¹ha² so¹kxi²nyhu¹i² txu¹ha² ã³hũ²nyhu¹i² nxe³ta¹hxai²-
ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³nyhu¹ain¹te³na¹ No³e²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² na³vi²o²tẽ³na²
ar²ka³tẽ³na² ã³wi¹nhũ²la² wẽ³ha²yau³xa² ã³ãn³si³wxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe²
wẽ³hã¹hũx3sa²kxai³ a²nũ²a² hã¹nxe³ti³xa¹ ya²lun¹ta² hxa³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² ha³lo²a² wah³nxai¹nxa³ti³wa³kxa² Txai²na² a²kan³sxã³
wxã³na¹tu¹wi¹. 28Jã¹nxe³ju³kxai³lu¹ kxã³nhxi¹nu¹tai²na² Lo²ah³lu¹tai²na² yxau³-
hi¹nu¹tai²na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ kwa²i³yain³kxi²nyhu¹i² kwa²i³na²kxi²nyhu¹i²
yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹i² hai³sxa² ã³h³w¹i² sxi²ha² txo³ni² ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
29So³to²ma²thi³nu¹tai²na² Lo²ah³lu¹ta²kxai³lu² a³li³hi¹na¹ oh³xa² wẽh³ha²-
yau³xa² yã¹nxe³la²sxã³ ha³nxe² i³kxa² ah³hi² ã³syo²fre²nũ³xa² i³kxa² ah³hi²
nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wxã³ya²lun¹ta³lxa² hxa³ta¹-
hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 30Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² a²nũ²a² wah³nxe³sai¹nxa³ti³wa³kxa²
Txai²na² a²kan³sxã³ wxã³na¹tu¹wi¹. 31Nxe³hĩ¹na¹ a²nũ²a² sxi²ha² ne³ka³nah²nãu³a¹
he¹kxai²nã²tũ³ yen³kxa² sxi²hẽ¹nãu³ai²na² wi²sxa³kxai²nã²tũ³ ã³wih²xi²-
sxã³ so¹ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³li¹. Hã¹nxe³sxã³ u²lã³ni³txai²la¹. Te²yã¹nxe³sxã³
a²nũ²a² hai³sxa³nãu³a¹ he¹kxai²nã²tũ³ sxi²ha² ã³wih²xi²ju³ta² yũ²nxa³lho³li¹.
Hã¹nxe³sxã³ u²lã³ni³txai²la¹. 32Nxe³ha²kxai³ Lo²ah³lu¹tai²na² a²sxe³xa² ne³wã²-

yah³lxi³txa³hē¹li¹. ³³Te²yā¹nxe³ju³kxai³la¹ a²nū²a² e³te³nah¹lxi¹: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tāu³a² txa²wi¹na¹tāu³a¹ a³lxi²sa³nha¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa²sa²yo²ā³a¹kxan²ti³ ya³lu²ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹.” Nxe³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹-sū³na² ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta³nū³a² yū²nxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tāu³a² txa²wi¹na¹tāu³la³ a³lxi²sa²nxa³nha¹. Je³su²jah³lai²-na² wān³txa² yo²i²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³ya²lut¹sain¹kxan²ti³ yo²i²a¹ju³ta² ā³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³kxai²nān²tu³ Txa²sa³wi³ha³lxi³sain¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³-su² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta³nū³a² yū³tu¹wi¹. ³⁴Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ ka³nxa³ta¹na² in³txa² ha¹li¹ āu³xi²ya³tāu³a² ka³na³ki³ sa²so¹ha²kxai³ ka³na³ki³ ot³sa²kxai³ nxe³ya³tu¹wi¹. ³⁵Nxe³ya³ha²kxai³ txu¹ha² ha¹li¹ nxū³sa² o²la³-kxi²ya³tāu³a² ka³na³ki² sa²so¹ha²kxai³ ka³na³ki² ot³sa²kxai³ nxe³ya³tu¹wi¹. ³⁶Nxe³ya³ha²kxai³ in³txa² ha¹li¹ hai³sxa² tau³ya³tāu³a² ka³na³ki² sa²so¹ha²kxai³ ka³na³ki² ot³sa²kxai³ nxe³ya³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². ³⁷Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na² wān³txi³kxai³lu¹: —~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Jau¹xai²na² ih¹nxu¹la²tan³te³ji¹-wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ i³yau¹ū³jau³xa² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: —~Ka³yxuh³xa² ya³lu²sxa³je³na² wa³lu³hxa² ā³nū²kxi²te²ju²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Tu¹ha² wā³ha³te³son³ta¹ka³lxu³su²

18 ¹Ain¹nxa²ha¹te¹ āh¹ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la²: —~i³nxū²kwai³lxū¹nha²sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²sa²tē³to³-jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³jau³xa² i³yau¹ū³te³lhxā³ āh¹ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

²Nxe³ha²kxai³lu¹:

—~Sxi²hē¹nāu³ai²na² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² nū²nhai¹. ²A²nxe³jah¹la²kxai³la¹ yuh³lxi³ti³hex¹ai¹nxa³nū²nhai¹. ²A²nū²a² yuh³lxai¹nxa³ha²kxai³ Txa²-wā¹sū³na² yuh³lxai¹nxa³ha²kxai³ nxe³nū²nhai¹. ³Nxe³ju³kxai³lu² txu¹ha² wā³ha³te³son³ta¹ka³lxa² sxi²je³nān¹ta¹ka³lxu³su² nū²nhai¹. ⁴A²nxe³ta¹ka³lxa²-kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ain³kxi²sē¹li¹. Kō³nxe³ti³ kāi³sain¹jah¹la² i³wai³kxū¹sē¹li¹.” Nxe³jau³xa² i³ye³ye³kxi²to³nū²nhai¹.

⁴Nxa²ha¹te¹ jah¹la²kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹: “Ta¹ka³lxai²li² ain³kxai¹-na¹ju³ta³la³ ten³sa²nxa³nha¹. Txa²wā¹sū³na² yuh³lxi³sa²nxa³ha²kxai³ a²nū²a² yuh³lxi³sa²nxa³ha²kxai³ nxa¹nha¹. ⁵Nxe³sa²nxa³kxan²ti³nū¹ hxi²that³sain¹-kxa²yan³txi³su² nxa¹nha¹. Kwa²i³wai³kxū¹ai¹na¹tū¹xā¹.” Nxe³nū²nhai¹.

⁶A²nxe³jut³su² hxi²kan¹jah¹la²kxai³lu² kō³nxe³thin¹kxan²ti³ i³wai³kxū¹ye²-nū²nhai¹. ⁷Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sa²sai¹ye²kxe³su² nxe³te²hi²sen³kxai³lu² a²nū²ai²na² i²sxā³ ā³yū³so¹te²nāu³xa² ya²la³tu³ i³wai³kxū¹ain¹tu¹-wi¹. Ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²tāu³a² i³kaix¹to³hain¹kxan²ti³ i³hxi²nū¹nū¹hain¹tu¹wi¹.

⁸Wa³su³txi³ i³wai³kxū¹ain¹tu¹wi¹. Jā¹nxa¹ju³kxai³la¹ a²kan³sxā³ wā³li²na¹hī¹na¹ ti¹ai²nān¹ko³nāu³a¹ i³nxū²kwai³lxū¹nha²sxā³ Sū³na² i³ye³kxi²sa²tē³to³te²na² ka³-na³ki² te²a² yū³ye²tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

In³txi³nāu³xa² ha¹lin¹ya³te²nāu³xa² Sū³na² i³ye³kxi²ya³jau³su²

9 Nxe³ha²kxai³la¹ yau³ā³xai²na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². In³txa² i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

—~Txai²na² so¹lxi³ hxi²kan¹te²lā³na¹nha¹. Txai²na² so¹lxi³ wi¹lhin¹te²-lā³na¹nha¹. Nxe²e³kxa²ya¹nxe³tū³ka³txa² i³yau¹ū³te³lhxā³ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

10 —~Nxe³nū²nhai¹. In³txa² ha¹lin¹ti³nū²nhai¹. Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wi¹-yha³nū²nhai¹. Ā³ne³ka²ta¹te²a² fa³ri³se²ah³lo²su² nxe³ha²kxai³ ā³ta³lo³hē¹te²a² a²nū²a² ū³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nē³jah¹la² nxe³ha²kxai³ nxe³ya³nū²nhai¹. 11 Ain¹-nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²ah³la²kxai³ txa²nū² Txa²wā¹sū³na² yxo²ha³txe³ti³nha²sxā³ nūh¹e³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹: “Sū³na² nex3txi¹. A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ kō³nxe³-khai¹xai¹nhxai²na²hē³li¹. Kāi³kxi²nyhu¹i² wain³ju³ta² o²la³kxi²nyhu¹xa³i² tu¹ha² ā³xa² ū³whin¹ta³kxi² nxe³ai¹nhxai²na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ txai²li² ti³hex1te²txā³wi¹. Nxe³na¹kxa²yo³kxai³la¹ jah¹lai²li² a²nū²a² ū³yho³hi²ki³kxa² so¹kxi²nē³jah¹lai²na² ya¹nxēn²nxa³wi¹. Ā³lxi³na¹wi¹. Nxe³jut3su² wi¹lxo³kxi²nha¹nha²wi¹. 12 Yxān¹tah¹lxi¹ txai²na² sa²kxai³lu² ye³ka³na³ka³na³ta³ sa²ba³to³ nxe³hi¹na² i³yai³na¹ju³ta² ye³ha¹li¹ ā³na¹a¹ha²kxai³ yen³kxa² 10 nxe² so¹kxi²na¹ke³la³te²kxi³ ka³na³ka³nat3te²a² ū³-hū¹nxa²ha¹ha²kxai³ nxe³te²sa¹wi¹.” Nxe³jau³xai²li² fa³ri³se²ah²la² i³ye³kxi²nū²nhai¹.

13 Ain¹nxa²ha¹te¹ ā³lxi³jah¹la² u²lxi³yxau³jah¹la² āin²ti³nha²sxā³ ā³-kxu²thu²kxa² ai³nū²nhai¹. Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Sū³na² nxex3txi¹. Kō³nxe³khai¹x1te²sa¹wi¹. Nxe³te²sa¹ha²kxai³ kō³nxe³ti³ kāi³a¹-ju³ta² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³kot3sē¹li¹.” Nxe³jau³su² nxe³nū²nhai¹.

14 Nxe²e³ta³lun²nū²la² jah¹la²kxai³lu² a³li³nū²la² ka³nxi²sxā³ i³xi²tāu³a² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta² nxe³wā²na³kxi²nū²nhai¹. Nxe³-ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wi¹lhin¹te²lot3sxā³ i³nū²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ ā³lxi³jah¹lai²na² fa³ri³se²ah³lai²na² hai³txi³ nxēn²nxa³nū²nhai¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Jā¹nxe³jut3su² a²nū²a² a²kāin²jah¹lo²su² kxe³su² yxo²kwai³no³tain¹kxai²nān²tu³ kxān³nāu³-a¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² i³kāi²nxa³te²lo³tain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ hi¹nai²na² a²kāi²nxa³jah¹lo²su² kxe³su² yxo²kwai³no³tain¹kxai²nān²tu³ kxān³nāu³a¹ Txa²wā¹-sū³na² hi²sen³kxai³lu² i³kāin²te²lo³tain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² ha³lo²a² yxau²sa²tē³ju³ta³nū³su² i³yau¹ū³jau³su²

15 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nū²a² a²wē³ha³lxa² tē³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² wxa²-ne³wxai³3te³lhxā³ tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² i²ain¹nxa²ha¹te¹ i³hxi²ko²lain¹si¹jau³su² yxo²xūn³txi³ i³kwai²kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

16 Ain¹jut3su² Je³su²jah³la² jut3si²nū²la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Wēh³ha³lxa² tē³sxā³ wxā³ain¹ju³ta²na² i³hxi²-ko³lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wē³sai²li² a²wi³na² wān³txa² yxo²i²te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³-yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau³yah³lxin¹ju³ta³nū³a² yū³nx2ti³tu¹wi¹. 17 Ya²la³tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²

Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su² nxe³jau³xa² ten³nxa²lxi³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² sa²yo²we¹jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹-
sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³ai²li² i²yah³lxin¹tu¹wi¹.

Yen³kxih³khaix¹jah¹lo²su² i³yau¹ū³jau³su²

18Hā²wxān³txa³ a²nū²a² hxi²kan¹te²su² te²a² yau³son³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³sxā³ i³wā³txi³ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lai³. Wi¹lhin¹jah¹lo²si¹lxi¹. ĩh¹nxe² o²la³kxi²nha²sxā³
ka³te³na² wi¹tāu³la³ so¹kxi²hī³na¹te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

19Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ wi¹lhin¹te²su² san¹ji¹wi¹? Txa²wā¹sū³-
na² so¹lxi³ wi¹lhin¹jah¹lo²lxā²na³li¹. 20Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹txai²na²
ain³kxi²to³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³xa²sa¹: “Txu¹ha² ā³xa¹ka³lxa² ū³-
whīn¹ta³kxi²nyhu¹txa³hē¹li¹. A²nū²a² i³su²lhā³nyhu¹txa³hē¹li¹. Yen³kxa²
kāi³kxi²nyhu¹txa³hē¹li¹. A²nū²a² ko³nxe³te²lo³nyhu¹txa³hē¹li¹. Wxa²wi³na²
wxa²hā³ka³nu¹na² sa²nēn¹kxai¹nīn¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³ūh¹txai¹nhē³li¹.” Nxe³-
jau³jau¹xu¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ sa²yo²we¹txa²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

21Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Sa³nxe³la³kon³sa³hī¹nān¹te²tu³ sa²yo²wet¹lsa²sai¹hxai²na¹hē³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

22Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—~Yu³ka³na³ka³na³ton³na³li¹. Wxa²yen³kxa² sa²so¹sxā³ a²nū²a² ā³xa² so¹-
kxi²nxa²si¹jau³su² kāi³txa²hē³li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ so¹kxi²nxain¹kxa² yo³ha²
tē³sxā³ a²nū²a² yen³kxi²txa²te²na² wā²nhūh²xai¹txai¹nhē³li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³
oh³nāu³nū¹ka³na¹ yen³kxa² wi¹ju³ta³nū³a² yū³nxa²tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ nxe² kāi³ta³-
lu²nīn¹kxai²nān²tu³ ā³wxa³sxā³ ā³si³tē³kxi¹sē¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

23Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² in³txai²na² sa²kxai³lu² ain³kxi²te³na¹
āin²ta³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la³, kāin² yen³kxih³ha²kxai³la². 24Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la²kxai³ i²kxi²nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~A²nū²a² kāin² yen³kxih³te²su² te²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³-
kxi²sxā³ yxau²xai³ju³ta² wa³lxe³te²ju²hē³li¹. 25Jā¹nxa¹jau³su² ka³me²la²
ka³yxuh³xa² kāin²khaix¹te²su² te²na² hai³txi³ a²ku¹wxi²si³xē¹na² ā³-
wih¹sxā³ ā³wa²to¹ti³he¹nxe³lhī³nx2nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² kāin²
yen³kxih³khai¹nxe³te²su² te²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³
yxau²xai³ju³ta² wa³to²hi² wa³lxe³te²ju²hē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

26Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ain³kxi²tū³ka³txan¹te²a² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²wā¹ha³lo²a²nāu³a² a²nū²ai²li² yen³kxih³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹-
sū³na²su² wi¹lhin¹sxā³ i²jah¹lo²su² ye²te²ju²hē³li¹. Nxe³jut³su² ha²kxai³
a²nū²a² yen³kxih³te²su² te²na² kxāu³nxa³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
ain³kxi²sxā³ yxau²xai³kxai²nān²tu³ a²nū²a²nāu³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹ Txa²-
wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³ yxau²xai³ki³sxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

27Nxe³nū²la² Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²nũ²a² hxi²kan¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Yxã¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² hxi²kan¹te²lo³jah³lai²la¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Nxex3txi¹. Txa²wã¹yen³kxi³khai³xa² ã³na¹sãn²sĩ¹na¹ka³tũ³ wxã²na² so¹lxi³ ã³si³tẽ³la³kxi¹sĩ¹na¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

29-30 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Ya²la³tũ³ i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. A²nũ²a² i²li³te²na² Txai²na² a³lxi²sai¹-nha²kxai³ sxi²ha² ã³na¹i² a²sxe³xa³ka³lxa² ã³na¹i² a²lon³ti³nãu³xa² ã³na¹ai¹ni² a²wi³na² ã³na¹i² a²hã³ka³na² ã³na¹i² a²wẽ³ha³lxi³khai³xa² ã³na¹ai¹ni² nxe³-ain¹kxai²nãn²tũ³ ã³si³tẽ³la³kxi²sain¹te²na² sa²kxai³lu² kãin² wa³to²hi²sxã³ũ³yho³hai¹na¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹kxa²yu³su² a²kan³sxã³ wã³li²-na¹hĩ¹na¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹tai¹na¹tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³nũn³sxã³kãi³ũh¹nx2ti³nũ³na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² su²lhã³ain¹ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³to³jau³su²

31 Hã²wxã³txa³ a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka² hxnã³sxã³ ãh¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹kxi²-nũn³sxã³ nxe³te²nãu³xa² nũh¹lxi³sxã³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Nxex3jah³lxi³wxi¹. Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³nxai³ki³tu¹wi¹.

Nxe³ki³kxai²nãn²tũ³ Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi²te²nãu³xu¹tai²na² e³kxi²-syẽ¹nyhain¹jau³xu¹jã¹nxe² kãi³hxa³je²sain¹tu¹wi¹. 32 Nxe³ju³kxai³la¹ Ju³te²a²nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² a²hxi²ki³kxai³lu² ã³yãu³hũ¹nha²sain¹tu¹wi¹.

Nxe³sain¹nũ²la² khãuh³lxa³ti³sain¹ni² i³wa³ka³si³sain¹ni² ye³ka³su³hẽ¹kxi²nxe³sain¹tu¹wi¹. 33 Hã²wxã³txa³ i³ta³lo³wait¹sain¹sãn²nũ²la² i³su²lhã³sain¹-tu¹wi¹. Nxe³ka³tũ³ hã²wxã³txa³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ni²sxã³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² jau³jau¹xai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa² ã³ne³to³ti³hex¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Ye³han³nha²jah¹la² ye³we²txi²jau³su²

35 I³ye³ta³lu²nain¹nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tĩh³na² ã³nxai³ain¹-to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² Je³ri³ko²thĩ³na² yau³son³tãu³a¹ a²nũ²a² i³hat¹ltxi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² yen³kxa² ai³nxũ³nyhu¹te³-lhxã³ ã³wxe³e²nyhu¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ye³ha³nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ yen³kxa² i²sxã³ o²la³kxi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Hãi¹nxe³sxã³ tĩh³na² ne³ku²nxa² ã³yi¹-ka³tũ³ a²yen³kxa² ai³nxũ³sa²tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 36 Nxe³ha²kxai³la¹ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² wxã³yain¹ju³ta² ain³kxai¹nha²kxai³ i³wã³txain¹ta¹hxai²-hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹: Ĩh¹te²tan³yah³lxi¹nhã¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Je³su²jah³la² Na³sa³re²thĩ³na² yxau²xai³jah¹lai²li² ã³wa²to²ka² wxã³-tu¹wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

38 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ kãin² i³kaix¹ti³ãn²jau³kxai³lu¹:

—~Je³su²jah³li¹. Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²kah³lo²si¹-
lxe¹. Nxi¹nha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³kot3sē¹le¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁹Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xa² ne³ka³ta²a² wxā³ain¹te²nāu³xa²
i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ka³nahx2nxe³sē¹li¹. I³kaix1txa³hē¹li¹. Ain¹jau³su² nxe² ain³kxi²-
kxan²ti³ kāin² i³kai¹xi²te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³li¹. Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²kah³lo²si¹-
lxe¹. Nxi¹nha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³kot3sē¹le¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁰Nyhain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² jau³jau³xai²na² ain³kxi²tāu³a² ā³yit1ta²
ai³ain³sxā³ jah³la² ā³sa²so¹sxā³ wxā³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-
ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ā³sa²so¹sxā³ wxā³ain¹nū²la² i³wā³txi³ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹Nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Īh¹nxe³ju³ta³ kāi³ūh¹nxa²ha¹ju³ta³la³ ten³nxa²ji¹wi¹? Nxe³ha²kxai³lu¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ye³we²txi³san¹ju³ta² ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴²Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Ye³we²txi¹nxa²ha¹wi¹. Yxo²i²sa¹nha²kxai³ hi¹na² ye³we²txi¹nxa²ha¹-
wi¹. Nyha¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴³Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kwēn¹tai²na¹ ye³we²nxi²ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³hi¹nān¹te²tu³ Je³su²jah³la² ā³si³tē³kxi² Txa²wā¹sū³na² i³sa²nēn¹kxi²
nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ye³-
we²txi²ju³ta² i²ain¹tū³kā³txa² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

Sa³ke²ah³lo²su² i³yau¹ū³jau³su²

19 ¹Nxa²ha¹te¹ Je³ri³ko²thi³na² wxa²li³ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³ka³tu³ta¹ Sa³ke²-
ah³la² yen³kxih³khaix1jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² ū³yho³hi²ki³kxa²
so¹kxi²ne³tū³kā³txa² a²hxi²kan¹jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². ³A²nxe³jah¹la² hi²sen³su²
Je³su²jah³la² i²ti³ten³khai¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ ki³txi³ sa²nxū²nxa³ha²kxai³
i³hit2tain¹tū³kā³txa² ka³lxa¹ai¹nha²kxai³ ā³ye²ta³sin²thin²te³lha³ta¹ ā³nhi²-
ka¹tain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁴Ai¹nha²kxai³lu¹ Sa³ke²ah³la²kxai³lu² ne³ka³ta²sxā³
ā³nih³nū²la² Je³su²jah³la² ā³wa²to¹tūh³na²nū³a² ā³yit1ta¹hxai²hē¹la². Ā³yit1tū²la²
si³ko³mo²ra²nē³ka² i³ka³la³sxā³ yau³kxi²sxā³ wah³nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁵Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² ā³wa²to¹kxa² wxā³nū²la² sa²yxo²ka²la¹nha²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Sa³ke²ah³lāi³. Wa³su³txi³ i³ka³nxi¹sē¹li¹. Wxa²sxi²ha² ā³wih¹ti³ten³-
khaix1sa³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁶Nxa²ha¹te¹ Sa³ke²ah³la²kxai³ wa³su³txi³ i³ka³nxi²nū²la² i³ka³lih³nū²la²
sxi²ha² tē³sxā³ ā³wih²xi²ta¹hxai²hē¹la². ⁷Ā³wih²xi²nū²la² kwa²ain¹tū³kā³-
txa² a²yxo²wān³txi³su² nxe³te³nah¹lxi¹, hi³the³sot3tain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai²li² a²nū²a² ko³nxe³thin¹te²a² sxi²ha² yxau³kxain¹nīn²-
tai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁸Nxa²ha¹te¹ Sa³ke²ah³la²kxai³ i³sa²yxau³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Txa²yen³kxa² a²nū²a² yen³kxi³txa²te²a² wā²-
nhū¹ai¹na¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² yen³kxa² ka³na³ka³nat3sxā³

ĩ³ki³ha¹kxi²sxã³ kãĩ³kxi² so¹kxain¹na¹te²su² te²nãn²tu³ yen³kxa² ha¹li¹ ha¹li¹ nxe³ti³xa¹ ã³hũ¹xai¹na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu²:

—~Hĩ¹na²su² sxi²ha² thi¹nai²nãn¹tũ³kã³txa² ko³nxe³ti³ kãĩ³sxã³ yxau²xai³lain¹ju³ta² ã³wa²su¹tai¹na¹ju³ta² yũ²na³li¹, A³bra³ãu²ah¹lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³su² ha²kxai³lu¹. 10 Jã¹nxe³jut³su² a²nũ²a² ko³nxe³ti³ kãĩ³sxã³ yxau²xai³te²su² te²nãn²tu³ a²ẽ¹na² sa²hau³ko³tũh¹te³lhxã³ wxã³na¹hẽ³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Û³yho³hi²ki³a² ã³hũ²xai³jau³su²

11 Nxa²ha¹te¹ ain³kxain¹tũ³kã³txai²na²:

—~Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³-tãu³lot³ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xa² wa³su³txi³ yau³son³te²ji¹xã¹.

Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tũ³ta¹ Je³ru³sa³lẽ²thi³na² ai³ain¹tãu³ãn²tu³ta¹ ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 12 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxí¹:

—~A²nũ²a² ha³lo²a² yxau³nũ²nhai¹. A²nxe³jah¹la²kxai³lu² ĩ³ye³nha²-nũ²nhai¹. ĩ³ye³nha²te³nah¹lxí¹: “Ha³lo²a² u²ko³xa² a²si³yxau³kax³su² te²lo³sa²kxe³nũ³su² ã³nxai³te³lhxã³ nxa¹nha¹. Nxe³sa³kxai²nãn²tu³ hã²wxãñ³-txa³ ĩ³xi²na¹tũ¹xã¹.” Nxe³nũ²nhai¹. 13 Nxe³ka³tũ³ a²sa³wi³ha³lxa² 10 nxe³te²a² ka³lxa¹txi³ ĩ³kaix¹so¹te³nah¹lxí¹: “Hĩ¹na² ai³na¹tu¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³ ã³yho³-hi²ki³a² ki³ka³na³ka³nat³sxã³ ã³hũ²xai³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx²ta¹kxai²nãn²tu³ ai³na¹tãu³a² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹ah³lxin¹nũ²la² yen³kxa² ãh¹so¹kxi¹jxah³lxí³-hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ĩ³xi²na¹hĩ¹na¹ ĩ³hau³ko³ki³tu¹wi¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

14 Nxe³tah¹lxa¹ ai³ain¹ka²si³yo³na² a²ka³lxa¹ti³khai³xa² sa²kxai³lu² ĩ³ãn³-ta³kxai¹nha²kxai³ u²ko³xai²na² a²si³yxau³ka³txa² sa²si¹hã³ain¹te³nah¹lxí¹: “Jah¹lai²li² a²si³yxau³kax³su² sain¹sĩn¹ju³ta² ten³sa²sĩn¹nxa³nhai¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

15 Nxa²ha¹te¹ kxãn³nãu³a² jah¹la²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la² son¹sxã³ wã³li²nũ²nhai¹. Wã³li³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa² ã³yho³hain¹tũ³kã³txai³tã² ĩ³kaix¹so¹xi²nũ²la² ã³yho³hi²ki³ai³tã² hau³kot³si¹hain¹jau³su² ĩ³wã³txain¹nũ²-nhai¹. 16 Nxa²ha¹te¹ a²wi¹lhi¹nãn¹te²a² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxí¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lãí³. Ki¹ai²na² ã³hũ¹san¹ki³ai³tã² o²la³kxi²na¹ka³tũ³ hĩ¹na² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ 10 nxe³ki³a² so¹kxai¹na¹hẽ³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

17 Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹jah¹lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹: “Wi¹na³li¹. Yen³kxa² kãĩ²nxa³te²a² ã³hũ¹nxa²ha¹tai¹tu²tu³wi¹. Nxe³ju³tai²li² wi¹wa³kon³kxi²san¹ju³tan¹-te²kxa³yã³lhu² hĩ¹na² sxi²je³na² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ 10 nxe³je³na² a²sxi²jen³na² ka³lxa¹je³na² a²wa³kxẽñ³yah³lo²sin¹tu¹wi¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

18 Nxa²ha¹te¹ ã³ta³lo³hẽ²ti²jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹: “Txa²hxi²kan¹-jah¹lãí³. Ki¹ai²na² ã³hũ¹san¹ki³ai³tã² o²la³kxi²na¹ka³tũ³ hĩ¹na² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹kxai¹na¹hẽ³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

19 Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹jah¹lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹: “Wi¹wa³kon³-kxi²san¹ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² hĩ¹na² sxi²je³na² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki² sxi²jen³na² ka³lxa¹je³na² a²wa³kxẽñ³yah³lo²sin¹tu¹wi¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

20 A²sa²wi³sa² ā³xa² tū³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ki¹ai²na² ū³hū¹san¹ki³ai³tā² wā²la²ka³lo³a² wxa²wā³lāu²kxi²sā²na¹ka³tū³kan²txi³ ū³ha¹a¹hē³li¹. Ki¹ai³ta³lxi²na³li¹. 21 Nxa¹ka³tū³ta¹ wxāi²na² ha²ya³kxa²yen³kxa² a³lxi²jah¹lo²sxa³lxi¹. Wa³ko³nxā³kxan²ti³ a²nū²a² yen³kxa² kwa²sa²so¹nha²kxai³ hai³sxa² ū³whi¹nxā³kxan²ti³ yain³txa² kwa²sa²so¹nha²kxai³nxin¹tai¹ti²tū³wi¹. Nxi¹nha²kxai³ yuh³lxi³nxa²ha¹hē¹li¹.” Nxe³nū²nhai¹.

22 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Wxāi²na² ko³nxe³thin¹khai¹nxi¹-lxi¹.” Nxe²e²kxi³san¹jau³xi³na²sa¹: “Wxāi²na² sa²kxai³lu² ha²ya³kxa² yen³kxa²a³lxi²jah¹lo²sxa³lxi¹. Wa³ko³nxā³kxan²ti³ yen³kxa² kwa²sa²so¹nha²kxai³ hai³sxa² ū³whi¹nxā³kxan²ti³ yain³txa² kwa²sa²so¹nha²kxai³ nxe³te²si¹lxi¹.” Nxi¹n¹jau³su² san¹ten¹tū³wi¹. 23 Nxe³na¹ju³kxai³lu²: “Īh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ki³ki¹ai²li² a²nū²a² ū³yho³hi²ki³a² o²la³kxain¹tū³ka³txa² ū³hū¹ai¹nxā³thai¹li²? Nxi¹n¹ke³la³te²kxai³ i³na¹tāu³a² ki³ka³lxa¹ti³lo³nh³nx2na³li¹.” Nxe³nū²nhai¹.

24 Nxa²ha¹te¹ kwa²wxā³ain¹tū³ka³txa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Ki³ka³na³ka³-nat3sxā³ tē³ain¹kxa² sa²so¹kxi²txai¹nhē³li¹. Sa²so¹kxi²sxā³ jah¹la² ki³a² hxi²ka²hxan³sxā³ ki³ai²na² hxi²te³nha²jah¹la² ū³hū¹txai¹nhē³li¹.” Nxe³nū²nhai¹.

25 Nxe³nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Jah¹lai²li² ki³ka³lxa¹txi³ 10 nxe² yū³ten¹tū³wi¹.” Ain¹nū²nhai¹.

26 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “A²nū²a² yen³kxi³te²na² āh¹kāi²-non³sxā³ yen³kxa² ū³hū¹nyhain¹tū³wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² yen³kxi³txa²jah¹la² yen³kxa² jū¹nxe² yū³kxan²ti³ sa²so¹xi²hxa³txain¹tū³wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. 27 Jā¹-nxa¹ju³kxai³lu² i³an³ta³kxi²sain¹tū³ka³txai³tā³ a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ai¹na¹ju³ta³nū³a²ā³ten³sai¹nxa³tū³ka³txai³tā² tē³sxā³ wxā³jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³ ti¹ai²-na² sun²tā¹jah¹lxi³hē¹li¹.” Nxe³nū²nhai¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

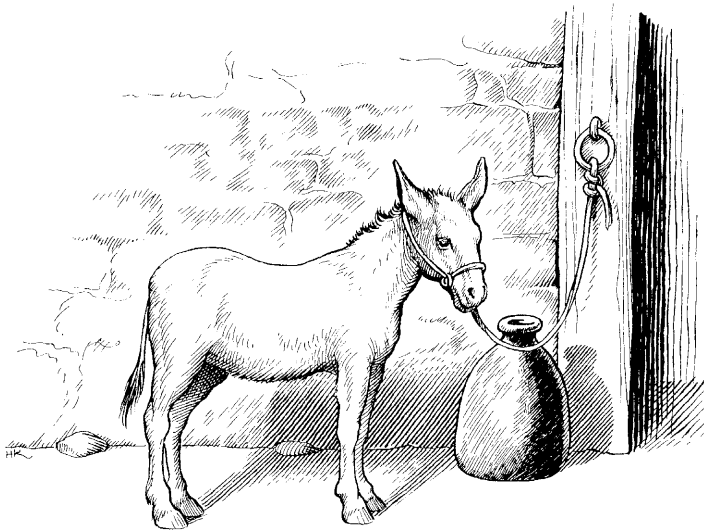
Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³yat¹lā³wih¹jau³su²

28 Ī³ye³ta³lun²nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³nān¹tih³na² wā³lxa² ka³la³xi²ta¹-hxai²hē¹la². 29 Nxe³nū²la² wā³la² o³li³ve²ra³kat3su² yau³son³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ti³wa³kxa² sxi²jen³txa² thi³nha¹li¹ wā³la³ka³txa² yxo²yxau³ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³thi³txa² Bet3fa³je²thi³su² ha²kxai³ Be³tān²ya³thi³su² ha²kxai³nxe³ta¹hxai²hē¹la². 30 A²nxe³tāu³a² a²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹ sa²si¹hā³te³nah¹lxi¹:

—~Sxi²je³na² ha³ti³hi³nāu³a¹ ai³jah³hē¹li¹. Ya³hin¹kxai²nān²tū³ ju³mēn²ta²ka²va¹lhū³nān²ta² wē³sa² nxe³te²a² sa²tai³kxa²wxe³sain¹te²a² ĩ²yah³hin¹tū³wi¹. A²nxe³te²a² ā³ka³ti³yau³ai¹nhxai²nxa³hē³li¹. Nxe³te²a² sa²ta²la³kxi²so¹-jah³hē¹li¹. 31 Nxe³ya³hin¹te³na¹ a²nū²a² nxe² ĩ³wā³txi³nx2ti³kxai²nān²tū³: “Īh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ sa²ta²la³kxah³hin¹ji¹wi¹?” Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tū³ ĩ³-wa²lū³xain¹ya³hin¹ti³ān¹jau³kxai³lu¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹la² a²ten³jau³su² ha²kxai³sa²si¹hā³sain¹sīn¹na²li¹.” Nxe³txain¹ya³hē¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

32 Nxa²ha¹te¹ ā³nxai³yah³nū²la² ya²la³la¹ Je³su²jah³la² e³kxi²ya³jau³xa²ya¹nxa²sxā³ ha³lo²a² ĩ³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hē¹la². 33 Nxe³ha²kxai³ sa²ta²la³-kxi²ya³tāu³a² ju³mēn²ta² wē³sa² a²wa³kxē³nxa² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Īh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ sa²ta²la³kxi²ya³hin¹ji¹wi¹? Nxi¹n¹ya³ta¹hxai²hē¹la².

(Lukas 19.31)

34 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹la² a²ten³jau³su² ha²kxai³ sa²si¹hã³sain¹sĩn¹na²li¹.
Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxe² i³ye³hau³ko³tũ²la² ju³mẽn²ta² wẽ³sa² sa²so¹sxã³ a³nxi³xi²ya³ta¹-
hxai²hẽ¹la². I³xi²ya³tãu³a² wã²la²ka³lo³a² so¹sxã³ ũ³ka³ti³hêt¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Hã²wxãn³txa³ Je³su²jah³la²kxai³ a³ka³ti³yau³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 36 Nxe³nũ²la²
ju³mẽn²ta² a³ka³ti³yau³sxã³ ai³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²kxai³lu² a²wã²la³-
ka³lo³khai³xa² tẽ³nũ²la² tĩh³na² ũ³ha¹sxa²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 37 Nxe³nũ²la²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yau³son³nũ²la² o³li³ve²ra³ka³txa² a³ka³nxe³te³lhxã³ tãu³a¹
a²sa³wi³ha³lxa² ka³lxa¹khaix¹nxe³tũ³ka³txa² a³nhe²kxi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ³na² wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²ju³ta² i²ai¹nha²kxai³ ka³li³hain¹jau³su²
Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 38 Nxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³la² i³sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³-
yxau³tãu³lot³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ oh³nãu³nũ²ka³nãn¹tũ³ka³txa² wi¹lhin¹sxã³
yxau³ain¹tu¹wi¹, Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³ i²ai¹nha²kxai³lu¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²-
wã¹sũ³na² i³sa²nẽ¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. A²sa³wi³ha³lxi²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² i³kwai²kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lãĩ³. Wxa²sa³wi³ha³lxa² ka³nahx²si¹hai¹nĩn¹jau³su² i³kwa³-
na³txai¹nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~I³ka³nahx²ain¹ke³la³te²kxai³ txah³lxa³kxa³txa² sa²kxai³lu²
i³kaix¹txai¹nhĩ³nx²na³li¹. Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹jau³su² i³sa²nẽ¹kxai¹-
nhĩ³nx²na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³ru³sa³lê²thi³na² i²sxã³ nã³n³jau³su²

41 Nxa²ha¹te¹ hã²wxã³txa³ Je³ru³sa³lê²thi³na² ten³sa²tã³te³na¹ kãin² i³-
ãin²ta³kxi²nha²ha²kxai³ i³nã³ta¹hxai²hê¹la². 42 I³nã³te³nah¹lxi¹:

—~Je³ru³sa³lê²tũ³kã³txi³ i³nxãi³. Kõ³nxe³ton³khai²yxah³lxi¹lxi¹. Wxa²ẽ¹-
nãu³ai²na² sa²hãu²no³nx2ta¹ju³ta² yũ³nx2ti³hĩ³nx2na³li¹. Yxã¹ta¹ hxi²kan¹txi³
i²yah³lxi³hĩ²nxa³lxi¹. 43 Yah²lxa³nha²kxai³ ye³jen¹na² ko¹kõ¹nũ³kã³txa² wxã³sxã³
ã³ki³wa³nũ³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³nx2tain¹kxai²nã²tu³ hxi²kan¹txi³ a³li³si³-
kxah¹lxan³tho³li¹. 44 Nxe³nx2tain¹kxai²nã²tu³ti² wxa²nũ³kã³txa² a²yo²ha³kxa¹
sun²tã¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³ha² txah³lxa³kxa² ũ³hê²ta²kã³la³yah³lxin¹ki²a²
yo²ha³kxa¹ sa²nai¹ã³ain¹tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² kwẽ¹ta² wxã³nũ³nx2ti³ju³ta²
ã³ne³wxe³yah³lxa³nha²kxai³ nxe³nx2tain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hê¹la².

Sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹sxã³ o²la³kxi²jau³su²

45 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹nũ²la² a²nũ²a² yen³kxa³ so¹kxi²-
nyhu¹tũ³kã³txa² i²ain¹ta¹hxai²hê¹la². I²kã³tũ³ta¹ a³li³si¹jau³su² yo²xũ³txi³
kwa³na³ain¹ta¹hxai²hê¹la². 46 Kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹ Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³-
nxa² nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²sxi²ha² i³ye³kxi²sah³lxin¹thi³nai¹la¹wi¹.” Nxe³jau³su²
tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yã¹ta¹ yen³kxa² kãi³kxi²tũ³kã³txai²na² a²sxi²sin²ta²wi¹. Nxe³-
thĩ³su² sa²ne³yax¹lah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hê¹la².

47 Hã²wxã³txa³ a³lan²ta² yo²ha³kxa¹ thi¹nai²na² Txa²wã¹sũ³na² wã³txa²
i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³yã¹ta¹ wã³nxĩ¹ta² si³yxau³kã³te²nãu³xa² ha³-
te³hnxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²nãu³xa² a²nũ²a² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² nxe³sxã³
su²lhã³te³lhã³ o²la³kxain¹ta¹hxai²hê¹la². 48 Ain¹tah¹lxa¹ ã³si³tẽ³kxi²tũ³kã³txai²-
li² kãin² ain³kxain¹ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² i³hxi²ka¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³hê¹la².

Je³su²jah³la² hxi²kan¹jah¹lo²lo³jau³su²

20 1 Nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹su² Txa²wã¹sũ³na² wã³txa² wi¹jau³xa²
i³yau¹ũ³tãu³a² tũ¹kã³txai²na² an³txi³tũ³kã³txai³ta³lxi² ã³nũ²-
kxi²nũ²la² aun³txa² tĩ³yain¹ta¹hxai²hê¹la², Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²sa³.
2 Tĩ³ain¹nũ²la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ĩh¹jah¹lo²tã³ i³sa²si¹hã³nxa²lhai¹li¹? Ĩh¹nxe² i³hxi²ka¹txa²hĩ³te²la¹-
xã³? Ain¹ta¹hxai²hê¹la².

3 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wã³txi³kxai³lu¹:

—~Nxe³jah³lxi³wxi¹. Yau³xã³lxi³jau³xa² i³wã³txi¹nx2ti³nũ³na¹tu¹wi¹. 4 Jo³ãu²
Ba³tis²jah³lai¹tã² sa²kxai³lu² a²nũ²a² tẽ³sxã³ i³ye³na² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹kxe³su²
ĩh¹jah¹lo²tã³ i³sa²si¹hã³ain¹thai¹li¹? Txa²wã¹sũ³nu³khai³xai²la³ tã³nxa² a²nũ²khai³-
xai²la³ tã³nxa² nxe² i³yau¹ũ³jah¹lxi³txa²sã²nhẽ³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hê¹la².

5 Nxa²ha¹te¹ hit3the³so³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ĩh¹jau¹la³tã³ i³wa²lũ³xi²ki²te³ji¹? Kĩ³sa²kxai³: “Txa²wã¹sũ³na² sa²si¹hã³ain¹-
nĩn²tai¹.” Nxe³ki³jau³su² nxe³ki³kxai²nã²tu³ i³wa²lũ³xi²ne³te³nah¹lxi¹: “Wain³na³li¹.
Yxo²tã¹yalah³lxi³hê¹li¹.” Nẽ³jau³su². 6 Nxe³yã¹ta¹: “A²nũ²a² hi²sen³su² sa²si¹hã³-

ain¹nūn²ta¹.” Nxe³ki³jau³su² nxe³ki³kxai²nān²tū³ ā³si³tē³kxain¹tū³ka³txa² hi²sen³su²
txah³lxa³kxa² hxi²tē³nha³sxā³ wha³tin³kxi²nē³lain¹tu¹wi¹, Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā²
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lo²su² ye²yhai¹nha²kxai³lu¹.

7 Nxe³ye²yhai¹jau³su² ha²kxai³ an³txi³tū³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:
—~Īh¹jah¹lo²tā³ i³sa²si¹hā³ain¹te²la¹ku² si¹na¹nhai¹. Ko³nxe³si¹nxa³nhai¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
—~Nxe³kxai²nān²tū³ i³sa²si¹hā³sa³jah¹la² i³yau¹ū³nx2ti³nxa³lho³li¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

Hai³sxa² kwa²hau³ko³tū³ka³txa² i³yau¹ū³jau³su²

9 Nxe²e³ta³lun²nū²la² i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:
—~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Hai³sxa² a²wa³kxēn³yah³lo²su² nū²nhai¹. A²hai³-
sxa²na² u²va²tē³kxa² ū³whi¹nū²nhai¹. Ū³whi¹ta³lun²nū²la² a²nū²a² ā³xa²
wi¹wa³kon³si¹hain¹jau³su² ū³hū¹ain¹nū²nhai¹. Ain¹ka³tū³ hā²wxān³txa³ ha³-
lo²a² u²lxa¹ko³xa² ā³nxai³nū²nhai¹. 10 Hā²wxān³txa³ ā³ki³i²tāu³a² sa²kxai³lu²
yain³txa³kxa² wā²nhu¹nyhu¹si¹jau³su² a²sa³wi³sa² sa²si¹hā³nū²nhai¹. Yxān¹ta¹
sa²hau³ko³tū³ka³txa²kxai³lu² kāi³ye²ha²kxai³ wā²nhū¹nyhai¹nxa³ke³tū³ hāi¹-
su²la³kxa² sa²wa²nyhai¹nū²nhai¹. 11 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² ā³xa² yain³ta³ka²
wā²nhū¹nyhu¹si¹jau³su² sa²si¹hā³xi²nū²nhai¹. Yxān¹ta¹ sa²hau³ko³tū³ka³txa²-
kxai³lu² i³wait¹lxi²ha²kxai³ ko³nxe³ti³ i³āu²lxi²to³tha²kxai² nxe³nyhai¹nū²nhai¹.
Nxe³ka³tū³ wā²nhū¹nyhai¹nxa³ke³tū³ sa²wa²nyhai¹nū²nhai¹. 12 Nxa²ha¹te¹
a²sa³wi³sa² ā³xa² sa²si¹hā³xain¹ta¹ hai³txi³ wet¹lxi¹nxa³ha²kxai³ i³su²lain¹sxā³
kāin² i³yix¹lotot3sxā³ so¹sxā³ ā³na¹ai¹nha²kxai³ ain¹nū²nhai¹. 13 Ain¹nxa²ha¹te¹
a²wa³kxēn³yah³la²kxai³lu² wā²nxū^hhain³nha²te³nah¹lxi¹: “Īh¹nxe³ta¹lhon³kū².
Nxa¹nhai¹. Āh¹ hī¹na² nū²ta²wē³sa³khai³xa² i³sa²si¹hā³a¹tū¹xā¹. Jah¹lai²na² so¹lxi³
yū³na¹kxa² a³lxi²na¹kxa² sa²nēn¹kxain¹kxi³sā¹.” Nxe³nū²nhai¹.

14 Yxān¹tah¹lxa¹ sa²hau³ko³tū³ka³txa²kxai³ wxā³yai¹nh¹na¹ i³ye³lain¹te³nah¹-
lxi¹: “Txa²wā¹wa³kxēn³yah³la² ki³lha³lxa² wxān³na²wi¹. I³su²lhā³a³sah¹lxi³wxi¹.
Nxe³ki³kxai²nān²tū³ hai³sxa² so¹kxi²ki³tu¹wi¹.” Nxe³lain¹jau³su².

15 I³su²li³ya²lut¹sxa³ sa²tā³nyhai¹nū²nhai¹. Nxe³ain¹jut³su² ha²kxai³ a²-
wa³kxēn³yah³la² i³xi²tāu³a² Īh¹nxe³ta³ kāi³te³ji¹wi¹? 16 Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹.
A²wa³kxēn³yah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² i³xi²kxai²nān²tū³ tū¹ka³txai²li² sun²-
tā¹sān²ka³tū³ nū³ka³txi³ ā³xa² sa²si³wē³no³tain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ ain³kxain¹tū³ka³txai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:
—~Nxe³sīn¹txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:
—~Txa²wā¹sū³na² wha²li¹txā³nxu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txah³lxa³kxa³txa² a²nū²a² sxi²ha² ton³te²nū³ka³txai²na² o³nxa³jau³-
su² i³ye³kxain¹sxā³ so¹sxā³ ā³sxā³ ā³na¹ain¹ka³txa² kwēn¹tai²na²
si³ka³lah³ā³ka³khai³xa² hxi²kan¹khai¹nxe³ka³txa³lā²na³li¹.”

Ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³xai²li²
 i²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. ¹⁸Nxe³ha²kxai³la¹ txah³lxa³kxa³txai²li² kwa²-
 sa²tā³yū³to³kxai²nān²tū³ kāin² ā³nī¹to³ta³lxi³hī³nx2na³li¹. Yxān¹ta¹
 txah³lxa³kxa³txai²li² ā³hi³sā³nhe¹ta²lxi³kxai²nān²tū³ sa³txe¹ha²kxai³ ā³-
 ya²lu¹txa²lxi³hī³nx2na³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Ha³lo²a² a²wa³kxēn³yah³la² ū³yho³hi²ki³jau³su²

¹⁹Nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³kā³txi²su² te²a² wā³-
 nxīn¹ta² si³yxau³ka³txe²nāu³su² te²a² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²hain¹jau³su²
 a³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²:

—~Wā²nū³so¹sxā³ ū³tī¹kxi²ki³te²ji¹xā¹. Ain¹tah¹lxa¹ a²nū²a²nāu³xa²
 yuh³lxain¹jau³su² hi³ka¹nai¹nxa³ha²kxai³ hāi³a² wah³nxain¹ta¹hxai²hē¹la².
²⁰Nxe³ha²kxai³la¹ kāin² i³ān³ta³kxai¹nha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxa² kwa³na³-
 ain¹ta¹hxai²hē¹la². Kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²na² wān³txa² hāi³a² ain³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Wi¹lhin¹-
 ki³lxo³nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³sxā³ ki³han³jau³su² e³kxai²nān²tū³
 i³hen³txi³sah¹lxi³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tū³ Ro³ma²no² a²si³yxau³-
 jah¹la² i³ye³kxai¹na¹ka³tū³ ū³tī¹kxain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² ten³sa²sīn¹nhai¹.
 Ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²¹Nxa²ha¹te¹ sa²si¹hā³jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Je³su²jah³lāi³. Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹. Wān³txa² ya²la³lyau³xa²
 e³jah¹lo²si¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³txi³ i³yau¹ū³ai¹nhxai¹-
 nhē³li¹. A²nū²a² i²li³te²a² ye³ān³txa³nih¹kxan²ti³ hxi²kan¹khai¹lxan²ti³
 wxāi²na² yuh³lxi³jah¹lo²sxā³lxi¹. ²²Nxī¹nha²kxai³ wān³txa² wain³jau³-
 xan²tū³ i³yau¹ū³sah¹lxi³sī¹nhē³li¹. Ro³ma²no² nū³kā³txa² a²hxi²kan¹jah¹la²
 Se²sa³jah¹lo²su² a²nū²a² ū³yho³hi²ki³ai²na² ū³hū¹ain¹ki³ta³nxa² hāi¹nxā¹-
 tā³nxa² ih¹nxe² wain³txi³ kāi³sīn¹te³la¹ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

²³Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³xa² a³la³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

²⁴i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ū³yho³hi²ki³a² wā²nā³ū¹sya¹hē¹li¹. A²nū²a² ye³na² ū³wha²li¹lain¹-
 kxe³su² te²a² ih¹nxe³te²a² a²ye³nhū³ji¹wi¹? Ĩh¹te²a² a²i³lxi³su² ji¹wi¹?
 Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Se²sa³jah¹la² a²yen³su² ha²kxai³ a²i³lxi³su² ha²kxai³ te²la¹wi¹. Ain¹-
 ta¹hxai²hē¹la². ²⁵Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Se²sa³jah¹la² a²yen³kxi³khai³xa² ū³hū¹yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹-
 sū³na² a²yen³kxi³khai³xa² ū³hū¹yah³lxi¹nha²kxai³ nxe²xai³jah³lxi³hē¹li¹.
 Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

²⁶Nxe³ju³kxai³lu² wain³txi³ i³wa²lū³xi²ha²kxai³ a²nū²a² ka³lxa¹txi³
 yxau³yai¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ i³ki³han³si¹hai¹nxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ ka³-
 nahx2sxā³ yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² ya³lu²te²a² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³jau³su²

27 Nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nū²la² sa³tu³se²a² nū³ka³txa² ā³wxā³ain¹ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² ya³lu²kxai²nān²tū³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta³nū³a² yxo²i²ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². A²nxe³te²nāū³xa² ā³-nhait¹tū³ka³txa² ā³tū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 28 Ā³tū³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³la² i³tih³nxe³nē³jah¹lāi³. I³yau¹ū³sa²si¹nhē³li¹. Moi³se²ah³lu¹-tai²na² wān³txa² jau³xau³hxai²tē¹lta² Sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³nē³te³nah¹lxi¹: “In³txi³su² ya³lu²kxi²kxai²nān²tū³ a²wē³ha³lxi³khai³xa² yū²nxa³kxe³su² ha²kxai³ a²lon³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²txu¹ha² so¹nyha¹ta¹ka³lxai³tā² so¹-nyha¹txai²li¹, a²lon³ya³lu²jxah¹la² ta²ha² wet¹l¹si¹jau³sa¹.” Moi³se²ah³lu¹tai²na² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 29 Nxa²ha¹te¹ a²lon³ti³tāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxau³ain¹nū²nhai¹. A²hxi²kan¹te²a² txu¹ha² so¹ka³tū³ hā²wxān³txa³ ye³jen¹na² ya²lu²nū²nhai¹. 30 Nxe³ha²kxai³ wē³sa² yū²nxa³ha²kxai³ a²lon³yah¹la² so¹nū²-nhai¹. Nxe³nū²la² in³txa² ya³lu²nūn³nū²nhai¹. 31 Hā²wxān³txa³ a²lon³na² ā³xa² so¹kxi² ya³lu² nxe²xai³sxā³ a²lon³ti³tāu³xa² ya³lun¹txa²hxan³nū²nhai¹. Yxān¹ta¹ hxi²kan¹txi³ wē³sa² we¹txi²nyhai¹nxa³nū²nhai¹. 32 Hā²wxān³txa³ txu¹hai²na² ya³lu²nūn³nū²nhai¹. 33 Jā¹nxe³ha²kxai³lu¹ yan¹nāu³a¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³-xi²kī³tāu³a¹ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ih¹te²la³tā³ in³txa² wē³sāi¹ah³lo²khai³su² hi³te³ji¹wi¹, a²yxo²ha³kxa¹ so¹nha²xai³ain¹na²ha²kxai³lu¹? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. Yuh³xan¹ta³nū³ka³txa² in³txa² txu¹ha² so¹nyhai¹nhxai²-na²hē³li¹. 35 Ai¹nha²kxai³ oh³nāu³nū¹ka³na¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² a²nū²a² sa²yxo²we¹txain¹te²a² ka³ten³su² ti³hi¹ta¹nhī¹na¹ so¹nyhu¹kxi³ju³ta² yū²nxa³lho³-li¹. 36 Nxe³ha²kxai³ oh³xan¹ta² nū³ka³txa² txu¹ha² so¹nyhu¹xa³ha²kxai³ ya³lu²ju³ta² yū²nxa³ha²kxai² nxain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹xain¹tu¹wi¹. Ya³lu²xain¹ju³ta² yū²nxa³ha²kxai² ka³ten³su² i³sa²yxau³xain¹ju³ta² yxau²sa²tē³ai¹nha²kxai² nxain¹-tu¹wi¹, Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³su² ti³hi¹ta¹nha²kxai³lu¹. 37 Kxā³nxi¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² i³yau¹ū³nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nū²a² ya³-lu²te²na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹kxe³su² i³yau¹ū³nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Wān³txu¹tai²na² hi³a² nxa³nxa² ka³ten³nxā³nxa² i³sa²tē³kxan²ti³ i³hxa³txa³kxe³-su² nxe³jau³xu¹tai²nān¹jau³xa² nxe³te³nah¹lxi¹: “Txi²na² A³bra³āu²ah¹la² Sū³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ I³sa²kah³la² Sū³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ Ja³-ko²ah³la² Sū³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ hi¹na¹ nxe³te²sa¹wi¹.” Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 38 Nxe³jau³su² ha²kxai³ ha¹li¹ ka³na³ki² jah¹lo²nāu³xai²-na² ka³ten³su² yxau³ain¹na³li¹. Txa²wā¹sū³na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ ka³ten³su² na³li¹. Kxā³nāu³u¹ta²kxai³ ya³lu²ain¹kxa²ha³tā³nxān²tū³ hi¹na² ka³ten³-sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²yxo²ha³kxa¹ ka³ten³su² ye²nx²tain¹na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

39 Nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wain³txi³ e³i¹lxi¹. Ain¹jau³su² ta¹hxai²hē¹la².

40 Āu²lxa²to³nha²kxai³ i³wā³txain¹kxe³su² ha²kxai³ hāi¹nxa¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Kris²tu³jah¹la² a²si³yah³lo²nu¹ta²na² nxe³jau³su²

41 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³ai¹n^hxai²na²hē³li¹. “Kris²tu³jah¹la² Ta³vi²yah³lu¹ta²na² a²ne³tah²nāu³ai²la¹wi¹.” Ain¹jau³su² hxai²na²hē³li¹. 42 Ain¹ta¹ Ta³vi²yah³lu¹ta²na² hain³jau³xu¹ta²nān¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² a²yo²wān³txi³kxai³lu² Txa²-
hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
‘Txa²wi¹nē³tāu³a² ā³wxe³txu¹li¹.”

43 Nxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ko¹ko¹xa² a²yo²ha³kxa¹ wxa²yu³hē³nāu³a² wa³ka³ti³-
lot3xā³ ah³si¹hai¹na¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² ta¹hxai²hē³li¹.”
Ta³vi²yah³lu¹ta²na² ta¹hxai²hē³li¹. 44 Jā¹nxe³jau³su² Ta³vi²yah³lu¹ta²na²
a²yo²wān³txa² a²hxi²kan¹jah¹lo²si¹ke³la³te²kxai³ ih¹nxe³sxā³ a²ta²-
lhot3hī³te²la¹xā³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē³li¹.”

Ha³tēh³nxā³nxa² hoh³lxi³su² tū³kā³txi³su² i³yau¹ū³jau³su²

45 Nxe²e³ta³lun²nū²la² a²yo²o³tū¹nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē³li¹.”

46 Nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Ha³tēh³nxā³nxa² hoh³lxi³su² tū³kā³txa² wi¹li²jah¹lxi³hē³li¹. Nxe³-
tū³kā³txa² hi²sen³su² wā²la² a²lu²ka³lo³a² ūh³wih²kxi²nha²nū²la² a²nū²a²
hxi²kan¹te²sa²ye²kxe³su² yo²kwai³no³ta¹n^hxai²na²hē³li¹. Tih³na² sxi²je³na²
nxū²kwai³ye³lo³tih³na² ā³nxai³tāu³a² wxi²kan¹te²sa²si¹nyhain¹jau³su² yo²-
kwai³no³tain¹nū³n^hxai²na²hē³li¹. Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nū²kxi²thi³nai²na²
ā³wxe³ka³lo³a² sa²nēn¹nha²khaix¹nxe³te²a² ā³wxe³ka³lo³a² yo²kwai³no³-
tai¹nha²kxai² a²nū²a² ā³nū²kxi²sxā³ yain³kxi²nyhai¹n^hxai²na²hē³ nxe³tāu³a²
te²yā¹nxe³sxā³ ā³wxe³ju³ta² sa²nēn¹kxi²khaix¹nxe³ta² ā³wxe³ka³lo³a² yo²-
kwai³no³ta¹nha²kxai² nxe³nyhai¹n^hxai²na²hē³li¹. 47 Nxe³kxa²yu³su² txu¹ha²
wha³te³son³ta¹ka³lxa² yen³kxa³ kāi³so¹kxi²te³lhxā³ nxe³ai¹n^hxai²na²hē³li¹.
Nxe³ain¹tāu³a² Txa²wā¹sū³na² yau³ka³lxa¹txi³ wi¹le³kxi²ki³lxo³xai¹n^hxai²na²-
hē³li¹. Ain¹ta¹ ain³kxi²nyhai¹nxa³lho³li¹. Kxān³nāu³a¹ ko³nxe³khai¹nxe³sxā³
i³yī¹li²nu¹hain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ nxe²kāi³ai¹nxa³tū³kā³txa² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²nu¹-
hain¹ju³ta² kū³we²ki²la² kāi²nxa³lho³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē³li¹.”

Txu¹ha² yen³kxi³txa²ta¹ka³lxa² i³yau¹ū³jau³su²

21 1³ye³ta³lun²nū²la² a²nū²a² yen³kxi³te²nāu³xa² i²ta¹hxai²hē³li¹.”
Kai²syē¹na² ū³yho³hi²ki³a² ū³whi¹ye²tū³kā³txa² yxau³sxā³ i²yxau³-
ta¹hxai²hē³li¹.” A²nū²a² yen³kxi³khaix¹te²a² wxā³nū²la² ki³ka³lxa¹txi³
ū³whi¹ye²ta¹hxai²hē³li¹.” 2Nxe³ain¹tāu³a² txu¹ha¹ka³lxa² wha³te³son³-
ta¹ka³lxa² yen³kxi³txa²ta¹ka³lxa² wxā³nū²la² ki³ju¹lxi³ki³a² ki³ha¹li¹
ū³whi¹ye²ta¹hxai²hē³li¹.” 3-4Nxe³ju³kxai³lu² i²nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
—~Ī²sah¹lxi³sā²lxi¹. Ta¹ka³lxa¹li² ki³kāi²lxi²nxa³kxe³su² kxan²ti² Txa²-
wā¹sū³na² yen³nāu³a² a²yo³ha² kāin²ye²na³li¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² ā³xa²

a²yo³ha² kâin²ye²nxa³wi¹. Nxe³ju³tai²li² yen³kxih³tũ³ka³txa² a²wã³kon³ki³a² so¹lxi³ ũ³whih¹ye²ain¹na²li¹. Yxã¹ta¹ ta¹ka³lxa²li² hã¹ki³li³ ũ³whi¹ye²na²-li¹. Nxe³ha²kxai³ a²yo³ha² kâin²ye²na³li¹, ta¹ka³lxa²su¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² sxi²ha² a³lun²ta² hxa³kxi²te³lhxã³ jau³su²

5 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² hi²sen³kxai³lu² Txa²wã³sũ³na² sxi²-ha² i²nũ²la² e³lxi³ain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txah³lxa³kxa² wi¹lũ³hẽ¹ti² wi¹lũ³wha²li¹li² nxai¹nĩn²tai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Ĩ²sah¹lxi³sã²lxi¹. Txah³lxa³kxa² wi¹lhau³kot³thẽx¹je¹nxain¹nĩn²tai¹. Nxe³kxan²ti³ kxã³nãu³a² txah³lxa³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ sa²nai¹ain¹tu¹wi¹. Hai³txi³ ka³tha¹li¹ ã³ne³hẽ²kxi²ka³txa² yũ²nx³tho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Ha³lo²a²nũ³a² kq³nxe³ton³kxi²jau³su²

7 Nxa²ha¹te¹ i³wã³tain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³la² i³tih³nxe³sa²jah¹lã³. ĩ³yau¹ũ³sa²sĩn¹nhẽ³li¹.

Ĩh¹nxe³hĩ¹na² sa²nai¹ain¹te³ji¹wi¹? Ĩh¹nxe³ti³wa³kxa² yau³son³sã³ wi¹kq³-nha²hĩ³ki³te³ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Wi¹lĩ²nha²khai¹nxe³jah¹lxi³hẽ¹li¹. ĩ³ki³ha¹kxi¹nx²ti³ha³tai¹. Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ka³lxa²te²a² wxã³sã³ ki³han³jau³su² e³yah³lxi³te³nah¹lxi¹: “Txa²wã³sũ³-na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo²sa¹wi¹.” Nxe³jau³su² e³yah³lxi³to³hi²: “Hĩ¹na² wxã²na³li¹.” Nxe³jau³su² e³yah³lxi³to³hi² nxe³nx²tain¹kxai²nãn²tũ³ wet¹txai¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. 9 Jã¹nxai¹jau³su² ti¹na² yxau³tũ³ka³txi³nãu³xai²na² kâin² ã³nhe¹kxi²nyhu¹sã³ su²lhã³nyhain¹kxai²nãn²tũ³ nũ¹ka³na¹ u²tãu³ai³tã² yxau³tũ³ka³txi³nãu³xai²tã² kâin² ã³nhe¹kxi²nyhu¹sã³ su²lhã³nyhain¹kxai²-nãn²tũ³ nxe³jau³xa² ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ i³yũ³lyhah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ya²la³lyau³su² kxan²ti³ hai³txi³ hĩ¹nãn²tũ³ ha³lo²ai²nãn²tũ³ ne³ki³so³nx³tho³li¹.

10 Nxe³sã³ a²nũ²a² nũ³ka³txa² a²nũ²a² nũ³ka³txi³ ã³xa² a²lhun³tu² ã³nhe¹kxi²-nyhai¹nha²kxai³ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³a¹ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³ ã³xa² a²lhun³tu² ã³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ nxe³nyhain¹tu¹wi¹. 11 Ha³lo²a² kxih³nxã² sa²-wi¹win¹nũh¹lxi²ha²kxai³ i³ta¹ka³txa² kâin² wxã³nũh¹lxi³ha²kxai³ a²nũ²a² sxi²je³na² ka³lxa¹je³na² yain³txi³ txa²khaix¹nxe³sã³ he³ja²lun¹ti³ha²kxai³ oh³sĩn³nãu³a² i³yo²-la²ti³ju³ta³nũ³a² yũ³ye²ha²kxai³ nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kâin² yuh¹lxain¹tu¹wi¹.

12 Yxã¹ta¹ wxã²nxa³ta³lxa¹ an³txi³tũ³ka³txa² i³nx²tain¹sã³ ye³khãuh³la³-thi¹nx²tain¹tu¹wi¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thi³na² ã³yũ³nx²tain¹nũ²la² ũ³tũ³kxi¹nx²tain¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² a²wa³kxẽn³ti³nãu³xa² kq³nxe³ti³ i³yĩ¹li¹nx²tain¹-tu¹wi¹. Txa²wãn³txa² kan²txi³ yxo²ĩ²sah¹lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² nũ³ka³txi³nãu³xa² i³an³ta³kxi¹nx²tain¹tu¹wi¹. 13 Nxe³nx²tain¹kxai²nãn²tũ³ a²ya³la³tũ³jau³xa² sa²yxo²wet¹lsah²lxin¹jau³xa² i³yau¹ũ³hain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. 14 Yah³lxi¹nha²-kxai³: “Ĩh¹nxe³ju³ta³ wa³lxĩ³nha¹lhon³ku².” Nxe³jau³xa² i³ye³kxah²lxi³txa³hẽ¹li¹. Hxi²waun³jah³lxi³txa³hẽ¹li¹. 15 Yxã¹ta¹ i³wã³txi¹nx²ti³hi¹na¹ txa²wãn³txi³khai³-

xa² ũ³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³ wxa²kō¹kon¹nū³ka³txa² wān³txai²na²
 e³yah³lxin¹jau³xai²na² ain³kxain¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ en²nhai¹nxa³sxā³
 i³wa²lū³xi²nx2txai¹nxa³lho³li¹. 16Nxe³kxa²yu³su² wxa²nū³ka³txi³khai³xa² an³ta³-
 kxi²nx2tain¹tū³ka³txa² hxi²ki³kxai³ ā³yāu³hū¹nx2tain¹tu¹wi¹. Wxa²wi³na² ta³nxa²
 wxa²lon³txi²tāu³xa² ta³nxa² wxa²wā³tā³xa² ta³nxa² kwa²ya³lxi²tū³ka³txi³su² ta³nxa²
 nxe³sxā³ ā³ke³tū¹nx2tain¹sxā³ sun²tā¹nx2tain¹tu¹wi¹. 17Nxe³hī¹nai²na² yxo²i²-
 sah¹lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³an³ta³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
 18Nxe³nx2tain¹kxan²ti³ wxa²ne³kī³sa² ka³na³ka³na³kxan²ti³ tū¹kxi¹nx2ti³xa³lho³li¹.
 19Ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yxo²i²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ya³lu²yah³lxan³tho³li¹.

Je³ru³sa³lē²thī³na² sa²nai¹ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³jau³su²

20Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² an³txi³tū³ka³txai²na² wxā³hī¹na¹ Je³ru³sa³lē²thī³-
 na² ā³ki³ka³ti³ki²txai¹nhi¹na¹ sxi²je³nān²ta³ sa²nai¹ain¹ju³ta² ya³son³tu¹wi¹.
 21Nxe³kxai²nān²tu³ Ju³te²a²ko³xa² yxau³te²su² te²i³nxa² wā³la² ki³ka³txa²
 ā³nih³jah¹lxi³hē¹li¹. Sxi²je³na² yxau³te²su² te²i³nxa² ā³naun³tih¹jah³lxi³hē¹li¹. Te²-
 ya¹nxe³sxā³ ha³lo²a² ā³nxai³te²su² te²i³nxa² a²sxi²khai³xa² wā³li¹yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 22A²nxe³hī¹na² ko³nxe³ti³ kāi³te²nāu³xa² ta³lan²txai²na² ye³khāuh³lxa³thi¹-
 nyhain¹kxi³ai²la¹wi¹. Nxe³ju³ta²nū³a² Txa²wā³sū³na² ũ³wha³li¹txān³nxu¹ta¹na²
 kxān³nxān¹txā³nxu¹ta¹na² i³ye³kxū¹nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 23Nxe³ha²kxai³
 txu¹ha² wēh³nhain¹te²su² te²na² kāin² khāuh³nxain¹tu¹wi¹. Txu¹ha² a²wē³sa²
 ũ³hi³lain¹te²su² te²na² kāin² khāuh³nxain¹nūn³tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su² Txa²-
 wā³sū³na² hi²sen³su² i³sa³e² nū³ka³txa² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa²yo³ha² ko³nxe³ti³
 i³yī¹lai¹nha²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ ko³ton³tu¹wi¹. 24Jā¹nxe³ju³ta² ā³nhe¹kxi²-
 sxā³ sun²tā¹sxā³ ya³lu²ai¹nha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² hi²sen³su²
 a²nū²a² sa²so¹sxā³ ha³lo²a² u²lxan¹ko³xa³nāu³xa² kan²txi³ ũh³wxe³ha²kxai³
 nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³nū²la² tū¹ka³txai²li² Je³ru³sa³lē²thī³na² ā³wih¹nū²la²
 yxau²sa²tē³ain¹tu¹wi¹. Hā²wxān³txa³ wa³ka³to³nain¹ju³ta² ne³ki³so³nain¹tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² wxā³ju³ta²nū³a² i³yau¹ū³jau³su²

25Jā¹nxe³ju³kxai³lu² u³je³na³ki³su² te²a² i³la³kxi³su² te²a² hi³ka²ta³-
 su² te²a² sa²ne³yax¹tain¹tu¹wi¹. I³ye³na² kāin² hxa³lxi²ha²kxai³ a²nū²a²
 hxi²kau³kau³nhain¹tu¹wi¹. 26A²nxe³ju³kxai³lu² a²nū²a²nāu³xai²li² i²-
 ai¹nha²kxai³ yuh³lxi³ya²lun¹tain¹tu¹wi¹, o³si³na² ko¹ko¹sa²ye²kxe³su²
 i³ā³lxi³si¹ha²kxai³la². 27Hā²wxān³txa³ oh³sīn³nān¹ka³lo³a² hān³ta³ka³lo³a²
 whāi²na¹ ān³ka³nxī²na¹ka³tū³ wxā³na¹tu¹wi¹. Nū³kxūn³txi³ i³kīx³khai¹-
 nxe³ha²kxai³ wxā³na¹tu¹wi¹. Wxā³na¹ju³ta²nān²tu³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 i²sain¹tu¹wi¹. 28Ju¹ta¹li² ā³si³wxe³hī¹na¹ i³sa²yxau³sxā³ sa²yxō²ka²-
 la¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Txa²wā³sū³na² sa²yxō²we¹ta¹yah³lxin¹tū¹ka³txe²
 i³nxai²na² ā³wa²su¹jah³lxin¹ju³ta²nū³a² ti³wa³ki³lon³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²-
 kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Hi³yāu³sa³kxa² i³yau¹ū³jau³su²

29Nxe³ha²kxai³lu¹ i³yau¹ū³jau³xa² āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Te²yā¹nxe³jut3su² sa³wxe³na² i²jah¹lxi³hē¹li¹. 30Ta³kon³ta³ki³yāu³su² hau³ta³lun²sxā³ ān³ki³i²nha³na¹nxe³hi¹na¹ yxo²kwē³kon³ju³ta² yau³so³-nhi³nx2na³li¹. 31Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² ju¹tai²na² i³yau¹ū¹nx2ta¹ju³tin³ti² i²yah³lxi¹nhi¹na¹ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²ju³-ta³nū³su² yū³tu¹wi¹. Nxe³sxā³ wa³su³txi³ wxā³na¹tu¹wi¹. Hi³yāu³sa³kxa² hau³ta³lun²sxā³ ān³ki³i²nha³ti³hū³nxe² wa³su³txi³ wxā³na¹tu¹wi¹.

32Ya²la³tu³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ju¹tai²na² i²yah³lxi¹nkxai²nān²tu³ hi¹na² ka³ten³su² tū³ka³txa² ya³lu²ai¹nxa³ta³lxa¹ jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ kái³-ta³lun²tu¹wi¹. 33Oh³nāu³nū¹ai²na² hxa³ni² ha³lo²a² yuh³xai²na² hxa³ni² nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹ txa²wān³txa² so¹lxi³ ya²la³tu³ yxau²sa²tē³tu¹wi¹.

Ye³ten³nha²sxā³ i²yxau³sa²tē³ki³jau³su²

34Nxe³jut3su² wi¹li²jah¹lxi³hē¹li¹. Wxā³na¹ju³ta² o²nx2ta¹kxa²yān³txi³su² nxa¹nhai¹. Kāin² i³yai³ni² kāin² i³na²sxā³ we¹ni² kāin² hxi²waun³txi² nxe³-yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹li²syah²lxan³kxai²nān²tu³ ka³yxuh³xa² ta³lā²la² wi³kxai²nān²tu³ wa³su¹txi³ ū³t¹kxi²te²ju²hē³li¹. Nxe³ju³ta² yā¹-nxe² wxā³na¹ju³ta² wa³su³txi³ yū³tu¹wi¹. 35Nxe³ju³ta²li² a²nū²a² yuh³xa² yxau³tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ i²kxi²sah²lxin¹tu¹wi¹. 36Wi¹li²jah¹lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² i³nū³kūn³nxe³lhi¹hah³lxin¹jau³su² i³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ju³ta² ā³wa²to¹ta³lun²ka³tu³ hā²wxān³txa³ Txa²wā¹-sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na² wxa²yen³nāu³a² i²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

37A²nxe³tāu³a² a³lan²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ai³nū²la² a²nū²a² i³yau¹ū³to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ ka³nxah³ta² hāi¹nxe³ti³-xa¹ a³li³nū²la² O³li³ve²ra³ka³txa² ka³la³to³ta¹hxai²hē¹la². 38Ai¹nha²kxai³ i³yū¹li²nxa³ta³lxa¹ a²nū²a²nāu³xa² ka³lxa¹khaix¹nxe³sxā³ Je³su²-jah³lai²na² wān³txa² ain³kxi²te³lhxā³ ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wi¹hain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² su²lhā³ain¹ju³ta³nū³a² he³son³kxain¹jau³su²

22 1Nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³tū³xa² yai³nain¹ju³ta³nū³a² yau³son³ta¹-hxai²hē¹la². A²nxe³ti³xai²na² kxā³nhxi¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² I³sa³e² nū³ka³txu¹tai²na² ā³non²ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-hi¹nān¹te²tu³ kwē³kon³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ ye³ka³na³ka³nat3sxā³ Sū³na² kái³ū¹hain¹ju³tu¹tai²na² ā³sa²wa²lho¹xi²yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tū³xa² i³wa¹kxi³la³ sa³wi¹hxa³tū³xai²na² so¹lxi³ yai³nain¹to³ta¹hxai²hē¹la². 2Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Pas²kwa²nxe³ti³xa² yau³-son³ti³xa² a²nū²a² ko³nxe³thin¹sxā³ kái³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Wā³nxin¹te²a² si³yxau³tāu³a² nxe³te²nāu³xa² ha³teh³nxā³nxa² hoh³lxi³su² te²nāu³xa²

nxe³tũ³ka³txai²na² ko³nxe³thin¹sxã³ he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹tah¹lxa¹ Je³ru³sa³lẽ²thi³nãn¹tũ³ka³txa² i³an³ta³kxi²nyhain¹kxa²-
yan³ti³su² yuh³lxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ju³ta²sah³la² i³ki³ha³kxi²sxã³ kãi³jau³su²

³Nxa²ha¹te¹ nxe³nyhain¹tĩ³kxai³lu² Ju³ta²sah³la² Is³ka³ri³o²jah³la²
ĩ³yĩ¹lih²nũn³jah¹la² nxe³te²a² Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su² ã³si³tẽ³kxi²ta¹-
hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³su² hxi²ka² hxa³nsxã³
ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²tũ³ka³txi³su² nxe³tau³ta² ka³na³ka³na³jah¹lo²su²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². ⁴A²nxe³sxã³ Sa³ta³na²jah¹lai²na² ã³si³tẽ³kxi²jah¹la²
hi²sen³kxai³lu² ã³nxai³tãu³a² wã³nxĩn¹te²a² si³yxau³kxa³te³nãu³xa² te²a²
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² a²so³ta²to² nũ³ka³txi³su² te²a² nxe³sxã³ ã³yã³nũ²-
kxi²nhyain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nyhain¹sxã³ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³la² ã³yãu³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². ⁵Nxa²ha¹te¹
jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ ka³li³hai¹nha²kxai³ ũ³yho³hi²txã³nxa²
ũ³hũ¹kxi³nũ³su² e³hau³ko³nye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ⁶Nxe³jau³xai²na²
Ju³ta²sah³la²kxai³lu² ain³kxi²nũ²la² ka³lih³kxi²la²nha² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Wi¹na³li¹. Jah¹lai²li² ã³yãu³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe² i³he³son³-
kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² Je³su²jah³la² ã³yãu³hũ¹te³lhxã³
yxa¹nha²kxai³ hã³a² wahx3nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pas²kwa²nxe³tũ³xa² hau³kot3si¹jau³nũ³su² i³ye³kxi²jau³su²

⁷Nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³tũ³xa² wa³lo¹lo¹nxa³tũ³xa² yai³nain¹nxe³-
je³nãu³wa³ka² ye²ain¹ti³xa² o³ve²a² wẽ³sa² su²lain¹ti³wa³kwe³nxa²
yxau³son³ta¹hxai²hẽ¹la². ⁸Nxe³hi¹na¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² Pe²jah³-
lo²su² te²a² Jo³ãu²ah³lo²su² te²a² nxe³sxã³ sa²si¹hã³te³nah¹lxi¹:

—~Pas²kwa²nxe³tũ³xa² yain³kĩ³thĩ³nũ³a² sa²hau³kot3ja¹hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁹Nxa²ha¹te¹:

—~Ĩh¹nũ¹ãn¹thĩn³tã³ yain³kxi³thĩ³nũ³a² sa²hau³kot3sĩn¹te³la¹ji¹wi¹?
Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

¹⁰Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Ĩ²sah¹wxi¹. Sxi²je³na² ã³nxai³ja¹hu¹li¹. Nxe³ya³hin¹tãu³a² in³txa²
ĩ³ha¹txi¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³jah¹la² i³yau³xẽ¹na² ũ³whi¹so¹tẽ³na² sa²ka³-
la³ki²wxe³kxi²so¹nyhe¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³jah¹la² i³hi²txi¹ja¹hẽ¹li¹. Sxi²ha²
wi³xi²thĩ³na² ã³wih²kxi¹ja³hẽ¹li¹. ¹¹Ya³hin¹kxai²nãn²tũ³ sxi²ha² a²wa³kxẽ³nxa²
i³ye³kxi²ya³hin¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹yah³la² i³ye³kxi²nxa²si¹sa²sĩn¹jau³-
su² sa²si¹hã³sa²sĩn¹na²li¹. ‘Ĩh¹thĩn¹tã³ Txai²nãu¹xai²na² Pas²kwa²nxe³tũ³xa²
yai³na¹thĩ³nũ³la³sĩn¹te²la¹xã³?’ Nxe³sa²si¹nhe²li¹.” Nxex3ja¹hẽ¹li¹. ¹²Ya³hin¹-
kxai²nãn²tũ³ oh³xan¹thĩ³na² kãin²thĩ³na² wi¹thĩ³na² wã²na³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹.
Nxe³thĩ³na² wi¹lhau³kot3ja¹hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

13ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² a³li³xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ya³ha²kxai³ wãn³txa² e³kxi²jau³xa¹ yxo²ha³kxa¹ i²hxat³ja³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thi³nãu³ai²na² Pas²kwa²nxe³tũ³xa² sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pas²kwa²nxe³tũ³xa² yai³nain¹jau³su²

14Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² ã³nhau³hau³kot³hi¹na¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² hxi²ka² hxa³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũ³tũ³ka³txa² ã³sa²so¹nũ²la² thi¹nai²na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wi¹hain¹nũ²la² me²sa²ka³lo³a² ã³wxe²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 15Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Khãuh³lxa³ti³sxã³ su²lhã³sain¹ju³ta² ti³wa³ki³lon³na³li¹. Nxe³sa²ju³kxai³lu² sai¹nxa³ta³lxa¹ Pas²kwa²nxe³tũ³xa² yain³ki³ju³ta² yxo²kwain³khaix¹sa³hẽ²li¹. 16Nxe³tũ³xa² nxe³tũ³xa²yã¹nxe³tũ³xa² ah¹lxi³sxã³ wa³su³txi³ i³yai³nxi²ki³sxa³lho³li¹. Kxãñ³ton³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³su² ã³si³wxe³hĩ¹na² jä¹nxũ³na¹tu¹wi¹. Nxe³hĩ¹na² Pas²kwa²nxe³ju³ta² yain³kxi²jau³xu¹tai²na² ta³lu²nhxa³tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

17Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ i³na²kxẽ¹na² hxi²tẽ³nha²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² i³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~ĩ³na²kxẽ¹na² tẽ³sxã³ i³na²xai³jxah³lxi³hẽ¹li¹. 18Nxe³yãñ¹ta¹ nxe³kxa²yã¹nxa¹ju³ta² i³na²kxi³jau³xa² wa³su³txi³ i³na²xi²nxa³lho³li¹. Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²hi¹na¹ i³na²xi²yah³lxi³ki³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

19Hã²wxãñ³txa³ yain³tũ³xa² hxi²tẽ³sãñ²nũ²la² Sũ³na² i³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sãñ²ka³tũ³ a²sa³wi³ha³lxa² wã²nãu²lxi²sxã³ ũ³hũ²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ũ³hũ²xai³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Yain³tũ³xai²na² Txa²nũ²a² yã¹nx²na³li¹. Ya³lu²kxi²nũh¹nx²ta¹tu¹wi¹. Yain³tũ³xai²li² ya³lu²kxi²nũh¹nx²ta¹kxa² i²xi²sah¹lxin¹tũ³xai²li² yain³nũh¹sah¹lxi³to³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20Te²yã¹nxe³sxa³ yain³ta³lun²ka³tũ³ hã²wxãñ³txa³ i³na²kxẽ¹na² ũ³hũ¹ain¹te³nah¹lxi¹:

—~ĩ³na²xai³jxah³lxi³hẽ¹li¹. A²nxe³jau³jau¹xai²na² Txa²ti³ha²yau³xa² yã¹nx²na³li¹. Wãn³txa² tah²yau³xa² i³ye³kxi¹nx²ta¹jau³xai³ jä¹nxe² kãi³ũh¹nx²ta¹jau³nũ³ai²la¹wi¹. A²nũ²a² ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ã³wa²sut¹si¹ha¹jau³nũ³su² Txa²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxa³sa³tu¹wi¹. 21Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. Jah¹lai²li² ã³yãu³hũ¹sa²jah¹la² txa²wã¹me²sa³ka³lo³a² ã³wxe²na³li¹. 22Su²lhã³sain¹sxã³ ya³lu²na¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na² i³ye³kxũ¹nẽ³ta¹hxai²ti³ai²ti²tu³wi¹. Yxãñ¹ta¹ ã³yãu³hũ¹sa²jah¹lo²kxai²lẽ¹. Ko³nxe³ton³khai¹nxe³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

23Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²li² ain³kxain¹te³na¹ e³lain¹te³nah¹lxi¹:

—~ĩh¹jah¹lo²ta³ ko³te³hin¹te²la¹xã³? Nxe² e³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² i³yau¹ũ³jau³su²

24Nxe² e³lain¹nxa²ha¹te¹ jau¹xai²li² ta³lun²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² e³kxi²nyhu¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Txai²li² hxi²kan¹txi³lxã³na¹wi¹. Yxã¹ta¹ wxã²li² kãin²te²sxa³lxi¹.
 ãh¹lxi³sxã³:

—~Kwa²nxi¹lxi¹. Txai²na² so¹lxi³ hxi²kan¹te³lxã³na¹wi¹. Wxã²na²
 kãin²te²sxa³lxi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ³la². ²⁵Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² a²si³yxa³ka³txa² hi²sen³su² a²sa³wi³ha³-
 lxi³nãu³xa² yxo²xũn³txi³ kwa³na³nyhain¹te²ju²hẽ³li¹. Ai¹nha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxa²
 nxe² e³lain¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² wi¹la³ ãnon²ta³kxi²nẽ³jah¹lai²la¹wi¹.” Ain¹jau³-
 su². Te³nai¹nhxai²na²hẽ³li¹. ²⁶Nxain¹kxan²ti³ te²yã¹xah³lxi³txa³hẽ³li¹. Yxã¹ta¹:
 “Hxi²kan¹te²sa¹wi¹.” Nxe³jau³jau³xai²na² e³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ a²nũ²a² hxi²ka¹-
 nxa³te²a² yã¹nxe²ĩ²ũ¹nha¹jah³lxi³hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³: “A²wa³kxãn³su² te²sa¹wi¹.”
 Nxe³jau³jau³xai²na² e³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ kwa² sa³wi³sa²yã¹nxa² ãnon²ta³-
 kxi²nũ¹nha¹jah³lxi³hẽ³li¹. ²⁷Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² ih¹jah¹lo²tã³ hxi²kan¹ wa³to²hi²
 jah¹lo²la²te²la¹xã³? Yain³txi³su² ãu¹la³kxi²sxã³ ũ³hũ²jah¹lo²su² te²la³ tã³nxa², hãi¹-
 nxe³sxã³ ã³wxe³sxã³ yain³jah¹lo²su² te²la³ tã³nxa², ih¹jah¹lo²tã³ hxi²kan¹ wa³to²hi²
 jah¹lo²su² hi³te²la¹xã³? Nxe²nxa³wi¹. Hãi¹sxã³ ã³wxe³sxã³ yain³jah¹lo²su² te²na²
 hxi²kan¹ wa³to²hi² jah¹lo²su² te²la¹wi¹. Nxe³to³ta¹ Txai²na² sa²kxai³lu² yain³txa²
 ãu¹la³kxi²jah¹lo²kxa² yã¹nxe³sxã³ a²wa³ka³li³lo³jah¹la²yã¹nxa¹wi¹.

²⁸Nxe³na¹ha²kxai³ ã³si³tẽ³kxi²sah²lxin¹tai¹tu³wi¹. Ha³lo²a² ko³ton³kxi²-
 sa²kxan²ti³ kan²txi³ ã³si³tẽ³kxi²sah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. ²⁹Sah¹lxi¹nha²kxai³
 Txa²wi³na² hxi²ki³kxai³lu² A²hxi²kan¹ta² Si³yxa³tãu³lot³sa²tu¹wi¹.
 Nxe³sa³kxai²nãn²tũ³ ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxãn³si¹ta¹tu¹wi¹. ³⁰Nxa¹-
 kxai²nãn²tũ³ Txai²yã¹nxe³sxã³ I³sa³e² nũ³ka³txi³nãu³xa² ha³tih³xa² hxi²ka²
 hxan³sxã³ ha¹li¹ wa²sa²so¹xi²nũn³ka³tũ³ nxe³te²nũ³ka³txi³nãu³xa² a²wa³-
 kxãn³si¹yah³lxin¹nũ³nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹kxa²yu³su² txa²yai³na¹ka³lo³a²
 ã³wxe³sxã³ yain³kxi²syah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ³la².

Pe²jah³lai²na² Je³su²jah³la² sa²yxo²ã³jau³nũ³su²

³¹Nxe³ha²kxai³la¹:

—~Si³mãu²ah³lãi³. Ne³ka²sa²sa²lxi¹. Sa³ta³na²jah¹la² e³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:
 “Je³su²jah³li¹. Wxa²nũ³ka³txai²li² ũ³hũ¹sẽ¹li¹. Sa²yxo²ã³nxain¹ju³ta² i³ye³kxi²-
 sai³nai¹na¹tu¹wi¹.” Sa³ta³na²jah¹la² nxe³sain¹na²hẽ³li¹. ³²Ain¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
 i³ye³kxai¹na¹hẽ³li¹, kan²txi³ yxo²ĩ²sah¹lxi³si¹hin¹jau³su¹. Nxe³ha²kxai³ ã³-
 yxo²o³tũ¹xi²san¹kxai²nãn²tũ³ txa²sa³wi³ha³lxa² yxo²ĩ²sain¹nũn³si¹hin¹jau³su²
 ã³nxũ²kwã¹lxũ¹txi³txai¹nhẽ³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ³la².

³³Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Kan²txi³ ã³si³tẽ³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ũ³tũ¹kxi²-
 sain¹kxan²ti³ su²lhã³sain¹kxan²ti³ ya²la³tũ³ sa²yxo²ã³nxa²sa²sĩ¹nxa³lho³li¹.
 Ta¹hxai²hẽ³la².

³⁴Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Pe²jah³lãi³. Ne³ka²sa²sa²lxi¹. Ka³nxah³tai²na² ka³la³ka³la²-
 a² i³yxa¹lxi²nxa³tã³lxa¹ jau³nũ³a² nxe²e³in¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³la²

ĩ²ti³hexl¹te²txã³wi¹.” Nxe²ĩ³ki³ha¹kxi²san¹jau³xa² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ĩ³ye³-
kxi²xin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Yen³kxa² ãu¹la³kxi²jau³su²

35 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ e³kxi²te³nah¹lxí¹:

—~Kxã³nhxí¹nai³tã² sa²si¹hã³nx2ta¹hí¹nai³tã² ha³teh³nxã³nxẽ¹-
ta³ yü²nxa³ha²kxai³ wã²lẽ¹ta³ yü²nxa³ha²kxai³ yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a²
wẽ³no³kxi³la³ yü²nxa³ha²kxai³ nxe³kxan²ti³ yã¹te²ta³ wã³kon³kxi¹nx2ti³-
lhai¹li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹:

—~Wã³kon³sĩn¹nxa³tai¹tu³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Nxa²ha¹te¹:

—~Hí¹kxai³ ha³teh³nxã³nxẽ¹na² ta³nxa² wã²lẽ¹na² ta³nxa² yü³ke³la³te²kxai³
so¹xi¹jah³lxí¹hẽ¹li¹. Yah³lxí¹nha²kxai³ yu³la² kãin² ta³wxi²a² yü²nxa³kxai²nãn²-
tu³ so¹kxi²txai¹yah³lxí¹hẽ¹li¹, wxa²wã²la²ka³lo³a² ü³hü¹ai¹yah³lxin¹kxan²ti³nũ¹.

37 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² ha³teh³nxã³nxu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxí¹:
“A²nü²a²nãu³xa² te²hi²sen³su² Txa²wã¹sũ³na² hxi²kan¹jah¹la² ĩ³ye³ki³ha¹-
kxain¹te³nah¹lxí¹: ‘Jah¹lai²li² ko³nxe³thin¹jah¹la² he³la³kxi³sye¹txi³na³li¹.’
Nxe²e³ain¹tu¹wi¹.” Ü³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Hí¹na² nxe³-
kxa²yã¹nxe³jut3su² kãi³ta³lun²sain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

38 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Ĩ²sa²si¹lxí¹. Ti¹ai²li² yu³la² kãin²ta³wxi²a² wxi²ha¹li¹ yü³sĩn¹na³li¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹:

—~Ãn²na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Sũ³na² ĩ³ye³kxi²jau³su²

39 Nxa²ha¹te¹ e³ta³lun²nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² a³li³nũ²la² wã³la³ka³txa²
O³li³ve²ra³ka³txa² ka³la³hxai²na²hẽ³ já¹nxe³to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² ã³si³tẽ³-
kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 40 Já¹nxe³sxã³ ka³la³to³nhũ²la² ã³yi¹ka³tu³ e³kxi²te³nah¹lxí¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi¹jah³lxí¹hẽ¹li¹. Ko³nxe³ju³ta³la³ ã³wih¹kxi¹-
nx2ti³kxa²yan³txi³su² nxe³nx2ta¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxe³nũ²la² jũ¹nxe² ã³ya¹not3ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² ã³ka³ti³lhu³ta³-
kxa² wxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 42 E³kxi²te³nah¹lxí¹:

—~Wi³na² nxex3txi¹. Ten³nxa²ke³la³te²kxai³ a²ko³nxe³ju³tai²na²
khãu³lxa³ti³sa²ju³tai²na² sa²wa²tot1so¹kxi²sẽ¹li¹. Yxã¹ta¹ ten³nxa²nxa³-
kxai²nãn²tu³ wxa²wãn³txa² so¹lxí¹ we¹txa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Nxe²e³tj³kxai³lu² oh³xan¹jah¹la² a³ka³nxi²nũ²la² ãn³sĩ³nxũn³nxe³-
ta¹hxai²hẽ¹la². 44 Nxe³ha²kxai³ já¹nxe³sxã³ ã³ka³ti³lhu³ta³kxa² wxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²e³kxi²tãu³a² ãin²ti³sa²txe¹-
khaix1nxe³ha²kxai³ ĩ³kax3lãux3ka³lãu¹nha²jau³xa² a²tih³yau³khai³xa²
ha³li³at1ta¹hxai²hẽ¹la². 45 Hã²wxã³txa³ e³ta³lun²nũ²la² a²sa³wi³ha³-
lxa² ã³wã³li²sxi²nũ²la² ãin²ti³khaix1nxe³ha²kxai³ ãu³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

46 ãu³xain¹ka³tu³ta¹ Je³su²jah³la² e³kxi²te³nah¹lxí¹:

—Ĩh¹nxe³ha²kxai³ ău³xah³lxin¹ji¹wi¹? Txa²wă¹sũ³na² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹.
Kō³nxe³ju³ta³la³ ă³wih¹kxi¹nx2ti³kxa²yān³txi³su² nxe³nx2nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Kō³nxe³thin¹tũ³kă³txa² Je³su²jah³la² so¹ain¹jau³su²

47Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxi²ta³lun²nxa³ta³lxa¹ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa²
yau³so³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹sxă³ a²sa³wi³ha³lxa² ă³nhai¹tũ³jah¹la²
ka³na³ka³na³te²a² Ju³ta²sah³lo²kxai³lu² ne³ka³ta²a² wxă³ye²ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³kxan²ta² yau³son³kxi²nũ²la² Je³su²jah³la² ĩ³yxo²sai¹la³kxi²ta¹hxai²-
hē¹la². 48Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wăn³txi³kxai³lu¹:

—~Ju³ta²sah³lăi³. ĩ³yxo²sai¹la³kxi²san¹jau³xa² ă³yău³hũ¹kxi²san¹ji¹wi¹?
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

49Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² hi²sen³kxai³lu² wxă³ain¹tũ³kă²txa² ĩ²ain¹-
tău³a² ĩ³ye³ain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lăi³. Yu³la² kăin²ta³wxi²a² hxi²tē³nha²sxă³ sun²tă¹-
sĭn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

50Nxe²e³ain¹tũ³kai³lu² Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi²na² ka³na³ka³nat3sxă³
wă³nxĭn¹ta² si³yxau³kah³lai²na² a²sa³wi³sa² yau³son³kxi²nũ²la² yũ³la² kăin²-
ta³wxi²a² hxi²tē³nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ a²ne³nxē³na² a²nē³wi¹tău³a²
ũh³nxe³i²lă³ta¹hxai²hē¹la². 51Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wăn³txi³kxai³lu¹:

—~Hăi¹nxă¹jah¹lxi³să²nhē³li¹. Nxe³jau³su² nũ²la² in³txa² ne³nxē³na² txa²wă¹ne³-
wi¹nē³tău³a² wxa²ne³wxi¹săin³sxă³ wxa²ne³we²txi³ta¹hxai²hē¹la². 52Nxa²ha¹te¹
wă³nxĭn¹ta² Si³yxau³kah³lo²su² te²a² a²so³ta²to² nũ³kă³txi³su² te²a² Ju³te²a² a²hxi²-
kan¹tũ³kă³txi³su² te²a² nxe³te²su² Je³su²jah³lai²na² wăn³txi³kxai³lu¹:

—~Yu³la² kăin²ta³wxi²a² tē³i² hi³sa³ka³txa² tē³i² yah³lxin¹sxă³ wxă³yah³lxin¹ti²ti¹.
A²nũ²a² yen³kxa² kăi³kxi²jah¹la² i³sxă³ sa²so¹kxa² yă¹nxe³ i³sxă³ sa²so¹sah¹lxin¹-
ta²lu¹wi¹. 53Txa²wă¹sũ³na² sxi²ha² ye³ka³lxa¹txi³ ă³yũh¹sxai²na¹ta¹ti²tu³wi¹.
Na¹tău³ai³tă² so¹sah¹lxi³hxai²nxă³ta¹ti²tu³wi¹. Yxăn¹ta¹ hĭ¹na² ka³nxă³hi²ha²kxai³
Sa³ta³na²jah¹la² nũ³kxũn³sxă³ o²la³kxi²te²ju²hē³li¹. Te²yă¹nxe³ha²kxai³ wxa²nũ³kă³-
txai²na² kō³nxe³ti³ o²la³kxah³lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³la² a²yxo²wăn³txa² Je³su²jah³la² sa²yxo²ă³jau³su²

54Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³ i³sxă³ sa²so¹ai¹nha²kxai³
wă³nxĭn¹ta² si³yxau³kah³la² hxi²kan¹jah¹la² a²sxi²ha² tĩ¹kxain¹sxă³ ă³-
wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹tău³a² Pe²jah³la²kxai³ a²si³yo³na² sxi²ha²
wai²ha² yxo²tă³lxa² ă³wih¹ta¹hxai²hē¹la². 55A²nxe³thi³na² ti²ta³lo³ka²
ha³nxe²a² sa²ya³tain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tho³xai²na² Pe²jah³lo²kxai³lu²
tĩ³nũ²la² a²yxo²we³ka²nũ¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². 56Nxe³tău³a² wă³nxĭn¹ta²
si³yxau³kah³la² hxi²kan¹jah¹la² a²sa³wi³sa¹ka³lxa² e³te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²li² Je³su²jah³la² a²si³tē³kye¹nxain¹na²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

57Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² ki³ha¹kxain¹sxă³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxex3sa²nxĭ¹. Jah¹lai²li² hai³txi³ ĩ²te²txă³xi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

58Ye³jen¹nău³a² in³txa² ĩ²ain¹nũ²la² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Wxāi²na² Je³su²jah³la² a²sa³wit³sin¹tai¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² i³ki³ha¹kxi²sxā³ a²wān³txi³kxai³lu¹:

—~Nxex³sa²lxi¹. Txai²li² ti³he¹nxē²nxa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

59 Ye³jen¹nūn³tāu³a² in³txa² ā³xa² i²ain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²li² ā³si³tē³kxain¹te²nu³tā³li¹. Ka³li³le²a² a²nū³ka³txi³su² ye²-ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hē¹la².

60 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² i³ki³ha¹kxi²sxā³ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Nxex³sa²lxi¹. Jau¹xai²li² kō³nha²ti³hex¹te²txā³wi¹. Ta¹hxai²hē¹-la². Nxa²ha¹te¹ e³ta³lun²hi¹na¹ ka³la³ka³la²a² i³yxai²lxi²ta¹hxai²hē¹la².

61 Nxe³tāu³a² Je³su²jah³la² sa²ne³wa³tj³nha²sxā³ Pe²jah³la² ten³sa²tā³ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³hi¹na¹ Pe²jah³la² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²wān³txai²li² i³ne³sai¹xi²nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xa²sa¹:

—~Ka³nxah³ta² ka³la³ka³la²a² i³yxai²lxi²nxa³tā³lxa¹ wxāi²na² Pe²jah³lo² i³nxai²na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ten³si¹sa²nxān³jau³nū³su² i³ye³kxi²-xin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². 62 Nxe³jau³xai²na² Pe²jah³lai²na² ain³kxi²xi²ka³tu³ ha³lo²a² a³li³xi²nū²la² ain²ta³kxi²nha²sxā³ kāin²nān³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² i³su²lain¹jau³su²

63 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nū³ka³txa² Je³su²jah³la² tū³kxain¹tū³ka³txai²na² i³wai³-ka³si³jau³su² i³ye³kxai¹ni² i³su²lai¹ni² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 64 Nxe³ain¹kxa²yu³su² wā²la²ka³lo³a² tē³sxā³ ū³yhe³t¹kxain¹nū²la² i³su²lain¹ka³tu³ i³wā³txi²te³nah¹lxi¹:

—~Īh¹te²ta³ i³su²nxain¹thi²li¹? Ī³yau¹ū³sē¹li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

65 Te²yā¹nxe³ju³ta² kō³nxe³te²lo³jau³xa² yau³ka³lxa¹txi³ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta² nū³ka³txa² i³wā³txain¹jau³su²

66 A³lan²ton³tāu³a² Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta² nū³ka³txi³su² te²a² wā³nxīn¹-ta² si³yxau³tū³ka³txi³su² te²a² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txi³su² te²a² ain¹sxā³ ā³nū²kxi²nū²la² Je³su²jah³la² sa²so¹ain¹ka³tu³ e³kxain¹ta¹-hxai²hē¹la². 67 E³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Ī³yau¹-ū³nha²sē¹li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Ī³yau¹ū³nx2ta¹kxai²nān²tu³ yxo²i²sah²lxan³tho³li¹. 68 Yxān¹ta¹ i³wā³-txi³nx2ta¹kxai²nān²tu³ hai³txi³ i³wa²lū³xi¹sah²lxan³tho³li¹. 69 Yxān¹tah¹lxa¹ ye³jen¹na² yan¹nāu³a¹ Txai²na² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³-lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na² i²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² a²wi¹nē³tāu³a² ā³wxe³na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³lo²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

70 Nxa²ha¹te¹ a²yxo²ha³kxa¹ i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² Ta²su² nīn¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²-ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Wain³txi³ e³yah³lxi¹lxi¹. Txai²la³na¹wi¹. Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

71 Nxa²ha¹te¹ e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Hi¹na² i²ki³ti²tu³wi¹. Je³su²jah³la² a²yo²wān³txa² Sū³na² ko³nxe³te²-
lo³jau³xa² ain³kxi²ki³ti²tu³wi¹. Hāi¹nxā¹a³syah¹lxi³sa²lxi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pi³la²jah³la² i³wā³txi³jau³su²

23 ¹Nxa²ha¹te¹ e³kxi²nyhain¹nū²la² ā³nū²kxi²tū³ka³txai²na² hi²sen³-
kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³ ā³nū²kxa² so¹sxā³ ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Pi³la²jah³la² sxi²ha² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³nū²la² ā³nū²kxa² so¹-
ain¹tū³ka³txa² i³ki³ha¹kxi²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai²li² txa²wā¹nū³ka³txa² ā³ke³tū¹ain¹na²hē³li¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:
“Ro³ma²no² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹jah¹la² Se²sa³jah¹lo²su² a²nū²a² ū³yho³hi²ki³ki³a²
ū³yho³hi²yah³lxi³txa³hē¹li¹.” Nxe³jau³su² ha²kxai³: “Txa²li² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²-
kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²sa¹wi¹. Wxa²si³yxau³kax³sa¹wi¹.” Nxe³jau³xa²
yo²ha³kxa¹ nxe² ain³kxi²si¹na²hē³li¹. I³ki³ha³nain¹jau³xa² ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—~Wxāi²na² Ju³te²a² nū³ka³txai²na² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lo²sin¹ji¹-
wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Wxa²wān³txai²na² wain³na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu² e³kxi²te³nah¹lxi¹. Wā³nxin¹ta² si³-
yxau³tū³ka³txi³su² te²a² a²nū²a²nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹ ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²li² ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² hai³txi³ i²a¹jah¹lo²sxa³wi¹. Wi¹lhin¹-
jah¹lo²syē¹nx²ti³na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁵Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Kwa²nxi¹lxi¹. Jah¹lai²na² wān³txa² he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su²
i³yau¹ū³hxai²na²hē³li¹. Jā¹nxe³na³li¹. Nū¹ka³na¹ Ka³li³le²a²ko³xa² ā³si³-
wxē³nū²la² Ju³te²a²ko³xa² ā³wa²to²hi²ka³tū³ hī¹na² wxā²na³li¹. Ain¹jau³su²
kāin² ki³han³jau³su² e³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

E³ro²jah³la² i³wā³txi³jau³su²

⁶Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²li² Ka³li³le²a² ko³xan¹jah¹lo²su² te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

⁷⁻⁸Nxa²ha¹te¹:

—~Wain³sīn¹na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
i³sa²si¹hā³nyhai¹nha²kxai³ E³ro²jah³la² sxi²ha² ā³wih¹si¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹-
la². A²nxe³jah¹la²kxai³ Ka³li³le²ko³xa² a²wa³kxēn³yah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
Jā¹nxe³tāu³a² Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau²xai³ta¹hxai²hē¹la². Kxān³su² Je³su²jah³-
la²kxai³ i²ain¹ju³ta² ten³kxe³su² ka³lih³kxi²la²ta¹hxai²hē¹la². Kxā³nxi¹nai³tā²
Je³su²jah³la² hxi²ka¹nain¹jau³xa² ain³kxai¹nha²kxai³ hī¹na² sa²kxai³lu²
a²ya³la³lhu²si¹nhe³tū¹xā¹. Ain³jau³su² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁹Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³-
la²kxai³ kāin² i³wā³txi¹nyha¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹ Je³su²jah³la²kxai³ hai³txi³
i³we¹nyha¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ¹⁰Nxe³ain¹kxa²yu³su² wā³nxin¹ta² si³yxau³tū³-
ka³txi³su² te²a² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² te²nāu³xa² ain¹sxā³ ki³ha¹kxi²sxā³
ko³nxe³ti³hī¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹¹Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lo²su²

te²a² a²so³ta²to² nū³ka³txi³su² te²a² nxe³te²a² sa²kxai³lu² i³wa³ka³si³ai¹-
ni² i³ha³nū³nxe² nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ wā²la² wi¹khaix¹ka³lo³a²
tē³sxā³ Je³su²jah³la²kxai³ ũ³whi²kxain¹nū²la² Pi³la²jah³la² sxi²ha² i³wha¹-
li²si¹ta¹hxai²hē¹la². ¹²Nxa²ha¹te¹ kxā³nhxī¹nai³tā³ E³ro²jah³la² Pi³la²jah³la²
hi³nyha¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ hi¹nān¹te²tu³ ya³li³xi¹nyha¹ta¹hxai²hē¹la².

Pi³la²jah³la² Je³su²jah³la² ya³lu²si¹jau³su² kwa³na³jau³su²

¹³Nxa²ha¹te¹ wā³nxīn¹ta² si³yxau³tū³ka³txi³su² te²nāu³xa² Ju²te²a² nū³ka³-
txa² hxi²kan¹txi³nū³ka³txi³su² te²nāu³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Pi³la²jah³la²
hi²sen³kxai³lu² i³kaix¹so¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁴Nxe³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹ Je³-
su²jah³lai²li² hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² nū³ka³txa² he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su²
tē³sxā³ e³kxi²sah¹lxin¹ten¹tu³wi¹. Yxān¹ta¹ wān³txa² ka³lxa¹txi² wā³txai¹na¹-
ten¹tu³wi¹. I³wā³txai¹na¹kxan²ti³ kō³nxe³ti³ kái³ju³ta² hai³txi³ a³ya³txi²nxa³wi¹.
¹⁵Na¹kxa²yu³su² E³ro²jah³la² te²yāx¹ta¹hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ sa²si¹hā³xi²sain¹tai¹-
tu³wi¹. Ain¹jut³su² jah¹lai²li² kō³nxe³ti³ kái³ha²kxai³ i³ya²lut¹lsi¹ha¹jau³nū³su²
hxi²ki³ye²nx²ti³xa³wi¹. ¹⁶Nxe²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hāi¹sxā³ i³wai¹-
tain¹si¹sā²na¹ka³tū³ wxa²wa²sut¹sxā³ ũ³hū¹xi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Pi³la²jah³la²kxai³
nxe³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁷Nxa²ha¹te¹ kxā³nhxī¹nai³tā³ Pas²kwa²nxe³tū³xa²
yai³nai¹nh¹nai³tā³ a²nū²a² ũ³tū¹kxi²tū³ka³txa² a²nū²a² ka³na³ka³na²te²a²
wxa²wa²sut¹sxā³ sa²tā³xi²to³ta²hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ ye³ka³lxa¹txi³ Pas²kwa²-
nxe³tū³xa² yai³nain¹ju³ta² Pi³la²jah³la² hxi²ka² ja¹xain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁸Nxain¹kxan²ta² te²yā¹nxe³ju³ta² te³nai¹nha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
kāin² i³kaix¹tain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³la² su²lhā³txa²si¹nhē³li¹. Ba³ra³ba²sah³la² so¹lxi³ wxa²-
wa²sut¹sxā³ sa²tā³xit¹lsi¹nhē³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁹Nxa²ha¹te¹
Ba³ra³ba²sah³la² sa²kxai³lu² a²kxā³nxai³tā³ a²nū²a² su²lhā³ha²kxai³
Je³ru³sa³lē²thi³na² a²wa³kxēn³nū³ka³txa² he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su² o²-
la³kxi²ha²kxai³ ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ũ³tū¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁰Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² wxa²wa²sut¹sxā³
sa²tā³xi²ju³ta² ten³jau³su² āh¹ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ²¹Ain¹tah¹lxa¹
yxo²xūn³txi³ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Hi³sa³ka³txa² ũ³hēt¹sxā³ i³hxi²ki¹la²kxi²sxā³ i³ya²lu¹tai¹nhē³li¹. Ũ³-
hxi²ki¹hēt¹txai¹nhē³li¹. Nxe³nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

²²Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Īh¹nxe³ta³ kō³nxe³ti³ kái³ te²la¹xā³? Kō³nxe³ti³ kái³ha²kxai³
i³ya²lut¹lsi¹ha¹jau³nū³su² hxi²ki³ye²nx²ti³xa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ i³wai¹txi²-
sā²na¹ka³tū³ wxa²wa²sut¹sxā³ sa²tā³xi²si¹hai¹na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²³Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³hxi²ki¹la²kxi²si¹hain¹jau³xa² yxo²xūn³txi³ e³-
jau³xai²na² i³ye³sxā³ ā³na¹ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ai³na¹ Pi³la²jah³la²
ye³ye³non¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁴Ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³la²kxai³ su²lhā³-
si¹hain¹jau³su² Pi³la²jah³lai²na² a²yxo²wān³txa² kwa³na³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁵Nxe³ain¹kxa²yu³su² Ba³ra³ba²sah³la² a²nū²a² nū³ka³txa² he¹li²nha²si¹nyhain¹-

jau³su² a²nũ²a² su²lhã³ha²kxai³ nxe³jah¹la² ũ³tĩ³kxain¹jah¹lai¹tã² wxa²wa²sut¹sxã³ sa²tã³xi²si¹nyhain¹jau³xa² te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² su²lhã³si¹nyhain¹jau³-su² te³nai¹nha²kxai³ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu² sa²yo²we¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kĩ¹la³kxain¹jau³su²

26 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² tẽ³sxã³ a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹tãu³a² Si³mãu²ah³la² Si³re²ne²ko³xan¹jah¹la² ne³kxau²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jah¹la² a²ha³lo²khai³xa² a³li³nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wih¹te³lhã³ ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²kxai³ tũ³ka³txai²na² hi²sen³kxai³lu² i³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hi³sa³-ka³txa² sa²tã³ka³la³kxi²hẽ¹lso¹nha²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² yo³na² i³hit¹lai³ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxa²ha¹te¹ tũ³ka³txa² ka³lxa¹tũ³ka³txa³ i³hi¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²a² txu¹ti³nãu³xa² i³hi¹txain¹te²a² ãin²tai¹nha²kxai³ kãin² nãñ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i²ain¹nũ²la² sa²wa³ti³nha²sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³nxĩ¹. Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a²wa³kxẽ³na³ka³lxi²nãu³yah¹lxi¹-nxĩ¹. Txai²li² i³nãñ³kxi²sah¹lxi³txa³hẽ¹ni¹. Yxãñ¹ta¹ wxãñ²na² wxa²wẽ³ha³lxa² wxa²nxũh¹ i³nãñ³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹ni¹. 29 Ye³jen¹nãu³a² wxa²ha³lo²a² ko³-ton³kxi²khai¹nxẽ³nx2ti²tũ¹xĩ¹. Nxe³tãu³a² e³kxain¹tu¹xĩ¹. Nxe³te³nah¹lxi¹: “Txuh²hai²li² wẽ³sa³ txa²te²a² ka³li³hi² txu¹hai²li² wẽh³ni²nxa³te²a² ka³li³-hi² txu¹hai²li² wẽ³sa² i³lxa³te²a² ka³li³hi² nxe³nx2tain¹tũ¹xĩ¹.” 30 Nxe³hi¹na¹ wã³la³ka³txa³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹: “Ũ³ti¹kxi²sẽ¹li¹. A³hi²sxã³ i³ya²lut¹sẽ¹li¹.” Nxe³ain¹tu¹xĩ¹. 31 Ai¹nha²kxai³ ko³nxe³ti³ kãĩ³ũ¹sain¹na³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³-kxa²ha³tih³xan²tu³ ko³nxe³ti³ kãĩ³wa³to²hi²nũ¹nx2tain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Nxa²ha¹te¹ in³txa² ko³nxe³ti³ kãĩ³sxã³ yxau²xai³jah¹la² ũ³tĩ³kxi²te²a² ha¹lin¹sxã³ su²lhã³si¹hain¹jau³su² ãñ³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 33 Nxe³ai¹nha²kxai³ wã³la³ka³txa² txa²wã²ne³ka³lo²kat³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³txa² ka³la³ain¹nũ²la² Je³su²jah³-la² tẽ³sxã³ hi³sa³ka³txa² i³hxi²kĩ¹wxe³ai¹nha²kxai³ in³txa² ko³nxe³ti³ kãĩ³sxã³ yxau²xai³jah¹la² ha¹lin¹te²a² hi³sa³ka³txa² i³hxi²kĩ¹wxe³ain¹ya³ha²kxai³ nxe³ain¹ta¹-hxai²hẽ¹la². A²nxe³sxã³ wi³txã¹ka³txa² Je³su²jah³la² i³hxi²kĩ¹wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Wi³na² nxe³txi¹. Ko³nxe³ti³ kãĩ³sain¹jut³su² wi¹ko³nhai¹nxa³wi¹. Nxe³ha²-kxai³ ne³wã²na³txai¹nhe³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nũ³ka³txa² txah³lxa³ki³a² wxa²sa²tã³ain¹sãn²sxã³ Je³su²jah³la² wã²la²ka³lo³a² so¹kxi²sxã³ wxa²nũt³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 35 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa² i²yxau²xai³ain¹tãu³a² Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²si³yxau³ka³txa² i³wai³ka³si³xi²jau³su² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²nũ²a² ã³xa² sa²hau³ko³tain¹to³tai¹ti²tu³wi¹. Yxãñ¹ta¹ wã²nxũh¹-sxã³ hxi²kan¹txi³ sa²hau³ko³nha²nxa³lho³li¹. Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³jah¹lo²su² ke³la³te²kxai³ wã²nxũh¹sxã³ sa²hau³ko³nha²-txai²li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Te²yã¹nxe³sxã³ so³ta²to² nũ³ka³txa² yau³son³nũ²la² i³wai³ka³si³xi²-sxã³ yain³txa³yau³xa² kxah³yau³xa² i³na²si¹jau³su² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxe³sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txa² si³yxau³kax3sin¹ke³la³te²kxai³ sa²hau³ko³nha¹sẽ¹li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

38 Ai¹nha²kxai³ hi³a²ka³lo³a² wãn³txa² ũ³wha²li¹lhãn²sxã³ a²ne³ta³lxo³-ka³nãu³a¹ ũ³kũ¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ũ³wha²li¹lain¹jau³xa²sa¹:

—~Je³su²jah³lai²li² Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lai²la¹-wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxa²ha¹te¹ in³txa² ko³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³jah¹la² ka³na³ka³na³-te²a² i³wai³ka³si³nũn³te³nah¹lxi¹:

—~Wxãi²li² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²jah¹lo²su² nxĩn¹ke³la³te²kxai³ sa²hau³ko³nha²sẽ¹li¹. Nhãn¹kxai²nãn²tũ³ jãx1sa¹nhũn³-sĩ¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxa²ha¹te¹ in³txa² ko³nxe³thin¹te²a² ã³xa² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² o²nxã²nxa³ji¹wi¹? Jah¹la² yã¹nxe² ya³lu²nũn³nĩn¹tu¹-wi¹. 41 Nxe³sxã³ su²lhã³nẽ³lain¹ju³ta² wain³na³li¹. Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³lai²li² hai³txi³ ko³nxe³thin¹sxã³ yxau²xai³jah¹lo²sxa³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxe³sxã³ ãh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lãi³. I³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Kxã³ton³sxã³ a²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3txa²tãu³a¹ wxãi²na² nxe³-wã²sa²txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Hĩ¹na² Txa²wã¹sũ³na² yxau³ju³ta² i³na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nãn²tũ³ã³-sa²so¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

44 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² whãi²na¹ ka³nxa³hi²khai¹nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A³lan²ta² ne³ka³ka³nhĩ¹nãn¹te²tũ³ã³ka³nxa³hi²ta¹hxai²hẽ¹la². A³ki³kan³tãu³a¹ so¹lxi³i³ha²te¹-txi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 45 Nxe³hi¹na¹ wã²la²ka³lo³a² au³ka³lo³a² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² au³tan¹thĩ³na¹ yxo²tĩ¹ka³lo³a²ã³ten²ti²sxã³ã³yo²hai²ta³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². A³ka³lo³-ha¹lo³ta³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². 46 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² kãin² i³kaixl²te³nah¹lxi¹:

—~Wĩ³na² nxex3txi¹. Txa²yãu³ka³txa² ũ³hũ¹nxa²ha¹wi¹. Ain¹jau³su² nxe³sxã³ ya³lu²ta¹hxai²hẽ¹la². 47 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to²jah¹la² a²hxi²kan¹jah¹-la² ju¹taĩ²na² i²te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²li² ya²la³tũ³ wi¹lhĩn¹jah¹lo²su²te²nũ³tã³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

48 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xa² kwa² ten³sa²tã³ain¹te²nãu³xa² ya³lu²-yain¹nxa²ha¹te¹ ãin²ti³sxã³ aun³txa² wã³li²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 49 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa²kxai³lu² u²lxi³ yxau³sxã³ ten³sa²tã³ain¹ta¹hxai²-hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ txu¹ti³nãu³xa² Ka³li³le²a² ko³xa² yxau²xai³lhi¹nãn¹te²tũ³ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²nãu³xa² ten³sa²tã³ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² txah³lxa³kxẽ¹na² sa²nĩ³kxain¹jau³su²

50-51 Nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³la² A³ri³ma³te²a²thĩ³na² Ju³te²a²ko³xa² sxa³-thĩn³su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ¹nãn¹jah¹la² yxau³sxã³ i²nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nxe³jah¹la² wi¹lhin¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su² wah³nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la²kxai³lu² Je³-su²jah³la² su²lhā³ain¹ju³ta² ten³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ju³te²a² a²hxi²kan¹jah³lo²su² kxan²ti³ ten³ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁵²A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Pi³la²jah³la² ā³tī³ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la²nū²a² ya³lu²ta²nū²a² sa²nī³kxi²si¹jau³su² i³wā³-txi³ta¹hxai²hē¹la². ⁵³Nxa²ha¹te¹ wi¹li³wa³lū³xi²nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³la²kxai³lu² hi³sa³ka³txin³ti³ sa²sai¹kxā¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² wā²la²ka³lo³a² līn²yo²ka³lo³a² wi¹ka³lo³a² sa²wā³lāu²kxi²nū²la² txah³lxa³kxē¹na² sa²so¹-sxā³ ū³whi¹sxā³ ū³tī³kxa²wih¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tē³na² kwā³kxa² tah²hēn³su² ta¹hxai²hē¹la². ⁵⁴⁻⁵⁶Nxa²ha¹te¹ txu¹ti³nāu³xa² Ka³li³le²an¹ta¹ka³lxu³nāu³xa² a²sa²wi³hā³lxī³su² ha²kxai³ Jo³se²ah³la²kxai³ ā³si³tē³kxi²nū²la² txah³lxa³kxē¹-na² i²ha²kxai³ Je³su²jah³la² ū³whih¹wxe³je³na² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī²ain¹nū²la² ā³ya³wa²lain¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³ a²nū²a² ya³lu²te²a² wxa²to¹la³kxi²jau³-nū³a² hau³ko³tain¹ta¹hxai²hē¹la³, txu¹ti³nāu³xa²sa³. Nxi¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta² Ju³te²a² nū³ka³txa² a²sa²ba³to³ nxe³nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa² wet¹lsi¹nyhain¹jau³su² hāi¹sxā³ i³ye¹nxi²sxā³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³si¹jau³su²

24 ¹Nxa²ha¹te¹ to³mīn²ko³ nxe³hī¹na² i³yū¹li²nxa³ta¹lxa¹ txu¹ti³nāu³-xa² sa²kxai³la¹ a²jā¹nxe² wā³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī³yau³xa² a²nū²a² ya³lu²te²a² wxa²to¹la³kxi²jau³xa² tē³sxā³ wā³lain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Nxa²ha¹te¹ kwā³kxē¹na²kxai³lu² txah³lxa³ka³lo³a² kāin²ka³lo³a² tē³sxā³ ūh³yo²tī¹-ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxan²ta² txu¹ti³nāu³xa²kxai³lu² wā³lain¹tāu³a¹ kwā³kxē¹na²kxai³lu² a²ne³hē³txa¹ sa²yo²than²nha²sxā³ yxau³ye²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tē³na² ān³tī³tāu³a² i²te³na¹ sa²yo²than²nha²sxā³ yxau³ye²ta¹hxai²hē¹la². ³Nxe³ain¹nū²la² yxo²than²nha²sxā³ yxau³ye²ha²kxai³ ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ a²nū²la³ Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah³lai²na² a²nū²la³ yū³ne¹-yhe²yhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁴Nxa²ha¹te¹ i²ai¹nxa³ha²kxai³ e³lain¹te³nah¹lxī¹: —~Īh¹nxe³te²sin²ta²ku². Kī³nhī¹. Ain¹tāu³a² in³txa² ha¹li¹ i³ha¹txi²-nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²a² a²wā²la³ka³lo³a² ha³te¹tha²kxai³ hxi²kan¹txi³ i²nxūn³kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁵Txu¹ti³nāu³xa² ju¹ta² i²sxā³ o²nha²sxā³ i³ye³āu²la²to³tha²kxai³ i²sxā³ sa²kxu²thu¹nha²-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tī³kxai³lu² in³txi³nāu³xa² a²wān³txi³kxai³lu¹: —~Īh¹nxe³kxa²yan³tī³ta³ txah³lxē¹na² a²nū²a² ya³lu²te²a² sa²nī³kxain¹-tē³na² nū²kxah¹lxin¹thi²ni¹? ⁶Hī¹nai²li² a²nū²a² yū²nxa³xi¹. Ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²ni¹. A³li³xi²na²ni¹. Nxe³ju³kxai³lu² kxā³nxi³tā² Ka³li³le²-a²ko³xa² yxau³hī¹nai³tā¹jau³xa² nxe³hī¹nai³tā² ne³ka²kxah¹lxan³sai¹ni¹? Nxe³wā²nxa²lxin¹ji¹? ⁷Nxe³jau³xa²sa¹: “Ko³nxe³thin¹tū³ka³txa² hi²-sen³kxai³lu² sa²so¹sain¹nū²la² hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxi²sain¹sxā³ i³ya²lut¹lsain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹kxa²ha³ta³nxān²tū³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ni²sxā³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²tu¹wi¹.” Nxe³jau³xi²tā² ain³kxi²-yah³lxin¹tai¹ti²tu¹ni¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

8-9 Ain¹nxa²ha¹te¹ txu¹ti³nāu³xā² wān³txa² ti³yau³xai³tā² sa²wa²lho¹xain¹-
ta¹hxai²hē¹la². Sa²wa²lho¹xain¹sxā³ i³xain¹ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxa² hxi¹ka²
hxa³sxā³ ka³na³ka³nat3sxā³ wa²sa²so¹xi²nūn³ka³tu³ nxe³tū³ka³txa² a²sa³wi³-
ha³lxa² hāi¹nxe³ti³xai¹ nxe³jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹ i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la².
10 A²nxe³txu¹txi³nāu³xā² i³lxi²nyhain¹tū³ka³txa²sa¹: Ma³ri²a² Ma³ta³lē²na³ka³-
lxa² nxe³ha²kxai³ Jo³ā²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a²ka³lxa² nxe³ha²kxai³
a²nxe³ta¹ka³lxi²na³ Ti³a²kah³la² a²hā³ka³nū²la³ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³
txu¹ti³nāu³xā² ka³lxa¹txi³ a³li³ain¹nū²la² a²sa³wi³ha³lxi³nū³ka³txa² i³ha¹txi²sxā³
nxe³jau³xai²na² i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 11 Nxe³nyhain¹tah¹lxa¹ a²sa³-
wi³ha³lxi³nū³ka³txa² jau³jau¹xai²na² hai³txi³ yxo²i²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la³:
—~Toh³li³ta² wān³txai¹la¹wi¹. Nxe²e³lain¹ta¹hxai²hē¹la². 12 Nxa²ha¹te¹ jau³jau¹-
xai²na² ain³kxi²nū²la² Pe²jah³la² i³sa²yxau²ā³ka³tu³ Je³su²jah³la² kwā³kxē³na²
txah³lē²nān²ta³ ā³nih³nū²la² ā³ku²thu²kxa¹sxā³ ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wih¹nū²-
la² wā²la²ka³lo³a² Je³su²jah³la² ē³kxain¹ka³lo³a² so¹lxi³ sxa³ne²yhe²ta¹hxai²hē¹la².
Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² yū³ne¹yhe²ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³sxā³ a³li³sxā³ i³xi²tāu²a²:
—~Īh¹nxe³te²sin²sun²kū¹. Nxe² e³nha²ta¹hxai²hē¹la².

E³ma³u²thi³nān¹tih³na² ai³ya³tih³nān¹jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ sūn²ta³txai²na² a²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹te²a² Je³ru³sa³lē²-
thi³na² a³li³nū²la² E³ma³u²thi³na² ai³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³thi³na² 10
ki³lo²me³tro³ nxe² u²lxi³ye²ta¹hxai²nxa³hē¹la². 14 Nxe³ya³tj³kxai³lu² Je³-
su²jah³la² ya³lu²ju³ta² e³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxe³yah³nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² i³hi¹ta¹i³lhā³ a²tih³na² ai³le²tih³na² i³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hē¹la².
Ī³ha¹txi²sxā³ ā³sa²so¹ā³ya³ka³tu³ ai³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². 16 Yxān¹ta¹ ko³-
nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
—~Ai³ya³hin¹tāu³a² ĩh¹nxe³jau³tā³ wā³wā³nx2ti³jau³tā³ e³la³hin¹thi²li¹?
Ta¹hxai²hē¹la². 18 Nxa²ha¹te¹ ā³yitltxā²ha¹te¹ Kle³o²pah³la² āin²ta³kxi²-
nha²sxā³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Je³ru³sa³lē²thi³na² ha³la³ka³lxa³lo³nīn¹kxan²ti³ jau¹xai²na² ā³ne³-
wxe³nxa²nxa³ta³lu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

19 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Īh¹nxe³jaut3tan³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹
i³wa²lū³xi²ya³ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Je³su²jah³la² Na³sa³re²thi³nān¹jah¹lo²su¹. Nxe³jah¹lai²li² Txa²wā¹sū³-
na² wān³txa² hen³txi³jah¹lo²su¹. Ain¹ta¹hē¹li¹. Ai¹nha²kxai³ hxi²kan¹ne³lxa³ju³ta²
kāin² o²la³kxi²sain¹sin¹na²hē³li¹. Nxe³ju³ta¹na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³txi³
sa²yxo²we¹jah¹lo²su² ye²ta¹hē¹li¹. 20 Nxe³to³ta¹ wā³nxīn¹ta² si³yxau³tū³ka³txi³su²
te²nāu³xā² txa²wā¹hxi²kan¹ti³su² te²nāu³xā² ain¹sxā³ i³ya²lut1si¹jau³su² i³yi¹li²-
hain¹ta¹hē¹li¹. Nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hxi²ki¹la³kxain¹ta¹hē¹li¹. 21 Nxe³kxan²ti³
Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹jah¹lai²li² I³sa³e² nū³ka³txa² wxa²wa²su¹tū¹nhē³jah¹lo²su²
te²ji¹xā¹. Nha¹jau³su² nxe³sa²nha¹kxa²yu³su² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²te²jai¹tu³wi¹.
22 Jā¹nxe³kxa²yu³su² i³yū¹li²nxa³tā³lxa¹ txu¹ti³nāu³xā² kwā³kxē¹na² ai³ain¹tāu³-

(Lukas 24.7)

a² i³ wā³ wā³ ta³ kxi² sa² si¹ nhē² li¹. 23 Je³ su² jah³ lo² la³ hai³ txi³ i² ain¹ ta¹ hxa³ hē² li¹. Hā² wxān³ txa³ i³ xain¹ nū² la² e³ kxi² sain¹ te³ nah¹ lxi¹. “Hxi² sxā³ nho³ jut³ sū³ ju³ ta² i² si¹ na¹ hē³ li¹. Nxe³ ju³ tai² na² oh³ xan¹ jah¹ la² nāu³ xa² i³ hen³ txi³ sain¹ sin¹ te³ nah¹ lxi¹: ‘Je³ su² jah³ la² ka³ ten³ su² yxau² na³ ni¹.’ Nxe³ sain¹ sin¹ na² hē³ li¹.” Nyhain¹ ta¹ hē¹ li¹. Nxe³ jau³ xai² na² on² txi³ khaix¹ sa² si¹ nhē² li¹. 24 Jā¹ nxe³ ha² kxai³ la¹ txa² wā¹ nū³ ka³ txa² ka³ na³ ki² sa² nī³ kxi² te³ na² ā³ nxi³ nū² la² i³ hen³ txi³ sain¹ si¹ kxa² yā¹ nxe³ jut³ su² i² ain¹ ta¹ hē² li¹. Nxe³ ta¹ Je³ su² jah³ lo² la³ hai³ txi³ i² ain¹ ta¹ hxa³ hē² li¹. Nyhain¹ ta¹ hxai² hē¹ la².

25 Nxa² ha¹ te¹ Je³ su² jah³ lai² na² wān³ txi³ kxai³ lu¹:

—~Wxāi² na² ā³ ne³ to³ ti³ he¹ nxe³ nx² ti³ xa³ wi¹. Txa² wā¹ sū³ na² wān³ txa² i³ hen³ txi³ nū³ ka³ txa² e³ ain¹ jau³ xai³ tā² wa³ su¹ txi³ ā³ ne³ wxe³ yah² lxa³ lxi¹. 26 Nxe³ jau³ xai³ tā² i³ ye³ kxū¹ ain¹ te³ nah¹ lxi¹: “Txa² wā¹ sū³ na² A² hxi² kan¹ ta² Si³ yxau³ tū³ lo³ jah¹ la²

ju¹ta²na² ha³kxa¹ ye³khãuh³lxa³ti³sain¹tu¹wi¹. Nxe³sã³ĩ³su²lhã³ain¹sãn²ka³tu³
hã²wxã³txa³ ka³tẽ³su²ĩ³sa²yxa³xi²tu¹wi¹. Nxe³te²kxa³kxa¹ kãin² wxi²kin²ti³.
ton³tu¹wi¹.” Nxe³jau³su²ĩ³ye³kxũ¹nẽ³lain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³nũ²la² ũ³wha²li¹txã³nxa² tẽ³nũ²la² Moi³se²ah³lu¹ta¹na²
ũ³wha²li¹jau³xa² a²yo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³nũ²ka³.
txu¹ta¹na² wãn³txa² ũ³wha²li¹jau³xa² a²yo²ha³kxa¹ nxe³jau³su² tẽ³nũ²la²
Je³su²jah³la² su²lhã³ain¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ E³ma³u²thĩ³na² yau³son³nxa²ha¹te¹ ã³wa²to¹te³lhã³ ta¹.
hxai²hẽ¹la². 29 Yxã¹ta¹ ã³yit¹tũ²la² e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²sxi²ha² sxa³sxã³ ã³xi²sẽ¹li¹. Ka³nxah³hi²nẽ³te³na³li¹. Ain¹ta¹.
hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³su² ha²kxai³ sxi²ha² ã³wi¹yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ ã³wi¹nhũ²la² ĩ³yain³te³lhã³ ã³wxe³ain¹nũ²la² yain³tũ³xa² hxi².
tẽ³nha²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²kĩ³jau³su² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Hã²wxã³txa³ yain³tũ³xa² ha³la³tã²lxũ¹ta¹hxai²hẽ¹la². 31 Nxe³ju³ta¹na²
ĩ²ai¹nhĩ¹na¹ ã³ye³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ta¹ ã³ye³wxe³ai¹nhĩ¹na¹ wã³sã²
yxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 32 Nxa²ha¹te¹ e³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

—~Wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nẽ³lhi¹na¹ ĩ³xi²kĩ³tã²a² txa²wã¹ẽ¹nã³ai²na² ka³.
lih³khaix¹nẽ³lhẽ²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxa²ha¹te¹ wa³su¹txi³ ĩ³sa²yxa³nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² wã³lain¹ta¹.
hxai²hẽ¹la². Nxe³tã²a² a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka² hxa³nsxã³ ka³na³ka³nat3sxã³
wa²sa²so¹xi²nũ³ka³tu³ nxe³nũ³ka³txi³su² te²a² a²sa³wi³ha³lxa² ka³lxa¹txi³
nũ¹nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Nxain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ya²la³tu³ Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² ka³te³nai²la¹wi¹, Si³mã²ah³la² ĩ².
ye²ha²kxai³lu¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:

—~Ĩ³xi²nha¹tã²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yo²ha³kxa¹ ĩ³hau³ko³.
tũh¹sa²sĩ¹na²li¹. Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² wi³xi²sĩ¹na¹ka³tu³ hã²wxã³txa³
yain³tũ³xa² wxa²nxũ²xai³sa²sĩ¹nhĩ¹na¹ ã³ye³wxe³sa²sĩ¹nhẽ²li¹. Si¹na¹jut3su²
Je³su²jah³la² ka³tẽ³ti³ yxa²na³li¹. Ye¹nx2ta¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² ã³yũ¹txi²jau³su²

36 Nxa²ha¹te¹ ĩ³hen³txain¹ti³kxai³lu² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² a².
sa³wi³ha³lxa² a²nxũ²kwã³wi³tã²a² wxã³sxã³ ã³yũ²txi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Yũh³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Wi¹lxo³kxix¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Yxã¹ta¹ on²ta¹nha²kxai³ nxe²e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²yã³ka³txi³su² ji¹xã¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 38 Nxa²ha¹te¹ Je³su².
jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ĩh¹nxe³ka²yan³ti³ta³ ĩ³wã³wã³ta³kxi²nha²sxã³ on²txi³nx2ta¹ji¹wi¹? 39 Txa².
hxi²ka² ĩ² txa²yũ³kxa² ĩ² nxe³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Wxa²wxai³sain³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³
yo²ĩ²syah¹lxin¹tu¹wi¹. Txa²li² a²yã³ka³txi³sin²nxa³wi¹. Yxã¹ta¹ a²nũ²khai³.

sa¹wi¹. Nxe³ju³tai²na² a²yāu³ka³txa² hai³txi³ a²šūn³ta³ yū²nxa³ha²kxai³ hai³txi³ a²su³la³ yū²nxa³ha²kxai³ nxe³te²jai¹tu³wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

40 Nxe³nū²la² a²hxi²ka² wā²nā³ū¹hi² a²yu³kxa² wā²nā³ū¹hi² nxe³sxā³ wā²nā³ū¹ta³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². 41 Nxe³ta¹ ka³lih³khaix¹lain¹kxan²ti³ hai³txi³ yxo²i²ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxa²ha¹te¹ āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: —~Yain³txa² ū³hū¹sah¹lxi³hē¹li¹. i³yain³te³la¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

42 Nxe³nū²la² ai³na² hi³nha²te²a² ū³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 43 Ai¹nha²kxai³ wxa²nhi²yain¹ta¹hxai²hē¹la². 44 Nxa²ha¹te¹ āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³na¹ju³tai²li² i³yau¹ū³nx2ta¹tai¹tu³wi¹. Txa²wā¹sū³na² ha³teh³-nxā³nxa² yxo²ha³kxa¹ ya²la³tu³tai¹tu³wi¹. Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² ya²la³tu³ti² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹tai²na² wān³txa² ya²la³tu³ti² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² wān³txa² ya²la³tu³ti² nxe³tai¹tu³wi¹. Sa²-yxo²we¹nha²sxā³ kái³ta³lun²na¹hē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

45 Nxe³te³na¹ Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxai³tā² i³la³kxi²ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².

46 —~Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxa² i³yau¹ū³sa²jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² kāin²ye³-khāuh³lxa³ti³sān²nū²la² ya³lu²tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ni²sxā³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²tu¹wi¹.” Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxa² nxe³ta¹hxai²-hē¹li¹. 47 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² ko³nxe³ti³ kái³sxā³ yxau²xai³ju³ta² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ Je³su²jah³la² yxo²i³ain¹kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kái³ain¹-kxa² yo³ha² ā³wa²su¹ti³hi¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² Je³ru³sa³lē²thi³na² i³hen³txi² ā³si³wxe³ka³tu³ hu³ a²nū²a² nū³ka³txa² ka³lxa¹txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ i³-hen³txi³txain¹yah³lxī³hē¹li¹. 48 Nxe³jau³jau³xai²na² wān³txa² ti³yau³xu¹tai²na² i³ye³kxū¹jau³xu¹tai²nān²tu³ Txai²na² sa²kxai³lu² sa²yxo²we¹nha²sxā³ kái³ta³-lu²na¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³tai²na² ā³ye³yxo²nū¹kxa² nū³ka³txi³su² yah³lxī¹lxī¹. 49 Nxe³yah³lxī¹nha²kxai³ ye³jen¹na² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³sa²si¹-hā³ūh¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² Txa²wā¹wi³na² i³ye³kxū¹nx2ti³tai¹ti²tu³wi¹. Jā¹nxe³ha²kxai³ Je³ru³sa³lē²thi³na² wah³nxe² yxau³jah¹lxī³sā²nhē³li¹. Sū³na² Yāu³ka³txa² a³ka³nxa² wxā³sxā³ ā³si³tē³kxi¹nx2ti³hī¹na¹ i³hxi²ka¹ti³hi¹txa²ti³-tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² oh³nāu³a² wxa²ka³la³ye²jau³su²

50 i³ye³ta³lun²nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² ā³sa²so¹nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² a³li³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A³li³nū²la² Be³tān²ya³thi³na² ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ ā³yit¹lū²la² a²hxi²ka³la¹nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ wān³txa² wi¹lhin¹ti³hit¹jau³su² a²sa³wi³ha³lxa² ne³nxē³na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹-la². 51 Nxe² i³ye³kxi²tāu³a² ā³waix³sxā³ oh³xa² ka³la³xi²ye²ta¹hxai²hē¹la². 52 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxī³nāu³xu¹ta²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sa²-nēn¹kxi²jau³su² e³kxain¹nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² ka³lih³kxi²sxā³ ā³wā³lain¹ta¹hxai²hē¹la². 53 Nxain¹ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wih¹to³-hain¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²to³hain¹ta¹hxai²hē¹la².